PORTVGALIAE MONVMENTA HISTORICA

A SAECVLO OCTAVO POST CHRISTVM VSQVE AD QVINTVMDECIMVM

IVSSV ACADEMIAE SCIENTIARVM OLISIPONENSIS

EDITA

III

DIPLOMATA ET CHARTAE

VOLVMEN I

FASCICVLVS I

OLISIPONE

TYPIS ACADEMICIS

MDCCCLXVIII

Pas
1795

H.G.
2016

26
7
17
2016

H.G.
2016

3ª Divisão

PORTVGALIAE

MONVMENTA HISTORICA

Pos
2216

Ho. G.
2015

PORTVGALIAE MONVMENTA HISTORICA

A SAECVLO OCTAVO POST CHRISTVM VSQVE AD QVINTVMDECIMVM

IVSSV ACADEMIAE SCIENTIARVM OLISIPONENSIS

EDITA

DIPLOMATA ET CHARTAE

VOLVMEN I

OLISIPONE

TYPIS ACADEMICIS

MDCCCLXVII

OFERTA
215946

Res.
17846

C G
2698

Diplomata, acta publica et privata, alia praeterea documenta, quibus patriae historiae cognitio et studium provehuntur, nunc jam edere in hac tertia Divisione Monumentorum incipimus; alium quod locum recte habere nequeant, nec inter historicas narrationes, vel statuta et leges in duabus primis Divisionibus contentas. Hujusmodi documenta, quae supersunt, saeculo XII vetustiora, primum quidem tertiae Divisionis volumen, juxta methodum ab ipsa Academia statutam, complecti debet. In perquirendo, describendoque non haec modo, sed etiam hujusce generis documenta ad XII, XIIIque saeculum referenda, nullomodo, ex quo colligi coeperunt, a quolibet labore et defatigatione temperatum est. Magnus ita eorum auctus est numerus; ad illa namque et autographa et apographa, quae plurima in Publico Archivo collecta manebant, adjici successive prosequuntur quaequae per tabularia et scrinia, publicae Potestati obnoxia, dispersa hic illic inventa, tam extinctorum ordinum monachorum, quam adhuc exstantium coetuum monialium et monacharum, cathedralium, collegiatarum, Conimbricensisque Universitatis. In ipsa Academiae bibliotheca quaedam ab initio hujus saeculi extabant apographa documentorum, quae temporis vetustas, vel etiam bellum tam exterorum, quam civile, quod non semel in nostram miserrime incidit aetatem, ab illo tem-

pore consumpserunt; quae profecto apographa descripta aut correcta a probatissimis viris, Viterbo, Amaral, Ribeiro, aliisque Academiae sodalibus, maximi facienda sunt pretii, praecipue postquam autographa et antiqua apographa penitus perierunt.

Inopinatus interea eventus laborem et operam Academiae ad omnia penitus, quae nobis supersunt, edenda documenta nostri Portugaliae regni fundatione superiora tantisper frustratus est : Bracarense siquidem capitulum, Portucalense, et Lamecense documenta ex suis cartophylaciis, quamvis civili Potestati subjectis, in Publicum Archivum transferri et colligi enixe renuerunt, contraque fas et societatis universae jus, rem privatam suam esse stulte clamitabant. Regii interim administri, qui illorum fundos et bona sub hasta venundare non recusabant, hoc tam falsi animi circa privatum proprietatis jus vanissimum argumentum inficiari verebantur, ac si publicam auctoritatem ad capitulorum bona venundanda agnovissent, non ita ad colligenda documenta, vel post venditionem inania, vel etiam quae nequaquam ecclesiastica, sed civilia tantum et ad rempublicam relata, cathedralium ecclesiarum, coenobiorum, monasteriorumque chartariis et scriniis custodienda in illo temporis aevo commissa, quo nullum publicum erat archivum, ubi, ut nunc, collecta et custodita manerent.

Academia nihilominus magnam documentorum collectionem jam partam diutius ineditam detinere recusans, quamquam administri tali haesitatione suam infirmabant auctoritatem, susceptumque publicum munus minime explebant, monumenta saeculo XII antiquiora, antea descripta et cum autographis, vel apographis textum suppeditantibus studiose collata, edere curavit.

Hujus non minus inceptus complementum in posterum deferens, cum aut canonicorum reluctatio, ut decet, evanescat, aut civilis potestas evanescere faciat; pluraque inde documenta vetusta, praeter ea in libris inventa, in privatis scriniis, vel ex-

terorum etiam regnorum archivis reperiantur, quae circa Hispaniarum tractum, ubi Portugaliae regnum erectum fuit, aliquam praebeant notitiam, Academia sub I Partis titulo nunc jam haec collecta documenta publici juris facere statuit.

Constitutam et hactenus constanter in edendis Monumentis tam historicis quam juridicis servatam methodum, fidelissime scilicet textus describendi, majori, si ita loquendum, cura in hac collectionis parte secuti sumus. Quicumque profecto in qualibet documentorum editione aliquid sibi mendosum visum in autographis vel apographis corrigendi libertatem presumit, non facile rationem et modum suae inveniet libertati. Non aliud ergo editori jus et fas est, quam, quae edit, documentorum pretium et valorem detegere, ubi inveniebantur, vel invenienda sunt, si forte serventur; autographa, apographa, authentica ne sint; si ad aetatem, quae perhibetur, jure referenda, et quae contra genuinitatem, si quae sint, argumenta. Caetera praeterea historicorum munia sunt : cujusvis nempe vetusti apographi, cui autographum deest, fidelitatem perquirere; verborum, sermonisque autographorum convenientiam, proprietatem, correctionemque dignoscere; artis denique critices regulas et praecepta super historica documentorum aestimatione adhibere. Quod his proculdubio maxime interest, certiores se fieri, est, nihil in editis libris immutatum, autographi, seu apographi textum ita integrum, inviolatum, incolumemque se ibi visuros reperturosque esse, ut visendi archiva, chartophylacia, scrinia, inspiciendique et adeundi Mss. collectiones taedio et defatigatione non indigeant. Praecipuum hoc istorum operum, et hujus praesentis nostri, sane pretium est.

Quod autem ad interpunctiones, siglaque attinet, ad illam scilicet orthographiae partem, quae stygmeologia appellatur, a severitate fidelissimae undequaque descriptionis paululum temperandum, praesertim in textum primaevum describendo documentorum saeculi IX, X, XI, arbitrati sumus. Per id enim temporis non aliud pene chirographarium stigma praeter inter-

punctionem cognitum erat, quam ad omnes orthographicos usus confuse, et ad libitum adhibebant, nullam sermonum distinctionis, suspensionis, incisionisque, quas nunc distincte notis signamus, curam suscipientes : rem insuper in pejus vertebant diplomatum scribae et notarii unico illo stigmate uti nescientes : nulla scribenti lex, nec norma, nec ratio erat. Documentorum igitur quaedam sunt interpunctionibus ita profuse strata, ut segetes, si dicere licet, videantur; contra quaedam adeo parcius incisa, ut in istis parcimonia et indigentia obscuritatem pariat, quam in illis prodiga abundantia; utrumque certe lectoribus minus in illius aetatis scriptis versatis magnopere nocet. Quapropter in his describendis documentis quasdam interpunctiones arbitrarias, manifesteque imprudentes, omittere, paucas tamen raro transferre curavimus, ubi supramodum obscuritatem et confusionem augebant in scriptis, quorum inquinatus, horridusque sermo omnem saepius barbariem superat.

DIPLOMATA ET CHARTAE

ANTE SAECULUM XII EXARATAE ET AD ORIGINES ANTIQUITATESQUE PORTUGALIAE UTCUMQUE SPECTANTES

PARS I

I

Donatio bonorum ecclesiae S. Joannis Baptistae, prope Souto-Redondo, *territorio Portucalensi, ex antiquo libro regestorum Sedis Conimbricensis* Livro Preto, *sic dicto, desumpta. An vere anno* 773 *tribuenda charta; an aeram* DCCCXI *pro* DCCCCXI *excriptorem codicis perperam scripsisse ambigimus.*

773 (?)

In nomine domini nostri ihesu christi et indiuidue sancte trinitatis patris et filii et spiritus sancti. inuictissimis ac triumphatoribus sanctisque martiribus gloriosis quorum baselica discernimus et fundamus loci illius sancti ihoannis babtiste et sancti saluatoris et sancte marie semper uirginis et sancti pelagii et sancti iacobi apostoli. Ego cagido presbiter et recacis presbiter uenit nobis punctum et metum de peccatis nostris. et ad timendum diem iudicii iuxtati sumus cum fratribus nostris et suprinis nostris iam pernominamus. indignus famulus dei tesulfus presbiter adefonsus presbiter froila presbiter et alius tesulfus presbiter seruandus presbiter gunsaluus presbiter filii recarecis. spem fiducialiterque sanctis illis meritis respiciamur. non usquequaque disperatione deicimur. qui uero iam teste conscientia meriti suffragium fidei supplicationum modis omnibus imploramus. Et ideo serue pauesco ut nos per uos sancti martires reconciliari mereamur domino deo uestro atque sanctorum omnium extiti ut de paupertate nostra sancte ecclesie nostre aliquantulum et uoto imploramus pro uere scriptum est : Vouete et reddite domino deo uestro. Et ideo omnia *(?)* fac et operi et ipsa nostra deuotione implere procuranimus atque concedimus ipsis sacris altaribus ab ea de sanguinibus aut de propinquis qui in uita sancta perseuerauerint habeant omnes nostras hereditates quantas habemus augmentare potuerimus usque ad obitum nostrum uillas prenominatas ipso acisterio quod fundamus cenobio sancti ihoannis de uilla de ualeiri et uilla de fontanelas et uilla canelas medietate et uilla pinopero et condesindo duas partes uilla cortegaza v^a^ et uilla sinobilani m^a^. et uenit ad nos arias mauriniz qui erat nepos de cagido presbitero qui fuit filius maurini qui fuit presor et adtestauit ipsam uillam que iacet ubi rio medianus discurrit. et exparte cum uilla eurobas uoso et leuase ad illum portum de et inde per illo aroio et fer in illa fonte. et exinde per illo uado qui auia ad illum montem et torna ad illo rio et concludit integro. et ego esdulfu et andeiro et gontado uenit nobis infirmitas prope obito nostro. et placuit nobis pro remedio animarum nostrarum. Damus et concedimus ad locum illius sancti ihoannis babtiste medietates de omnibus nostris hereditatibus quantas habuimus. et ibi concedimus ipsam hereditatem que dicent medianas. et iacent inter uilla de patre et uilla canelas et uilla auelaneda. et de hereditate de pater donelizi m^a^ pro remedio anime mee. et medietatem de sancti iacobi de eurobas uoso quos fui de aspaio baloremoto. damus ipsas uillas ad locum illius sanctis. tam in uita nostra etiam et post obitum nostrum. et habent iacentiam ipsas uillas subtus mons sauto rodondo territorio portugalensi per suis terminis et locis antiquis cum quanto in se continet et adprestitum hominis est. Damus illas pro uictu atque uestitu monachorum uel pro uolumine librorum in locis illius ad ecclesie deseruiendum uel elemosinas pauperum. tam in uita nostra quam obitum nostrum usque in sempiternum. Et si ex propinquis nostris aut de sanguinibus nostris uel extraneis qui contra hanc seriem testamenti ad irrumpendum uenerit uel uenerimus aut uendere aut extraneare in aliaque parte aut auctorizare noluerimus illas uel non potuerimus illas uillas et extraniamus illas de illo testamento quod facimus ad locum illius sancti ihoannis. in primis sit excommunicatus et extraneatus et separatus de domini

nostri ihesu christi. et cum iuda traditore habeat participium et dampna secularia amen. Et si unus ex nobis uel aliquis homo uenerit uel uenerimus hunc nostrum factum ad irrumpendum pariemus post parte et qui isto testamento tenuerit duo auri talenta. et quantum infringere in duplo et iudicatum et qui urbem ciuitas imperauerit. et hunc factum nostrum habeat firmitatem. Facta series testamenti nodum erit XIII° kalendas magii. Era DCCC^a XI^a. Nos supranominati cagidus presbiter et careus presbiter Gesulfus presbiter adefonso presbiter Froila presbiter et alio gesulfo presbiter seruandus presbiter conaluo presbiter in hac serie scripture manus nostras roboramus +++++++++++. Et addimus sancti mametis qui est fundatus inter uilla palaciolo et uilella minus inde III.^a

Aias *(sic)* mauraniz conf. —Gontemiro M. conf. —Salmiro M. conf. —Nebozanom conf. —Visterga conf. —Abba siluani conf.

Cidi neboaaniz test. —Egareus test. —Gontado test. —Dono pataizi test. —Abomas diáz test.

Gondesindus eitor test. —Donanna niconiz test. —Eita baltasariz conf. —Don facame conf. —Abacatom conf.

II

Ex perantiquo codice qui inscribitur Liber Testamentorum *Laurbanensis Monasterii. Ordonius I post annum* 850 *usque ad annum* 866 *regnavit : perperam ergo aerae* DCCCXV *charta haec tribuitur.*

850–866

Testamentum de algazala. de ordonius rex. et de lauredo

Hordonius rex. uobis iusto abba uel fratribus uestris. per huius nostre preceptionis iussione testamus atque concedimus uobis in suburbio de conimbrie uilla que dicunt algazala cum quantum adprestitum ominis est. uineas pumares terras ruptas uel inruptas. Et alios uillares iuxta ribulo mondeco nomine lauredo et sautelo ipsas supranominatas per suos terminos anticos in omnique circuitu per locis suis seu uel cum omnibus prestationibus suis quicquid in se continent. omnia ab integro uobis testamus atque concedimus post parte nostra uel ecclesia sancti mametis pro remedio anime nostre et parentum nostrorum et in onore sancti pelagii. Habeatis uos firmiter et fratres qui in uita sancta perseuerauerint de nostro dato perenniter abiturum. Facta scriptura testamenti. Notum die pridie nonas septembris. Era DCCC^os XV. Et nullum non ordinamus qui uos pro inquietare presumat pro nullaque actione. Et si aliquis omo uenerit uel uenerimus tam nos quam ex *pros*apie *(?)* nostre ipsas uillas que nos testamus infringere uoluerint. In primis sedeat excomunicatus et cum iuda domini traditore habeat participium in eterna damnatione. Hordonius rex hanc concessionem nobis *(sic)* manus meas r—oboro et confirmo.

Vutierre mendiz conf. —Domnus garseanus conf. —Trastemirus diaconus test. —Dagaredus presbiter test. —Lubanus archipresbiter test. —Songemirus presbiter test. —Rodorigus presbiter test. —Ranemirus rex. —Gundisaluus moneonis conf. —Nepuzanus conf. —Sub christi nomine ouecus episcopus legionemsis sedis conf. —In christi nomine dulcidius dei gratia episcopus uisense conf.

III

Ea quae circa annum quo datum est Testamentum de Algazala *notavimus, hic etiam notanda sunt. Descripsimus ex eodem codice Laurbanensi.*

850–866

Testamentum de uilla de Ydriz et de suo seruo nomine picon

In nomine domini. Hordonius rex in domino salutem eternam. Dubium quidem non est sed multis manet notissimum eo quod preendiderunt uilla tui serui nominibus picon et ego ordonius uilla prenominata uilla coua ad portu de latrones. quod obtinuit Ydriz cum suis parietes et suis uiciis et terminis antiquis. et cum omne illorum prestantia quicquit ibidem adprestitum ominis est. Ita ut ex presenti die et tempore secundum eam preserunt tui serui abeas eam de nostro dato firmiter in uita tua. et post obitum tuum sedeat illa uilla et ille seruuo que sursum resonat post parte monasterii lauribanus in onore sancti mametis et san-

cti pelagii pro remedio anime nostre et parentum nostrorum diue memorie. Quo iurationem confirmo per deum patrem omnipotentem quia contra hunc meum factum nunquam ero ad inrumpendum. Et insuper quantum temptauerit in quatuor duplo componat. Facta karta notum die III kalendas octobris. Era DCCC XXXXVIII.ª

Hordonius rex hanc scriptura confirmationis a nobis facta conf. *(?)* —Sub christi nomine nausti episcopus conf. *(?)* —In christi nomine froarengus episcopus conf. —Sub christi nomine Juuarius episcopus conf.— In christi nomine recaredus episcopus conf. —Sub christi nomine sauarigus episcopus conf.

IV

Album servorum episcopi Nausti. Descripsimus ex Livro Preto, *Conimbricensis Sedis.*

867-912

Carta diuisionis

In nomine domini. Factus est colmellus diuisionis inter domno nausti episcopo post parte eclesie sancte marie sedis colimbriensis et filios petri et sarracine de seruus uel ancillas filios uel neptos abiti et uedragese. Vnde euenit in porcionem domni nausti episcopi post parte eclesie iamfane *(sic)* filii uel nepti ildoie qui fuit filia aluiti et uedragese. id sunt notati CX extra filios et neptos fragulfii quos in re diue dimisimus. Vnde uenit in porcionem de filios petri et sarracine filie uel nepti sisegundie que fuit filia aluiti et uedragese. et addiuimus ad ipsos de filios uel neptos gomesindi id est sisildi cum filios uel neptos extra medietate de filios uel neptos dadine quos de nocia talimus fiunt CX. Et de filios uel neptos gomesindi qui fuit filia auiti et uedragese qui de ista noticia supersunt. Et uenit in porcionem domni nausti episcopi post parte iam sepedicte eclesie de filios uiuituri id est samuel cum filios IIIIor. auito cum filio uno. mulierbo cum filio uno nimenti nomine. hegelo cum filios Vque neptos IIos. uimara cum filios. VII nepto I. De filios iuuini. gaudunia cum filios VI. cetronio cum filios II. egaredo cum filio uno. emundino cum filiis suis. aluaro cum filiis suis. et uaduuara. De filios frogulfi. ciandila cum filios V et neptos. elison et filios ansemundi IIos. cerocia et iuuinio. fiunt XXXXªVIII. Et filios petri et sarracine. De filios iuuini. lustri cum filios tres. materna cum filio uno. liuilo cum filios VI. gunderona cum filio Io. atanagildo cum filiis suis. De filios uiuituri. petri cum filiis suis III. tumtuldo cum filios III. nonninna cum filios III. nandulfo cum filios tres. V. marie cum filio Io. De filios fragulfi. ascanto cum filios V. guisenda cum filios IIIIor. fiant XLVIIIo. Sub christi nomine nausti episcopus confirmans. Lvcidus ad persona androitus. aragunti gudilolfi adefonsi et de filios theodani. confirmans. Qvi presentes fuerunt Vimara diaconus.

V

Ex antiquo libro regestorum Collegiatae Vimaranensis Livro de D. Mumadona, *sic dicto, descripsimus.*

870

Kartula de sancto michaele de negrellus

Domnis inuictissimis ac triumphatoribus gloriosissimorum martirum uirginum et confessorum sancti michaeli archangeli sanctorum adriani et natalie Sanctorum sixti episcopi Laurenti archidiaconi Sanctorum cosmas et damianos Sancti donati presbiteri Sancti saluatoris et reliquias eorum corum baselica sita et fundata est in villa negrelus territorio bracharensis urbium portugalensis secum sancte marie subtus mons cauallus prope riuulum haue. Et ego indignus et peccatores flomarico et coniugea mea Gundila. scelemondo et uxorem mea astragundia. edificauimus sub uno consilio et cum dei adiutorio et per sanctificationem Gomados dei gratia episcopus. edificauimus istius domum in nostra villa que presimus cum cornam et albende Adefonsus principem et comite lucidii vimarani. et sacrauimus eam cum ipsos dominos Gomadus episcopus. et ordinauit nobis ipse episcopus que fecesemus ei date et ingenuassemus eam pro remedio animabus nostris. et dedimus ei in circuitum ipsa ecclesia pro sepultura corpora secundum canonica sentencia docet et pro toleradura fratrum in circuitum et quanto nobis tribuimus. et unus cum alios unum consilium elegimus testamentum : que spontanea morte corporea de hoc seculo ad alia uita humana transferuntur animas qualis namque illuc semper uenire considera. quia hic ad bona ad ienera morte de hoc seculo. et enim dominus dicens. edate et dabitur uobis. illic omnia

que in hunc mundum ad usum hominis conferuntur adeo credemcia corde et corpore per ita domini semper in uenationem *(sic)* tuam mens ista permaneat pro his ut memorie sumamus pro uestro sufragio apud deum dominabit omnia ordinantur. praesta domine ut semper in uenerationem tuam omnium et desiderate eterne uite. Istoque apostolica percurrere cursum legitur iam supradictus flomaricus et Gundila. scelemondo et astragundia. cum omnibus adespliuit. Concedimus uobis dominis nostris iam supranominato ipsius locis cum suis dextros et corporalibus secundum illum edificauimus cum integritatibus suis. et adicimus ibidem cruce calsa calicem libros ordinum comitus et passio sancti christoforis casas cubos cubas et omnia edificia cum intrinsecus suis que ibidem est. concedimus ad ipsius locis et presbiteros et fratres qui in uita sancta perseuerauerint tam propinquis quam extraneis que in uita monastica perseuerauerint habeant et possideant pro remedio animas nostras perpetuo uindicet omnia ista que in testamento resonant. et in die sancti michaelis que est repromissionis noster ipso die memorie nostre scient in memoribus eorum unde mercedem accipient ante tribunal domini nostri ihesu christi. et quod hunc non sciat monacus uel quelibe generis uendendi aut donandi non ad rex non ad comite non ad episcopo non a deouote non liceat uindere nec extraneare nisi tantummodo sacerdos uel ex generis noster habeant et possideant. et qui hunc factum nostrum ausus fuerit irrumpere. in primis sedeat excomunicatus et a deo separatus et descendat super illud qui talia commiserit quod descendi super datan et abiron. et sodoma et gomorra uiuos terra illos absorbuit. et qui talia commiserit non resurgat cum iustus sed cum impiis et sceleratos. et insuper pariat isto que in testamento resonat im duplo perpetim habiendum. Facto series testamenti notum die quod erit IIII° Idus februarii. Era DCCCCVIII. Fromaricus et gondilo scelemondo et astragundia in hac series testamenti manus nostras roboramus.

Ansila presbiter test. —Viliulfus presbiter test. —Tagius test. —Selmirus test.
Ebreguldus test. —Sensol test. —Groualo test. —Tanagildus test.
Besnace test. —Monderico test. —Amando test. —Belmirus test.
Palmatius presbiter notuit.

VI

Donatio bonorum ecclesiae de **Sozello** ***facta. Exemplar quod superest hujus diplomatis ex chartophylacio Monasterii de*** **Pendorada** ***in Publicum Archivum delatum textum nobis praebuit. An autographa sit charta, sive apographa, merito dubitatur. Vid.*** **Ribeiro, Observações de Diplomatica, pag. 14 (nota).**

870

Christus. In nomine domini nostri Jhesu christi. In honore sanctorum Apostolorum Martirum confessorum Atque uirginum et omnium chorum angelorum salutem Aeternam amen. Ego cartemiro et uxor mea Astrilli abuimus filios et filias nominibus fofinu et gaton et arguiro et uistremiro quinilli et aragunti. et peruenerunt illos filios barones ad ordinem monacorum. et accepit inde fofinus ordinem primiter habitantem in eclesia uocabulo sancte eolalie uirginis fundata in uilla sonosello de presores de ipsa uilla. Ego cartemiro et astrilli una cum filiis meis fundaui eclesiam in nostro casale proprio exepre de nostros heredes uocabulo sancti saluatoris sancti andree apostoli sancte marie uirginis et sancti thome apostoli sancti petri apostoli et sancte leocadie et sancte cristine uirginis. Ego cartemiro et astrilli accepit uoluntas dei. et factus de ipsa eclesia cum ipso casale testamentum post partem de propinquis nostris. et pro remedio animas nostras et omnes defunctorum que in ipsa eclesia sepulti sunt. Contestamus ad ipsa eclesia illa hereditate per suis terminis que habuimus de presuria que preserunt nostros priores cum cornu et cum aluende de rege et habuimus VI de ipsa uilla que habuimus per particione et medietate de illa fonte de salmegia. contestamus cum suo ornamento eclesie libros casullas uestimenta altaris uel templi cruces super euangelia et corona et calice et patena argentea. contestamus in ipsa eclesia cum quantum ominis hic aprestitum est. signum caballos equas boues et uaccas pecora promiscua cubus et cupas lectos et catedras mensas sautos et pumares amexinares uineales terras ruptas uel barbaras casas lacar petras mobiles uel inmobiles. et diuidet ipso casal ubi ipsa baselica fundata est per casal de louegildo. et inde per rego qui descorret a casa de trasmondo. et inde per ipso uallo et suos dextros et tornat se unde primitus inquoauimus. Ego cartemiro concedo ibidem larea que iacet in çima de ipso uiniale. et habet ipsa larea im amplo VIII° passales et in longo peruallatur. contestamus ipsum quod in testamento resonat ad ipsa eclesia et ad propinquis nostris fratrum uel sororum monacorum uel clericorum. et qui bono fuerit et uita sancta perseuerauerit habeat et possideat. contestamus ipsa eclesia cum omnia sua ornamenta et sua prestantia. et qui hunc factum nostrum inrumpere quesierit uel extraneare uoluerit sedeat separatus et excomunicatus et cum iuda traditore habeat participium. et insuper pariat due libra auri bina talenta et a domno qui illa terra imperauerit aliud tantum. et hunc factum nos-

trum testamentum plenam habeat roborem. Notum die erit pridie kalendas magii era DCCCC VIII.ª Cartemiro et astrilli in hoc testamento manus nostras ro++uoramus.

Gaton abbas confirmo —Zalama abba conf. —Randulfus presbiter conf. —Biatus presbiter conf. —Gundisaluus conf. —Elias presbiter conf.

Pro testes —Aluaro testes —Trasmondo test. —Gondulfo test. —Viliatus test. —Vimara test. —Gaton test.

Menendus presbiter notuit.

VII

Donatio ecclesiae de Sozello *superaddita donationi anno* 870 *factae, et in ipsa charta scripta.*

874

Fofino. Gaton. astrilli. Arguiru. Vestremiru. Guinilli. et Aragunti placitum facimus inter nos unus ad alios per scripturam firmitatis notum die quod erit IIII° nonas aprilis era DCCCCª XIIª super ipsa eclesia et super nostras hereditates quantas habuerimus et ganare potuerimus usque ad obitum nostrum. que non habeamus licentiam super illas nec uindere nec donare nec testare in parte extranea nisi unus ad alios. aut ad ipsa eclesia uocabulo sancti andree apostoli. et qui minima fecerit et istum placitum excesserit pariet parte de que isto placito obseruauerit x boues de XIIIIm XIIIm modios et iudicato. nos pernominatos in hoc placito manus nostras ro +++++++uoramus.

Pro test. —Oliti test. —Tramondu test. —Arguiru test. —Menendo notuit.

VIII

Donatio supplectilium aliorumque bonorum ecclesiae de Soalhães *facta. Canonicis Sedis Portucalensis renuentibus, ex chartulario ejusdem sedis,* Censual *dicto, describere nobis non licuit. Desumpsimus ex* Ribeiro, Dissertações Chronologicas, T. IV, P. II, pag. 147.

875

Dominis invictissimis et gloriosisimis, at triunphatoris santisque Martiribus gloriosis Santi Salvatoris et Sancte Marie semper Virginis, et Santi Michaelis Archangeli, Santi Mametiis quy ibidem sunt recondite, et quorum Baselice Santi Martini Episcopi, que est fundata in Villa de Suylanes, subtus mons Genestaxo, secus rivulum de Gallina, et flumen Dorio, territonio Anegia. Ego humile, et servo Dei Santom Presbitero, qui expontanea morte corporea de hoc seculo ab aligo humano transfertur anima, qualis nanque illic semper venire considera, quya hic ad bona peragenda corde et corpore putita monet enim nos Domine dicens, date, et dabitur vobis, licet omnia que in hunc mundum ad usum homnis conferuntur a Deo que creantur omnia ordinantur, tamen valde Deo dignum est unde hec quod accepimus unusquisque in hunc mundum ex hoc complace parce oblationis in instinctu ut per hec enim sivi quisque futura cumula premia per quem presentia coram Deo digna dispensa unde se ad talibus sua gens oberibus, dum vota atque donaria sua et populi Irhaelitici dedit errare dicebat tua enim sumus Domine et omnia que de manu tua accepimus et dedimus tibi adeo isperventi oraculis pro hi mereamur Sanctorum suffragia apud Dominum, et ad cunctorum nostrorum nexibus absolvit pecaminum et desiderate eterne vite studium placiter procurrere paxum. Ideo et Domine Sancte et dizimus offerimus atque concedimus sacris santis altaribus ecclesie Martiribus sive qui ejus fratribus Monachorum Sororum precepto dominico perseverantes fuerint : in primis .i. ad aram Dei vella vel vestimenta libros perfectus signum ad ejus medei lorum mirabilus casa cruce calice adque corone vel omne vestimentum Monachorum : id et aicimus jumenta rectilia sive cum volucrum arietum aurum vel omne ornamentum domorum : idem addicimus suos dextros per suos terminos antiquos XII. passales pro corpora sepeliendum et LXXII. pro tolerantia fratrum vel sororum ut cum Dei adjuvamine ac mentare, ac ganare possent usque ad obitum meum : concedoque in vestimento resonat ad ipsius locius santi, ut in vita vero mea serviat mi et post ovitum vero meum ad fratres et sorores vel presbiteros propter quis meis qui bonus fuerit et in ordo sacerdotali extiterit, et in consilio bene viderit habeat et possideat et a parte Potestatibus et Episcopus, Reges, vel Comites ad cuiquam leiga omine nec videndi nec donandi non adtribuemus licencia, set de carorum nostrorum habeant et possideant et in perpetuum judicent. Si quis tamen quod fierit minime

credidit et aliquis homo venerit de genere nostro aut de genere omnium quy hoc factum nostrum temptare vel inffringere voluerit in primis sit excomunicatus et segregatus et cum Juda proditore habeat participatio et in eterna pena et nunquam finienda, et insuper pariat post parte testamenti et ipsius loci sanctis et ad pieniem ipso que in testamento resonat in qua duplum et insuper auri talenta duo et ad partem Potestatis qui illa terra imperaverit alio tantum judicato componarem, et hoc factum nostrum in robore permaneat constabilitate. Factum seriens testamenti quod erit III Idus Januarii Era D.CCCCXIII. Santom Presbitero a mea facta manu mea roboro. Sarrazinus testes, Asthupho testes, Domno testes, Alffonsso testes, Plazentius testes, Saturninus testes, Staveano testes, Gaton testes, Belza testes, Moabar testes, Renovate testes, Rezin testes, Ideninu testes, Daniel testes, Gitesinde testes, Ramiro testes, Ubeco testes, Veulfũ testes.

IX

Fundatio cujusdam ecclesiae in **Lordosa**. *Charta autographa quae in* **Publico** *Archivo servatur, olim in chartophylacio Collegii,* da **Graça** *dicti, Conimbricensis custodiebatur.*

882

Christus. In nomine patri et filii et spiritus sancti. domnis inuictissimis ac triumphatoribus sanctis martiris petri et pauli sancti migaeli arcamgeli. cuius baselica fumdamus in uilla quod uocitant lauridosa inter duas annes kaualuno et cebrario subtus monte petroselo territorio anegrie. ego serbus dei muzara et zamora damus adque concedimus ad deum et ad ipsa baselica que nos fundamus in nomine sancti petri et pauli et sancti migaeli arcangeli. damus ipsa uilla ubi ipsa eclesia fumdamus in omnique circuitu suos dextruos sicut kanonica sentemtia docet : duodecim pasales pro corpora tumudamdum *(sic)* et LXXII^os^ ad toloramdum fratrum adque indigentium et foru dextruos ipsa uilla pro ubi illa obtinuimus de presuria pro suis locis et terminus antiquiis cum pascuis padulibus montes fontes petras mobiles uel inmouiles aquis aquarum uel sesicas molinarum terras ruptas uel barbaras arbores fructuosas uel infructuosas accessum uel regressum cubus cubas lectus kadedras mensas signum de medalo cruce kapsa calice de ariemto cum quamtumque ibidem aprestamo ominis est. damus atque concedimus ipsum que sursum taxatum est pro remedio animabus nostris ad ista eclesia adque sacrosancto altario quod subra taxatum est. concedimus ut diximus pro uicto atque uestimentum monagus et fratres et sirores et propinquis nostris et qui bonus fuerint et in uita sancta perseueraberint seculariter et uia monastica obtinuerint in ipso loco. sibe pro luminaria altariorum uestrorum uel elemosias pauperum. sicut lex et canonica sententia docet. et ibi notuimus ut nec uimdendi nec donandi neque a rex neque ad comnide neque ad episcopo neque ad numlo omine inmitendi. set sidea semper inienua usque in sempiternum. et post parte propimquis nostris et qui unc facto nostro infringere uel conare tentaberit reus sit ad sancto comunione separatus et cum iuda traditore accipiat participio in eterna danatione sint dimersit *(sic)* in baradro inferni ubi fletus et ullulatus et anathema marenata accipiat. et in conspectu domini. et non abeant cum domino in prima resurectione ressusitandi. nisi percusus *(?)* ad eclesia et ab omni cetum christianorum ..... et insubra parient tantum et alium tanto quantum inde abstulerit et insuper auri talemtum post parti testamenti et coram pontificum. et iudice suo iudigado. et anc scriptura testamenti plena abea firmitate : notum die quod erit VI kalendas abriles era DCCCCXX^a^. muzara et zamora in hanc kartulla testamenti manus nostras.

Didagu conf. —gumsalbo conf. —uermudo conf. —gutierit conf. —uiliulfo conf. —sisnando conf.

Uimara conf. —gundiarius conf. —quiriagus conf. —gudesteo conf. —gudino conf. —iauini conf.

Floresindo test. —mido test. —pelagio test. —gaton test. —sendino test. —iaquinto test.

Rodorigus abba conf. —Joanne abba conf. —uermudus presbiter conf. —gunsalbus presbiter conf. —didagus presbiter conf. —frariulfus presbiter conf. —froila presbiter conf.

Gudinus presbiter notuit.

X

Charta venditionis quorundam bonorum prope flumen **Paiva**. *Apographum saeculi XI, ut videtur, ex chartophylacio Monasterii Araucensis in Publicum Archivum delatum textum nobis suppeditavit.*

883

In dei nomine ego balteiro et uxor sua nomine ogenia uobis kartemiro et uxor sua astrilli. uiliado et uxor sua nomine teodoriga. bonoso et uxor sua eilo. ermigio et uxor sua froili. Placuit nobis atque conuenit nullis-

quoque gentis imperio nec suadentis artigulo sed propria nobis accessit uoluntas sano animo atque integro consilio ut uinderemus ad uobis sicut et uendimus iamdictis kartemiro et heredibus tuis uilares nostros proprios que dicent baltar et alio que dicent uillarino et fer a pauia et diuident ipsos uillares cum uilla canas et cum uilar deredes et cum pardellas usque ad foce de pauiola et de alia parte per pausaduro usque in canas et inde iuso a pauia in prono uendimus ad uobis ipsos uilares iam superius nominati per suis terminis antiquis terras cultas uel baruaras arbores fructuosas uel infructuosas sautos pascuis paadulibus aquis aquarum paredes auellanales portu per suis terminis et locis antiquis acesum uel regresum quantum super terra uel sub terra et acepimus de uos precio LX modios que nobis bene complacuit et de precio aput uos nicil remansit in debito ita ut de odie die et tempore siant ipsos uilares de iuri nostro abrasos et in uestro iure uel dominio sint traditus uel confirmatu abeatis uos et omnis posteritas uestra siquis tamen quod fierit non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus ad inrumpendum contra hanc kartula uenditionis que nos ad iudicio deuendicare non potuerimus que pariemus ad uobis illos uillares dublados uel quantum ad uobis fuerit melioratos facta cartula uendicionis undecimo kalendas Januarii Era DCCCC XXI^a^ balteiro et uxor sua ogenia in anc kartula uendicionis manus nostras rouorauimus i sunt testes atina test. sando test. aumiro test. midon test. numtimiro presbitero test.

XI

Amplissima donatio regis Adefonsi Ecclesiae episcopali Conimbricensi facta. Hoc diploma juris publici fecit RIBEIRO (Dissert. Chronol., T. I, pag. 25) *sed minus accurate quam decebat. Noviter edimus ex* Livro Preto, *Conimbricensis Sedis.*

883

In nomine domini. Adefonsus rex et exemena regina uobis patri domno sisnando episcopo in domino salutem. Inter ceteras acciones quas pro regni nostri utilitatibus pia miseratione exponimus illud ad remedium anime prouenire confidimus si sanctis ecclesiis largitionis munera prelargimus. et ideo inter cetera que donamus per huius serenitatis nostre preceptionem donamus atque concedimus uobis post partem patronis nostri sancti iacobi apostoli ubi uos presul cognoscimini esse. In territorio colimbriense uillas id est uillam in ripa de fluuio uiaster cum ecclesia sancti martini et uillam crescemiri et iuxta fluuium certoma uillam cum ecclesia sancti laurentii et terciam porcionem de uilla trauazolo inter agata et uauga. Omnes has uillas cum terminis et adiacenciis suis. Et siquis de iuri ecclesie uestre alienare presumpserit maneat sub anathema in eternum. et hec scriptura plenam habeat firmitatem cum omni suo debito et censu. Dato dono nostro VII° kalendas octobris. Era DCCCC^a^ XX^a^ I^a^. Anno gloria regni nostri feliciter VIII° X°. Adefonsus rex manu mea conf. Exemena regina conf. Ermegildus episcopus conf. Naustus episcopus conf. Sarracenus conf. Ermegildus maiordomus conf. Gauinus conf.

XII

Charta fundationis et dotis quarundam ecclesiarum inter flumina Durium et Vaugam. Ex autographo, quod olim in scrinio Monasterii Petrosensis, postea in chartophylacio Universitatis Conimbricensis servabatur, et nunc in Publico Archivo invenitur, descripsimus.

B. N. – Reservados Codice 117 Pleoba fls. 423 a 425

897

Christus. —Dubium quidem nom est set plerisque manet comnitum adque ordinamus eum in ueridate : Heo quod ego gondesindus prolis erus et adosinda acepit mulier in coniumgio nomine enderquina conmento pala filia dux menemdus gutierizi et ermesinda iermana de domna geluira regina que fuit mulier de ordonius rex mater ranemirus principe unde abuit filius nominibus suarius ermesinda et adosinda et froilo. et ista froilo fuit cum infirmidate nata in nostro pecato quia non est pro inleigato sedere. et quando uidimus tale uisionem que nobis dominus dedit in nostro pecato quintamus nostro ganato et nostras uillas et engenuamus nostros serbos ut dominus sedeat propitius ad peccatis nostris. et facimus monesterios in nostras uillas que sunt inter durio et uauga in uilla acibeto it est uogabulo sancti migaheli arcangeli et sociorum eius et in uilla sanganeto monesterio uocabulo sancti cristoforo et comitum eius et sancta eolalia que ibidem ab antiquis fundata est. et testauimus ad ipso acis-

tèrio de aciueto uilla de fornos media et quinta de nostro ganato et de nostras ereditates de durio in uoaga *(sic)* et ipsa uilla ubi fundatum est integra pro suis antiquiores terminis et acisterio sancti christoforo ipsa uilla sanganeto integra pro suis terminis exeptis uilar de elderiz que dedimus ad abdelgar mauro. et inter dorio arcis ripa tamar fecimus monesterium in uilla uocidata dides it est uocabulo sancto petro. et testauimus ad ipso acisterio v^a de nostras uillas de quantas abuimus in ipsa terra. nominibus ipsa uilla dides integra cum aiuncionibus suis uilla salseto uilla de uanzas et uilla tercolegio ipsas uillas integras. et in territorio karnota larinio integro et in nemancos uilla ermilli integra uilla mallis. et post hec ipsum factum dedimus ipso acisterio in manus de domno desterigo aba et illos acisterios inter durio et uoaga aciueto et sangane ad ipse abba iam nominato ut sedeat ista filia mea froilo in ipsos acisterios sub manus de ipse abba et conteneant ea et sub manus de domna geluira abatisisa. et dedit ad ipsa filia mea c de meos serbos inter barones et mulieres ad deseruiendum sicut in mea v^a exirunt ut seruiant ad illa pro ingenuos dum uida uissceri et post ouito suo uadant ubi uol*u*erint illos et filios et neptos qui de eos nati fuerint et ex proienie illorum et non abeant licentia ex genere meo acrepantare illos pro a seruicio. et post hec migraui ipsa conpare mea enderquina de oc seculo. et partibi cum ipsos filios meos iam superius nominatos meo ganato et meas uillas et mea criazom. et uenit in porcione filias meas ermesinda et adosinda uilla abientes in ripa flubio durio. et ista adosinda presit ea ansur et bemfrogia sine mea iusione. et migrauit ipse ansur de oc seculo et non abuit de ea filio. et fecimus monesterium in ipsa uilla uocabulo sancta marina et testauimus ibidem ipsa uilla integra ad ipso loco. et illas uillas que uenerunt in porcione de ipsa filia mea adosimda contestauit illas adcisterio de sanganeto uocabulo sancti christofori et sancta mafada que in ipsa uilla sunt fundatas. it sunt inter durio et mondego prenominatas de uilla quiaios III^a integra cum aiuncionibus suis et mediedate de eclesia uocabulo sancti mamete que in ipsa uilla fundata est et in ripa uauga uilla de seueri et mediadate de illa uarcena de caruonario et in ezebrario uilla de bigas quos fuit de froila lopo uilla de ermoriz que est circa lagona de auille. Et ego gondesindus cum pecatorum molle depresus in spe que fiducia meritis eius respiro ut abolendis peccatis meis facerem testamenti sicut et facimus pro remedio auorum et paremtum meorum etiam simul et mea de monastario labra que est fundato ab antiquo in ripa maris comodo est conclusu de aqua in aqua et de karia antiqua usque i mare pro remedio anime de ipsos ienitores meos simul et mea. et de illa alia uilla III^a minus III^a sicut uenit ad filia mea froilo in porcione per suos terminos et eclesia de sancta eolalia de gondomar integra et alia eclesia de sancto petro de kauso et uilar que est in monte de kauso integro et illa eclesia de sancto martino de ualongo integro sit uenerunt ad ipsa froilo in porcione. et testauimus illas ad ipso logo sancti salbatoris et sancti christofori et comitum eius martirum et lignum sancte crucis que in ipso acisterio labre sunt recondite et ad fratres et sorores que ibi sunt auitantes uel qui ibidem dominus superduxerint et in uida sancta perseb*erave*rint sub manus de ipse abba et de ipsa filia mea iam superius nominata. abeant et posideant isto que in testamento resonant de illos monastarios teneant illos sanos et intemeratos post parte confessionis et nec uindant nec donent ne parient de isto que in testamento resona neque ad rex neque a comite neque ab episcopo ducense nec ad numlo ie*ne*ris omo tam uos quomodo et posteritatis mee que ibi auitantes fuerunt numla licentia non aueant de isto que in testamento resona in numlaque pars inde aligo extraniare pro numlaque actio nec uinder nec donar nec testare. et aliguno omine de isto que in testamento resona aligo inde quesieri dare in alia parte ad qualiue omine non aueat licentia pro illo dare de sub ista scriptura et sedeat excuminigatus et cum iuda traditore abeat participio in eterna damnatione. et in propter damna secularia parie post parte ipsius testamenti quanto inde dederit duplato et insuper auri talenta et a rex au comite alio tamto. et unc factum nostrum plena obtineat firmidate in cumtis temporibus rouorem. Facta series annitio testamenti nodum die erit VIII° kalendas marcias era DCCCCXXXV.^a Gondesindus prolis erus et adosinda in anc series testamenti manum mea confirmo —Gondesindus + —Menendus menendiz confirmo —Suarius diagunus confirmo —Adosinda manus mea quos fecit confirmo + —Teodila gudiniz confirmo —Gudinus gundesalbiz confirmo —Rodorigus confirmo —Rodosindus diagunus confirmo —Tello teonanizi confirmo —Froiloni manus mea confirmo + —Ranemirus presbiter qui hec notuit manus mea.

XIII

Compositio inter episcopos Conimbricensem et Iriensem super Ecclesiam de Aguas Sanctas *in diocesi Bracharensi sitam. Ex autographo ab scrinio sedis Conimbricensis in Publicum Archivum delato.*

906

Non est enim dubium sed plerisque cognitum eo quod orta fuit contemptio inter partem domni nausti colimbriensis sedis episcopi et domni sisnandi hiriensis sedis episcopi pro eclesia et uilla uocabulo sancta eulalia

que scita est in silua scura in territorio brakalensis sedis ubi dicent aquas sanctas quot prehendiderunt homines domni nausti episcopi. id est. minizus cum suos filios et sua kasata. et de parte domni sisnandi episcopi adulfus abba. et pro id coniuncti fuimus in oueto et postea in sancto iacobo ad archis. conuenit inter eos bone pacis uoluntas ut roborarent placitum de parte domni nausti episcopi. ad uicem persone eius domnus fraurengus episcopus. et ad uicem persone domni sisnandi episcopi uiliulfus presbiter ut coniungerent se in ipsa uilla prenominata et facerent inter se colmellos diuisionis quomodo in placitum quod inferius est resonat sicut et fecerunt extra dextros ecclesie.

In nomine domini. colmellvs diuisionis qui factus est inter partem domni nausti episcopi et suos homines et domni sisnandi episcopi et suos homines de ipsa uilla iam supra dicta sancte eulalie. euenit in porcionem domni sisnandi episcopi et de suos homines nominibus adulfus abba et suos gasallianes. id est. uarzena que est de uarzena telleli usque in sua sepe in omnique circuitu integra. siccariolo medio. agro de pelago integro. pomare teoderizi integrum. agro gundisalui medio. pomare gundisalui et leouegildi et uinea integra. kasale salomonis cum suo portum integrum. linare medium agromiri integrum. kasale gundefreli medio. bustello medio. uillare spasandi medio. kasale placidii per sua sepe integrum. salto de sua sepe placidii usque in agro argirizi medio. agro de contensa medio. agro de manula integrum. et inde per ribulo usque in foui. et inde per kasa tractemiri. et inde per sepe qui est de agro manzi. et inde per ribulo usque in karraria. et inde per ipsa carraria usque in dextros eclesie. et per kaput de ipsos dextros usque in carraria que est inter agra argirizi et agro ubi ansemundus habitat integro extra portionem de rruptores. agro de dauid integro cum suos linarelios duos. agro astrulfi per ribolo usque per suas sepes in omnique circuitu integro. salto de fontano in fontanello medio. et de ipso fontano usque in domo aruetani. et per ipsa karraria antiqua usque in petras natiuas et per ipsas decorias usque astrulfi medio. et tam saltu quam et rupto de sepe de agra astrulfi usque in agra tellili medio extra ruptores. agro suniemiri medio. mulinos antiquos qui sunt in illa uilla medios.

Euenit in porcionem domni nausti episcopi et de suos homines. id est. uarzena tellelli. agrum kuruianes. agrum ueremudi. agrum de felgaria integros. sikariolo medio agrum qui est subtus kasa gundesalui usque in karraria et sepe in monilo *(sic)* sicco medio. agrum de molino sicco integro. agro de figarias integro. pumare astrulfi de porto in porto integro. et de illa parte ribulo et de illa parte rippo usque in estrata de uereda et sepe. et sepe de agro telleli usque in sepe de agro astrulfi medietatem. agro que disrupit urueda integrum. et agro astrulfi et requerendi et gundesalui integro. de sepe de agro astrulfi et per ipsas decorias usque in petras natiuas at karraria antiqua et inde usque in ccasa aruetani et per fontano per sepe astrulfi medio. de terras et salto et de ipso fontano usque in alio fontano et inde usque in termino de fonte cooperta medio. et de ipso fontano usque in sepe manci et usque in terminos integro extra ruptores. agro de contensa medio. uillare sparsandi medio. saltos de kasa placidii usque in aqua que discurrit per caput de rruptelas argirizi medio. agros ubi anssemondus habitat et de karraria usque in uiride medio. et agro ubi habitant filii sindi medio. bustello medio de sepe de ipso bustello et inde per petras maiores ipso fontano in prono usque in agra de assaiola cum suo saltu integra. et agra de arsaiola de fontano usque in monte et in sepe de euorum integra extra portionem de ruptores. et in agrelo ubi atanagildus habitat agro de troncosu medio. kasale ubi gundebredo habitat medio. linare sub kasa sindi medio. agro super kasa sindi integro per ubi diuiso fuit. agro sanimiri medio. molinos qui sunt in ipsa uilla medios. ita ut ex presenti die et tempore unusquisque quod accepit inreuocabiliter obtineat. Factus colmellus diuisionis III° idus ianuarii. Era DCCCCXXXXIIII.

sub christi nomine naustus episcopus. sub christi nomine sesnandus episcopus. sub christi nomine froarengus episcopus quos uidi. uiliulfus pro ad uicem persona domni sisnandi episcopi quos uidi et confirmaui.

samuel abba testis —andiarius presbiter testis —uestremirus abba testis —ansuetus presbiter testis — anagildus brandiluni testis —gressonarus presbiter testis —Roderigus presbiter testis.

cresconius presbiter test. —manualdus presbiter test. —cendas kizoiz test. —lupon presbiter test. —aloitus test.

XIV

Donatio vici de* Freixeno *propè* Alvarelhos. *Ex scrinio Monasterii Morariae autographa haec charta olim in chartophylacium Monasterii S. Vicentii Olisiponensis delata, nunc in Publico servatur Archivo.

907

In nomini domini. Ego odario dauiz ideo placuit mici asto animo et bone pacis uolumtas ut facere tiui iermana mea trudilli sicut et facio tiui scriptura donationis et firmitatis de uilla nostra propria nominata freiseno.

que iace inter ambas labrugias subtus ciuitas albarelios et castro de boue territorio bragarense et portugalense. conzedo tiui ipsa intecra domus uel intrinsecus domorum exitus montium ad domom aquas aquarum uel sesegas mollinarum cum cunctis prestationibus suis quantum in se obtine. et conzedo tiui mancipias meas nominibus mariamen et sahema et zafara. ipsas mauras et ipsa uilla cum omnem suas ereditates et sua prestantia que dedit mici pater meus dauid abba ut auea ego ipsa uilla et ipsas ereditates et ipsas mancipias in mea uita et post ouitum meo tornent se ipsum que in scriptura post tua parte sanas et intecras. et facias de eas quod tua fuerit uoluntas relinquendi sit licentia potestas de ipsa uilla et de ipsas mancipias. et facias mici minsas et zereum oblatione pro remedio anime mee. et insuper ad carta confirmando accepimus de te I° uaso de argento et II^os lenzos tantum nobis bene conplacuit. et si aliquis generis omine uenerint uel uenerimus ad inrumpendo contra hanc scriptura firmitatis uel de posteritas nostras que unc scriptura infringere uoluerint quomodo pariemus uel parie unusquisquis fuerit ipsum quos in scriptura resona duplatum et iudicato. Era DCCCC XXXXV^a notum die idus aprilis. Oduario in hanc scriptura donationis et firmitatis mano mea confirmo +. torsario dauiz manum mea +. letula ploris truitemiro mano mea +. asperigu test. amarello test. erbozano test. fredeiro test. aron test. ariulfu test. fagildo test.

Zidi presbiter notuit.

XV

Fradilanus presbiter monachos Laurbani haeredes suos instituit. Ex perantiquo codice, Liber Testamentorum *dicto, descripsimus. Aliud apographum exemplar saeculi XII in Publico Archivo servatur ex quo lectiones varias hausimus.*

907

Testamentum de sancto martino de seliobria

In dei nomine. Ego fradilani presbiter uobis iohanni abbati et fratribus tuis. sanus ego et sana mente integroque consilio elegi uobis facere cartula testamenti sicuti et facio de omnia mea ereditate uel facultate quicquid[1] habeo uel habere potuero usque ad obitum meum. id est. meas ecclesias qui sunt fundatas sancto martino de seliobria et sancta cristina cum tota illa uilla iam supra dicta seu[2] et[2] omnia ministeria que in ipsas ecclesias applicare potui. libros incensales cruces et coronas kaballos equas boues uacas oues seu omnia quicquid ad usum hominis pertinet de prestatione huius seculi. et do uobis illa uilla cum suis locis et terminis antiquis. In primis per illa fonte de ameneiro. et de alia parte forno telleiro. et inde per ille ualle ad illa strada que diuidet inter sancto martino et cipidis. et inde per ille lombo de agro de arenas et discurre ad aqua[3] de ihoannes. et inde ad ille sumio usque fer ad illa uia trauessa. et inde per illa coua et subiit ad ille pede de rodina per illa fonte et per alia fonte de couello et inprona ad ille pumar de bauzolinas et trauce ille fontano de almafalla et perge per mamola terrenia et ille ualle et per illa fonte usque fer in kasalle de maurize. et perge per ille monte usque fer ad illa fonte de poldrin. et inde per illa aqua usque fer in illo ribolum. et perget infesto pro ad nodares ad illa forkada. et fer in illo mollino de illa lapa ad illa fonte de lodares[4]. et per illos collos ad illa petragosa usque fer in illo forno telleiro. Omnia ab integro post obitum meum concedo ut quicquid post parte monasterii uel altaris sancti mametis et qui ibidem in uita sancta perseuerauerint in dei nomine abeatis potestatem. Siquis tamen quod fieri minime credo aliquis homo contra hunc meum uotum ad inrumpendum uenerit. in primis sit excomunicatus et cum iuda traditore habeat portione in eterna pena. et insuper quantum auferre temtauerit[5] quadruplata uobis pariet. Facta karta testamenti idus aprilis. Era DCCCC XXXXV^a. Ego fradilani presbiteri[6] in hanc karta testamenti manu mea r++oboraui[7]. Ranemirus[8] rex conf. —Teodericus comes conf. —Exemenus didaz[9] conf. —Gundisaluus[10] moneonis[10] conf. —Sub christi nomine pelagius episcopus conf. —In christi nomine froarengus episcopus conf.— bellitus presbiter test. Atanagildus presbiter test. Auriolus presbiter test.

1 quicquic
2 seruet
3 agua
4 lodores
5 temptauerit
6 presbiter
7 R+++oboraui.
8 Ramirus
9 didaci
10 Gondisaluus moniz

XVI

Testamentum Trudilli viro suo Evenando. Ex charta autographa, olim in scrinio Monasterii Morariae, postea in chartophylacio Monasterii S. Vincentii Olisiponensis, tandem in Archivo Publico servata, descripsimus.

908

Christus.— Dum essemus homnibus hauitantibus in unum coniumgio nominibus nostris uterque sexus. euenando et trudilli. qui fuimus coniuncti per uolumtatum parentum nostrorum et benedictionum sacerdotum. et non est iussum domini ut de nos ortus fuisent filii qui nostra susceptione capuisent. proinde ego superius nominata trudilli ut facere tiui uiro meo euenando textum scripture benefactis per scripture firmitatis de omnem nostras ereditates que auemus de parte de pater nostrum dauid. pernominatas. uilla que dicent uillar de auolo quomodo diuide cum dextros de eglesie sancte marie que est fundata in ipsa uilla mediana. et uilla nominata freiseno. et III^as^ nostras mancipias nominatas asagili cum filiis suis et sontrilli. et ipsa uilla freiseno conzessit nobis illa iermano nostro odario et III^s^ suas mancipias nominatas ipsas mauras mariame et sahema et zafara. et omnem mea rem quanta ego uisa sum auere quantaque aueo de auolenga et de mea parentela quam etiam et de mea ganatura. ipsas uillas cum aiunctionibus suis et cumtis prestationibus suis que in se obtinent ad intecrum uobis illas conzedo ut in uita nostra suduniter possideamus illas. et sit *(sic)* ego trudilli ante te micrata fuerit de hoc seculo. sit tiui licentia potestas auendi et posidendi totum ad intecrum quod superius notuimus. ut aueas tu et posteritas tua iuri quieto et in perpetuum uindicetis. et uos uiro meo euenando aueatis de me cura in mea uita. et post houitum meo faciatis mici minsas et zereum et oblationem in domo domini offeratis pro remedio anime mee. et iacent ipsas uillas cum suas ereditates in territorio portugalense. et inter anbas labrugias subtus ciuitas albarelios et castro de boue. et sit *(sic)* aliquis generis omine uenerint de qualeliue parte. tam propinquis nostris quam extraneis qui hunc scriptura infringere uel calumniare uoluerint uel inmodice temptare uoluerint parient post parte uestra II° auri talenta. et insuper ipsum que in scriptura resona dublatum. et iudicato. Era DCCCCXXXXVI^a^ IIe kalendas marcias. trudilli in hanc scriptura benefactis et firmitatis manum mea confirmo +.

torsario dauiz in anc scriptura mano mea confirmo + test. —nausti truitemiriz test. —nausti ianardiz test. —gamerelle test. —ianardo test. —ramiro notariz test. —mestallio test. —amarello presbiter test. gundesindo test. —uizoi astrulfiz test. —fromarigu test. —letula ploris truitero mano mea confirmo +. Cidi presbiter notuit.

XVII

Terminatio territorii Ecclesiae sive Monasterii Dumiensis. Ex apographo hodierno in R. Academiae Scientiarum Olisiponensis bibliotheca servato, olim ex autographo, in scrinio archiepiscopali bracharensi existente, descripto sumpsimus.

911

In Era DCCCCXXXXVIIII. IV. kal. octobris. Facta est *Congregatio magna* in locum predictum *Aliobrio* in presentia D. *Hordonij,* et collecti omnes Episcopi, Comites, et Capitanei territorio *Galeciense* in ejusdem presentia. Fecit sagessionem D. *Savaricus* Episcopus pro locum Sancti *Martini,* Episcopi *Dumiense Sedis,* territorio Bracarense, et hostendit Testamentum ipsius loci, quo dudum fecerat didem *(?)** memorie Domnissimus *Adefonsus* Princeps, Pater ipsius Hordoni Princeps, tempore D. *Rudessindi* Episcopi, per omnes suos antiquiores terminos. Et sic pectiuit idem D. Savaricus Episcopus Previsores de ipso Concilio, qui ipsos terminos previderent. Tunc ille motus misericordia, hordinavit Previsores : Nausti Episcopum; Froarengum Episcopum; Lucidus Vimarani; Nunus Guttiheriz; Cresconius Migiti; Vermudus Lucidi; Vimare, et Ermigildus Froilani; Spandum, et Hordonium Egani; Petri, et Adefonsum Velini; Vermudum Arnotati; Fromaricus Zendoni; Tanoy Braolioni; sicut et alios plures Abbates, et Presviteros, et Homines bonos, qui solent antiquitum compravare. Et tunc venimus nos jam sepe dicti Previsores ad ipsum locum : apendimus in monte, qui est inter ipso locum, et Villa, quam dicunt *Infidias :* Invenimus ibidem in petra caracterem *Sancti Vincentij;* et exinde in alia petra invenimus *Cruce.* Et inde per petras fictas, qui ab antico pro termino fuerunt constitutas. Et exinde in via, quam dicunt de *Vere-*

* *Fortè* divae.

da, qui discurret de Bracara, et invenimus ibidem congesta magna petrinea. Et inde per agirem, et petras fictas quousque ad *barca,* qui sedet sculta in petra. Et exinde ad alia congesta petrinea. Et inde per agirem, et petras fictas que sunt secus via de Vereda, quousque in termino de *Pittanes.* Et inde per agirem, et archas principias, qui divident inter *Dumio,* et *Palmaria.* Et inde per agirem certum, qui dividet inter Dumio, et *Paretelias.* Et inde per totum ipsum agirem usque in termino de *Lesmiri.* Et inde per alia via de Vereda, qui descurrit de Bracara quousque in terra *tumeda,* qui fuit manum facta. Et exinde in archa petrinea principia, ab antiquis constructa, qui dividet inter Dumio, et Lesmiri. Et inde per agirem firmissimum, qui dividet inter Dumio, et Vella de *Forozos;* et sic per agirem, et petras fictas, usque ad congesta, qui dividet inter Dumio, et *Culina.* Et inde per agirem, et petras fictas, usque invenimus petra scripta, ubi dicet *Terminum.* Et inde per agirem, et petras fictas, usque in termino de Villa Pascasi, et invenimus ibidem petra scripta, ubi dicet *Sanctae Eolaliae,* ubi dividet Dumio, Culina, et Villa *Paschasi.* Et sic exivimus per signas certas, usque in monte, ubi prius incoavimus, et invenimus in ea ipsos terminos parietes, quos obtinuit Spasandus, et alias, quos obtinuit *Alamirus,* seu et Ecclesiam vocabulo Sancti Fructuosi, quod dicunt *Montelios.* Et quod potuimus previdere in veritate sunt ipsi termini fortruimi, ab antiquis constructi, ipsius loci jam facti, et manibus nostris confirmamus.

Sub Christi Nomine Nausti Episcopus, quod previdi confirmo + —Sub Christi Nomine Froarengus Episcopus, quod previdi confirmo + —Lucidus Vimarani, quod previdi confirmo + —Nunu Gutierriz, quod previdi confirmo + —Cresconius Migiti, quod previdi confirmo + —Vermudus Lucidi, quod previdi confirmo + —Vimara Froilani, quod previdi confirmo + —Spasandus Egani —Ermogius Cresconi, quod previdi confirmo +.

Petrus Vellini, quod previdi confirmo + —Adfonsus Vellini, quod previdi confirmo —Hermigildus Froilani, quod previdi confirmo + —Vermudus Arnotati, quod previdet confirmo + —Hordonius Egani, quod previdet confirmo + —Fromarigus Cendoni, quod previdet confirmo + —Tanoy Braolioni, quod previdet confirmo +.

Hordonius confirmans + —Ranimirus confirmans +.

Florentius Presbiter ab ipsos pontifices ordinatus, hanc columellum manibus meis conscriptum.

XVIII

Donatio vici de* Cornelhan *et ecclesiae S. Thomae a rege Ordonio facta ecclesiae S. Jacobi. Ex apographo authentico saeculi XIV in Publico Archivo ab antiquo servato.

915

In nomine sancte et indiuidue trinitatis siue ob honorem Sanctissimi ac beatissimi Jacobi Apostoli cuius gloriosum corpus honorifice sub arcis marmoricis tumulatum quiescit prouincia gallecie in finibus Amaee. Ego Ordonius Rex in dei amore et uestre glorie perpetuali dubium quoque esse non potest quod plerisque firmum manet atque notissimum eo quod genitor noster bone memorie domnus Adeffonsus Rex ad obitum ueniens ordinauit sub iuramenti diffinitionem pro remissionem peccatorum suorum patri gemnadio episcopo quingentos aurei numos aule beati Jacobi Apostoli defferendos, quam rem et genitrix nostra domna cemena Regina ut completum fuisset, omnibus modis eidem pontifici mente spontanea reconfirmauit. Ille uero agere non ualuit quia germanus noster Domnus Garsea apicem Regni accipiens, aditum eumdi et redeundi ad eundem locum sanctum iam dictus episcopus minime habuit nisi talem hominem inuenire potuit per quem munusculum sibi commendatum ibi direxisset. Hac de causa eos penes se retinuit usque dum post mortem germanis nostri nos diuina procurante clemencia parentum in solio locati, eosdem numos supradicto antistiti commendauimus et sicut accepit detulit. Ideoque dum eos accepissemus prouidimus una cum consensu patris domni sisnandi huius aule episcopi, et illius magne congregacionis quod in tesauro nil lucrifacenter concederemus pro eos loco sancto apostolico plenarium aliquid prouictum atque indumento sacerdotum dei et monachorum ibi deseruiencium hospitum quoque et peregrinorum et pro luminariis ecclesie sicuti et concedimus et damus in Ripa limie villam quam uocitant Cornelianam cum uiculis et adiacentiis seu cunctis prestationibus quicquid ad eandem villam pertinere uidetur per omnes suos terminos antiquos in omni circuitu et in ea ecclesiam Sancti thome Apostoli. Ita ut ab hodierno die uel tempore post ipsum locum sepe nominatum Sancti Jacobi Apostoli omnia incunctanter persistant, et nullus eam uel inmodico maculare uel irrumpere audeat. Quod quid fecerit in presenti seculo ab utriusque priuetur luminibus et in futuro penas paciatur eternas. et hec scriptura testamenti plenam in cunctis obtineat firmitatis roborem. Adicientes igitur censum hominum ingenuarum ibi habitancium, ut quod Regie potestati usi fuerint persoluere,

patrono nostro et Pontifici loci sancti persoluant. Facta serie testamenti et concessionis sub die quod manet mº kalendas discurrente Era DCCCCª LIIIª. Anno feliciter Regni nostri iº. comorantes in dei nomine in Ciuitate zamora. Hordonius Rex conf. Giloira Regina conf. Sancius conf. Adeffonsus conf. Ranimirus conf. Gutherre conf. Gundisaluus conf. Gutener conf. Froyla conf. Fredenandus conf. Nunus conf. Superus conf. Fruminius conf. Adeffonsus conf. Vilulfus conf. Gennadius episcopus conf. Attilla episcopus conf. Frugulfus episcopus conf. Martinus conf. Amplilotius conf. Munnius conf. Stephanus test. Froyla test. Dominicus test. Ego quidem Ranemirus diuina procurante clemencia ut benedictionem patronis sancti apostoli merear accipere, deuotionem auorum et parentum sponte adimplens, manu propria conf. Tarasia conf. Garsea conf.

XIX

De eodem argumento, de quo in praecedenti diploma agitur. Desumpsimus ex ipsa charta saeculi XIV ex qua illud aliud descripsimus, in Publico Archivo existente.

915

In nomine domini. Nos Hordonius Princeps et Geluira Regina uobis patri Sisnando Episcopo uel omni congregationi uestre in domino deo eternam salutem. Multis quidem notum manet eo quod genitores mei diue memorie Adeffonsus Rex ac Exemena Regina ob remedium anime illorum ordinauerunt Pontificibus gemnadio et fruminio quingentos metcales ex auro purissimo huic sancto loco sancto Jacobo. Postea quidem uno consensu tractantes quomodo in prefato loco omnem misterium ecclesie, capsas cruces calices et patenas uel coronas omnia manent a prefato patre nostro et a nobis ibi pie testata. Videntes autem ipsos metcales uacantes ab aliqua operacione in thesauro et uidentes magis proficuum esse eos uendere pro subsidio pauperum et peregrinorum placuit nobis ut contestaremus villam pro eis loco sancto uestre ecclesie sicut et contestamus, id est villam quam uocitant Cornelianam territorio galletie secus fluuium limie cum Ecclesia sancti Thome apostoli per omnes suos terminos antiquos in omni circuitu, et cum cunctis adiunctionibus suis et prestacionibus, id est domos uel edificiis intrinsecis suis pumares vineas salta uel omnia que iuri nostro ibi manere potuerunt usque hodie, et piscarias de ipso Riuo omnia ab integro uobis concedimus perhemniter abitura ut et genitorum nostrorum crimina deleantur, et nos presenti nostro fulti suffragio, eterno mereamur remunerari premio. Adicientes quoque adhuc ut serui uel liberti qui in ipsa villa sunt habitatores in ministerio ecclesie uestre permaneant perpetualiter seruientes, siue et homines ingenuos ibi habitantes censum quod nobis persoluebant, parti uestre inexcusabiliter persoluant. Hoc statuentes ut hoc factum nostrum numquam a nobis diruptum. Siquis tamen ex gente nostra hoc factum nostrum irrumpere conauerit, presenti a fronte suis careat luminibus, et post discessum a corpore igni perpetuo sit perhemniter mancipandus. Et hec testamenti series in cunctis obtineat firmitatis rigorem. Facta scriptura testamenti uel commutationis sub die mº kalendas februarii. Era DCCCCªLIIIª. Hordonius Rex conf. Geloira Regina conf. Sancius conf. Adeffonsus conf. Ranimirus conf. Lucidus conf. Nunus conf. Didacus conf. Gutherre conf. Rodericus conf. Munius conf. Sarracenus conf. Gemnadius Episcopus conf. Attilla Episcopus conf. Oduarius test. Froyla test. Vimara test. Auriolus test. Fruminius episcopus test. Viliulfus test.

XX

Lucidus ecclesiam quandam in pago Fermoselhe *sitam Gomado episcopo donat. Descripsimus ex* Livro Preto *Sedis Conimbricensis.*

915

In nomine domini et indiuidue sancte trinitatis. Lucidus una cum consensu uxoris mee gudilone tibi patri gomaldo episcopo. damus atque concedimus ecclesiam uocabulo sancte marie uirginis et genitricis domini nostri ihesu christi que est sita in uilla que dicent fremoseli iuxta flumem mondeci territorio colimbriense. ipsa ecclesia iam dicta cum nostra vª portione in ipsa uilla. ita ut ipsos dextros de ipsa ecclesia in ipsa vª portione eos uobis concedimus integros. et quod superfuerit de ipsos dextros de ipsa nostra portione eam uobis per omnem ipsam uillam per suos antiquiores terminos cum omnem eorum prestantia uobis damus atque concedimus. ut ab hodierno die et tempore habeatis omnia supradicta firmiter de nostro dato perpetim habenda. tam uos quam pos-

teritas uestra cui illam relinqueritis qui ibidem in ipso loco in uita sancta perseuerauerint. Siquis tamen quod non concedimus aliquis de parte nostra uenerit ad irrumpendum hoc nostrum testamentum scripture decreti tunc pariet ad ipsum locum sanctum et tibi iam dicto quantum uobis auferre temptauerit duplatum uel triplatum uobis perpetim peremniter. et ista carta plenam obtineat firmitatem. Nodum die ipso kalendas octobris. Era DCCCC^a L^a III.^a In hoc testamentum quod fieri elegi manus meas confirmo +. Gudilo in hac cartula manus meas conf.

Letificus manu mea conf. —Baron test. —Argifredus test. —Jaquintus test. —Gontado uisterlazi test. —Gundisaluus sesmondi test. —Petrus guntadiz test. —Didacus fernandiz test.

Astrulfus sposariz test. —Kazem test. —Sanmon test. —Sandinus test. —Brandila test. —Eirigus test. —Nausti test. —Vermudus test.

Zanon test. —Prospero test. —Teton adefonsi test. —Cresconius confrater test. —Aluitus lucidi test. —Munia aluitiz test. —Rodericus fernandiz test. —Lvcidus test.

XXI

Donatio ecclesiae S. Salvatoris cuidam presbytero. Charta autographa olim in scrinio Monasterii Morariae inveniebatur; nunc in Publico Archivo servatur.

915

Christus. Non est duuius set multis manet nodeximus eo quod uenit uoluntas ad pater didaci nomine flaino et de suos eredes nominibus trudildi uidisclum ariulfo honorigo leodemundo placuit nouis bone pacis uoluntas ut faceremus testum scripture ad didagum prespiter et qui in uita sancta perseuerauerit ad ipsa eglesia sancti salbatoris et tradit se didagu in manus aluiti ipsa dote eglesie et ipso pactu ut autorecent eam aluitu et senorino post parte .... in concilio qui proinde aliquis uenit tam episcobus quam de laigalem parte comodo carescamus ipsa eglesia et ipsos pomares que ibidem sunt in omne circuidu et uouis perpedi auiduro. factus placitus XII kallendas decenbre era DCCCCLIII.

aluitu —seniorinu.

bretus test. —eldebredus test. —uermudo test. —trasmiro test.

bellengo prespiter test. —miro test. —fafila test. —louegildo test.

XXII

Donatio villae de Gondelim *Monasterio de Laurbano facta. Ex charta autographa scrinii ejusdem monasterii, nunc in Publico Archivo servata, desumpsimus.*

919

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Domnis inuictissimis hac triumphatoribus sanctisque martiribus sancto mameti et sancto pelagio quorum baselica fundata esse dinoscitur in monasterio laurbanensi territorio colimbrie. Ego seruus dei gundesindus et ego famula dei tegla et ego onega lucidi et ego rodrigo erotiz. Placuit nobis bono animo et sana mente atque propria uolumtate facere testamentum predicto cenobio et uobis patri nostro primus abba et uestris fratribus de uilla gondelini uel palatiolo. concedimus uobis illam uillam ad integrum per suis locis et terminis antiquis pro remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum. sicut eam obtinuerunt parentes nostri domno aloito et domna munia pie memorie. cum illos barcos et cum illo porto et cum suos uillares et cum suas ualles que discurrunt de monte buzaco de portella de salice usque ad riuulo mondeco. et ex alia parte per illa portella de cerquosa sicut aque discurrunt quomodo ferit in uanelum ad ribulum mondecum. damus uobis omnia ad integrum sicut superius sonant et quicquid ibi continetur. uestimenta. pecora. pomares. uineas. domos. hedificia. siue omnem rem. et quicquid intra continetur. Adicimus adhuc uobis nostro seruo nomine astrurio qui fuit seruus ex parte parentum et auium nostrorum. et omnes filios uel nepotes de ipso astrurio ut uiuant in ipsa uilla et sint uestri serui. Ita damus uobis omnia que superius sonant ut ex presenti die sint de nostro iure abrasa et in uestro dominio tradita uel confirmata perpetimque abenda. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hoc factum ad inrumpendum. in primis sit excomunicatus et a corpore et sanguine domini nostri ihesu christi fiat alienus et cum iuda traditore habeat partici-

pium. Insuper quantum auferre temptauerit in quadruplum predicto cenobio componat. et hoc nostrum uotum firmum obtineat uigorem. et ad dominum terre aliud tantum. Facta karta testamenti VIII kalendas setembris. Era DCCCC L^a VII^a. Gundesindus et onega lucidi et domna tegla et rodriguo rotiz in hanc karta testamenti manus nostras roborauimus. Qui presentes fuerunt. Veremudus rex conf. Ranemirus rex conf. Ordonius rex conf. Sanctius rex conf. Tellus aloitiz conf. Gundesindus fredenandiz conf. Aloitus froilaz conf. Gutierre lucidiz conf. Arias armentariz conf. Munio sarraciniz conf. Rodrigo froiaz conf. Froia ketizi conf. Cresconio presbiter. Gresomarus presbiter. Arias presbiter notuit.

XXIII

Descripsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii.*

919

Testamentum de tertia de gondelini que fecit gondesindus

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. domnis inuictissimis ac triumfatoribus sanctisque martiribus sancti mametis et sancti pelagii martiris christi quorum baselica fundata esse dignoscitur in monasterio lauribanus territorio colimbrie. Ego umilissimus seruus uester gundesindus. Placuit mihi proprium uotum domino ihesu christo uouentem peccatorum mole depresso accipere confessionem et tradere me metipsum corpus et animam meam in ipso sancto cenobio siue et tibi patri meo primus abba uel sancte regule uestre sana mente integroque consilio ne quando mihi repentina subripiat mors trado me metipsum ibi cum omnia quicquid uisus sum abere meam hereditatem. id est. in uilla qui dicitur gundelini uel palatio tertia integra per omnes suos terminos antiquos et cum suos uicos et suos uillares des ille ribulo mondeco usque in portella de salice omnia ab integro uobis concedo. de aliud uero res uestimentum peccora pomares uineas domos edificia siue omne rem uel speciem quicquid abere uideor omnia ab integro uobis concedo pro remedio anime mee. Ita ut ex presenti die et tempore de meo iure abrasa omnia que ic resonat et in uestro dominio et potestate permaneat possidendum. Quod et iurationem confirmo per deum patrem omnipotentem quia contra hunc meum factum ad inrumpendum nunquam ero uenturus. Quod si aliquis de heredibus uel posteritas mea uenerit ad inrumpendum hunc meum factum ab omnipotenti deo sit separatus et in perpetuum permaneat excomunicatus et insuper damna secularia aflictus pariet uobis et sancto monasterio omnia que hic resonat dublatum uel tripatum et uobis perpetim abiturum. Facta series testamenti VIIII kalendas septembris. Era DCCCCLVII^a.

Gundesindus in anc kartula testamenti quoram testibus confirmaui conf. —Veremudus rex conf. —Ranemirus rex conf. —Ordonius rex conf. —Santius rex conf.

XXIV

Pactum venditionis cujusdam praedii rustici prope vicum Trasvari in territorio portugalensi. Autographa charta ex chartophylacio Monasterii Vaironensis in Publicum Archivum nuper delata. Ribeiro (Dissert. Chronol. e Crit., T. I, Append. N.° 4), *jam typis hoc diploma mandaverat, sed perperam aeram* 909 *pro* 959 *legerat.*

921

In dei nomine ego egaredo et ussor mea astrildi uobis adaum et ussor tua feruilum placuit nobis atque conuenit nullusquoque gentis inperio neque pertimeisentis medum set propria nobis accessit bone pacis uollumtas ut uendere uobis mea terra propria que aueo in uila que uotam *(sic)* trasuari suptus castro de bo *(sic)* terredorio portucalense : et iacet ipsa laria iam super nominata inter laria lluuigildi et laria cidoi ecgire in sutum de ilum : et de allia parte in istrada qui discurit uia de uereda per ut ibidem limitaui *(?)* coram testibus acsinnauimus. Et accepimus de uobis precium in x quartarios et de precio abut uos nicil remansit sine de..dum siquis alliquis uouis calumniauerit pro ipsa terra iam super nominada que ego ekaredo aut astrilldi at iudicio non poduerit deuendere comodo parie ego ekaredo et usor mea ipsas terras dupladas et uobis perpedi auene. Facta cartula uendicionis in era DCCCCLVIIII. ekaredo et usor mea astruildi ma ++.

cumdubridu —argibum *(?)* —ascaricam test.

toresarium test. —atinam test. —bacurio test. —eilleum.

notam (ou vocitant)

XXV

Donatio amplissima regis Ordonii episcopo Gomado et Monasterio de Crestuma *facta. Ex codice, qui titulum* Livro Preto da Sé de Coimbra *prae se fert, descripsimus.*

922

Terminos castrumie et emptio molinarum et donatio nabuli et portatici dorii

Non ambiguum quidem sed bene patens est sed multis manet notissimum eo quod per ordinem dei summi ordonius rex dedit ipse rex pro remedio anime sue ad gomadum gradum episcopatum in sede colimbriense cum sua diocesi quomodo illum obtinuerunt alii episcopi qui ante ipsum episcopatum obtinuerunt obtinuit illum per plures annos usque in portugal et post uero tempus fuit ipse episcopus ad legionem ante ipsum regem et expetiuit se. et reliquit gradum episcopatus pro uenire ad confessionem. et requisiuit ipse episcopus heremitam. et inuenit in locum castrumie ad illam focem ubi cadit in dorio. et intrauit in illa per manum de arias abderahemem et maurone confratres et ieluira abbatissa ubi uita sua deduxerit in confessione. et ubi corpus suum et uoluntas sua requieuit in locum sancti stephani et sancte marine et sancti martini et sancte marie uirginis et sancti saluatoris et sotiorum eius martirum qui sunt reconditi in ipsa heremita. et adquisiuit ipse episcopus terminum de ipsa uilla et de ipso monasterio. et inuenit illum per terminum de liueri. et inde per montem felanoso. et inde in vii^em^ suberes. et inde per illum saxum album. et inde a paradela. et inde per terminum aliaria quomodo diuidit cum domno uilifi. et inde in portam *(sic)* arnelas. et concludit ipsam ecclesiam de arnelas cum sua ecclesia uocabulo sanctus andreas. et trauciuit ipsum terminum de alia parte dorii. et inuenit ipsum terminum per montem de zeurario. et inde per penellas per illum montem ad illam aquellam. et inde per fontanum pennosum quomodo diuidit cum sposati. et item trauciuit dorium in uilla palatiolo et concludit ipsam uillam totam exceptis illa vii^a^ que est de alios heredes de leueri et inde ferit in terminum de leueri unde primitus inquoauit. et comparauit ipse episcopus sesicam molinariam in riuulo umie de fragiaro et de arias abrahem in terminum de leueri. et dedit proinde unum mulum in c^m^ solidos cum suo freno et sua alhacama et sua sella arintia in alios c^m^ solidos. et ipse episcopus in ipsa confessione uenit rex in portugale et mandauit pro ipso episcopo ut fuisset ante ipsum regem. et ipse episcopus non exiuit de confessione secundum quod regula docet. et ipse rex pro sua mercede et illa regina excitabit naues in portugale cum suos comites lucido uimarani et roderico luci et sui episcopi fuerunt nauigio eremitam uisitare ipsum episcopum et ad orationem ad ipsum locum sanctum. et ipse rex pro remedio anime sue et illa regina dederunt sollempniam ad ipsum episcopum et ad fratres et sorores. et mansit ipse rex cum suo exercitu in ipso monasterio et in alio die fecit concilium et exquisiuit uitam de ipsos confessores et de ipsa congregatione. Vnde habet tolerantiam in ipso loco. et ipse rex cum suos comites pro remedio anime sue in ipso concilio persoltauit mauron confratres et geluiram ut contestassent ei uillam de fermeto per suos terminos antiquos. et dedit ipse rex et ipsi comites nabulum et portaticum de dorio in die sabbati de portu de aliouirio et per totos illos portus usque in illa foce de durio ubi cadit in mare quantumcumque eis dominus dederit ipso die pro remedio animarum illorum et pro illorum prosapie. et in ipso concilio dedit lucidius uimarani uillas et ecclesias ad ipsum monasterium in ripa de ipso dorio a porto ciuitatis anegia ecclesiam sancte marine cum suos dextros integros uel debito ubi tamica intrat in dorio ad integra. De portugal dedit aliam ecclesiam in lagona de auuil *(?)* uocabulo sancta cruce cum suos dextros integros uel suo debito prope littore maris. Et dedit aliam ecclesiam in ripa mondeci.

Coimbra uilla de portugal quomodo diuidit per suos terminos antiquos quomodo diuidit cum illa uilla de mahamudi. et inde per montem a termino de colimbrianos usque in galia *(?)*. illa media fuit de suos parentes nominibus suis Sua fulderone et palma. Illam aliam mediam comparauit pro suo precio et suas cartas. et in uilla de ameixenedo ecclesiam de sancto iohanne cum suos dextros quos dedit ero uimariz. Et in ripa de feberos aliam ecclesiam uocabulo sancti martino de paradela. Et uilla de xexo albo integra per suos terminos. Et uilla de corthegada integra per suos terminos et sua ecclesia uocabulo sancti michaelis cum suos dextros integros. Et de uilla plana de famelcos quomodo illa est demarcada et integra. De abranca alias ecclesias prenominatas sancto petro de uilla plana cum suos dextros integros et suas adiectiones. Et uilla de dezanos per suos terminos antiquos et sua ecclesia uocabulo sancti michaelis et suos dextros integros. Et in ripa de ul *(?)* ecclesia sancti iacobi et suos dextros integros et uilla oliuaria ecclesia uocabulo sancti michaelis cum suos dextros integros et suas aiectiones. et in ripa de antoana monasterio uocabulo sancta marina per suos terminos antiquos quomodo illam obtinuit domnus salomon. Et in terra de eceurario uilla de ossella ecclesia de sancto pelagio. Et in calueli rationem

Ribadul

de magistro egela et de magistro blatus quanta illos continet inter suos fratres tam in calucli quam etiam et de illa parte camia. et uilla quam dicunt cella noua quomodo diuidit cum uilla lauritello et uilla armentari et uilla todemondi. Et de alia parte uilla de insula uocabulo sancti iacobi subtus monte codar. Et de alia parte camia uilla de palaciolo cum sua ecclesia uocabulo sancto iohanne de zopellos quos dedit gutierre moniz. Et in porto de obal ecclesia uocabulo sancto donato et sancto iohanne cum suos dextros integros et cum suas aiunciones. Et inter uilla palaciolo et ermogenes ecclesia uocabulo sancto mametis cum suos dextros integros. ipsum quod de sursum taxatum est firmiter et integrum obtorgamus post parte monasterio de castrumia. Et qui inde aliquid infringere quesierit pariet illum in quadruplum. et hec scriptura plenam habeat firmitatem. IIe idus iunii. Era DCCCC^a LX^a. Nos supranominati in hac scriptura manus nostras roboramus.

XXVI

Gotierre abbas et frater suus Ausindus bona propria donant Monasterio de Ecclesiola (Grijó). *In libro regestorum perantiquo* Baio Ferrado *dicto, ex scrinio ejusdem Monasterii in Publicum Archivum delato, invenimus.*

922

In nomine patris et filii et spiritus sancti et indiuidue sancte trinitatis siue onorem sancti salbatoris domini nostri ihesu christi qum omnem suis martiribus qui apud eum corpus suum a pena tradiderunt et sanguine suo effunderunt ut illis animas suas ante suo conspectu semper fulgeant. Ego eo gotierre abba simul cum fratri meo ausindus. per quos fundabimus eglesia in uilla quos uocitant eglesiola inter mons petroso et sagitella eque contra litora maris ubi ipsos corum reliquiarum ponimus. pro remedio animas nostras concedimus ab ipsum sanctum et logum predictum omnem hereditas nostre. per quos auemus illa de auolinga siue et de parentela tan etiam siue et de conparadela. pro a tolerantia fratrum et sororum qui in ipso logo habitantes fuerint siue et sacerdos de omnem genus nostre qui bonus fuerit et uiam monastigam tenuerit abeant et possideant pro remedio animas nostras siue omnem genus omnio *(sic)* quicquid abitantes fuerint inde sibi elegerint abbate in illorum ereditas fiant potestatem et eos tamen uero discusse firmiter istante ut ab omne opus laigali ipso logo siant separate. et nos semetipsos pro remedio animas nostras ingenua relinquimus ipsas hereditates cum omnem suis prestationibus que in se obtinet. pumares uineis sautis uel deuesis uel omnem molinarum terras ruptas uel barbaras pratuis uel pascualibus exitus montium et sesigas molinantium. aquis pro ductibus suis siue et omnia quicquid ic aprestitum ominis fuerit in ipsa uilla. concedimus ad ipsum logum et a deo deseruientium ministerium eglesie cruce calicis adque corone uestimenta uero sacerdotalis adque diagonalis et libris ecclesiasticis et signo medallis et totum et omnem ornamentum ecclesie que ibi concedimus pro remedio animas nostras. ita ut nam moneo ut nemo hominem non damus licentiam ad uindere nec donare sed in hoc logo predicto seruire. siquis tamen quod fieri non credimus et aliquis homo uenerit de eredibus nostris uel de propinquis nostris quod de omnem ipsa hereditas aut de rebus ecclesie eius inde presume aut uindere uel donare uoluerit. et nostrum factum inrumpere. in primis siat excommunicatum usque in finem. et cum iuda traditorem abeat participatio in eterna damnatione ubi est pena non finienda. et damna secularia fiat super afflictum cum diabulo penas tartareis ignis eterna et insuper pariet ipsum que in oc testamentum resona duplatum. et unc factum nostrum in cunctis plena robore abeat firmitate. Facta cartula testamenti sub die quod erit XV kalendas ianuarias. Era DCCCC^a LX^a. Ego gotierre et ausindus in ac cartula testamenti manus nostras confirmo robor—amus.

Trarigu frater test. Benedictus frater test. Gatus frater test.
Legei confirmo. Dignus confirmo. Egica confirmo.
Gondesindus test. Vistrarius test. Fromarigus test. Ascarigus test.
Romarigus test. Gundisaluo test. Berenaria test. Gomarigo test.
Mido test. Gotierre test. Louegildu test. Sendinu test. Potenzo test.

XXVII

Repertorium bonorum Monasterii Cetensis saeculo X existentium. Ab apographo authentico saeculi XIII ex scrinio Collegii da Graça *Conimbricensis in Publicum Archivum delato sumpsimus.*

924

Noticia et inuentario de villas de Sancto Petro de Cety. in villa de Sancto Johanne de in Foce de Sausa riba dorio. Notas fecit Cety Dona de hereditates que ganavi in terridorio port. Varzena maiore ab intregro. Varzena de sub Vargano intregra. Varzena de sauugosa intregra minus decima. Varzena de sub Ecclesia intrega. Varzena de Tranquosa ab intrego. Illa Ecclesia intregra. Varzena de Penosa intregra. Varzena de Redondela intregra. Varzena de Arnosa medietate. Varzena de Vilufi quarta. Isto inventario fuit scriptus in Era DCCCC^{a}LX^{a}II^{a}. Qui presentes fuerunt id sunt. Mourili froyaniz. Exemenus Gunsalui. Enego gutayz. Tigino gandilaz. Leodorigus gondesendiz. Gandila gondesendiz. Fauyla gandilaz. Osoredo ordoniz. Ranosindi ab intregro per suis locis et terminos antiquos. Ermefrety ab integro per suis locis et terminos antiquos. Bust..... integro per suis locis et terminos antiquos.

XXVIII

Donnani et Letula donant Ecclesiae S. Martini bona mobilia et immobilia. Descripsimus ex codice, Livro Preto *dicto, Sedis Conimbricensis.*

924

Carta testamenti

In nomine domini et indiuidue sancte trinitatis ob onore uel amore triumphatorum sancte marie semper uirginis sancti martini episcopi et confessoris christi et sociorum eius corum baselica fundata esse cernitur in uilla medina et diuide ipsa uilla saltello et uilla riebborrozos et uilla que dicent arones territorio portugalense. Ego seruus seruorum domini seruus donnani indignus et tamen nutu dei abba et deouota letula auulendorum nostrorum piacula in uestro honore edificata baselica in supradicto loco et de rebus unde nobis dominus contulit dono atque concedo quod ibidem deo iubente proficiat in crastino. Id est ipsum locum in co ecclesiam in uestro nomine fundata est dignoscimus cum ornamentis eius quod ad ipsam ecclesiam pertinet. cruces calices coronas capsas hac ministeria rerum metalinia uela uestimenta altaris linea et bisso retortos sic similiter aut tunicas cuculas et tales libros ecclesiasticos per omnia integras nec non signos ipsius ecclesie domus habitacionis cum omne intrinsecus earum. pomaries quos ibidem serti sunt eciam et ipsa uilla ad integrum secundum illam obtinuit dauid abba per uniuersis terminis suis cum omnia quicquid ad prestitum ominis fuerit ubi ego omnia laboratis uel edificatis manet. aquis aquarum et ductibus earum et territus montis. eciam adicimus boues uaccas pecuri cauallos egaus *(sic)* auium grande et minutis sine omnia sine numerum. Ita obitum uestrum et post uel dieinceps habeant et possideant et de progenie mee in uita sancta perseuerauerint et ordinis gradum monasticum tenuerint diaconus seu fratrum uel serorum qui lex sancta dicta fuerit et uita sancta obtinuerit super regula monasterii ut canonica sentencia docet et lex logica ordinat et fuerit uita probacio et sapiencia inluminaciones. Celicanum inter se de semetipsos et dignus fuerit obedire regule sancte et placere deo et fratribus in ipso loco perseuerantes nulli ex eis tribuimus licencia ut de omnia quod in testamento resonat extraneare uendere uel donare seu aut mutare cum episcopo cum comite uel cum aliquis homo alienare presumat aut ut digni aliquanti nouas siue cellas edificantes non illos pertinimus aliquit in illut transferre sed quitquit ex successoribus nostris adquirire potuerit testetur et conseruetur omnia post partem hunc loci. Quod si aliquis ex ipsis hunc testamentum infringere falsauerit transgresserit in primis sit excomunicatus et condempnatus et perpetua ulcionis percussus sit eciam in conspectu dei anathematis it est duplici percussima damnatis insuper dampna securia pariet tantum et aliud tantum quantum usurpare temptare et insuper pariet auri libra et hunc nostrum factum plena obtineat firmitate et uobis perpetim habitura. Facta carta testamenti notum ipsas nonas aprilis. Era DCCCC LX^{a} II^{a}. donnani abba et deouota letula in hanc series testamenti manus nostras confirm+o.

Rodrigo luciti —Aluitus luciti test. conf. cum manu mea et non inmutetur —Petrus tructazi —Ionas aldonaci test. —Guma arianici test. —Tructesendo osoredici.

Vistremiru contatizi —Quitila teodisdi test. —Recunefredo egaredici test. —Flagildu presbiter conf. —Flaregus presbiter.

Elrigu melquici —Tructesendo guimirici —Vilifonso rudurici —Teodila egaredici —Petrus presbiter conf. —Guendo presbiter conf.

XXIX

Ex libro regestorum Collegiatae Vimaranensis, Livro de D. Mummadona *sic dicto, descripsimus.*

924

Carta de ecclesia de sancti michaelis archangeli. de palatiolo

In dei nomine. Ego belesarius presbiter tibi gundesindus presbiter. Placuit mihi atque conuenit bone pacis uolumptas integroque consilio ut tibi iam dicto et ego supranominato facerem tibi textus scripture uenditionis sicut et feci de ecclesia mea propria uocabulo sancti michaelis arcangeli que est fundata in uilla que uocitant palatiolo subtus monte sancta marta prope riuulo aue. uindo tibi ipsa ecclesia iam nominata. ipsa ecclesia superius nominata ab integrum cum suos libros. signo. uela. cruces. coronas. aras. reliquiarum. calices. patenas. et omnia sua ministeria. cellarios domos cum omnem suam introsicum *(sic)*. cupas. cupos. catedras. lectos et omnem perfia quantus ad prestitum hominis est quantum ibidem potueritis inuenire. terras pumares. quod iacet iuxta ipsa ecclesia seu et illo uillare quod conparaui de onorico quomodo se leua de petra ederata que est in fontano sub ecclesia quomodo diuidet inter nos et agro de eigica et inde per uallo usque incruciliata exinde inde in directum per monte usque ad memoriales in terminos de figaretum et inde per ipsos terminos usque in patronello et inde per terminos inter palatiolo et uila sicca et inde per carraria antiqua usque se fige in petra ederata unde primum incoauimus. de ipso villare et ipsas terras que conclusimus uindo illum uobis omnia ad integrum cum omne sua prestancia extra terras et pumares de siterredo que ibidem iam definitum continet illum aliud omnia uindo eum tibi ad integrum cum omne sua prestantia quicquid in se continent et accepi de te pretio proinde III x^e^v^im^ solidos gallicarios usui terre nostre et de ipso pretio apud te non remansi in penis sed omnia conplisti. ita ut ab hodierno die et tempore de meo iure sit abrasum ipsum que in carta taxabimus et in tuo iure et dominio sit traditum et confirmatum. ut quicquid exinde agere facere uel iudicare uolueritis libera in dei nomine habeas potestatem. Siquis sane quod fieri minime credo aliquis homo de parte mea uel de ex heredibus meis aut quiliue generis hominum uenerit uel uenero ad inrumpendum ista scriptura uenditionis que ego in iuditio post parte tua defendere non potuero auctus in uoce mea uel istius scripture tunc imfra uel infra pars mea partique tue ipsum que in carta taxabimus duplatum uel quantum ad te fuerit melioratum et tibi perpetim habitura. Notum die v° kalendas agusti. Era DCCCC^a^ LX^a^ II^os^. Belesarius presbiter in hanc scriptura uenditionis quem fieri uolui et religendo cognoui manu mea roboro.

Aloitus presbiter conf. —Uidragildus presbiter conf. —Hodoarius confessor conf. —Alderedus presbiter conf. —Gilemirus test. —Teodericus test.

Nunillo manu mea conf. —Donadeus ualeriz conf. —Uistremiri mondini test. —Recemondus test. —Atrauarius presbiter test. —Visaridus test.

Trasuildi conf. —Eldoigius test. —Toderedus test. —Uiliulfus ordoniz —Adtina onorici test. —Astruarius diaconus scripsit.

XXX

Donatio portionis cujusdam praedii rustici prope flumen Paiva. *Ex autographa, ut videtur, charta, ubi alia duo diplomata ejusdem aevi inveniuntur, descripsimus. Servatur in Publico Archivo ex scrinio Monasterii Araucensis nuper delata.*

925

In dei nomine. Ego damiano et uxor mea ermosinda placuit nobis sano animo integro consilio neque pertimescentis metum sed probria nobis accessit uoluntas ut donaremus a uobis froila ansaloniz quarta portione in pumare et in uinea siue et in domo medietate in loco predicto in uilla que uocitant aluarenga subtus monte

geronzo ribulo discurrente pauia et abet iacentia iusta pumare gotoni et de alia parte comaro et fere in riu et de alia parte per ubi a uobis delimitauimus uel coram testes asignauimus ita ut de odie die et tempore de iure nostro sit abrasa et in uestro dominio sit tradita et confirmata. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc kartulam donationis a iudicio deuindicare non potuerimus aut uos in uoce nostra quomodo pariemus a uobis ipsum que in cartula resonat dublatum uel quantum a uobis fuerit melioratum et iudici alio tantum ad uos fuerit melioratum a uobis perpetim abituras. Facta cartula donationis septimo idus februarii. Era DCCCC LX^a III^a. Ego damianus et uxor mea ermosinda in hanc cartulam donationis manus nostras r++oborauimus. Id sunt testes. adrianu test. froigendu test. eika testis. mondinu test. senteiro presbiter notuit.

XXXI

Hoc diploma invenimus in Vimaranensis Collegiatae perantiquo regestorum libro qui Livro de D. Mummadona *inscribitur, et in scrinio ejusdem collegiatae servabatur, nunc vero in Publico Archivo custoditur.*

926

Carta de creximiri quod fecit ranemirus Rex

Ranemirus. Ermegildus et Mummadomna salutem. per huius nostre preceptionis serenissimam iussionem donamus atque concedimus uobis ad pro habendum villa nominata crexemir. que est secus fontano selio. territorio inter ambas aues. cum domis edificiis pomeriis uel omnia quicquid ad prestitum hominis est. ipsa villa per suis antiquis terminis uel omnes suas adiacentias quicquid ibidem sunt deseruientes. et diuidet ipsa uilla cum villa siluares villa candanoso et colgeses. omne quod superius nominauimus firmiter possideatis uos et omnis posteritas uestra. ut quicquid exinde facere uel iudicare uolueritis sit uobis et a deo et nobis data potestas. Notum die VIII° kalendas marcias. Era D^a CCCC^a LX^a III^a. Ideo accepi de uos in ofretione pro ipsa villa lecto paleo integro et scala argentea de sole XXX^a. Ranemirus hanc donationem manu mea confirmo.

Aloitus lucidi test. —Fredenandus ouecoz test. —Fredenandus alderotiz test. —Lucidus aloitis test. —Froila gundesindi test. —Nausti uandilani test. —Quotama cotemizi test. —Falcon muzana test.

Gresomarus didaci test. —Didacus fernandit conf. —Gundesindus eroni conf. —Ueremudus lucidi conf. —Recemundus diaconus test. —Vitiza presbiter test. —Gundesalbus diaconus test. —Ingladius rudesindi test.

Ataulfus frater que scripsit in ciuitate uiseo et pro teste manu mea conf.

XXXII

Pactio de venditione ecclesiae et domorum in vico Laciveto. Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Monasterii desumpsimus.*

927

De uilla outil

In dei nomine. Ego adaulfus presbiter placuit michi nulliusquoque gentis inperio nec suadentis articulo sed propria michi accessit uolumtas ut uenderem tibi cresconio presbiter mea ecclesia uocabulo sanctorum uirissime maxime et iulie qui est fundata in uilla laciueto territorio colimbrie et meas casas et suos dextros exitu uel regressu omnia que sursum resonat ab integro concedo. et accepi de te in precio alia tua ecclesia uocabulo sancte marie cum suas casas et cum suos passales in uilla octil tantum nobis bene conplacuit ita ut ab hoc die uel tempore sit ipsa mea ecclesia et illas meas casas et illos dextros de iuri meo abrasa et in tuo dominio sit tradita et qui inde minime fecerit et ista carta exierit quomodo pariat illa ecclesia dublata et uobis perpetim abitura. Facta carta uenditionis notum die VIII kalendas februarias. Era D CCCC LXV. Ego adaulfus presbiter in hanc kartula uenditionis manu mea cofirmo +. Fradila test. Lazaro test. Maiorelle test. Octauio test. Teodegildus test. Gimil test. Stephano test.

XXXIII

Hoc pactum venditionis desumpsimus ex Libro Testamentorum *Monasterii Laurbanensis.*

927

Testamentum de uilla coua de samuel presbiter de uenditionis

In dei nomine. Ego samuel presbiter. randulfu. gonderona. salomon. fandilu. hamer. mantila. gaudio. benedictu. uitiza. uobis mestulius abba una cum fratribus uestris. Placuit nobis atque conuenit nullus quoque gentis imperio nec suadentis articulo sed propria nobis accessit uolumptas ut uenderemus uobis sicuti et uendimus nostras rationes in uilla que iacet super rippa de mondeco ad porto de uilla coua cum sua uarzena de rippa de mondeco usque diuide cum uila de alquinitia sicut modo illas obtinuerunt nostros parentes ad integrum uobis concedimus nostras rationes. et accepimus de uos precio que nobis bene complacuit x^{m} modios de cebaria. et de precio apud uos nichil remansit. ita ut de odie die et tempore sit ipsa uarzena et ipsas terras de iuri nostro abrasas et in uestro dominio sint traditas uel confirmatas. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus ad inrumpendum contra hanc karta quomodo pariemus ad uobis illas dublatas et tripatas aut quantum fuerit melioratas. Facta karta uenditionis VIII° kalendas aprilis. Era DCCCC LXV^{a}. Nos superius nominatim in hanc karta uenditionis manus nostras r+++++++++++++oborauimus.

Sisualdus presbiter test. —Manila test. —Talaba test.

Fafalon test. —Salomon test. —Vitiza test. —nehobon test.

XXXIV

Donationis chartam Monasterio Laurbanensi factae descripsimus ex Libro Testamentorum *ejusdem Monasterii.*

928

Testamentum de uilla coua de condesa domna oneca

Domnis inuictissimis hac triumfatoribus sanctisque martiribus sancti mameti et sancti pelagii quorum basilica scita est in locum predictum monasterio lauribano. Nos exiguos famulos uestros honecca una cum filiis meis munna. ledegundia. exemenus. et mummadomna. cum peccatorum mole depressos in spe fiducia roborati damus atque concedimus uilla quam uocitant uilla coua integra pro anima domnissimi nostri domini ueremudi diue memorie seu et nostre unde ante dominum ueniam mereamur consequi. et est ipsa uilla suburbio conimbrie et diuidet cum alia uilla coua et cum alquinitia et olibaria. damus eam ab integrum per suos terminos anticos in omni giro cum omnia quicquid ad prestitum omnis est in ea post parte ipsius monasterium pro uictum uel uestitum fratrum qui ibidem in uita sancta perseuerauerint ut abeant eam iuri quieto perenniter possidenda. Siquis tamen aliquis homo hunc uotum nostrum ad infringendum uenerit uel uenire temptauerit. in primis sit excomunicatus et extraneus a sancta communione et cum iuda christi proditore habeat parte in damna secularia. et insuper pariet post parte fratrum ipsius monasterii ipsa uilla duplata et uobis perpetim abitura. Notum die ipsas nonas decembris. Era DCCCC^{os} LXVI^{a}. Nos uero agnoscentes quod noster domno iam ea dederat ad ipso monasterio in uita sua et non potuit istum testamentum complere. Post hec adinplebimus nos quod ille inquoabit et nos adfirmabimus.

Honnecca hunc testamentum a nnos factum conf. —Munnia conf. —Ledegundia conf. —Exemenus didaz conf. —Mummadomna conf. —Aloytus lucidi test. —Rodorigus tedoniz test. —Ermegildus gundisaluiz test. —Gundesindus didaz test.

Recemondus diaconus test. —Vittize presbiter test. —Gundisaluus diaconus test. —Ansemondo test.

Ranemirus progie regis conf. —Gundisaluus muneonis conf. —Adaulfus presbiter scripsit in uilla abozamates —Sub christi nomine pantaleus episcopus conf. —Sub christi nomine pelagius episcopus conf. —Sub christi nomine salomon episcopus conf.

XXXV

Chartophylacio perantiqui Monasterii Morariae hoc pactum venditionis salinarum de Agaredi pertinebat. Autographa charta ex scrinio Monasterii S. Vincentii Olisiponensis in Publicum Archivum delatum textum nobis praebuit.

929

Christus. In dei nomine ego thoresarius presbiter una cum fratribus uel sororibus meis uobis uiliulfus abbati uel fratribus uestris placuit nobis bone pacis uolumtas ut uinderemus uobis iam dicti sicuti et uendimus salinas nostras proprias quam auemus in uilla dagaredi et auent iacentia ipsas salinas in loco predicto quod uocitant capetello iuxta corte salinas ariani de parte stario fontanella uendimus uobis medietate de ipsa corte ab intecrum cum suis muris et maris uel suis uasis omnia uobis uendimus et de parte monte uendimus uobis ibidem suos muros petrineos et suo casare uel suo exito et suas fontes et de parte maris suos cepales et terreno pro salinas facere uendimus uobis omnia sicut superius resonat ab intecrum omnia uos medium et nos medium et accepimus de uos pretium VI solidos galliganos quod nobis bene placuit et de ipso pretio aput uos nicil remansit ut de odie die ipsas salinas et omne sicut superius resonat de iuri nostro in uestro iuri uel dominio sit traditum aueatis iuri quietum et in perpetuo uindicetis uos et omni posteritati uestre. siquis sane quod fieri minime credimus aliquis contra anc cartula ad inrumpendum uenerit que nos post uestra parte non deuindigauerimus pariemus uobis ipsas salinas dublatas uel quantum a uobis fuerint melioratas et uobis iure perenni. notum diem II kalendas setembri era DCCCCLXVII[a]. thoresarius presbiter una cum fratribus meis et sororibus manus nostras rouorauimus : sargentina conf. dauid pro testis sum.

thoresarius presbiter —ermegildus abba conf. —ermegildus diagonus test. —peppi arias uiliefredus — soniarigu tendon astruario —sisinandus presbiter.

arias dagaredi confirmandum manu mea —belloy froilo et donadildi test. —ermemiru test. —astrualdu conf. —damianus presbiter test. —ranemirus daniel presbiter testibus —uirlemundo conf. —adaulfus conuersus conf. —benedictus presbiter test. —ortrefredus presbiter.

XXXVI

Donationem hanc Ranimiri II, Mummadonae ecclesiaeque S. Salvatoris Vimaranensi factam, sumpsimus ex antiquo libro regestorum Collegiatae S. Mariae Vimaranensis, Livro de D. Mummadona *sic dicto. Exscriptor codicis mendose aeram* DCCCCLXXXIX *scripsit; nam Ranimirus usque ad annum* 950 *tantum vixit.*

931-950

Carta de villa mellares

In nomine domini. Ego Ranimirus superno inspiramine princeps. deuotionis mee uotus coram omni catholicorum cetu dicturus pius ille opifex mundorum cordium memorandus et deprecandus est que ubique uerus deus deorum micanti lumine lucet ut uultu placido uel respectu beato intendat ea que uoto uel opere patrare obtamus. et ideo in quo cepimus non debetur loqui prolixe ne fastidium audientibus ingeratur sed claro asceleri *(sic)* sermone transcurrere pauca de multis ut cumcta in audientium corda deueniat rei uel indaginem quod exordium habuit in primordiis. quod actus extitit in mediis. que due etiam consistere potuit consumatum in ultimis. Deinde in nomine domini crucifixi filii dei in quo uera et inmaculata trinitas deus et homo cum spiritu sancto inseperabiliter iungitur. non aliter deus et aliter homo sed unus deus et homo ihesus christus mediator dei et hominum equalis patri secundum diuinitatem et minor patri secundum humanitatem que est lumen uerum inluminans omnem hominem uenientem in hunc mundum et de quo lumine se propheta inlumitus guadebat cum diceres *(sic)* signatus est super nos lumen uultus domine tui. Horum tantorum mirabiliorum domine te patrem cognoscens ego seruus Ranimirus tua dispositione huic regno indeptus elegi ex magnificentia nostra tribuere in locum sancti saluatoris et sancte marie semper uirginis in loco predicto vimaranes ut contestarem tibi conlaza nostra mummadomna villa nostra propria mellares que est iuxta amne durio cum suos uillares per terminibus antiquis utrarumque ripa durioo. Concedo uobis illa ad tuicionem ipsorum fratrum et sororum que sub regimine uestro deo militant in

ipsius loco vimaranes. abeatis illa concessa ut possesa continuerunt ea auii uel genitores nostri. ita ut ex presenti die a nobis maneat concessa et post parte monasterii vimaranes et collaze nostre mummadomna integra et intemerata cum omnia quicquid infra se continet prestatione ut sit nobis hanc deuotio in remuneratione et uobis tolerationem ospitum aduenientum peregrinorum et pauperum que ibidem in uimaranes in uita sancta perseuerauerint. ut memorie uestre ibi sit semper. Admonemus igitur et obtestantes quisquis fuerit ex propaco nostra per crucem domini necessarium fidei nostre de cuius passionem et ueram resurrectionem redempti sumus ut nullus uota nostra in aliquo disrumpi presummat uel quoquomodo confringendo inmutare audeat. Siquis sane temerarius et audax ad irrumpendum conauerit uenire presenti seculo non careat humanam ultionem extincta a capite de lucerna futuro prospiceam cum transgressoribus possideat penam. et hunc factum nostrum firmum et estabiliorem maneat cuncta per secula. Facta series testamenti x°v° kalendanus *(sic)* iunii. Era DᵃCCCCᵃLᵃXXXᵃVIIIIᵃ. Ranemirus serenissimus princeps hanc series testamenti tibi collaze nostre mummadomna a nobis factus et confirmatus.

Orraca regina conf. —Ordonius prolis regi conf. —Giluira deouota conf. —Sancius pignus regis conf.

Sub domini misericordiam Hermegildus iriensis episcopus conf. —Sub christi iussionem Rudesindus dumiensis episcopus —Sub imperio domini nostri ihesu christi Ouecus episcopus legionensis —Sub gratia dei dulcidius episcopus uisense conf.

Ueremudus Rex conf. —Aloito lucidi test. —Nunus osoriz test. —Suarius gutieriz test. —Scemenus didaci test. —Rudericus gutieri test. —Pelagius gondesaluiz test. —Menendus roderici test.

Sub domini uirtutem Gundisalbus lucensis episcopus confirmo —Lucidus aloitiz test. —Nunus sarrazini test. —Didacus arcediaconus test. —Sesnandus diaconus test. —Fernandus presbiter test. —Menendus presbiter notuit.

XXXVII

Ex Libro Testamentorum *Monasterii Laurbanensis deprompsimus. Primum hoc diploma in illo vetustissimo codice insertum est. Inde in rubrica verba illa* In primis.

933

In primis testamentum de sancta christina de colimbria ad portam de almedina

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris uidelicet et filii et spiritus sancti. Ranemirus nutu diuino rex. In deo dei filio sempiternum salutem. Dono atque offero propter remedium anime mee et altario sacro sancti mameti que situm est cenobio subtus monte lauribano in finibus gallecie seu ad fratres qui in ipso militunt monasterio sub regimine mestulio abba uel qui post eum ibidem successor extiterit pro substentatione fratrum et ospitum aduenientium medietate de eclesia sancta cristina similiter cum omni integritate in ipsa corte secundum illum primum contestabit. post partem idem monasterio fradinani presbiteri. et est ipsa ecclesia secus murum ciuitatis conimbrie ita ut amodo et deinceps ipsa ecclesia post parte monasterii maneat per secula cuncta absque alicuius uel nostra inquietatione. Quod siquis aliquis ausu temeritatis hunc nostrum factum infringere conaberit coram deo et angelis eius anatema sit. Et insuper post parte monasterii solidos c persoluat. et hanc scriptura firmiora permaneat. Notum die IIIIᵒ nonas martias. Era DCCCCᵒˢLXXIᵃ

Ranemirus rex hanc concessione a nobis factam conf.

Sub christi nomine ouuecco episcopus confirmo. Pelagio tedoniz test. Sarracino nuniz test. Hermegildo gunzaluiz test. Elias conf. Antulina abdiran conf. Menendo mendiz test. Osorius gutierriz test. Rodorigo tedoniz test. Cresconius quiriazi test. Cresconius presbiter test. Pelagius presbiter test. Tauron cognomento mogaria conf. Hermegildus diaconus test. Dulcidius presbiter test. Fredenandus presbiter test. Atanagildus presbiter test. Ildefredus diaconus test. Aspidius presbiter test. qui et notuit. —Cotuma cotumiz conf.

XXXVIII

Ex scrinio Monasterii Araucensis charta, pactum hoc venditionis cujusdam partis praedii rustici propè Alvarenga *continens, in Publicum Archivum delata, textum nobis praebuit.*

933

In dei nomine ego uiliulfu et uxor mea antulina placuit nobis adque conuenit grato animo et propta uoluntate ut uinderemus uobis froila et uxor tua eleuua sicut et uendimus uobis septima portione de quintana de teuuili qui est in uilla que dicent aluarenga sum sub sancta cruce septima portione in ipsa quintana de ipsos suos pumares cum casas et lagar petrinio terras.....i que giru sunt sit et in molino de omnia ipsa hereditate septima portione uobis uendimus quantum in se conpetet inter meos iermanos sic et suos exitum per..... in prona quantum ille obtinuit et ipsas terras iuxta ipsa quintana pro pretio que mici bene conplacuit et de eodie die et tempore sit ipsa hereditate de meo iure abrasa et in uestro iure uel dominio sit tradita et confirmata usque in perpetuum abeatis uos et omnis posteritas uestra. Siquis tamen quod fieri non credimus libera in dei nomine habeas potestatem aprehendere de nos ipsa hereditate dublata uel quantum a uos fuerit meliorata et uos perpetim habitura. Facta kartula uenditionis notum die III kalendas iunii. Era DCCCC LXX I.ª Uiliulfo et uxor mea antonia in anc kartula uenditionis manus nostras roborauimus. pro testes. danila test. tedon test. sando test. osoreu test. gundufo presbitero notuit.

XXXIX

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi descripsimus.*

933

Karta uenditionis de abbalat que conparauit gondemirus et uxor sua susana

In dei nomine. Ego Zahadon et uxor mee aragunti. cresconio et uxor mee smelilo. et ueremudo. Placuit nobis casto *(sic)* animo propria uolumptas integroque consilio nulliusque gentis imperio neque suadentis articulo set propria nobis accessit uoluntas ut uenderemus tibi gondemiro et uxor tue susanna sicut et uendimus rationes nostras que abemus in uillas prenominatas in territorio conimbriense. de uilla albalat tertia integra. et de tertia media uobis concedimus per suos terminos anticos. sicque per ubi ea obtinuit pater noster fromarigus. et diuidet cum uilla bolon. Et per ubi diuidet cum agro de nausti. et inde per carraria maiore que discurrit ad ciuitate conimbrie. et inde per senrra de episcopo per medio uallc usque in arca que est in ipsa llagona. et inde usque in illo porto que diuidet cum quinione de fonte auria. et de alia parte in campo per ubi diuidet cum bollon per arcas antiguas usque in mondeco. et uendimus uobis de senrra de fonte auria media per ubi ea commutabit pater noster fromarigus cum rex domno ordonius. et uendimus uobis de senrra de pulgaria media que commutabit pater noster cum regem pro uilla uimenaria quod est iusta ribulo anzo. quod contestabit ea regem post parte monasterii ad fratres. uendimus uobis iamdictas ipsas rationes in ipsas uillas cum omnes suas aprestationes cum montes fontes aquis aquarum pratis pascuis exitus uel cum omne prestationibus suis per ubi uobis delimitabimus et coram testibus assinnauimus. et per hunc scriptura uenditionis afirmauimus. et accepimus de uos precio solidos cc^{os} x^{m} toletanos tantum nobis bene complacuit penis uos nichil remansit in debitum. ut die *(sic)* odie die et tempore ipsas rationes de ipsas uillas de iuri nostro abrasas et in uestro dominio traditas uel confirmatas. Habeatis uos et omnis posteritas uestra quicquid exinde facere uolueritis libera in dei nomine habeatis potestate. Siquis sane quod fieri non credimus aliquis homo uenerit qui uos pro ipsas rationes calumniauerit que uobis uendimus an nos an heredes nostri an quolibet homo que nos in iudicio defendere non potuerimus post parti uestre. ut pariemus uobis ipsum que fuerit contaminatum duplatum uel quantum ad uos fuerit melioratum et uobis perpetim abitura. Facta karta uenditionis notum die quod est kalendas decembris. Era DCCCC LXXI^{a}.

Zahadon in hanc scriptura uenditionis a me facta manus mea conf. —Aragunti manus mea conf. —Veremudus manus mea conf. —Exemenus didaz conf.

Cresconio manus mea conf. —Elduara confirmans conf. —Froila gutierriz conf.

Veremu*du*s rex confirmans —Ranemirus rex confirmans.

Didagus adaulfiz test. —Daniel presbiter test. —Iquila test. —Garseanus test. —Sesgudus test. —Fromarigus test. —Ermigius test. —Fafila test.

Aloitus test. —Prouitius test. —Salomon test. —Daildo test. —Cendus presbiter test. —Donadeo test. —Justus test.

XL

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi descripsimus.*

935

Testamentum de gundemirus et susana de alualad

In dei nomine. Ego gondemirus et uxor mea susana uobis mestulio abbati uel fratribus tuis. non est enim dubium set plerisque manet cognitum. eo quod nec initium nostrum nobimus nec exitum considerare ualeamus. Et ideo metu mortis perterriti cum aduc essemus incolomes ei sana mente integroque consilio elegimus uobis facere cartula testamenti sicuti et fecimus de omnia nostra hereditate uel facultate quicquid habemus uel abere potuerimus. In primis de uilla de albalat per suos terminos tertia et de alia tertia item tertia tam in monte quam in campo. de campo de fonte auria tertia. et de pulgaria tertia. Cortes et domos et intrinsecus domorum. res quadrupeda. equas et uaccas. ouelias. aurum uel argentum. uestimentum. uineas uel pomares. siue et debitum quicquid nobis aliquid debuerit. seu et omnia quod ad usum hominis de prestatione huius seculi omnia ab integro post obitum nostrum pro redemptione anime nostre uobis concedimus possidenda. Insuper etiam promittimus deo et uobis ut qui ex nobis supprestis fuerit in presenti uita monasterium introeat. et secundum institutionem regule et arbitrio uestro fuerit uiuat. Damus etenim ista omnia supranominata post parte monasterii uestri uocabulo sancti mametis uel fratribus qui ibidem in uita sancta perseuerauerint. ut quicquid exinde agere uel facere uolueritis liberam in dei nomine abeatis potestatem. Siquis tamen quod fieri minime credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hunc nostrum uotum uel textum concessionis nostre ad inrumpendum. in primis sit excomunicatus ab omni ecclesia et cum iuda proditore habeat participium in eterna pena nunquam alterius finienda. insuper damna legum afflictus pariet ipsa re que auferre temptauerit quadruplata. et uobis perpetim abitura. Facta karta testamenti III° idus septembris. Era DCCCC^os^ LXXIII^a^. Gundemirus et uxor mea susana in hanc kartula testamenti a nobis facta manus nostras confirmabimus++.

Munius gutierriz conf. —Desiderius abba conf. —Leouegildus abba conf. —Abolinus abba conf. —Donadeo cognomento abuzhac abba conf.

Iquila test. Lazarus test. —Habdela test. Maurecatus test. —Manualdus presbiter. Daniel presbiter test. —Nazar test. Primus test. —Salamon test. Adaulfus presbiter test. —Nezeron. Zacoi. test.

Elias test. Almundis test. —Abuzuleiman test. Gudesteo test. Ceide presbiter. Viarigus presbiter test.

XLI

Charta autographa pactum continens venditionis cujusdam agri in Nandim. Olim in chartophylacio Monasterii S. Vincentii ex scrinio Morariensis Coenobii, nunc in Publico Archivo servatur.

936

Christus. In dei nomine ego reirigu plaguit mici bona pacis uolumtas ut uindere uobis astruario et uxor tua astocia sigut et uendimus tera mea propria que aueo in uilla nandini inter aue et pel teritorio portucalense. iace ipsa tera in agru que dicent trundarias. iace ipsa llaria inter laria de copitu et tualari uindo at tibi de ipso agru comodo est conclusu in omneque giro uindo inde nobis *(sic)* oitaua porcione integra per ubi uobis demarcauimus et coram testibus asinauimus. acepit de uos pretio que mici conplaguit. si aliquis at inrunpendu uenerit quod ego non potuerimus deuindere post uestra securitate pariet uobis ipsu que scripsimus dublatu uel quantum aput uos fuerit meliora*tum* et insuper auri liuera I^a^ et uos perpedim auitura. Facta scriptura uendicionis VI kalendas iulias in era DCCCCLXXIIII^a^. reirigu in anc scriptura uendicionis manu mea + fecit.

seuelio —guimandus presbiter —brunderigus presbiter —tolinu sasarigu.

ermegildu test. —fagildu cresconio test. —ansemondo test. —sesuldu fronmina test. *(?)*

XLII

Ex Libro Testamentorum *Monasterii Laurbanensis desumpsimus.*

936

Diuisione inter ambas uillas couas et alquinitia

In era DCCCC^os^ LXXIII^a^. Horta fuit contentio inter homines de alkinitia et de uilla coua. et sic peruenerunt in presentia domini exemeni comiti et ordinauit illis ut ducerent ibidem diuisores sicuti et duxerunt. id sunt. adaulfus diaconus. tauron cognomento mogaria. kirum. et concilio multorum seu et ipse comes cum eos. et sic se coniunctauerunt ad arcas qui diuident inter ambas uillas couas. et inde per lomba ad arcas duas inter ambas ipsas uillas couas tornabimus in cubito dextro et inuenimus in autario contexta saxinea qui diuidet inter olibariola et uilla coua. et inde per liniolo. per petras fictiles et terra agire usque inuenimus duas contestas qui diuident inter ambas ipsas uillas. et inde inpronabimus ad ribulo parte per duos liniolos qui diuident inter ambas ipsas uillas usque coniunctauerunt ipsos liniolos. et dedit cubito in parte sinixtra. et perreximus per ipsum liniolum usque ubi inuenimus arca terrenea inpronante ad illo fontano couo. traycimus illo fontano et inuenimus in monte in ipsa sectura. et inuenimus arca terrenia. perreximus in denante et inuenimus duas arcas qui diuident inter alkinitia et uilla coua et lauredo. tornabimus inprono in cubito dextro per termino forte et inuenimus alias duas arcas per liniolum et per petras fictiles usque ad ribulo mondeco. traycimus ribulo mondeco et inuenimus contesta qui diuidet inter uilla coua et lauredo. et quod preuidimus in ueritate dedimus ipsas terras prout cuiusque ueritatem uidimus per isto colmello. Notum die VIII° idus agustus. Era quo supra.

Exemenus didaz et comes quos uidi et conf. —Adaulfus diaconus quos uidi conf. —Tauron cognomento mogaria quos uidi conf. —Kirum quos uidi conf. —Recesindo test. —bittaco garseani test. —Sendinu. dabid. test.

Osebio menendiz test. —Sunimirus. iubeni. test. —Ermegildus abba conf.

Senior diaconus test. —Ermegildus diaconus —Froila confesor test. —Adulfus notuit.

XLIII

Donatio partis cujusdam pomarii propè Alvarenga. *In eadem membrana de qua egimus n.* XXX *invenitur.*

937

In dei nomine. Ego cresciduru uobis froila ansaloniz placuit nobis adque conuenit per bona pacis et uoluntas et faceremus a uobis testum scriptura donacione in pumare que abemus in uilla que dicent aluarenga subtus monte ieronzo in uigo que dicent minudal. et iacet ipso pumare in alio uestro desueco de pumare de tedon usque in larea calua. damus uobis de ipso pumare integro que fuit de aluito octaba integra pro intencione et iudicio que abui ante uos ita ut de odie die et tempore sit ipsa racione de ipso pumare cum suo terreno de nostro iure abraso et in uestro iure sit tradito uel confirmato. abeatis uos et omnis posteritas uestra iuri quieto in temporibus seculorum. ut siquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc cartula donatione ad inrumpendum tunc abeas potestatem aprehendere de nos dublata uel quantum a uobis fuerit meliorata et uos perpetim abitura. Facta kartula donatione XVIII° *(sic)* kalendas martias. Era DCCCC LXXV. Ego cresciduru in hanc cartula manu mea r+ouoraui. Id sunt testes. rodorigu test. froigendo test. manulfu test. uiliulfu test. sagado presbitero notuit.

XLIV

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Monasterii sumpsimus. Lectiones varias ex apographo saeculi XIII, olim in scrinio ejusdem Monasterii, nunc in Publico Archivo servato, adjecimus.*

937

Testamentum de sancto iacobo de sausellas

In nomine domini nostri ihesu christi. Hec est series testamenti quem facere uoluimus nos iusta et filiis meis laudandus presbiter et andre[1] uobis teodericus abba uel fratribus tuis. sanos nos et sana mente integroque consilio et parique consensu elegimus uobis facere kartula testamenti sicuti et fecimus de omnia nostra hereditate uel facultate. in primis domos cum corte et omne illorum intrinsecus. aurum. argentum. ferramenta. uel omne genera metallorum. pannos siricos laneos et lineos. cupos. cupas[2]. lectos. et catedras. mensas. cibaria et uino. uineis et ortis. terras ruptas et inruptas. uel omnia que ad usum ominis pertinet de prestatione huius seculi. omnia ad integrum post obitum nostrum pro remedium anime nostre uobis concedimus. Excepto bazelica uocabulo sancti iacobi hic in illa nostra uilla de sausellas cum suum seruitium uel eius ornamenta. ita prenominata post parte supprinos uel neptis meis qui de illos in ecclesiastico ordine perseuerauerint. adicimus uic[3] etiam si fuerit perfectus illa ecclesia cum LX[a] passales in giro ita ut pro anime nostre fideliter deseruiant. Si uero de ipsa propinquitas nostra a ministerio ecclesie recesserint sit ista ecclesia. et cuncta omnia nostra et quantum usque ad obitum nostrum cum dei adiutorio proplicare potuerimus. post parte monasterii sancti mameti uobis concessimus confirmata. ut sit pro remedium anime apressoris ipsa corte seu[4] et[4] de fundatoris ipsa nostra ecclesia. ut quicquit post parte monasterii uestri sancti mameti exinde agere uel facere uolueritis in dei nomine abeatis potestatem. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo contra hunc nostrum uotum ad inrumpendum uenerit. in primis sit excomunicatus et ab ecclesia dei separatus et cum iuda rei[5] proditore[6] sit condemnatus. et in finem communionem non accipiat. et insuper damna legum afflicta secularia. et ante iudice pariet omnia ipsa que auferre temptauerit quadruplatum et uobis perpetim abiturum. Facta scriptura testamenti V° kalendas iunii. Era DCCCC LXXV[a]. Nos supra memorati in ahnc[7] kartula[7] testamenti a nobis facta manus nostras confirmamus. Ego iusta manu mea conf.

Et ego laudandus presbiter conf. Et ego andre manu mea conf.

Elias test. —Teodesindus test. —Atanagildo test. —Mohepe test. —Habzaada test. —Zalama test. — Farache test. —Crescenti presbiter test.

Dignus presbiter test. —Stefanus presbiter test. —Iohannes presbiter test. —Vincentius presbiter test. — Abozaac abba conf. —Teodericus abba conf. —Flores presbiter test. —Moysen acsi indignus presbiter test.

1 andree
2 cubas
3 huic
4 seruet
5 *deest*
6 traditore
7 banc kartulam

XLV

Donatio cujusdam molae in vico de Ançan. *Ex* Libro Testamentorum *Laurbanensi descripta.*

937

Testamentum de anzana

In dei nomine. Elduara a tibi gundemiro iben dauti salutem. donamus atque concedimus tibi nostro molino proprio que abemus in uilla que uocitant anzana. Ita ut abeas illo de nostro dato firmiter in uita tua. et post obitum tuum remaneat illo in monasterio lauribanus pro remedio anime nostre. Neminem uero perdimittimus qui tibi aliquam faciat disturbationem. Notum die quod est XIIII° kalendas decembres. Era DCCCC LXXV[a].

Elduara in anc kartula donationis manu mea. —Veremudus prolis regis. —Froila gotierriz conf.

XLVI

Pactum habitandi atque colendi praedium ecclesiasticum S. Mametis. Ex Ribeiro, (Dissert. Chronol., T. I, App. 5) *deprompsimus. Liber regestorum Monasterii Palatioli* (Paço de Sousa) *ex quo Riberius textum typis mandaverat, cum aliis diplomatibus scrinii ejusdem monasterii, incendio postea omnino periit.*

938

In Dei nomine. Ego *Creximirus* Presbitero vobis *Galindo Gunçalviz,* et filiis Ecclesie, qui sudes heredes, et Dominus de ista Ecclesia de *Sancto Mamete,* que mihi datis ad continere, et habitare, hi sunt, *Arguiru, Alderedo,* et *Arias, Loureido, Osoredo, Fruila, Frumarigu, Romarigo, Ermildi, Guimiro, Nandulfo, Astrulfu, Vimaredo, Bradila, Vilifonso,* pactum simul, et plazum facio vobis, per scripture firmitatis, ut continea ea, plantes, et edifice, in quanto plus potuero, et quanto ibidem plantare, et edificare, et ganare, post parte de ipsa Ecclesia, et si illa laxare sine vestre iussia, aut inde aliquid, aut alia parte transmeare, aut aliqua subposita, aut inmisione ibidem miseri, per quemlive generis homo, et istum plazum exierit, aut in mendacio invenitur, sicut desuper resonat, quomodo pario post parte vestra x. boves, extra iudicato. Notum die quod est in Era DCCCC.LXXVI. Ego *Greximiro* Presbitero in hoc plazum manus meas roboro. Pro testibus. Gontemiro testis =Sennamiru testis =Viliufu testis.

XLVII

Descripsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii.*

938

Testamentum de uarzenas in ripa de mondeco et ipso porto integro

In dei nomine. Ego exemenus comes. Non est enim dubium sed multis manet cognitum eo quod nec initium nostrum nouimus nec exitum scire ualemus. et ideo metum mortis perterritus in spe recuperande fiducia dono atque concedo uobis domno mestulius abba uel fratribus tuis mea uarzena que est super ribulo mondeco. et dono uobis ipso porto de illo ribulo cum ambas suas rippas. dono uobis ipsa uarzena et ipso porto ab integro sicut illa prendidi pro mea determinatione quam determinaui inter uilla coua et uilla que dicunt lauredo que est de parte alquinitia. dono uobis illud post parte monasterio uestro sancti mameti uel fratribus qui ibidem in uita sancta perseuerauerint. et neminem ordinamus qui ibidem uobis aliquam disturbationem faciat. Siquis tamen quod fieri minime credo aliquis omo uenerit uel uenero hanc kartula concessionis mee uel donationis mee ad inrumpendum. in primis sit excommunicatus et cum iuda traditore habeat participio in pena eterna nunquam finienda. Et pro temporalia damna aflictus pariet ipsut quod exinde offerre conaberit quadruplatum et uobis perpetim abiturum. Facta cartula donationis uel concessionis VIII° idus agustas. Era DCCCC LXXVI^a^.

Ego Exemenus comes in anc kartula concessionis mee quod fieri uolui manu mea confirmans —Piniolo ansuriz confirmans —Gundemirus test. —Zahade test. —Ikila test. —Salomon test. —Mestulius presbiter test. —Mantila test. —Eskapa test.

Palmacius presbiter test. —Zahadon presbiter test. —Donado test. —Juzif test. —Nazari test. —Tauron cognomento mogaria.

XLVIII

Donatio cujusdam partis praedii rustici propè Alvarenga. *In eadem charta pergamena Monasterii Araucensis de qua egimus n.* XXX *et n.* XLIII *scripta manet.*

938

In dei nomine. Ego sauildi placuit mihi per bona pacis et uoluntas ut faceremus a uobis domna nostra eileuua scriptura donationis sicut facio de mea ratione quarta que abeo in uilla aluarenga in pumares in terra extra

portione de meos filios uobis donamus adque concedimus ut de hodie die et tempore sit ipsa portione de iure meo abrasa et in uestro sit tradita et confirmata. abeatis uos et omnis posteritas uestra et in perpetuo uindicetis. siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit ad inrumpendum contra hanc cartulam donationis quomodo pariemus a uobis auri libras binas et imperatori terre alio tantum et uobis perpetim abitura. Facta cartula donationis III° kalendas nouembris. Era DCCCC LXX VI. Ego sauildi in hanc kartula donationis manu mea r+ouora fecit. Id sunt testes. Silualdu test. tanoi test. Beterigu test. ansemondo test. uimareu presbiter notuit.

XLIX

Hanc chartam donationis descripsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii.*

939

Testamentum de foze de pauia de illas uarzenas integras

In dei nomine. Ego ariulfu et uxor mea cenusenda placuit nobis atque conueni gratu animo et prompta uoluntate ut faceremus uobis domno primus abba et congregatio uestra cartula testamenti de hereditate nostra propria que abemus ad foze de pauia. Id sunt illas uarzenas integras de ambas partes in ripa de pauia quomodo illas obtinuit pater noster. damus uobis atque concedimus ipsas uarzenas pro remedio anime nostre uel parentum nostrorum. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hunc nostrum factum ad inrumpendum. In primis sit excomunicatus et cum iuda traditore abeat participio et insuper quantum auferre temtauerit in dublo uobis componat. Et hunc meum factum firmum abeat roborem. Facta karta testamenti III° idus magii. Era DCCCC LXX VII^a^. Ariulfu et cenusenda in anc karta testamenti manibus nostris r++oborauimus.

Senteiru presbiter test. —Trasmondo test. —Ansalon test.

Meisitu test. —Daildu test. —Aldia test.

Gundesindu test. —Gundulfu presbiter test.

L

Hujus regiae donationis exemplar in Libro Testamentorum *Laurbanensis Monasterii invenitur. Lectiones varias nobis suppeditavit apographum saeculi XIII ex scrinio ejusdem Monasterii in Publicum Archivum delatum.*

943

Testamentum de ranemirus rex de duas partes de alualad

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris uidelicet filii et spiritus sancti. Hec est tomum series scripture testamenti uel donationis quem facere decreui. Ego ranemirus[1] rex. adiutus uirtutem fultus in regno uobis domnus mestulius abba cum collegio fratrum de gentes uobiscum in locum sancti mametis quorum baselica fundata esse dinoscitur lauribano[2]. in domino deo sempiternam salutem amen. Annuit atque conuenit spontanee serenitatis nostre glorie ut donaremus atque contestaremus uobis duas partes de uilla de alualat et senrra[3] de ibidem alualat. siue usque diuidet cum fonte auria. siue etiam medietate de pulgaria[4]. Hec omnia uobis concedimus et contestamus ab integritate ut sit pro substentatione uestra seu ospitum pauperum et peregrinum et propter remedium animarum nostrarum. Quia sic admonet nos sancta scriptura. da domine quia dedi. miserere mei quia misericordiam feci. ita ut ex presenti die et tempore sit omnia contestatus potestate iam prefato loco et uestra perenniter abiturum per secula cuncta. Siquis uero aliquis homo quisquis fuerit hunc factum nostrum infringerit uel conare uiolaberit[5] in primis sit segregatus a corpus et sanguine domini nostri ihesu christi et cum sceleratis penas luat tartareas baratro dimersus. et hunc factum nostrum in cunctis obtineat firmitatis roborem. Facta series testamenti die VII° kalendas februarias. Era DCCCC LXXXI^a^.

1 ramirus
2 laurbano.
3 serra
4 pedrulia.
5 uiolauerit

Ranemirus[6] serenissimus princeps hanc concessione a nobis facta.

Ordonius prolis regis conf. —Houdonius serenissimus princeps hanc uotum pii patris nostri conf. —Gundesindus conimbriense episcopus conf. —Sub christi uirtute dulcidius uisense episcopus conf. —Menendus gundisaluiz conf. —Osorius lucidi conf. —Pelagius tedoniz conf. —Menendus gundesalui conf. —Exemenus didaz conf. —Rodorigus gutierriz[7] test. —Froila gotierriz[8] test.

Gundesindus froiani test. —Honorigus didaz test. —Frenandus[9] presbiter primi clero test. —Sisnandus diaconus test. —Aspidius presbiter test. —Gundisalbus muneonis conf. —Menizius presbiter scripsi et test.

6 Ramirus
7 guterriz
8 goterriz
9 Fernandus

LI

Desumpsimus hoc pactum venditionis ex Libro Testamentorum *Laurbanensi.*

943

Testamentum de sancto cucufati in uilla de arcus

In dei nomine. Ego petrus presbiter cognomento bahalul tibi daniel presbiter. placuit mihi atque conuenit nullus quoque gentis imperio nec suadentis articulo sed propria mihi accessit uolumptas ut uenderem tibi sicuti et uendidi mea ecclesia uocabulo sancti cucufati cum suis titulis et cum suos dextros et cetera pars reliquiarum sancti clementi eficum intrinsecus ipsius ecclesie cum reliquiarum suis uel ornamentis ipsius ecclesie. et in giro de illa ecclesia toto suo aro ab integro uobis concedo. est illa ecclesia pernominata in uilla de arcus. et do uobis illa ecclesia pro precio nominato. id est xxxx[a] et v[e] solidos kazimis tantum mihi bene complacuit. et de precio apud te nichil remansit in debitum. ita ut ab odierno die et tempore sedeat illa ecclesia de iuri meo abrasa et in uestro dominio tradita uel confirmata perpetimque abitura. Et post hec rationem seruata ut in uita tua illa ecclesia obtineas et post obitum tuum ad illo monasterio reuertat uocabulo sancti mametis de lauribanus pro remedio anime nostre uel parentum nostrorum. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hunc nostrum factum ad inrumpendum in primis sit excomunicatus et cum iuda traditore habeat participio et insuper quantum auferre conaberit in duplo componat. Facta karta uenditionis III° kalendas aprilis. Era DCCCC LXXX I. Ego petrus presbiter in anc kartam uen*di*tionis manu mea r++oboro. Moisen indignus presbiter notuit. Siloni presbiter ibi presens fuit. Iucif test. Abidi test. Nazar test.

LII

Chartam donationis vici Serpins *ex* Libro Testamentorum *Laurbanensi sumpsimus.*

943

Testamentum de uilla de serpinis

In dei nomine. Ego zoleiman cognomento abaiub una cum uxor mea flamula uobis mestulius abbati uel fratribus tuis de monasterio lauribanus. Elegimus uobis facere cartula testamenti sicuti et fecimus de omnia nostra hereditate uel facultate quicquid abemus uel abere potuerimus. In uilla de serpini medietate tanta inde ad nos compotet inter nostros eredes cum terras ruptas uel inruptas uel quantum ad ominis adprestitum est. et est illa uilla territorio arauz discurrente ribulo seira. Et damus uobis in uilla de algazala nostra ratione. id est III[a] integra de parentela de ipsa mea mulier. siquis et deuitum quicquid nobis aliquid debuerit seu et omnia que ad usum ominis apprestitum est omnia ab integro uobis concedimus pro remedio anime nostre uel parentum nostrorum. Siquis tamen quod fieri minime credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus contra hunc nostrum factum ad inrumpendum in primis sit excomunicatus et cum iuda traditore abeat participio et insuper quantum temtauerit in quadruplo componat et uos perpetim abiturum. Facta cartula testamenti kalendas septembris. Era DCCCC LXXXI. Zoleiman una cum uxor mea flamula in anc testamenti manus nostras r++oborauimus.

Randulfus presbiter test. —Segemundus presbiter test. —Dauid presbiter test. —Salomon presbiter test. Benedictus presbiter test. —Godesteo presbiter test. —Quintila presbiter test. —Recaredo test. Atila test. —Lico test. —Leomirus presbiter notuit.

LIII

Donatio, seu potius venditio, ecclesiae S. Joannis de Luzim *propè flumen* Tamega. *Autographa charta servatur in Publico Archivo ex scrinio Monasterii Araucensis delata.*

943

Dubium non est sed multis manet cognitum. Ego adulfus presbitero per meo peccato et insidiis diaboli quod decepit me et feci homicidio de homine nomine leo. et pectaui de illo homicidio ad sua gente et de illo remansit super me que non potui implere. et adduxerunt me pro ad morte et ueni ante domino meo ansuri gudesteiz et uxori sua eileuua. et rogaui homines bonos ut fabulassent ad illo. que misisse suo ganado pro me quia ego non habebam unde implere illo et liberasset me de illo homicidio et dedissem ego ad ille domino ansuri omnia mea hereditate ut fuisse libero de ipso homicidio in cunctis diebus uite mee. sicut et fecit. Obinde ego adulfus presbitero placuit mici per bone pacis et uolumtas ut darem uel concederem uobis ecclesia mea domino ansuri et uxori uestre eileuua ecclesia mea propria uocabulo sancto iohanne. quorum baselica fundata est subtus mons petrosselo discurrente ribulo tamica in uilla quos uocetant losidi in loco predicto in casale quos fuit de patre meo prudenzo. quos edificaui de uerede. damus uobis illa ecclesia ab integro. siue et illa laigale. in montes in fontes pascuis padulibus exitus et regressu quantum ibidem ad ipsum locum ominis adprestitum est. Habeatis uos et omnis posteritas uestra iure quieto. iam enim de nostro iure est abrasa. et in uestro dominio tradita atque confirmata. Siquis tamen quo fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc cartula inrumpendum de generis nostri uel de extraneis que in concilio post parte uestra deuindicare non potuerimus infer uel inferus. quomodo pariemus uobis illa ecclesia et illa hereditate duplata uel triplata quantum ad uobis fuerit meliorata et uobis perpetim habitura. Facta cartula quod erit xv kalendas nouembris. Era D CCCC LXXX I. Adulfus in hanc cartula confirmationis manu mea ro+. Id sunt quos uiderunt. toderuco test. ermerote test. gundesindo test. euenando test. nonelo test.

Aliuertus presbiter notuit.

LIV

Agros quosdam Agion monachus tribuit ecclesiae S. Martini episcopi, in vico Aldoar *propè Durium sito. Descripsimus ex* Livro Preto *Conimbricensis Sedis.*

944

Non est enim dubium sed pluris manet heo quod edificauit agione frater ecclessiam uocabulo sancti martini episcopi et sancti michaeli archangeli in uilla que uocitant alduarii fluuio dorio territorio portugalensis subtus castro mafumuti et fuit ista hereditate de pater meo zaragauti cognomenonto *(sic)* alcetra et conparauit ipsa hereditatem de aldieiro et dedit pro illa uno caballo do nostro cum sua sella heite et freno obtimus et una tela de L[a] lenzos pro ipso pedazo de ipsa hereditate comodo se leua de aqua de mazadoria et uai infestum per carrale inter ambos uallos et inde usque in termino de ermosindi et de alia parte per arogio que discurre ad ecclesia usque in directum de alio terminum de illa parte comodo iacet concluso per suos uallos et accessit in mea uoluntate que conseigrase illa et fuit in presencia de domni gundesindi episcobi et in monasterio de bauzas ut adinplesset sua uoluntatem et ille sua misericordiam motis conplebit eam et consecrauit eam et pro id contestamus dextrus ad ipsa ecclesia XII[m] passus in omnique giro de ipsa ecclesia pro corpora ad tumodanda *(sic)* et propter gubernacionem fratrum ipsa alia hereditatem quod de sursum resonat. Ita ut de hodie die et tempore sit tradita uel confirmata omnia quod de sursum resonat pro parte de ipsa ecclesia uocabulo sancto martino et sancti michaeli archangeli siue ad presbiteros uel ad fratres quod de progenie nostre uel posteritas nostra fuerint et in uita sancta perseuerantes ad ipsa ecclesia. et sit *(sic)* quod absit noluerint de parte nostre in uita sancta perseuerare uenient presbiteri fratres uel sorores qui electus fuerint perseuerantes sisimiliter *(sic)* habeant et possideant omnia quod de sursum resonat in ipsa ecclesia. Notum die III nonas octubris. Era DCCCC LXXX[a]II[a]. Agionem in hanc cartula testamento quod fierit uoluimus et religiendum quod habuimus manus mea +. Sub christi nomine gundesindus dei gratia episcopo conf.

Primutenitu presbiter conf. —Gudesteo presbiter conf. —Donam abba conf. —Frogulfu presbiter conf.

Gundesindus presbiter conf. —Zamarius presbiter conf. —Aluitus abba conf. —Quendam presbiter manu mea conf.

Astramirus presbiter conf. —Gontatus presbiter conf. —Amarellus presbiter conf.

LV

Ex Libro Testamentorum *Monasterii Laurbanensis descripsimus.*

946

Testamentum de mucella de ismael presbiter in ripa de aluia

In dei nomine. Ego ismael presbiter cognomento mestulius. Vobis domino teodericus abba uel fratribus tuis abitantes in locum predicto lauribano. sano ego et sana mente integroque consilio elegi uos facere cartula testamenti sicuti et facio de omnia hereditate uel facultate quicquid abeo uel augmentare potuero. In primis uilla mucella integra per suis locis terminis antiquis et terras ruptas uel inruptas exitus montium uel regressum siue sesegas molinarum. et est illa uilla pernominata in ripa de aluia. Et illa ecclesia uocabulo sancti martini cum omni illorum seruitio. et adicio uobis alio meo uillare que dicunt uillarino integra cum terras ruptas uel inruptas et alias duas ecclesias sancti georgii et sancti stefani cum suos dextros et cum suos seruitios. et abuit ipse uilla uilarino de parte de meo magister reuelle beate memorie. Et in uilla de algazala mea quintana et terras et uineas et pomares. Omnia que superius diximus ab integro uobis concedimus post parte monasterii uestri pro remedio anime mee uel parentum meorum et in onore sancti mametis et sancti pelagii. Quod iurationem confirmo per deum patrem omnipotentem quia contra hunc meum factum nunquam ero ad inrumpendum. Siquis tamen quod fieri non credo aliquis omo uenerit uel uenero ad inrumpendum unc meum factum in primis sit excomunicatus et cum iuda traditore abeat participio et quantum auferre conaberit in quatuor duplo componat et unc meum factum plenum abeat roborem. Facta karta testamenti. Era DCCCC^{os} LXXX IIII^{a}. Ego ismael presbiter in unc testamentum manu mea r++oboro.

Vitiza abba test. —Spasandus test. —Zacarias test. —Vermudus test.

Aloitus test. —Maurelle test. —Obrigus test.

Sunimiro test. —Albarus test. —Alleigar test. —Samson test.

LVI

Oliti Tetoniz sponsae suae Adosindae bona amplissima mobilia et immobilia in dotem confert. Charta, mutila quidem sed autographa, olim in scrinio Monasterii Morariae, nunc in Publico Archivo servata, nobis textum suppeditavit.

946

.....atris et filii et spiritus sancti. patrem ..... filium unigenitum spiritus uero sanctum ab utroque uirginis incarnatum dum in principio deus omnia constituit et creabit fecit cuncta que ab ipsso iubemte permanet solidata construnxit ominis forma at sua similitudinem uero .. formam perfecta dixit deus non est bo..... tare ominem solum set demus ei pari coniumgem adiutorium similem siui. euulsit quosue costam lateris eius unde feminam fecit quem dedit illi coniumgem permaneret suplicet eius. nos uero subinde talis consolabam horigo ut in dei nomine pariter coniuncti letemur in unum u..... ut uoluntas ...tuus concesit animus *(?)* ut te mici in coniungio copolaremus. Obinde ego oliti tetoni pignno tiui sponssa mea adosinda filia gormiri concedo tiui propter amorem dulcedinis et pro decorem ... castitatis et pudorem tue uirginitatis do et dono ad ..... nulus titul ..... gondesindo addaulfo serbitial de cozina ansalon ninna kauallo con freno et sella freno arienteo et alhaguma arientea uno copo de XV solidos et scala de XV solidos uestitum matronilem atorras de sirgu .... pelles aninias .....orales de sirgo III^{or} anellos II^{as} sartas ossas et kalpazos muta una de lecto per coperto X iuga bouum uacas uitulatas numero L^{a} oues C uillas pernominatas mahmutis sancti romano couellas de palacio meleza uilla noba cobellas de kapruno nogaria furnelus cizilani coniariz salizes rozas castrello

toderiz domus uineas et pumares pratis pascuis padulibus uel ductibus aquarum in logo territorio gironzo. nec non et de omino homnem rem mea x^ma^ portione ab integro tiui concedo quod auere uideor uel quod aduc deincens cum dei aiutorium aucmentare uel profligare potuero omnia ut .....ter possideas stantem et permanentem. cuius dotis titulus in omni rouorem et perpetua firmitate que subter manus mea rouorabit et coram testibus pro firmitatem tradidit rouorantes tu postea prolibus nostris posidendum relinquas. obinde ego holiti tetoniz tiui sponssa mea adosinda plaguit mici asto animo et prona uoluntate integroque consilio ut donarem tiui iam nominata uilla mea quod uocitant antriati cun counctis suis aiunctionibus si subitater filii de nos non fuerint nati. Concedo tiui ipssa uilla pro x^ma^ de illas alias uillas. kasas kupus cupas lectus katedras uel omnia utemsilia domorum terras ruptas uel barbaras parietes montes fontes aquas aquarum cum suis ductibus aquarum uel sesigas molinarum cum introitum uel regressum cum suas piscarias et suos nassarios et rezalius uineis pomiferis cunctis sautis uineas de cortinas sautos de angulo uineas et sautos de seloi aueas et posideas quod superius scripsimus perpetualiter longo per euo. siquis tamen aliquis omo uenerit uel uenerimus ad inrumpendum unc factum nostrum quisquit ille fuerit ex parte nostra pariet ipssa ereditate duplata et insuper D solidos. notum die ipsas kalendas iunias in era DCCCCLXXXIIII^a^. et diuidet cum uilla mahmutis et cum uilla fornellos et cum uilla itilanes et cum uilla pausata et diuidet cum uilla kaldellas et cum uilla de sancta eolalia in territorio gironzo per suos uigus et terminos religus sigut nos ipsa uilla obtinuimus uel posedimus firmiter. Holiti tetoniz in hanc scripture firmitatis quem fierit uoluit et religendo cognobit in omnia a me facta manus mea.

lucitu menendiz confirmans test. —sandino suariz confirmans test. —uilifonsu rodorigiz uui presens fuit test. —.....

oseuio brandiliz test. —geda brandiliz test. —odario brandiliz test. —pelagio getoniz test. —zamario iociniz test. —.....

scapa monniuz test. —riquila test. —didagu test. —elias kalbo test. —ero tructesindiz test. —.....

aldereto apaniz test. —atriano laudandiz test. —zeide test. —eneco uitisiliz test. —tructesindo gesm..... test. —.....

arias gaudiniz test. —uilifonsus presbiter .... —zendon adaulfiz test. —sendino ruderigiz test. .....

LVII

Pactum venditionis medietatis quorundam pomariorum propè vicum* Gemunde. *Charta autographa ejusdem pacti, Monasterio Morariae olim pertinens, nunc in Publico Archivo invenitur.

946

Christus. In dei nomine froila et olalia uobis astrulfo teodilo et onneka. placuit nobis bone pacis et uoluntas ut uobis iam sepedicto uinderemus uobis medietate intecra de pomares que conparamus de notario in uilla gimundi et iacet ipsa medietate in pomare eldequine et pomare ariani que uobiscum comuniter auuimus siue et in II^as^ mazanarias racione de notario proinde de uos precio acepimus uaca de x modios que nobis bene conplacuit ut de odie die et tempore ipsa racione de nostro iure abraza uestro iure sit tradita. siquis quod fieri non credimus aliquis omo uenerit ad inrumpendum que nos ad uestra securitate non posiamus deuendere tunc infera pars nostra ad partique uestre ipsa ratione duplata uobis perpetim auiturum. notum die XVI kalendas octobris era DCCCCLXXXIIII^a^.

froila et olalia ac scriptura uendicionis manus nostras ++ rouorauimus.

fagildus presbiter scripsit. pro test. eldequina test. emila test. tudemiro test. frogeua test. alatrudia test. alaguntia. gundiario test. kera test. zendon test. prospero test. ero test. garsias test. sindinus test. fofo et alii plures.

LVIII

Pactum donationis, seu potius cessionis, cujusdam praedii in* Villar de Porco. *Ex charta autographa Monasterio Morariae olim pertinente, nunc in Publico Archivo servata, textum hausimus.

949

Christus. In dei nomine ego cisilu uobis ermiario et semena. placuit mici bone pacis uoluntas ut uobis iam dictis facere testu scripture firmitatis de medietate de omne mea ereditate quicquid uisa sum auere de auiorum

uel de parentum meorum tam de comparatum quan etiam et que aucmentare potuero usque ad ouitum meo. et ipsa ereditate ubi dicent uilar de porcus territorio portugalense. et pariauit uobis ea propter culpa que inuenerunt super mea filia nomine baselesa eo quod penetraui adulterio cum nausti monagu. concedo uobis domus cum omne suo intrinsegus domorum pumares cum suo terrenus terras cultas uel incultas aruores fructuosas uel infructuosas aquas cursiles uel incursiles acesu uel regresu eisitus moncium uel omne prestancie uille ipsius per suos terminos anticuos ubique illa potueritis inuenire de omne quod me conpetet inter meos germanus medietate uobis testamus adque concedimus. Ita ut de odie die et tempore de iuri meo abrasa in uestro iure et dominio sit tradita adque confirmata. aueati uos et posteritas uestra. Siquis sane quod fieri non credo aliquis uenerit ad inrumpendu tunc infera uel infera pars nostra partique uestra uenerit ad inrumpendu ista scriptura firmitatis pariet uobis quod ualere costat dublata uel quantum ad uos fuerit melioratum et uobis perpetim auitururae. [habitura]

cisilu in anc testu scripture uendiccionis manus mea + —ranemiru uiliauredi test. —amarelu prespiter test. —teoderedu auezani *(?)* test. —gismondu sonegeldi test. —fofu uestremira test. —stefanus test.

facta scriptura firmitatis v idus magi era DCCCC LXXXVII[a].

LIX

Ex libro regestorum Collegiatae Vimaranensis qui titulum Livro de D. Mummadona *prae se fert, descripsimus.*

949

Carta de hereditate de sancta eolalia

In dei nomine. Ego Godon vobis domna mummadomna. Placuit mihi bone pacis uolumptas ut facerem uobis sicut et feci cartula de medietatem de omne mea hereditate que habeo in sancta eolalia de omnia quos obtinuit cum mea muliere gredo extra III[a] que dedi ad domno gondesindo. de illas III[es] portiones incommunio uobis per medio. et extra mea quintana conclusa cum uinea. alio omnia uobis concedo pro medio pro ipso represtito quos abuit dare in sancta eolalia tritico. Habeatis ipsam medietatem firmiter uos et omnis posteritas uestra ut quidquid ex ea facere uolueritis plenissimam habeatis potestatem. si aliquis uos pro ipsa medietatem calumniauerit que per iuditium diuindicare non ualeamus aut uos in uoce nostra pars nostre ad partique uestre ipsa hereditate cum cunctis praestationibus suis duplata uel quantum ad uos fuerit meliorata et uobis perpetim habiturum. notum die v° kalendas septembris. Era D[a]CCCC[a] L[a] XXX[a]VII[a]. Godon in hanc cartula concessionis manu mea conf. Honoricus test. Saborino test. Sauarico test. Damiro test. Danihel test.

LX

Argileuva Froilae et uxori ejus dat medietatem portionis cujusdam pomarii in pago Banios *siti. Descripsimus ex autographo, olim in scrinio Monasterii Morariae, nunc in Publico Archivo servato.*

950

Christus. In dei nomine ego argileuua plagut mici bone pacis uolumtas ut incomuniare uobis domno froila et ad ucsor uestra trastalo cocnomentum trastina IIII[a] portione quem abeo in pomare que iacet in uilla de banios. et iacet ipse pomare iusta fontano que discurrit de monte et inde per sepe de uinea gontati et inde per ubi diuidet con casale uistrari et de uistregia per sepe usque in fontano que primiter dissimus. damus adque concedimus uobis de ipsa quarta de ipso pomare medietate ab intecro cum suo terreno et castanearias et omne sua prestantia abeatis uos et posteritas uestra usque in temporibus seculorum. siquis tamen quod fieri minime credimus aliquis uenerit ad inrumpendum hanc scribtura donationis uel incomuniationis an ego uel quislibet omine que ego uindigare non potuero post parte uestra pariem uobis ipso pomare dublatus et uobis perpetim. notum die XII kalendas era DCCCC LXXXVIII[a]. argileuua in hanc donatione manu mea +.

tundulfus presbiter test. —thedemirus presbiter test. —elarinu uiliario astario test. —cesario brandila test. uisando christoforo test.

LXI

Partitio bonorum inter Mummadonam viduam comitis Ermigildi et filios. Juxta apographum exemplar saeculi XIII ex chartophylacio Collegiatae Vimaranensis in Publicum Archivum delatum hoc edimus monumentum.

950

Sub christi inperio et indiuidue sancte trinitatis patris et filii et spiritu sancti. Nos Mummadonna simul cum filios meos Gunsaluus Didacus Ranimirus diaconus Onecha a deo uota Donnus nunus et Arriane. Pari etenim consilio nostro coadunati fuimus in loco predicto uilla uocitata Vimaranes et adnuit uoluntati nostre ut mos uniuersse nationi terre fieret inter nos diuisio facultatum nostrarum ad confirmandas propagines nationum et euitandas hereses contemptionum. Igitur Ego supradicta Mummadonna a deo disposito parentibus precectum complenda coniunta sum in matrimonio uiro meo diue memorie Domno Ermigildo et generans ei proles iam prefatos dicessit ipse uir meus incedens uiam uniuersse carnis compleuit dies suos funtus offitio. Ac deinceps remanens Ego aduc in hac mortali carne ut superius diximus incoauuimus diuisione cum genitos a me filios. Accepi Ego Mummadonna villas trabelle et siluares quod iam tenebant filii mei in casamento a nobis concessas. Conpleto numero filiorum sex. et Ego in diuisione equaliter settima. Et quod residue fuerint ex ipsas uillas accepi Ego quinta tam pro me quam pro uiro meo et filii mei illas alias quatuor portiones in hereditate possidenda. Euenit in portione Mummadonna in illa quinta extra iam duobus prenuncupatis uillulis quod supra fecimus mentionem Acamantio in ripa Vhuliae Fraxino in ripa huliolae Eorulgii Sancta eolalia in ripa Auizelle Atanes suagio et monimenta et adiuntionibus de camanto sicut resonat in comellum genitori nostro Donno Ermigildo. Euenit in pars Gunsalui nesperaria chagra sauto de auacos uasa tria et in farazone ratione qui fuit de donna Sarcuria. Euenit in ratione Didaci Turisi Castrellos Chira palatio de boruem Geneceo Quireza Nocecho et Angorza. Euenit in portione Ranimiri diaconi Laustello Archa remedio sautum de mulieres cum adiunctionibus suis terras et pumares de sancto petro Vanat Vilia redi Verdulegio illa ratione que uobis incartauit Ero baltariz Sanctum Martinum manancos spinitello et quintanella qui sunt in centum cortes. Euenit in parte Onecha deuota Vimaranes cum suis abiacentiis Lalim cum abiuntionibus suis Dorsum Varzena in ripa de durio Plato antile Cheresi tello in ripa limie sancto Martino de ebreos Mangunario in ripa de uarazone. Euenit in portione Nuno Chaualiones cum abiuntionibus suis Fenali equo sancto cipriano cum abiacentiis suis Pars sanguinieto medio saucto de Senabregio Laratom et Pausata meliorata et fonsim. Euenit in pars Arriani Nouellas cum abiuntionibus suis Arauca Oliuaria palus Cernatella Muscosio Plazenti Jacinti de tamecha.

Et qui hunus ex nobis ad infringendum uenerit hunc culmellos diuisionis chareat omne sua portione in has villas desuper nominatas. Factos comellos diuisionis Nonas kalendas Agustas. Era DCCCC^a^ LXXX^a^ VIII^a^. Munmadonna hunc culmellus diuisionis quod fieri iussi manu mea confirmo. Gunsaluus in hunc culmellus diuisionis manu mea confirmo. Didacus in hunc culmellus diuisionis manu mea confirmo. Ranimirus diaconus in hanc culmellus diuisionis manu mea confirmo. Onecha deuota in hanc culmellus diuisionis manu mea confirmo. Nunus in hanc culmellus diuisionis manu mea confirmo. Arriane in hanc culmellus diuisionis manu mea confirmo. Christus. didacus presbiter Notuit Confirmauit Roborauit.

LXII

Descripsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Monasterii.*

950

Testamentum de ciluana de abundantius presbiter

Domnis inuictissimis hac triumfatoribus sanctisque martiribus gloriosis sancti mametis martiris christi quorum baselica scita est in locum lauribani territorio colimbrie fundata esse cernitur. Ego habundantius presbiter seruus uester cum peccatorum meorum mole depressus. Placuit mihi sano animo menteque perfecta ut facerem ad ipsius monasterii textum scripture sicuti et feci de omnia mea hereditate que nunc habeo uel aucmentare potuero usque ad obitum meum. ut sit pro uictum atque uestimentum monacorum qui in ipsa uestra ecclesia deseruierint. siue pro luminaribus arltariorum *(sic)* uestrorum uel elemosinas pauperum. Do atque concedo pro remedio anime mee uel parentum meorum mea uilla quam uocitant ciluana integra cum omnibus adiectionibus suis terris ruptis uel inruptis pascuis padulibus exitus montium ductibus aquarum uineis pomiferis ortis casas cum quantum ominis ad-

prestitum est. Et adicio aduc uobis ecclesia quam abeo in ipsa uilla uocabulo sancti martini episcopi cum suos dextros et cum omni ornatus eorum. et meas uineas quam abeo in colimbria uel quantum augmentare potuero post obitum meum uobis concedo. Et hec sunt terminationes de illa uilla pernominata. de una parte quomodo expartet cum uilla mortede. Et de alia parte cum uilla petrulia. hec omnia quo nominaui ab integro concedo post obitum meum. Quod et iurationem confirmamus per deum patrem omnipotentem quia hunc meum factum nunquam ero ad inrumpendum. Quod siquis aliquis de genere meo aut de aliquis homo meum factum infringere temtauerit. Tunc sit excomunicatus et condemnatus et cum iuda traditore abeat participio in pena non finienda et insuper componat de suo proprio quantum inlicitus ausus fuerit contaminare duplatum. Stante et permanente unc meum factum cum omni robore et perpetua firmitate. Facta karta testamenti notum die IIII° nonas decembris. Era D CCCC°s LXXXVIII. Ego abundantius presbiter in anc kartula testamenti manu mea propria r✠oboro.

Crescentius presbiter test. —Mohepe presbiter test. —Donadeo abba conf. —Tedoni abba conf. —Zacarias presbiter test. —Vincenti presbiter test. —Moisen quasi presbiter test. —Laudandus presbiter test. —Flores presbiter test. —Homar presbitero ic presens fui test. —Ioannes presbiter test. —Stefanus presbiter test.

LXIII

Ansur et uxor ejus Eieuva bona quaedam mobilia et immobilia ecclesiae, ab eis in pago Arauca exstructae, donant. Descripsimus ex apographo autographum simulante, olim in chartophylacio Monasterii Araucensis, nunc in Publico Archivo servato.

951

A domnis inuictissimis ac triumphatoribus luce clara et glorie perfusi quorum baselica dinoscitur fundata est in uilla arauca subtus mons fuste et serra sicca discurrente ribulum alarda et territorio portugale. enim uero nos famuli dei ansur prolix goesteiz et uxoris sue eieuua quia fuimus coniunti per uoluntatem nostre gentis et non est iussio domini nec uoluntas dei ut de nobis orti fuissent filii qui subcepcione nostra possedissent hereditas nostras. et cum domini adiutorio ganamus et puplicamus et populamus et habemus de auolos et parentes nostri uillas ipso territorio et edificamus ibidem ecclesiam in ipsa uilla arauca uocabulo sanctorum apostolorum petri et pauli et sanctorum cosme et damiani et aliis reliqiis que ibidem recondite sunt. Habitantium atque orantium concedimus nos famulos dei ansur et eieuua ad ipsum locum sanctum atque sacro altario iam supranominato XII^m pasales pro corpora sepeliendo et LXX II° pasales pro tolarantia fratrum monachi uel sororum singnos libros calices atque corone et omnis ornamentis ecclesie et ornamenta domorum quanto ibidem habuimus uel cum dei adiutorio augmentare et puplicare potuerimus usque obitu nostro. et ecclesie uocabulo sancti iohannis de losii integra que ganauimus de adaulfu presbitero cum suis ornamentis et cum suis atestacionibus. Concedimus ipsam uillam de sancto petro integra in omnique circuitu ad ipsum locum sanctum quod est nostre deuocionis fundatum quomodo diuidet per riu de molides et de romariz castro et cum cartimir ipso que in testamento resonat uel conclusimus cum quantum aprestitum hominis est. Concedimus ipsud quod in testamento resonat ipsi loco sancto pro remedio animarum nostrarum et tibi ermigildo abbati ut habeas et possideas in uita tua edifices et plantes et ganes et teneas eum sanum et intemeratum post parte de ipso loco sancto et quantum ibidem ganare uel agmentare potueris cum dei adiutorio relinquas omnia ad ipsius loci sancti. at uero obitu tuo licitum habeas tu faciendi inde quod uolueris tam propinquis nostris quam estraneis cui fuerit uoluntas tua relinquas istum testamentum et omnia que inuenta fuerint in manus tuas. Ita hunc factum nostrum uenturi non erimus ad inrumpendum sed coram multis testibus ad confirmandum. Non ergo nos non germanos nec filios nec unus de prosapia nostra nec de extraneis nec de qualibet forma generis humani inmitante qui hunc factum nostrum temptare uiolare uel infringere uoluerit pariet ipsud quod in testamento resonat quat.. *(?)* duplata et insuper duo auri talentum et iudicatum et ista scriptura firmiter permaneat usque in temporibus seculorum amen. Et parient illo pario post parte de isto qui testamentum obseruauerit. Factum est autem series testamenti VII idus setembris. Era D CCCC LXXXVIIII. ansur et eieuua in hac serie testamenti quod elegimus manus nostras ro✠✠.

manilani abba conf. —gvimarigus abba conf. —adaulfus diaconus conf. —arualdus test. —bernaldo test. —leoderigus test.

alderedo presbitero *(?)* test. —cesario test. —maxitus test. —marecus test. —vermudus test. —nunus presbitero *(?)*. —ilderigus presbitero *(?)*. —beika presbitero *(?)*.

vegela test.—naltildus test. —eisem test. —asgarigus test. —velascus test.

berto test. —godinus test. —maiorinus test. —medoma test. —cresconio test. —gildo test.

Egidi *(?)* notuit.

LXIV

Vivildus et filii ejus bona varia in territorio civitatis Anegiae *Froilae uxorique suae vendunt. Ex pergamena charta Monasterii Araucensis antea laudata n.* x *et n.* XXXVIII *descripsimus.*

952

In dei nomine ego uiuildi una cum filiis meis id sunt mestulio eilo et requilo uobis froila et eleua placuit nobis atque conuenit nullius quoque gentis imperio neque suadentis articulo sed propria nobis accessit bona pacis et uoluntas sano animo adque integrum consilio ut uinderemus uobis iam dictis sicut et uendimus hereditate nostra propria que abemus in uilla que uocitant aluarenga territorio uarganense urbis anegie. uendimus uobis in ipsas uillas omnia nostra portione ad integrum quantum nos ibidem competet inter heredibus nostris tan de presa nostra quam de parentum uel de auium nostrorum siue de comparatione in ipsa uilla et in uilare arato XVI media. et in fonte tincta de VI^a VII^a media et de uilare de ceruos de VI^a VII^a media. et de uilar de cabanas longas de VI^a VII^a media. et de parada de VI VII media. et de sautelo de VI VII media. et de uilar de bauzas de VI VII integra. uendimus uobis in ipsas uillas in ipsas nostras portiones uineas et pumares casas cubus cubas lectos et cadeiras seu et omne intrinsecus domorum sautos montes fontes aquis aquarum terras rubtas et barbaras paretibus stateras molinarum exitum uel regressum per suis locis et terminis antiquis ubique uos illos potueritis inuenire de ipsa uilla et in omnes uigus uel uilares que segus concludent. et diuident ipsas uillas cum uilla de nespereira et cum uilla de asturianos et de palatiolo et per segus riuulo pauia. uendimus uobis ipsius que superius diximus ad integro cum omnia sua bona quantum aprestitum ominis est sub terra et super terra pro pretio que nobis dedisti XXVIII solidos romanos usum terre nostre uos destis et nos accepimus ita ut ab ordierno (*sic*) die sedeat ipsa hereditate de iuri nostro abrasa et in uestro iure sit tradita. abeatis uos et posteritas uestra usque in perpetuum. Siquis tamen que fieri non credimus uenerit aliquis homo ad inrumpendum ista cartula uenditionis que nos ad iudicio post parte uestra non ualeamus deuendere aut uos in uoce nostra que pariemus uobis ipsa ereditate dublata uel quantum a uobis fuerit meliorata. notum die VI kalendas iunias era DCCCC LXXXX. uiuildi. mestulio. et riquilo in hanc cartula uenditionis que fieri uoluimus et religendo cognouimus manus nostras roborabimus. pro testes. sisnando. brandirigo. pignolo. spanusindo. zamario. gumarigu presbiter notuit.

LXV

Descripsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii.*

952

Testamentum de Ribulo frigido

Domnis inuictissimis hac triumphatoribus sanctis martiribus gloriosis sancti mametis martiris christi quorum baselice monasterii laurbani territorio colimbrie fundata esse cernitur. Ego ildras seruus uester qui in peccatorum mole depressus in spe fiduciaque sanctorum meritis usquequaque disperatione deicimur qui etiam teste conscientie reatum nostri criminis sepe pauescimus. Vt ergo per uos sanctissimi martiris tandem reconciliari merear domino deo uestro ac sanctorum omnium fides supplicationes uotis omnibus implere. et ideo deuotioni mee extitit uel de paupertatule mee sancte ecclesie uestre aliquantulum ex uoto proprio conferre debere et que aspectus est uouete et reddite domino deo uestro. Ideo omnia affectum operis tandem ipsa mea deuotione implere procuro hacsi concedo et offero ecclesie uestre atque sancto sacro altario ecclesie uestre in locum predictus fundata esse concedo ut dixi pro uictis atque uestimentis monacorum in ipsa uestra ecclesia deseruiendum siue pro luminaribus altariorum uestrorum uel elemosinis pauperum. do atque concedo uillas prenominatas riufrido cum uinis pomiferis molineis domis cortes uel quantus intrinsecus domorum sunt. et alio uillare que dicunt ripa de lhehila iuxta ipsa uilla. mea ratione in uilla cordiniana. alia uilla canellas cum cortes et domis atque uineis. in alia uilla de meleza mea ratione. et sunt illas uillas territorio colimbrie. et in ieronzo ad castellum de lamego mea ratione et cortes cum domis uel quicquid intrinsecus domorum seu uineis et ratione in sauctis. quicquid in ipsas uillas uel domis aprestitum est ad ominis terras ruptas uel inruptas petras mobiles et immobiles exitu montium uel aquas aquarum uineis uel pomiferis pecoribus atque boum atque iumentus et in arraualde de colimbrie domos cum cortes

et per ipsos domos quod notauimus cupas cupos lectos bisternas cadedras mensas mensarios concas aurum argentum ferrum uestimentum lineum laneum uel siricium. omnia que notauimus post obitum meum uobis ab integrum concedimus exceptis ratione de mea mulier quod lex continet aut de filio meo dotalem qui post obitum meum uixerit sicut superius diximus ipsa ecclesia uestra ab integrum concedimus. Et si filio post obitum meum relinquero uobis mea quinta de quo notaui concedo. Quo et iuratione confirmo per deum patrem omnipotentem et per regnum catholicorum quia nunquam ero uenturi ad inerigendum *(sic)* hunc meum uotum. Et qui talia ausus fuerit in primis sit excomunicatus ab omni cetu christianorum et cum iuda traditore habeat participio in eterna dampnatione in pena numquam finienda et super dampna legum pariet de quo contaminatus fuerit duplatis et hunc meum scriptus plenam habeat firmitatem stantem et permanente in huius robore firmitate. Factus series testamenti idus nouenber. era DCCCCLXXXX. Ego ildras uolui et religendo cognoui manu mea r+oboraui.

donate iben hazem test. —Sarracino iben leopelle test. —Zitello iben aloito test. —Zoleiman iben cascita test. —Aloito iben homeite test. —Zoleiman iben salomon test.

Ordonius princeps conf.

LXVI

Ex codice, qui titulum **Livro de D. Mummadona** *prae se fert, desumpsimus.*

952

Kartula de contramutatione de villa mediana

In dei nomine. Ego ueremudus adefonsi uobis tia nostra domna mummadomna. Placuit mihi atque conuenit nullius coegentis imperio neque suadentis articulo sed propria mihi accessit uoluntas ut concedere et commutare uobis villa mea propria que est territorio anegie uocitata uilla mediana subtus monte gauano inter duos amnes uno fluuio durii et alio ribulo quod dicunt pauia. ipsa villa ad integrum uobis ea concedo per suos terminus anticus cum omne sua prestantia que ad ea pertinet secundum illa obtinuit auius meus domno Gudesteo et secundum illa acepi in diuisione de meos tios siue et quos ego ad illa aplicabit et uos adhuc cum dei libamine aplicare potueritis omnia ab integro de datu nostro iuri uestro sit concessa. et quicquid de ea facere uolueritis liberam in dei nomine habeatis potestatem. et accepi de uos pro ea villas uestras proprias que sunt territorio galetie in ualle deza. id est omnia uestra portione in villa peazos quod dicitur arcus siue et in graua et castro pedroso et portione in uilla mari. eadem villa cum suos domus siue terras et pumares morrati. etiam et villa de sauto omnia uestra portione siue et in fonte arcata. terras et pumares siue et domus quantum abetis in larazo. eadem villas supra taxatas quos a uos acepi cum terras pumares sauta reuoreta siue domus cum edificiis suis et omnis exitus montis ad integrum a uobis accepi. et unusquisque quos accepi firmiter obtineat. Siquis tamen quod fieri non credo aliquis homo uenerit hunc factum nostrum ad inrumpendum hanc quiliue homo que nos ad iuditio diuendicare non potuerimus post parte uestra aut uos in uoce nostra tunc infera uel ininfera pars nostra partique uestre villa duplata uel quantum ad uos fuerit meliorata et uos perpetim habere. Facta cartula contramutationis die x°III° kalendas decembris. Era D^a^CCCC^a^ LXXXX^a^. Ueremudus adefonsi in hanc cartula contramutationis a me facta manu mea confirmo.

Airas gudenandiz test. —Oduario queriaci test. —Sereniano test. —Zesabo ermiariz test. —Aldoretus inuoladiz test. —Sarrazino moniz test. —Reuelius ranimiriz test.

Pelagius uisterani test. —Aurelius diaconus test. —Sendinus presbiter test. —Zoleima cartemiri test. —Floila ueremudit test. —Martinus galendiz test. —Quiriaco. Pepino test. —Froisendus diaconus notuit. —Zoleiman.

LXVII

Flamula Deo-vota vendit Monasterio Vimaranensi duos pagos, **Villa do Conde** *et* **Quintella,** *aliaque bona cum servis ibidem habitantibus. Ex autographa charta olim in scrinio Collegiatae Vimaranensis, nunc in Publico Archivo servata.*

953

In nomine domini. Ego flamula prolis pelagius et iberia. Uobis gonta abba et fratres et sorores habitantes cenouio uimaranes in domino salutem amen. Annuit nanque serenitatis mee asto animo et propria mea uoluntate

ut facerem uobis sicuti et facio textum scripture uenditionis et firmitatis de uillas nostras proprias quos habemus in ripa maris prope ribulo aue subtus montis terroso. id est uilla de comite quomodo diuidet cum uilla fromarici et cum uilla euracini et inde per aqua maris usque in suos terminos antiquos ab intecro uobis concedimus cum suas salinas et cum suas piscarias et ecclesia que est fundata in castro uocitato sancto iohanne per suos terminos ab intecro uobis illa concedimus cum omni sua prestancia quicquid in se obtinet. Et concedimus uobis alia uilla uocitata quintanella ab intecro per suos terminos quomodo diuidet cum uilla fromarici et uilla tauquinia et perge ad archa de peori et diuide cum uilla argeuadi et cum uilla anserici et inde per carraria maurisca et inde ad archa qui sta super ipsa uilla et inde in aula maris et torna ad termino de fromarici ubi prius inquoabimus. pomares ficares aquas cursiles uel incursiles et omni sua prestancia quicquid in se obtinet ab intecro uobis concedimus cum cunctis prestationibus suis secundum eas obtinuerunt genitores nostri pelagius et iberia sic et nostra criazone uobis damus in ipsas uillas et ut eis benefaciatis. Id sunt filios de baltario et de trasilli. et filios de gresulfo et de genilli et de gondulfo. Et accepimus de uos nas mulas placiuiles. I saia fazanzal cum sua uatanna tiraz manto azingiaue cum suo panno fazanzale. I° uaso inmaginato et exaurato. IIas pelles anninias. fiunt sub uno mille solidos ipsum nobis bene conplacuit. ita ut de hodie die et in omni tempore sit omnia de iuri nostro abraso ab integro. et ad parte monasterii uimaranes sit traditum atque confirmatum perenniter deserbiendum. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo contra hunc factum nostrum ad inrumpendum uenerit que nos in iudicio deuindigare non potuerimus aut uos in uoci nostre quomodo duplemus uobis ipsas uillas et ad parte iudicis terre auri II° talentum. et hoc factum nostrum in cunctis obtineat firmitatis roborem. Nodum die VII kalendas aprilis. Era DCCCCLXXXXIa.

Flamula deouota in hanc cartula uenditionis et firmitatis a me facta manu mea +. —Hoduarius aloitiz manu mea + —Alderetto senioriniz manu mea + —Lucidus confrater manu mea + —Pelagius arianiz manu mea + —Eidinus presbiter manu mea + —Gundesindus zanoniz manu mea + —Froila christiniz manu mea + —Gundemiro manu mea +.

Aloitus cellenouensis manu mea + —Amarellus manualdi manu mea + —Iaffar sarraciniz manu mea + —Palatinus armentari et presbiter + —Arias diaconi manu mea + —Adefonso test. + Menno test. + —Christoualo (?) test. + Zonio test. + —Vermudo test. + Zidi guntemiriz test. + —Quiriaco test. + Iouito test. + Guntemiro test. +.

Airigus astrulfi manu mea.

LXVIII

Rodorigus Abulmundar et uxor ejus testamento legant Monasterio Laurbanensi villas Tentugal, Cendelgas, Oleastrelo *et alia bona mobilia et immobilia.* Liber Testamentorum *ejusdem Monasterii textum nobis praebuit.*

954

Testamentum de uilla .....

Domnis inuictissimis hac triumfatoribus gloriosisque martiribus sancti mametis martiris christi quorum baselica fundata esse dignoscitur lauribanus territorio colimbrie. Nos umilissimi et exigui serui et ancilli uestri rodorigus cognomento abulmundar et uxor mea coraxia cum peccatorum nostrorum mole depressos placuit nobis ut donaremus et offerimus sancte ecclesie uestre pro uictum atque uestimentum monacorum in oc loco degentium et ad uobis teodericus abba uel qui cum eo in uita sancta perseuerauerint. ut diximus donamus et offerimus omnem ganatum quantum abemus uel deinceps augmentare potuerimus usque ad obitum nostrum. id sunt uillas pernominatas uilla tentugal cendelgas oleastrelo et terras in campo de arquanio super illo canale. domos cortes uineas mulinos pumares terras ruptas uel inruptas uel quicquid abemus de conceptionis nostris parentibus iacentia et seruientia uilla tentugal. etiam adicimus aduc et donamus uilla et domos nostros in mons maiore uineas et terras et in campo de mons maiore nostras terras omnia que diximus integrum offerimus aurum argentum uestimentum kaballos boues pecora spadas sellas frenos uel quicquid ad prestitum ominis est post obitum nostrum omnia integrum possideatis pro remedio anime nostre et parentum nostrorum diue memorie. Quo et iuratione confirmamus per diuinis nominis trinitatis quia contra hunc nostrum factum nunquam erimus uenturi ad inrumpendum. quod si aliquis de heredibus nostris uel quispiam generis homo uenerit uel uenerimus ad inrumpendum hunc nostrum factum in primis que domini sunt ab uniuerso cetu ecclesie excomunicatus permaneat et cum iuda christi proditore parte supplicium habeat in eterna pena non finienda et anima eius remissionem peccatorum nunquam inueniat et maledicant ei qui maledicunt diei qui parati sunt suscitare leuietan et insuper

damna secularia aflictus pariat tantum et aliud tantum quantum auferre ausus fuerit contaminare. Et rege siue comite episcopus seu et iudice ante eius presentie iste textum euenerit et eum post parte supradicto monasterio deuendere noluerint peccatum eius maneant obnoxius et insuper maledictio sustineatur quod insuper nominatur et iste textum in omni robore plenissimam obtineat firmitatem. Notum die v° idus marcii. Era DCCCC^os LXXXX II.

Rodorigus in ac testamenti manu mea + —Coraxia in ac testamenti manu mea +. —Petrus abba conf. — Eronius test. —Valid test. —Hadella test. —Iubarius presbiter —Habdelmek test. —Abohadella test. —Neuridius test. —Zahdon test. —Menendo test. —Azakri test. —Egriz test.

LXIX

Leovegildus et filii ac nepotes ejus vendunt Alburae portiones quorundam praediorum rusticorum propè castrum Pedroso. *Desumpsimus ex autographa charta, olim in scrinio Monasterii Morariae, nunc in Publico Archivo servata.*

955

Christus. In dei nomine hego leouegildo una cum filias meas uel neptas meas id sunt iohanne guanadildi leoccadia sonildi baquina plaguit nobis pone *(sic)* pacis uolumptas ut uenderemus uobis albura et uxore tua gacina sigut et uendimus kasale que fuit de uestro pater donon comodo est conclusum in omnis que giro terrtia portione ad integro cum suas pomiferas de quinione mediano VIII^a portione et de ..... duas VIII^as que fuerunt de tillite et de randulfu et est quarta portione ad integro cum suas mazanarias et de pomare magiore que fuit de abulin duas sedecimas et VIII^a de VIII^a et de kasale mediano VIII^a de tres mazanarias et de quinione que partiuimus cum elias mediatate ad integro et larea que iacet in ..... que fuit de donon integra concedimus uobis ipsas portiones ad integro. et abent iacentia ipsas terras in uilla que uocidant soomartino subtus kastro pedroso territorio portugalense per ubi uobis delimitauimus et coram testibus asignauimus et accepimus de uos precio in tres solidos galleganos que nobis bene conplacuit et de precio abut uos nichil remansit in deuitum. Ita ut de odie die uel tempore ipsas terras de nostro iure abrrasas et in uestro iure sit traditas adque confirmatas abeatis uobis et omnis posteritas uestra usque in perpetuum uindicetis. Tamen quot fieri non credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus que nos in concilio post parte uestra deuindigare non potuerimus aut noluerimus comodo pariamus uobis ipsas terras et ipso pretio duplatum et uobis perpetim hauituro. Facta kartula uenditionis x° kalendas ianuarias era DCCCCLXXXX^a III^a. leouegildo ioanne guanadildi leoccadia sonildi baquina in anc kartula uindicionis manus nostras +++++++.

arias presbiter euosindo frater —gontato presbiter froisendo presbiter.
uincila test. —egas ceci test. —hero arias lubo test.
Tillite zamario —leouerigo —elias.
Geserigus presbiter pro testem notauit.

LXX

Astrulfus et Nomina famulos (malados?) *cujusdam presbyteri se constituunt. Singulare hoc pactum ex* Livro de D. Mummadona, *sic dicto, hausimus.*

956

Carta de sancto martino et de rio malo

Astrulfu et nomina vobis zamario presbiter et farega per hunc placitum nostrum uobis conpromittimus quomodo sedeamus uel habitemus in uestra casa et apud uos et in uestra villa et faciamus ibidem seruitio sicut facent homines bonos. et si in uestra casa fraudem fecerimus aut in uestra villa aut in uestro labore aut de nostro aut si in alia parte transire uoluerimus sine uestro mando aut sine uestra beneditione sicut in scriptura resona que sedeamus uestros seruus traditus post parte uestra et parte ecclesia sancti martini et insuper pariemus uobis x boues extra aliqua dilatatione et uobis perpetim. Facta placitus x°III° kalendas marcias. Era D^aCCCC^a LXXXX^a III^a. Astrulfu et nomina in hoc placitus manus nostras roboramus. Dado test. Ranemiro test. Eredo test. Aloito presbiter. Susana deuota test. Spanosendo test. Cidi presbiter test. Fafila presbiter scribsit.

LXXI

Desumpsimus ex Livro de D. Mummadona.

957

Rex donno Ranemiro. De sancto iohanne de ponte cum adiuntionibus suis

Svb imperio opificis rerum que unus in trinitate extat colendus atque glorificandus pater et filius et spiritus sanctus siue et honorem sancti saluatoris et genitricis earum sancte marie semperque uirginis uel omnium martyrum uirginum et confessorum que domino placuerunt quorum reliquie recondite sunt in cenobio nunccupato Vimaranes que est fundata ad radice montis latito inter duas amnes aue et auizella urbium bracarensis. Ego enim Ranemirus principem uobis domnis inuictissimis mundique triumphatoribus siue et uobis tie nostre domna mummadomna et fratribus atque sororibus uestris habitantibus huic loco. Damus atque concedimus uobis cenobio nostro nunccupato sancti iohannis babtiste que est fundato ripa riuulo aue prope ponte petrina. damus uobis ipsum cenobium integrum cum omnis ornatus eorum uel cum cunctis adiacenciis et praestationibus suis ubique sunt tam de ista parte aue quam ex alia parte. et neminem promittimus que ibidem uobis disturbationem faciat nec inmodico. Siquis sane quod fieri minime credo aliquis homo hunc factum nostrum infringere temptauerit aut inmodico conaberit quisquis ille fuerit sit segregatus a corpus et sanguinis redemptoris nostri et insuper pariat quantum inde auferre uoluerit in quadruplo. et hunc factum nostrum plenissimam obtinet firmitatis rouorem longeba dierum. Facta scriptura testamenti notum die quod erit VI° Idus iunii. Era DªCCCCª LXXXXª Vª. Ranemiro principem in hac scriptura a me facta manu mea propria confirmo.

Sub christi nomine Rudesindus episcopus conf. —Ouecus dei gratia episcopus legionensis conf. —Sub imperio saluatoris sisnandus irensis pontifex conf. —Hegica ennegot conf. —Zanon froianiz conf. —Ennegus aliotiz conf. —Mozas tauroniz conf.

Comite Gutiere roderici conf. —Uiarigus confesso conf. —Arulfus confesso conf. —Uiliamirus confesso conf. —Gauinus confesso conf. Sisualdo test. —Trasmiro test. Leouesendo test. —Pelagius clericus. Uiliamirus diaconus. —Sigericus presbiter scripsit.

LXXII

Pactum venditionis cujusdam praedii rustici in Lageosa. *Charta autographa ex scrinio Monasterii S. Vincentii in Publicum Archivum delata, ibi servatur.*

957

Christus. In dei nomine ego rremestro *(?)* uobis aloito et ucxori tue gotina placuit mici nunllius quoque gentis inperio nec suadentis articulo set propria mici acesit uolumtas ut uobis iam dictis ut uinderem uobis sicut et uendo omnia mea ereditate que aueo de parentibus meis igo et gondisalba de ipsa ereditas mª integra uobis inde concedo cum omnia sua prestancia quanta ibide potueritis et abet iancencia in uilla llaginosa subtus castro petroso territorio portugalensis et acepi de uos precio quantu mici bene conplacuit. aueatis uos et omnis posteritas uestra. siquis tamen quod fieri non credo aliquis omo uos proinde calumniauerit que ego ad iudicio deuindigare a uos autorigare noluero tunc infera uel infera quod ualere ipsa ereditate dublata uel quantum ad uos fueri meliorata et uobis perpeti auituro. facta cartula uendicionis pridie kalendas octubres era DCCCCLXXXXVª. rremestro *(?)* in anc cartula uenditionis manu mea +.

fafila. fofo. ioacino. rrodosindo. florenzo. sendino. rrekaredo. zaaton teste sumus.

LXXIII

Descripsimus ex Livro Preto, *Conimbricensis Sedis.*

957

Testamentum de aqualada et eius ecclesie que testate sunt ad locum sancti saluatoris

In honorem domini nostri ihesu christi et sanctorum apostolorum et sancti saluatoris et sanctorum martirum tuorum pignera qui in eodem loco sunt recondita in loco nominato sperandei territorio uisense. Ego famula dei inderquina qui et palla cum peccatorum meorum mole depressa in spe fiduciaque sanctorum meritis respiro ad usquequaque disperatione deicior qui etiam teste conscientia ratui *(sic)* meo criminis sepe pauesco. Vt per uos tamen sanctorum apostolorum reconciliari merear a domino deo nostro et quia scriptum est —Vouete et reddite domino deo uestro. Et ideo ego cum omni affectu mentis atque operis ipsam meam deuotionem adimplendo procuro. Vt de munuscula mea aliquantulum munus ex uoto proprio procuro conferre. Sicut enim legimus instituta sententia quomodo principes nostri constituerunt. Quomodo accesserunt una cum orthodoxis uiris illustris presago spiritu pleni calle rectis proculdubio declarare de hereditate propinquis seu neptis uel extraneis aut cuiuslibet persone ut unusquisque de rebus suis in omni robore perpetua firmitate habere tradere licet. Ego exigua famula dei inderquina qui et palla placuit mihi sano animo integra mente per recto pacisque uoluntas ut facerem ad ipsius loci sancti saluatoris textum scripture testamenti. ideo offero pro remedio anime mee suburbio colimbrie uilla mea propria aqualada cum sua ecclesia uocabulo sancti martini cvm omnibus aprestationibus suis. cortes cum casas hortales uineas pomiferas aquis aquarum sesigas molinarum terras ruptas uel inruptas exitus montium per ubique determinauimus ab integro concedo. et diuidit ipsa uilla cum uilla barriolo per illa lomba inter ambas illas stratas et torna in cubito sinistro ad partem occidente per lomba usque in riuulo certoma et trouce illum riuulum certoma usque ad illam contestam terrenam que diuidit inter uillam uluariam et pergit usque ad montem et ferit in illa mamola que diuidit cum uilla sangalios. et torna a parte oriente a rippa riuulo certoma ad illa contesta et troce ibi riuulum et perge per sistum per illas uarzenas directum usque ad illum marcum qui sedet ad radicem montis de aqualadela et pergit per montis usque nascitur ille riuulus et torna a parte aquilonis directum per illam ganderam usque in riuulo aqualada et diuidit cum uilla sancta eolalia troucit illo riuulo et pergit per lomba usque ad illas stratas. Adicio etiam monasterium de marnel cum omnibus adiunctionibus suis pernominata sancta maria. omnia que ad ipsum locum pertinent concedo pro remedio anime mee. Siquis tamen aliquis homo hunc factum nostrum ad infringendum uenerit uel uenire temptauerit in primis sit excommunicatus et extraneus de sancta communione et cum iuda domini proditore habeat partem in dampna secularia et insuper pariet post partem ipsius fratrum monasterii ipsa uilla duplata et uobis perpetim habiturum. Nodum die quod erit IIe idus octobris. Era DCCCC^a^ LXXXX^a^ V^a^. Ego inderquina qui et palla in hac cartula testamenti coram testibus roboraui manu mea +.

Nunus sarraciniz conf. —Aluitus lucidi conf. —Oueco goterriz conf. —Enego garsie conf. —Gunsaluus nuniz conf. —Furtunius garsie conf.

Fromegildo gunsaluiz conf. —Exemeno diaz conf. —Didacus teliz conf. —Vermudus sarraziniz conf. —Sanctius rex conf. —Felix diaconus notuit.

LXXIV

Descripsimus ex Libro Testamentorum *Monasterii Laurbanensis. Lectiones varias adjecimus ex membrana scrinii ejusdem monasterii, saeculo XIII scripta, in qua hoc et alia diplomata, sub numeris* XV, XLIV, L, *jam edita, inveniuntur. Sequitur aliud* Testamentum, *huic in ipso codice et in eadem membrana adjectum. Ambo, enim, diplomata unam tantum donationem exprimere videntur.*

957

Testamentum de sancto bartolomeus in arraualde de colimbrie

In dei nomine. Ego samuel presbiter qui fui uigario de petro presbitero cognomento baleuli. Non est enim dubium set multis maneat notum eo quod egrotabat petrus presbitero et congregabat ad se multitudo filii bonorum hominum et habuit in suam uolumptatem secundum et fecit ut abue[1] persone sue tradere ipse samuel presbiter homnia quod possidebat post parte sancti mametis martiris christi qui est fundatum in locum lauribani[2] territorio colimbrie sicut ipse petrus presbitero in salutem fuisset et in mente perfecta. Et cum autem migrabit petrus presbitero pergit ipse uigario ad monasterio laurbani et obsculauit pedes de ille abbas simul et ad fratres ut conplerent omnia quod illi iusserant. Sic autem prouiderunt bene ipsius fratres secundum fuit uolumptas de ipsius defuncti ut si fuisset suo soprino in gradum sacerdotalem nomine adefonso ut possideret ecclesia sancti cucufati et alia ecclesia sancti christofori qui uocant ea sancti bartolomeus qui sunt fundatas in arraualde de conimbrie et suos domos cum suas cortes et suas uineas qui sunt in giro de illas ecclesias. Si autem ipse adefonso non permansiset in gradum sacerdotalem secundum nec fecit ut ipsas ecclesias iam pernominatas et ipsas kasas et ipsas uineas uel omnia sua facultate quod ipse petrus presbiter relinquid ut in iuri samuel presbiter fuisset dimissum et illi post parte ipsius monasterii testamentum inde faceret secundum et fecit post obitum ipsius adefonsi. Ita ut fuit uolumptas petrus presbitero qui migratus fuit et samuel presbiter complebit. Ego samuel presbiter qui sum uigario de petrus presbitero.

Et[3] hec[3] testamentum[3]

Domnis inuictissimis hac triumfatoribus sanctis martiribus gloriosi sancti mameti quorum baselica locum laurbanus fundata esse cernitur. Ego samuel presbiter qui uigario fui de petro presbitero ex uoto proprio ipsius defuncti conferre deberem. et quia scriptum est —Vouete et reddite domino deo uestro. Ideo omnia affectu operis eandem ipsam deuotionem implere procuro acsi concedo et offero ecclesie uestre in locum conimbrie fundate. concedo ut dixi pro uictis adque uestimentis monacorum qui in ipsa ecclesia deseruierint seu pro luminaribus altariorum uestrorum uel elemosinas pauperum do atque concedo in arraualde de conimbrie duas ecclesias iam pernominatas Sancti bartolomei qui in antea uocabant sancti christofori et sancti cucufati domos cum cortes uel intrinsecus domorum quantum ad omines apprestitum est. similiter et uineis et ortis qui sunt iuxta illas ecclesias qui de ipso defuncto fuerunt Ecclesie uestre offero perpetualiter abiturum iure pateat possidenda. Quo et iurationem confirmo per deum patrem omnipotentem quia nunquam ero uenturi ad inrumpendum hanc karta testamenti. Et qui talia ausus fuerit contaminare et ipsius uoti defuncti frangere. In primis sit excomunicatus et ab omni cetui christianorum sit segregatus et cum iuda traditore sit condemnatus in pena nunquam finienda. Et insuper pariet de quod contaminatus fuerit duplatum et post parte episcopo D solidos componat et c^m^ flagelas suscipiat. Ego samuel presbiter qui uigario fui de petro presbitero in anc kartula testamenti manu mea r++oboraui. Notum die III° nonas nouembris. Era D CCCC LXXXX^a^V^a^.

Donadeo abba conf. —Tedoni abba conf. —Ambulatus presbiter test. —Moisen presbiter test. —Abundantius[4] presbiter test. —Siloni presbiter test. —Johanes presbiter test.

Aiubandus presbiter test. —Homoroz presbiter test. —Aaron presbiter test. —Tructesindus presbiter test. —Fafila presbiter test. —Paulus presbiter test. —Dulcidius presbiter test.

Vincenti presbiteri qui et notuit.

1 habuit
2 laurbani
3 *haec desunt*
4 Abundancius

LXXV

Charta venditionis cujusdam fundi in vico Sumlani propè Durium. Descripsimus ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis.*

957

In dei nomine ego et uxori mea fofo guanadi placuit nobis bone pacis et uoluntas nullo quoque gentis inperio nec suadentis articulo nec pertimescentis metus sed proprie mihi accessit uoluntas ut ubi uendermus tibi sumla sicut et uendo omnia mea hereditate quanta que abeo in uilla sumlani subtus monte gondemir territorio portugalensis secus flumen durio. uendimus tibi in ipsa uilla omnia mea hereditate quanta uisi sumus habere in ipsa uilla et medietate de illo pumar in terra que est ad iuxta uestra domo uendimus tibi terras fogares cortinarios arbores fructuosas uel infructuosas petras mobiles uel inmobiles aquis cursiles uel incursiles accessum uel regressum omnia et integro tibi uendimus quantum ad prestitum ominis est. et in ipsa uilla ubi potueritis inuenire per suis terminis uicos et locis antiquis per ubi illa potueritis inuenire libera in dei nomine habeas potestatem pro que accepimus de uos in precio v^que^ modios milii et duos quinales de sicera et uno cabrone tanto nobis bene complacuit et de precio penis apud uos nil remansit in debito ut habeatis uos dies et annos temporibus seculorum. Siquis aliquis homo te pro id calomniare uoluerit an uoluerimus comodo habeatis licencia de nos adprehendere ipso que in carta resonat duplatum uel quantum ad uos fuerit melioratum et uobis perpetim habitura. Facta cartula uendicionis VIII° kalendas ianuarii. Era DCCCC^a^ LXXXX V°. Fofo et uxori mea guanadi in hanc cartula uendicionis quod fierit relinquendo cognouimus manus nostra++s. Nandulfo test. Strulfo test. Brandila test. Vimaredo test. Andulfo test. Vilifonso test. Gundiuado test. Gundesindo test. Ranemiro test. Guntemiro. Creixemiro notuit.

LXXVI

Mummadona, ex regio sanguine orta, amplissimam donationem facit Monasterio Vimaranensi, cujus originem memorat. Descripsimus ex codice sive regestorum libro, qui Livro de D. Mummadona *dicitur. Lectiones varias ex apographa charta saeculi XII, jam vero aut destructa aut amissa, descriptas, ut fertur, et in bibliotheca Regiae Academiae nostrae asservatas, adjecimus.*

959

Testamentum quod fecit domna muma de suas villas ad cisterio Vimaranes

Cvmctorum etenim telluris huius nostre colonie non ambigit sed plerisque nobilium ac uulgalium[1] didicit et notuit esse. Ego mummadomna didaci et onecce filia et ut mos esse solet ad annos iuuentutis deduta[2] uiro nomine Ermegildo prolix Gundisalui et tarasia matrimonio sum coniuncta idemtidenque cum[3] essemus conexi ut se habeat nobilitas per titulum dotis genui liberos ex coniuntione amborum nominibus Gundisalbus Didacus Ranimirus Nunus Arriane et onecce[4]. Igitur ipse uir meus dum peracto uite cursu termino peruenit ad diem ultimum ante horam[5] migrationis sue recuperato sensu refucillato spiritu conuocauit ad se dilectissimos et credulos sibi Pelagium fratrem suum Ranualdum abbatem Tello tendariz et arias tutenandit[6] illis quippe presentibus et multi alii asistantibus[7] patefecit nobis deuotionem uoluntatis sue[8] ordinauit mihi coram omnibus presentibus ut omne[9] quanta[9] pars hereditatis nostre licentiam distribuendi haberem in pauperibus et peregrinis uiduis et orphanis uel sanctorum ecclesiis. At uir ego audito deuotionis bone adsensum prebui et eius iussio instanter inplere procuraui ob suis obolendo delictis et meis delictis cedendo peccatis. Eatenus quidem per consensu sinbolum[10] nostrarum fecimus inter nos diuisionis partium predia fundum et facultatum. Item dum inter se alternatim ipsi filii mei uicissim culmellos diuisionis confirmandos roborassent. Et[11] uenit[11] in portione filie mee onece villa nuncupata vimaranes. Et quia isdem[12] temporibus uitam degebat religionis malui edificare in ipso iam dicto prediolo cenobio sub manu abbatis fratrum uel sororum regulari normam tenentes et preceptu[13] sanctorum patrum persistentes. Idemque dum commune cum ceteris sibi tirunculas commaneret peccato inpediente oblita pri-

1 vulgarium
2 deducta
3 dum
4 Oneca.
5 horam fere
6 Tutenandiz
7 adsistentibus
8 sive
9 omnem quartam
10 sobolum
11 euenit
12 eisdem
13 sub preceptu

meue conuersationis sanctissima documenta uersa est in secularia detrimenta. Sicuti ipsa ueritas ait —multi sunt uocati pauci uero electi. Relictoque monasterio et suaui christi iugo introybit iuri *(sic)* imperio et carnali desiderio. Quippe dum hunc casus contingeret ut a monasterio redire minime redire ualuisset legatos inter me et ipsa diuersa facit ac per multos pene homines bonos ei notui ut commutaret mihi ipsa villula iam[14] ·sepe dicta ubi olim monasterium construxeram. Metuens ne post obitum meum persistentibus mecum discrimen lacerationis incurrerent et pro bene gestis malum adquirerent. Alioquin melius in uita amitterem quam post excessu meo dubia posteris rebus adquirerent. Illum uero uir suus Gutier roderici cum coniuge nate mee Onecce libentissime paruerunt et ultro animo ipsa fundo et etiam aliis villulis et incontramutationibus eorum insimul que eo testamento ad uoto meo distribuimus·. Ne[15] reliquendum est qualiter fuit factum et multi manet propalatum. Conatus[16] quidem dulcissimus mihi pignus Nunnus dum adolescentie ad annos efectus esset aductus[17] febre grauissima correptus ad diem usque extremo[18] est[19] deductus. Postmodum tamen spiritum trahens a multis patefecit per quos misericordia mihi innouabit[20] ut pars hereditatis sue pro illius anime remedium fecissem secundum uoluntati mee extitisset arbitrium. Necnon et auctoritas legum censuerunt ut de[21] predia filii defuncti qui superstites soboles non relinquerent parentibus eorum possidenda laxarent. Vt ibi eius corpusculum umatum[22] quiescit in uestra hinc datur[23] intelligi ad seruiendum terrena illius subici[24] causa. Hinc etenim exemtis[25] ad seriem redeamus testamenti.

Domnis inuictissimis ac triumphatoribus gloriosis sancti saluatoris sancteque genitricis marie semper uirginis prius in ecclesia positos sanctos apostolos Petrus et Andreas Jacobus et Johannes Phillipus et bartolomeus Thomas et Matheus Jacobus et Tadeus Simon et iudas cananeus cum glorioso[26] ultimo Paulo dogmate egregio[27] celesti curie[28] sublimatur[29]. Pontificum etenim christi electi Cipriani Martini Christofori cum mitibus[30] eorum[31] Torquati Saturnini Augustini adque his felici martirio consecratos. Nonnulli confessione floribus ornatos Sanctis dei martiribus Aciscli Romani Ualeriani Facudi[32] et primitiui[33] iusti[33] et pastoris[34] Adriani Juliani Sebastiani Georgii[35] Felicis Tirsi consocios[36] sacro cruore perfusos. Beatissimarum dei uirginum Eolalie Leocadie Christine Victorie Basilisse natalie[37] Juste et rufine[38] Agnetis et emerentiane[39] cum ceteris uirginibus talamo christi sociatas et eius genitrici adnexas quorum baselica sita est in iam dicta villa vimaranes territorio urbis Bracare[40] aut[40] procul ab alpe latito inter bis[41] alueis uehementibus aue et auizella. Ego ancilla dei exigua omnium seruorum dei[42] Mumadomna conuersa cum peccatorum mole depressa in spe fidutiaque sanctorum non usquequaque desperatione deitio[43] quod sepe reata[44] criminibus iniquitatum mearum sepe pauesco ut per[45] sanctis martiribus christi reconciliari merear cum sanctorum omnium agmina fida supplicatione uocis omnibus imploro. et ideo deuotioni mee extitit ut ob honorem saluatoris et uestram placandam clementiam edificarem in iam prefata[46]. Fundo[46] cenobio fratrum et sororum in uita sancta perseuerantes caste pie et sobrie uiuentes sub manu abbatis degentes necnon et regulas precedentium recte custodientes tamquam nobiscum consistunt[47] quam et quos amor christi nobis agromauerit[48] quod pompa seculi abrenuntiauerit[49] et ad hanc se humillime suaui christo[50] iugo debere postulauerint. Concedo hunc aule beatitudinis uestre iam dicta villa uimaranes que commutaui cum filia mea Onece[51] ut supra fecimus eius mentionem per quam scripta cartula contramutationis et uilla in eius adicio[52] creximiri[52] que contramutauerunt[53] cum rege domno Ranemiro pro uilla samota iuxta flumen durio quod illi dederat tius suus donus exemenus pro uilla lalini. similiter et adidit nobis incartationes quos[54] habebat inter Aue et Auizella. Et nos dedimus ei pro hiis villa turbella quod ego acceperan in quinta uiri mei necnon et mea per culmellum inter filios meos et villa turisi[55] que commutaui cum filio meo Didaco pro quo accepi[56] a nobis villa Camantio[57] cum omnibus adiacentiis suis quam simili modo in quinta acceperam uel accepi inteterime[58] huic loco sancto ac seruorum uel ancillarum dei. Concedo villa de fornos uilla pignario[59] Laurosa que fuit de iafori[60] que comparauimus et commutauimus cum filio suo Vandila in ripa Auizelle villa de sancta eolalia terras et pumares. In uilla de asoredi quantum[61] ibidem habemus tercia de illos sautos et de illas terras. In uilla de cecili incommuniaciones de

14 iam adicimus.
" *haec desunt*
15 Nec
16 Ganatus
17 adultus
18 extremum
19 *deest*
20 inotavit
21 et
22 humatum
23 data
24 subjici
25 exemptis
26 glorioso et
27 egregie
28 *deest*
29 sublimatus.
30 comitibus
31 *deest*
32 Facundi
33 Primitivi, Justi
34 Pastoris
35 Gerorgii
36 cum socios
37 Nathalie
38 Rofine
39 Emerentiane
40 Brachare haud
41 his
42 *deest*
43 dejicio
44 reatu
45 pro
46 prefata fundo
47 consistant
48 adglomeraverit
49 ac renunciaverit
50 christi
51 Oneca
52 adjicio Crexumir
53 comutavi
54 quas
55 Thurisi
56 accepit
57 Camamtom
58 integerrime
59 peginario
60 Jafori
61 quantas

gumilanes vi[a] integra quomodo illa incommuniauerant ipsi homines ad rege. Portiones in palatiolo ibidem quantum Herus ueremudiz obtinuit. Incommuniatos[62] de villa fredi[63] cum suas hereditates terras et pumares. in antemiri villa de siluares cum omnibus adiuncionibus[64] suis. Medietate[65] de villa elanci[66] terras pumares et sautos. In mortaria villa de atanes[67] cum cuntis adiacentiis suis. Tercia parte in villas[68] de subpratello[69] quomodo illas incartarunt ad parentes nostros. Et uilla[70] de ataulfu in cadauo terras et pumares. in uilla vimaranes adicio[71] etiam villa que cum supradictis fratribus et sororibus gaanaui postquam[72] ·cum filios meos per colmellos diuisionis partium que integra fuit in monasterio. In ora maris villa quod uocitant villare Petra fita et Johani iohanis villulis quantum ibidem habemus. Adicimus etiam ibi villa de fratres· ab integro cum cunctis prestationibus suis. In territorio Colinbrie villa de alcaroubim quomodo illa obtinuit froya guntesindiz per incartationem de Gondisindo suariz cum omnibus prestationibus suis. terras in alauario et salinas que ibidem comparauimus. Incommuniationes[73] de prado aluar per suis terminis cum suos homines secundum in carta resonat. Inplazamus in ripa Tamice villa quod[74] dicitur lusidii cum domos terras pumares et sautos que ibidem comparauimus et laborauimus siue et porcionem que ibidem habuit incartata germanus noster domnus Exemenus. ecclesia de sancto felice et de sancto mamete que nobis incartauit erus abba et omnia que nobis incartauerat per ipsas uillas in genestaciolo quantum nobis incartauit Silimiro[75] et recemundo in ferreira[76]. villa de colina que nobis incartauit veta forsit[77]. et porcione in monte corduba que nobis incartauit Godesteo uiliulfiz. In prato antile uila que nobis suprina famula nostra per scriptis concessit cum omnia sua. Et alia que comparauimus de segiones etiam et ecclesia que fuit de parentes nostros uocabulo sancti iohannis. Idem alia ecclesia sancti[78] saluatoris[78] que nobis incartauerant. In felgeira[79] rubeans[79] villa de mauri secundum illa obtinuit Gondesinde[80] floianiz[80] cum adiuntionibus suis que comparauimus de filia sua Gontrode pro que dedimus ei ccc[os] solidos argenteos. in ripa sause villa santom quantum ibidem obtinuit Mito et adosinda de dato de nostros parentes in ripa Auizella[81]. Portionem[81] in villa atanagildi quantum ibidem comparauimus uel gaanauimus. siue et in uilla de pradanoso et senra de caneto[82] que nobis incartauit egas[83] siue et incommuniationes in penacoua. In ripa limie portionem[84] in suagio siue terras et pumares. In moimenta[85] sub portela de uice que sunt de nostra quinta. et nostra porcione que habemus in villa de cersitelo[86] subtus castro malo. Et[87] in[87] ore[87] maris[87] porcione in villa castiniaria[88] secus ponti uetre[89]. Concedimus etiam huic monasterio secundum superius memoramur[90] pro filio meo Nuno pro anime eius remedio inter ambas Aues villa nesperaria cum omnia que ab[91] ea pertinet que commutaui cum filio meo Gondisaluo pro quo accepit ex[92] me villa de sancto cipriano que erat de colmellos eundem[93] Nuni filii mei. Inter dorio et tamega villa que commutaui cum veremudo adefonsi pro quo[94] accepi[94] villa de portus.[95] In[95] deza[95] que fuit de colmello ipsius filii mei et do etiam adhuc de sua hereditate inter dorio et tamega villa varzena. In ripa minei porcionem in amacislitello. In galacia porcionem in pousada[96] cum domos pumares. Et in fonsini terras et pumares in miliarata[97]. Has[97] uillas[97] filii[97] mei[97] supra[97] memorati[97] post[97] parte[97] cenobii[97] huius[97] confirmatum pro ornamentas[98] sacre[98] altariorum[98] sanctorum offerimus templum i[a 99] cruce[99] huic sancto que de centum[100] quinquaginta solidos ex auro et lapidibus ornatam. Capa deaurata et lapidibus ornata continens cc[os] lx[a] solidos. Ditagos de octoginta[101] solidos. Coronas iii[es] tenentes lxx[a] solidos ex lapidibus ornatas. Calices duos unum de lx[a] solidos[102] et alium de l[a] solidos[103]. Cruces iii[or] deauratas. Ditagos. Torques deauratas et lapidibus ornatas[104]. Vrceolos de viii[o] solidos. Candelabros ii[os]. Lucernas idem. Lampadas de c[m 105] solidos[105]. Signos fusiles ex metallo iii[or] et totidem campanis. Et turificarios[106] ii[os] unum tenentem l[a] solidos et alium lx[a] cum suis fielis oblatis. Stolas cultas[107] xii[cim] capas[108]. Duas[108] stolas litoneas de seruicio mense in thesaurum[109]. Concloclearios[109] xii[m 109]. Cifo ex auro et trulios duos. In refectorio[110] uasculos. arcas[111]. concas[111]. Duas[111] scalas[111] duas[111] interrotomas et palmares. Uiginti libros ecclesiasticos. Amtiphonarios iii[es]. Organum. Comitum. et manuale Ordinum. psalterios Duos.

62 Incomuniatus
63 Frede
64 ajunctionibus
65 Medietatem
66 Eleanci in
67 Antanes
68 villa
69 supratello
70 villare
71 Adjicio
72 postquam comparaui de Fratribus
** *haec desunt*
73 in comuniationibus
74 que
75 Solimiro
76 Ferraria
77 Forfiz,
78 *deest*
79 Feligaria Rubianes
80 Gundesinde Froianiz
81 de Avizella portionem
82 Cavento
83 Ecclesias
84 portio
85 Monimenta
86 Ceresitello
87 Habemus ibidem alia
88 *deest*
89 uestre.
90 memoravimus
91 ad
92 a
93 ejusdem
94 que accepit
95 portus in dezza
96 pausata
97 Miliasata. Hec dederunt filiis meis super; ego post partem cenobio
98 ornamentis sane aliorum
99 unum calicem
100 centum et
101 quadraginta
102 *deest*
103 solidorum :
104 ornatos :
105 solidis centum :
106 thuriferarios
107 scultas
108 capas duas :
109 thesaurum, cum coclearios duodecim :
110 refertorio
111 archas, cuncas, scalas duas,

passionum et precum. Biblioteca. moralium. regulas IIas. Canonem. Vitas patrum cum gerenticon. Apocalisin[112]. Etimologiarum. Istoria[113] ecclesiastes[113]. Dedeca psalmorum uirorum illustrorum[114]. et sub una cortex regula beati pacomii. passionarii Ambrosii. Benedicti. Isidori. et Fructuosi. et regula puellarum et alium libellum quod continet id est regulas Benedicti. Isidori. et Fructuosi. liber dialogorum. Institutionum beati effrem. Libello quod continet uita beati martini episcopi. et uirginitate beate marie uirginis. trayno[115]. uestes ecclesiasticas tres. De albas IIos duos saibis et unum morcum. Alara[116] una[116]. De[116] alueici[116] uelos[116] lineas. Quatuor frontales. Palces[117] IIIIor. Palas greciscas[118]. duas alias palas de aluz. Quinque casula. Piscina[119] Ia. glisissas[120]. Tres[120] de aluz. Quinque dalmaticas. Albas IIas. Piscinia Ia. Et IIIes auectos. vno[121] de alueci et alia tisaz *(sic)*. Casulas lineas[122]. Decem[122] tunicas[122]. Decem[122] superlectiles inter paleas et tramisirgas[123]. Duodecim[123] ganapes[123]. lineas[123] cm[123]. Pulmacos[123] similiter cm. Alii[124] alii[124] alpes[124]. Quinque[124] almucellas[124]. Quatuor[124] linulas[124] pares[124]. Sabanas[124] xxxa[124]. Et[124] mantelos[124] polemitos[124] La. Lineos numero cm. Caualos xxxa[125] inter mulos et mulos[126] numero La. Equas numero LXXa. Emissariis[127] IIIes. Et asinos IIIIor. Vaccas quantas habemus in uarzena[128] et in suagio et alias quantas habemus cum homines nostros incommuniatos. oues et boues et pecora promiscua[129] quantas habemus per has villas que in isto testamento resonat[130]. Et ipsud[131] monasterio quomodo de domibus suis circumcepit de omni ambito sui obtinet deinceps non omni sui sata ista ut monasterii sancti sit perhemniter confirmata et seruorum uel[132] ancillarum dei concessa et luminariis altaribus sanctorum saltim elemosinis[133] pauperum susceptione peregrinorum uel[134] aduenatorum hospitorum nullis ex propinquis nostris uel extraneis possum[135] uindicantes quos secularibus negociis fuerint occupati nisi quod[136] in hunc locum sub manu abbatis et census regule fuerint domino seruientes et in pactum roborati. Omnia quippe supra scripta ubi est et quantum est ut diximus in prompti loco testamento legimus. ut si quod absit aliquis ex contagione nostri diabolo instigante abbas frater conuersus ac de monaca egredere a communi collegio sine benedictione uoluerit nichil de quo superius[137] resonat aliquid usurpare presumpmat[138]. Nulli homines pertinentes nobis filii uel nepti trinepo[139] uel prosapie[140] generis nostris[141] aneptri hunc factum nostrum in aliquam euellere uel infringere temerare conauerit quisquis ille fuerit sit anathema in conspectu dei et sanctis apostolis ita ut partem non habeant[142] in resurreccione prima sed iude traditoris domini particeps efectus pari luat pena per iudicio domini presenti euo plaga percussus a uertice capitis usque in[143] uestigia pedum lepre corporis prouolutus[144] scaturire uermis obtineat nec corpus nec sanguinis domini suscipiat et humani officia et ecclesia excomunicati uulgati[145] permaneat. Comite uel rege pontificibus uel ducibus terre iudicio adicatur[146] ex propinquis facultatibus septies tantum componat quantum inde usurpare uoluerit. Hec series testacionis[147] in robore firmitatis permanet iugis eternis. Notum die VIIo kalendas februarias. Era Da CCCCa LXXXXa VIIa. Ego quidem Mummadomna conuersa hanc concessionem quam cenobio supra dicto facere libentissime sepe procuraui et in diem dedicationis ipsius beatitudinis aule propria[148] manu[148] confirmaui ex officio palatini.

Ego denique Gundisalbus filius gonsalui[149] et de Mummadomne[150] hunc uotum matris mee et salutis anime nostre[151] confirmo. Necnon et ego frater[152] Didacus uotum parentorum nostrorum deuota mente confirmo. Simili modo et ego Ranemirus ultro uoluntarie uotam salutis et ex profectu mee mercedis[153] genitricem[153] conf. Etiam et ego Arriane hunc factum[154] matris mee confirmo.

Guterri rudiensi conf. —Similiter et ego Onece[155] conf. —Nunus aloitiz conf. —Menendus menendi conf. — Tellus aloitiz conf. —Ueremudo[156] uermuiz[156] conf. —Fredenandus siloniz conf. —Nunus floiaz[157] conf. —Aldefonsus gondesindiz conf. —Fromaricus espasandiz conf. —Froila onerici conf. —Sabaricus onerici conf.[158] — Nunus dictus siloniz conf. —Guntericus loitiz diaconus. —Fernandus[159] guterrit[159] —Rudesindus[159] diaconus[159] —Vimarani[159] presbiter[159] —Lucidus[159] godestei frater et diaconus[160].

112 Apocalipsim
113 Storia Ecclesiastica
114 illustrium
115 Trayano.
116 alara una de alveici, velos,
117 palas
118 gliziscas
119 piscinam
120 grisissas tres
121 unum
122 lineas decem : tonicas decem :
123 tramisirgas duodecim : ganapes lineas centum : plumazos
124 alli alpes quinque : almucellas quatuor : linulas pares triginta : sabanos et mantelos polimitos
125 viginti;
126 mulas
127 emissarii
128 Versegie,
129 permiscua
130 resonant :
131 idem
132 et
133 eleamosinis
134 et
135 possunt
136 quid
137 super
138 presumat.
139 crinepo
140 prosapia
141 nostri
142 habeat
143 ad
144 pervolutus
145 vulgatus
146 abdicatus
147 testamenti
148 manu propria
149 Menendi gundisalui
150 Mumadomna
151 mee
152 Fratres et
153 genetricem mercedis
154 factus
155 Oneca
156 Vermudu vermudiz
157 Froilanis
158 conf. ex officio Palatini.
159 Fredenandus Guterris. Rodesindus diaconus Frater Fredenandi conf. — Pelagius Mazugilzi —Aloitus Leouigildus Diaconus. Tizom, Frater Vimarani, Presbiter conf. —Lucidius
160 Diaconus conf.

Sub christi nomine Rudesindus episcopus conf. —Sub imperio saluatoris Sesnandus pontifex riensis[161] — Sub redemptoris clementia Viliulfus presul Tudensis[162]. —Sub aminiculo creatoris Didacus episcopus uirque sandecus[163] conf. —Sub deo[164] auxilio Ermegildus episcopus conf. —Sub christi sacri cordia[165] Ataulfus ultro sedis sapiens episcopus confirmo —Ordonius abba iubit —Aloitus cellenouensis prepositus conf. —Quintilla eroylgi confessus confirmo —Aloitus[166] rufus confessus confirmo —Martinus confessus confirmo —Franchimirus confessus confirmo —Arriane diaconus prolis pelagius confirmo —Adesindus frater minus confirmo —Fredenandus prepositus conf. —Matheus presbiter. Ordonio[167] ponciani[167].

161 Iriensis conf.
162 Tudensis conf.
163 Sandetus
164 Divino
165 corda
166 Idem Aloitus
167 Ordonius Pociani.

LXXVII

Decerpsimus ex libro regestorum **Livro de D. Mummadona** *sic dicto.*

959

Kartula de fano prope rippa maris

Nonn est quidem ambiguum sed plerisque manet cognitum eaque villa nuncupata fano que est erga anne catauo *h*aut procul ab ore maris domne Gunterodi quos concessit ei per scripture benefactis Veremudus pepiz uir suus. et ipsa domna Gonterode commutauit cum Didaco prolis menendi. pro quo et accepit ab eo in saliniense salinas et villa que illi apte fuit. ex quibus utrorumque cartulas sibi commutacionis uicissim fecerunt sicut mos esse solet. Obinde ego didacus placuit anime mee in saluatorem dominum placens series testamenti ecclesie sancte tradi perpetualiter continens ita. Domnis inuictissimis ac triumphatoribus gloriosisque atque sublimibus sancti saluatoris et eius alme genitrix marie semper uirginis sanctis christi martiribus Georgii Pelagii cum sociis suis roseo cruore perfusos sacris dei uirginibus Eolalie leocadie cum tirunculis suis sponsi celesti ortu incolas paradisi siue apostolorum martirum multarum reliquie que recondite sunt in villa uimaranes territorio lattito diocesi bracharense secus riolo selio que est fratrum et sororum cenobio. Ego cliens ac pusillus Didacus simul cum coniugi mee Ildoncie cum peccatorum mole depressi in spe fiduciaque sanctorum non usquequaque disperatione deicimur qui sepe grauari criminibus facinorum consistimus ut per uos sancti martires reconciliari mereamur communem dominum ac sanctorum omnium fida supplicatione deposcimus. Et ideo deuotione nostre extitit ut de paupertacula nostra aliquantum ecclesie uestre oferre debemus sicuti et oferimus pro uictum atque uestimentum fratrum uel sororum in ipso loco degentium et sub regulari tramite degencium persistencium. saltim pro luminaribus aule sancte et uestimenta altariorum sanctorum siue in elemosinis pauperum uel aduenturum ospitum sicut superius dixi ipsa fundo iam prefata fano per suis antiquioribus terminis cum cunctis praestationibus suis pomiferis saltis pascuis paludibus uel quicquid continet secundum ea commutaui cum domna Gunterodi. Nullus ex propinquis meis uel extraneis proprium uindicantes nisi in ipso loco habitantes et in uita sancta perseuerantes. Siquis denique quod fieri deus non paciatur aliquis homo contra hanc series testamenti ad irrumpendum uenerit quisquis ille fuerit sit anatema marenata in conspectu dei et sanctorum apostolorum ita ut partem non habeat in resurreccione prima sed iude proditoris domini heres effectus parili pena sit luiturus ita ut nec corpus eius terra suscipiat sed anima eius antro inferni recipiat. Et hec scriptura perpetualiter obtineat firmitatis robore cuncta per secula. Notum die XII° kalendas iulii. Era D^a^ CCCC^a^ LXXXX^a^ VII^a^. In nomine domini didacus et ildoncia in huius series testamenti manus proprias confirmamus.

Didacus conf. —Guneomirus conf. —Atraulfus conf. —Gundesalbus conf. —Amphilocius conf. —Viliemirus conf. — Aloitus conf.

Astrulfus. Viaericus. conf. —Aarom. Reimundus. conf. —Suniemirus. Benedictus. conf. —Titus. Pelayus. conf. —Aloitus diaconus. Grisomarus diaconus —Suimirus diaconus. Honoricus diaconus —Aries. Veremudus. Itila. Didacus. diaconos.

LXXVIII

Ex libro regestorum Livro de D. Mummadona *dicto.*

960

Karta de hereditate de sancto martino et de paretelias

In dei nomine. Ego Astrulfo et uxori mee Teodilli cognomento nomina. Vobis Zamarius et farega deouota. Placuit nobis per bone pacis uoluntas et sano animo et sana mente ut uenderemus nos vobis sicut die uendimus nostra hereditate propria que abemus in villa de sancto martino et in paretelias in villa mediana et in uillare super sanctum martinum. uendimus uobis ipsa nostra hereditate que abuimus de parte de nostros parentes siue et de conparato de nostros parentes siue et de nostro. uendimus uobis omnia ipsa hereditate in ipsas villas prenominatas ad integro cum omne sua prestantia sicut in carta resonat. montes fontes sautos arbores fructuosas uel infructuosas pascuis padulibus cum adiunctibus suis exitu uel regressum terras cultas uel incultas uobis uendimus pro ipsas villas prenominatas quam de auios quam et de parentela sicut et de nostro comparato per suos terminos anticos ubi illa potueritis inuenire et accepimus de uos pretium que nobis bene complacuit et de ipso pretio nichil apud uos remansit in debito ut de hodie die tempore abeatis teneatis ipsa hereditate ad integrum firmiter iuri quietum uos et omnis posteritas uestra. Siquis sane quod fieri non credimus aliquid homo de parte nostra ad inrrumpendum uenerit uel uenerimus ac nos aut quiliue homo quomodo duplemus uobis ipsa hereditate et uobis perpetim. Facta cartula uenditionis x°III° kalendas marcias. Era DªCCCCª LXXXXª VIIIª. Astrulfu et nomina manus nostras roborauimus. Dado test. Ranemiro test. Eredo test. Aloito presbiter. Susana deuota test. Spanosendo test. Cidi presbiter test. Fafila presbiter scribsit.

LXXIX

Pactum venditionis quorundam praediorum in locis Villar de Porcos Lagielas *et* Quederis *dictis. Ex charta autographa scrinii Monasterii Morariae, nunc in Publico Archivo servata, descripsimus.*

960

Christus. In dei nomine ego eddeges et uxor tue iulia uobis didagu et uxor mee basalisa placuit mici bone pacis et uolumtas asto animo propria nostra uolumtatem nullius quoegentis inperium nec suadentis articulum nec pertimisentis metum set propria nobis acecit uolumtas ut uindere uobis iam dictis de mediatatem de meos domus ubi modo auito de ipso casalem in omnique giro comodo est conculsu. medietatem uobis concedimus de cassas de mazarias amaxianias omnem quitquit ad prestitum ominis est. Ita tamen uendimus uobis mediatatem de pomare que aueo tras rium comodo est in omniquem giro medietate de ipso pumare quod iam uendimus. et discurit ipso pomare per arrugium iusta pomare de monagus et torna per sacarios et torna ualo antigu et indem *(sic)* per sipiatus usque in arugiu unde primiter incoauimus mediatate de ipso pumare cum sua terra calua medietate uobis concedimus. et de alio pumare que abeo que fuit de flazino de mea quarta mediatate. et de alio pumarelio que fuit de leoueredu de mea mediatate medio uobis uendimus ad intecru. et abet iacentia ipsos pumares in uilla que uocitant uillare de porcos et uilla quederizi et uillas que dicent lagilelas teritorio portugal. ita tamen de iure nostro iuri uestro sit concesso abeatis uos et omnis posteritas uestra et accepimus de uos precium in saia karmesem in xxxª *(?)* modios que mici bene conplacuit. siquis aliquis omo uenerit contra anc kartula uinditionis anc ego anc quelibe personem de pars nostra parsque uestre ipsos pumares cum suo terreno dulplatum uel quadruplatum et uos perpetim auiturum. notum die quo est XIII kalendas apriles era DCCCCLXXXXVIIIª.

et qui fuimus nos testes nausti trucmirizi ic test. froilla donanizi ic test. tructemiro ic test. auomari didazi ic test. riquilum sandizi ic test. gudesteua ic test. fredenandu ic test. eldegundia sisilli ic test. riquilli ic test. item sisili ic test. Cutum presbiter scrisit. uiliulfus presbiter busgala armetario ic testes sumus. eldeges et iulia in anc kartula uindicionis manus nostras ++.

Eldeges et iulia et ego didagu et baselisa facimus unus au alius placitum ut sic abuerimus a uindere ut uendamus illa ereditate illa alia media sic abuerimus ad uindere tornemus illa in uestra manum aut de uestros

filius pro pretium iustum quod omines bonos apreciaberunt et sic unc placitum exserimus kareat ipsa medietatem in ipsa uilla in pumares in terras duplatum uel quadruplatum et uos perpetim auiturum notum die diem quod est era DCCCCLXXXXVIII[a] XIII[o] kalendas apriles.

'Eldeges et iulia et didagu et baselisa in oc placitum manus nostras ++++.

nausti trutemirizi ic test. froila tructemiro fredanandu i armetario bustala ic test. eldegundia sisilli ic test. item sisili i test. et ali plures in ueritate.

LXXX

Pactum venditionis quorundam bonorum in pago Paçoo. *Charta autographa, ex scrinio Monasterii Vaironensis in Publicum Archivum delata, textum nobis suppeditavit.*

960

Christus. In dei nomine ego sasuili plagui mici asto animo ..... ingentis inperio nec subadentis artigulu set propria nobis acesit uoluntas ut uindere uobis froila et uxore tua gundilu sicut et uindo eredidate mea propria que abeo in uila que uocidant palagiolo quantaque nobis conpotet inter meos fratres uel germanus mea portione ad intecru in ipso casale et in pomare et in teras in figares in admesinarias in castiniarius et in domo. omnia portione uobis uindo ad intecru ubique eam potueris inuenire. et abet iacentia ipsa eredidate in uila que uocidant palatione teritorio portugalense subtus castro de boue et adcepimus proinde de uos pretio in que mici bene conplagui et de pretio abut uos nicil remansit in deuitu set omnia mici conpelistis ita ut de odie die nec tempore siat istu que subra escrisimus de iuri miu adrasa et in uestro iure uel dominio siat tradida et confirmata. aueatis teneatis iuri quietu uos et omnis posteritas uestra. siquis sane quod fieri minime non credimus aliquis omo ueneri uel uenerimus ad inrunpendu contra anc cartula uenditionis que ego in iudicio deuindere uel diuindigare non potuerimus post parte uestra comodo pariemus uobis ipsa eredidate duplata uel quantu ad uobis fuerit meliorata et uobis perpetim auitura. facta cartula uenditioni VII kalendas iunias era CCCCLXXXXVIII[a] *(sic)*. sasuili in anc cartula uenditionis manu mea + oliti de ..... amore test. suabas *(?)* test. trudili test. sisili test.....

LXXXI

Nobilis mulier Flammula, amitae sive materterae suae, Mummadonae, facultatem largitur vendendi vel donandi, ecclesiis monasteriis et piis locis castella, praedia, supplectilem et alia bona quae ipsa Flammula possidebat. Descripsimus ex codice, qui titulum Livro de D. Mummadona *prae se fert.*

960

Karta de lalin et de castellos et villas de sangunedo et de villanoua in ripa Aue

In nomine domini. Flamula deouota filia Ruderici et Leodegundie dum uenit ad infirmitate timendo die extremo leuauit confessionem hic in uilla lalini. Ordinauit ducere ad homines bonos id est tie sue Godo Eroni Gontemiri conuersi fromaricus nantiz quintilla gaudiniz Julianus reuelliz et cum eos alios multos filios bonorum hominum ducerent eam ad locum monasterii vimaranes et ad tie sue Mummadona deouota. dum peruenit ibidem in eius presentia uidit se aflicta in infirmitate ordinauit ad ipsa sua tia omnia sua destribuere pro remedium anime eius. Et in laicale nichil transferre nisi ad monasteria et in captiuis et peregrinis tam villas quam seruus que ei ordinamus ingenuare ut sit ei adtributa licentia testandi villas nostras ad locis monasterii uendendis castellis nostris uel terris populatione parentum nostrorum contramutandi donandi aurum nostrum argentum paleum laneum uel as nostrum quantumcumque sumus habere in manibus ipsa tia nostra iam sepe dicta omnia nostra tradimus ut cui illa inde scripturam fecerit firmissimam habeat firmitatem tam uendendi quam etiam donandi villa de lalin cum adiuntionibus suis villa de arca villa de sancta eolalia villa de fontanello cum suis ecclesiis in as villas et per suis terminis. leuat se de illo portu de catauo et perge ad illa ponte petrina et conclude illa bracata et inde ad illa bornaria et inde per ille uallo et figet se in riuulo homine ad illo portucarrario et inde infesto per riuulo homine et fere in suari ad foce de mandones et sursum in ripa ho-

mine. villar sauaraz ab integro cum quantum in se obtinet et de illa petra balestaria quomodo iacet illa uarsena usque fere in homine ab integro et perge per ille fontano de mandones infesto inter villa uerde et sancta eolalia et figet se in termino de baruudo in agro que dicent couello et inde per illo uallo in termino de turisi et uay per illo uallo ad illo mulione de onegildo et exinde per illo comaro de illo monte inter liuane et archa et inde per illa archa et inde ad fonte coua et fere in illo vallo inter ollarios et fontanello et inde ad ille fontano discurre inter sautello et insula et plega in catauo ad ille porto de infernales et inde unde primiter incoauimus. Ordinamus nostros castellos id est Trancoso moraria longobria naumam uacinata amindula pena de dono alcobria seniorzelli Caria cum alias penellas et popalaturas que sunt in ipsa stremadura omnia uindere et pro remedio anime nostre captiuos et peregrinos et monasteria distribuere in ipsa terra. Concedimus inter ambos riuulos sabadelli vilar sico ueiga anta et eclesiola. In ripa durio murofracto integro extra villas de heiua quos ibidem ganaui. Concedimus ad monasterio de vimaranes id est in illa extrema villa cersaria treuules baldoigii medium. In ripa de aue sangunetum villanoua cum cunctis adiuntionibus et prestationibus. In ripa catauo villa de radigoso. ad tulias lusidii nostras casas de uarzena et suo pumare dent pro ea pretium germano nostro domno Ranemiro que dent in captiuis. Villa de lalin sit in arbitrio de ipsa nostra tia domna Mummadomna cum as villas que ibidem sunt testatas retorta castro nugaria portella teobolosa ut pro anima nostra faciant monasterium de vimaranes sicut illas ganauit auios nostros didaco fredenandiz et coniuge eius onnice. ad salizeta barrantes mastudo. ad pessegario moledo. ad azer bretenandus. ad orreo villa mediana. ad palatiolo padule et palatio. illa ministeria de cogia libros et signos tornent ea illuc ad orra amarella que est in lalin dent illa pro uacas et illa alia de domno Nuno dent pro ea xv^{m} boues pro meas missas et unde dent ad lalini illas agnoscas. faciant inde ministerias ad lalini cum illo auro et illas lapides que sunt in salzeta. illo ornado extra illa sarta que posui in cruce illa de sancta maria et illas scalas et illas ganapes dent eas pro captiuos. et illa sella et alio mobile si uixero omnia sit in meo arbitrio. et uno panno tiraze que dent ad quintilla. Siquis hunc factum nostrum aliquis homo irrumpere uoluerit sit excomunicatus et segregatus ad corpus et sanguine domini nostri ihesu christi et insuper pariat omnia supra taxatum duplatum uel triplatum. Facta series noticia uel testamenti III° idus Julii. Era D^{a}CCCC^{a}LXXXX^{a}VIII^{a}. et illos XXXX^{a} solidos argenteos XII^{im} de illo corno et illos alios de illa conca mandet illa domna dare ad calidas. lenzos XXXX^{a} que habet a dare sandino froilaz dent eos ad illos fratres de louio. Illas mulas que abet menendo et Gondesaluo dimitto eas si dederint aliquid pro mea anima et si non quomodo bene uident. freno et alcama que habet tructino et alio freno aluo que abet sedeges nunit eiciat eos meo iermano domno didaco. et dent male *(?)* pretium pro mea anima. omnes illos meos cartarios sunt in salzeta ducant eas ad uimaranes. Flamula in hanc noticia uel testamento á me facta manu mea confirmo. Didacus ataulfiz conf.

Ataulfus confirmo test. —Guntemirus conf. test. —Gauinus conf. test. —Astorulfus conf. test.

Egas test. —Quintilla gaudiniz test. —Tellus test. —Tedon gontemiriz test. —Aloitus diaconus test.

Romano test. —Arias diaconus test. —Onoricus diaconus test. —Fagildus diaconus test. —Aloitus diaconus test. —Julianus sandini notuit.

LXXXII

Ex libro regestorum, **Livro de D. Mummadona** *sic dicto, descripsimus.*

961

Carta de uillacoua in cauto de moreira

In dei nomine. Ego Adosinda uobis domnis inuictissimis ac triumphatoribus santis gloriosisque martiribus Sancti saluatoris Sancte semper uirginis marie sancti georgii et sancte eolalie quorum baselicas scita esse dinoscitur in villa uocitata vimaranes territorio bracharensis subtus monte latito. Ecce ego exigua ancilla christi adosinda cum peccatorum mole depressa in spe fiduciaque sanctorum per uos tamen reconciliari merear deo quia sepe conscientie mee reatui pauesco non usquequaque deicio presenti omnipotenti domino qui me in hac luce firmauit creauit et ad intelligenda que dei sunt in quantum uoluit dona produxit conferens meo ex bonis suis diuicias corporales amonens etenim me ut faciat deinde mamone thesaurum permanentem in celis. Unde ego compunctam diuina ammonicione et firmati ex promissione qua dicit —Uendite que possidetis et date elemosinis. et uenite sequimini me— elegi suspendium anime mee quia nec initium nascendi nouimus nec finem scire ualemus quando ab hac finem migraturi erimus. Obinde michi placuit secundum saluatoris sentenciam ut facerem cartula testamenti de hereditate mea propria que habeo in villa uocitata villacoua subtus monte de cauallus dis-

currente Riuulo Auizella territorio bracharensis. concedo ego iam prefata exigua ancilla christi Adosinda omnia mea hereditate quanta que ibidem habeo ad ipsum locum monasterii vimaranes siue ad fratres et ad sorores qui in uita sancta perseuerauerint ut inde illis habeant tollerationem et nobis ante dominum dignam remunerationem. siue et ratione de filia mea Gontina quantaquem ibidem habuit ab integro. et concludimus ipsa villa per suos terminos. leuat se de agrello de domna Gontina et perge per carraria usque fere in comaro de sendari et inde in termino hereditate de astagio et inde in illa fonte et uai per illo comaro usque in petra natiua et perge ad illo outeiro et inde ad uallinu et fere in arena longa in illa aqua de auizella et perge per riuulo infesto et fere super canale usque fere in termino de caldas ipso riuulo cum suos molinos et cum suas piscarias et suos canales et torna per termino de caldas usque in bouza de odrocia ad penouzus usque diuide cum sancto martino et diuide cum termino de varzena et uai per sepe de abellorito et conclude dextros de sancto pelagio et sua ecclesia et inde per aria uetera et conclude casale de arualdi usque fere in termino unde primiter incoauimus exceptis casalis de cersario et de uimara et de sando et de lalla. Illa alia villa concedimus uobis ab integro cum omne sua prestancia que in se obtinet quantum ad prestitum hominis est ad ipsum locum sanctum et ad fratrum uel ancillarum dei ibidem in uita sancta degentium uel consistentium ibidem in uita sancta perseuerauerint ut sis eis subsidium seu refrigerium et elemosina pauperum etiam hospitum et peregrinorum. et iuratione confirmo per deum et eius gloria regnum quia contra hunc factum meum nunquam ero uenturam. Quod si me aut aliquis ex progenie mea uel quelibet generis homo hunc factum meum ad irrumpendum uenerit aut ad infrigendum auferat deus memoria illius de terra carensque amborum lumina occulorum presenti seculo et post peracto cursu temporis cum iuda domini proditore luat penas in eterna dampnatione et insuper dampna secularia afflictum pariat post parte ipsius monasterii uel qui ibidem in uita sancta perseuerati fuerint. omnia superius resonat duplatum uel quantum ad uobis fuerit melioratum et hunc factum nostrum plena habeat firmitate. Facta series testamenti VI° idus marcii. Era D^a^CCCC^a^LXXXX^a^VIIII^a^. Adosinda in hac series testamenti quod fieri elegi manu mea confirmo. Sub dei gratia adaufus episcopus conf.

Uiarigus confesso manu mea conf. —Gaudila confesso manu mea conf. — Fagildus confesso manu mea conf. —Lucidus confesso manu mea conf. —Manilani presbiter manu mea conf.

Aaron confesso manu mea conf. —Guandila confesso manu mea conf. —Tructus confesso manu mea conf. —Onoricus confesso manu mea conf. —Aloitus presbiter manu mea conf.

Jafari presbiter confirmo —Didacus presbiter confirmo —Aerigus presbiter confirmo —Viliamirus presbiter confirmo —Suimirus presbiter notauit.

LXXXIII

Descripsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii. Exemplar aliud, quod nunc in Publico Archivo invenitur, et in scrinio ejusdem coenobii olim servabatur, autographum creditum, potius ut figmentum, antiquum quidem, apographi authentici tenendum.*

961

Testamentum de cerzeto in ripa de aluia et uilla serpinis in ripa de seira et uilla de padalares

Domno inuictissimo hac triumfatissimo sancti mameti cuius baselica fundata esse cernitur in loco lauribano. Ecce ego seruus uester gundisaluus moneonis cum peccatorum mole depresso in spe fiduciaque sanctorum meritis respiro. Placuit michi sana mente integroque consilio mente perfecta ut facerem ad ipsius loci et sanctorum altariorum uestrorum seu et ad teoderigus abba et ad suos fratres qui in ipso monasterio deseruierint. In primis concedo uobis mea uilla que uocitant cerzeto integra cum omnibus adiectionibus suis per terminos antiquiores. et iacet ipsa uilla in ripa de aluia. et terras ruptas uel inruptas et uineas et pumares et arbores siue sesegas molinarum siue quantum ad *h*ominis apprestitum est. Et do uobis alia uilla pernominata padalares integra cum omnibus adiectionibus suis. Et adicio aduc uobis alia uilla que dicent serpinis cum totos suos dextros et terminos anticos et confero uobis in ipsa uilla X^m^ uaccas bitulatas et LIII^a^ ouelias. omnia ut dixi ab integro uobis concedo pro remedio anime mee uel parentum meorum. Quo et iuratione confirmo per deum patrem omnipotentem quia nunquam ero uenturum ad inrumpendum hunc meum uotum. Quod siquis tam pontificum aut eredum aut cuiuspiam generis homo hunc meum uotum inrumpere uoluerint In primis sit excomunicatus ab omni cetui christianorum et cum iuda proditore abeat participio in eterna damnatione. Et insuper pariet quod defraudare ausus fuerit quadruplum. Et hunc meum uotum plenam obtineat firmitatem. Notum die VIII° kalendas aprilis. Era DCCCC^os^ LXXXXVIII^a^.

Gundisaluus moneonis in anc testamenti manu mea. —dauid quamuis neglegens abba conf. —Zaccarias abba conf. —Exemenus didaz conf. —Neponanus *(sic)* conf. —Aiubel presbiter test. —Facebona presbiter test. —Songemiro presbiter test. —Aspidio test. —Florite test. —Gaudio test.

Veremudus rex confirmo.

LXXXIV

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii hausimus.*

961

Testamentum de rido (sic) de asinus et de speraindeo

Hob onorem domini nostri ihesu christi et sanctorum gloriosimorum martirum sancti mametis et cetera sanctorum pignera qui in eodem loco sunt recondita in loco nominato urbanensi cenobio suburbio colimbrie discurrente ribulo mondeco. Ego exigua hac pusilla hacsi indigna inderquina atque palla in domino semper salutem amen. Cum peccatorum meorum mole depressa in spe fiduciaque sanctorum meritis respiro non usquequaque disperatione deicior. qui etiam texte conscientie reatui mei criminis sepe pauesco. ut ergo per uos tandem sanctissimi martiris reconciliari merear a domino deo nostro. et quia scriptum est —Vouete et reddite domino deo uestro. Et ideo ego exigua famula dei iam dicta Placuit mihi sano animo integroque consilio mente perfecta pacisque uolumptas ut facerem ad ipsius loci sancti mameti textum scripture testamenti series benefacti. Ideo offero pro remedio anime mee necnon et de uiro meo suarius sendini filius. In primis uilla speraindeo ubi recondite sunt reliquie sub aula sancti saluatoris et omnes sancti apostoli siue et reliquiarum sancte marie semper uirgo permanens cum suas uirgines. ipsa uilla iam dicta cum omnes aiacentiis et prestationibus suis et alias uillas pernominatas. id sunt. talaba. uillanoua. ubi alium monasterium fundatum est. cum omnes adiectionibus suis. Et adicio etiam alia mea uilla sauugosa per suis locis et terminis antiquis. et laurosa. ferronio. et uineas quod sunt in ripa pauie. et uilla de sancta eolalie cum omnibus prestationibus suis. et suniloni. omnes as uillas in urbis uiseo sunt constructas. et de urbis colimbrie concedimus ad iam supradictum monasterium uilla aqualada quomodo exparte cum barriolo et de alia parte cum auelanas et cum sangalias et monasterium de marnelle que uocitant sancta maria de lamas cum suas uarzenas et cum omnibus prestationibus suis. Omnia ut dixi liberum in dei nomine abeatis potestatem pro remedio anime mee et parentum meorum et pro memoria suarius sendiniz diue memorie ut sit in sustentatio fratrum in luminariis altarium uel elemosinis pauperum. Quo et iurationem confirmo per deum patrem omnipotentem quia contra hunc meum factum numquam ero ad inrumpendum. et qui talia ausus fuerit contaminare uel infringere tam de meis propinquis quam de extraneis In primis sedeat excomunicatus a sancta communione et cum iuda christi proditore abeat participio in eterna damnatione nunquam finienda ubi diabolus cum suis satelibus manet. Et insuper quantum auferre temptauerit in quattuor duplo componat. et post parte regis duo auri talentum. Et hunc factum firmum abeat roborem. Facta series testamenti II idus nouembris. Era DCCCC^os^ LXXXX VIII^a^. Ego inderquina atque palla in hanc kartam testamenti manu mea ++.

Oueco muneonis conf. —Gundesindus conf. —Didagus conf. —Sub christi nomine Rudesindus episcopus conf. —In christi uirtute gundisaluus episcopus legione sedis conf. —In christi potentia uiliulfus episcopus tudense sedis conf. —Sub christi auxilio ariani episcopi dumiense sedis conf. —Sub dei aminiculo sisnando dei gratia episcopo iriense sedis conf. —In christi potentia dominicus episcopus Zamorense sedis conf. —Sub christi uirtute Ermegildus episcopus uisense sedis conf. —Ranemirus rex unc factum quam fecerunt auios et parentes nostros ego conf. —Santius serenissimus princeps conf. —Veremudus rex simili modo conf. —Gutierre gunzaluiz conf. —Nepozanus didaz conf. —Exemenus didaz conf. —Didagus muneonis conf. —Gunzaluo muneonis conf.

LXXXV

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi desumpsimus.*

961

Testamentum de illa uarzena de arcus

In dei nomine. Ego aldreto olidiz qui sum uigario de domna elduara prolix pelagii gundisaluiz uobis iquila iben nezeron et uxor tua et filiis tuis placuit nobis sana mente integroque consilio ut uenderemus uobis sicuti et uendimus senara nostra propria que abemus in ripa de arcus et abet iacentia de una parte diuidet per fontanello de ferrariolos cum uillare de caluos et de alia parte per deuesa de sancti cucufati usque in illo freixeno. uendimus uobis illam integram secundum de iuri meo mansit. Et accepimus de uos precium uno captiuo christiano pro remedio anime nostre tantum nobis bene complacuit. et hoc notum sit ut illa senara habeatis illa in uita uestra et post obitum uestrum que remaneat illa senara ad monasterium lauribanus uocabulum sancti mametis pro remedio anime nostre. Siquis tamen quod fieri non credimus et aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hunc nostrum factum ad inrumpendum in primis sit excomunicatus et ad corpus christi sit segregatus et cum iuda traditore abeat participio et insuper quantum auferre conaberit in quadruplo componat. et unc factum nostrum plenam obtineat roborem. Facta karta uenditionis xv kalendas ianuarias. Era DCCCC LXXXX VIIII^a^. Et ego aldreto qui anc kartam iussi facere manu mea propria r++oboraui. Gundisaluus moneonis conf. Omeir presbiter. Zalama iben recemondo test. Dulcidio test.

LXXXVI

Pactum venditionis bonorum quorundam in pago de S. Martino. *Ex charta autographa quae in Publico Archivo invenitur, ab scrinio Monasterii* S. Vincentii, *seu potius Coenobii* Morariae, *delata.*

964

Christus. In dei nomine ego flamulina uobis frola enegozi et uxor uestra trastalo plaguit nobis pro bona pacis uoluntas nulisque gentis inperio nec suadentis artigulo set probia mici acesit uoluntas ut facere uobis textum scritura uendicionis sigudi et facio de eredidate mea probia que aueo de parte de meos abios nominibis leoueredo et auremiga in uila de sancto martino teridorio anegie inter duiru et tamiga. uindo uobis in ipsa uila omnia mea racione quantum me ibidem conpodet inter meos eredes. pumares sautus casas cum intrisegus domorum terras rutas uel inructas aquas cursiles uel incursile quiquid in ipsa uila inuenire podueridis in mea racione omnia uobis concedo ad intecro cum omni sua prestancia et accebimus de uos precio XI modios de ciuaria *(?)* que mici bene conplaguit. aueadis uos et omnis posteridas uestras. siquis tamen quod fieri non credimus aliquis omo uenerit ad inrunpendu uenerit tunc infera uel infera parie uobis ipsa eredidade dublada uel quantum ad uos fueri melioradu uobis perpedim auiduro. facta carta nodum die V kalendas februarias era milesima II^a^. flamulina in anc scritura uendicionis manus mea +.

marcu presbitero pepi test. —gutiere test. fagildu test. —addaulfu test. rando test.
leuegildo test. —menendo test.
godesteo fofiz test. —menendo piniolis *(?)* —cristoualo test.
Tedone quizezi scripsit.

LXXXVII

Ex codice, Livro Preto da Sé de Coimbra *sic dicto, sumpsimus.*

964

Testamentum de uilla seuer et de illius ecclesia

In nomine patris et filii et spiritus sancti qui est in trinitate unus est uerus deus siue ob honore sancti andree apostoli sancti christofori et sanctorum eius quorum baselica esse dinoscitur in uilla que uocitant seueri subtus monte zebrario secus riuulo uauga territorio portugalense et diuidet hec uilla cum uilla sancti martini et cum uilla de palaciolo et de alia parte cum uilla de siluascura et cum uilla de nesperaria. Ego nos clientuli ac pusilli sandinus et gundesindus prolis suarii et goldrogodo una cum uxoribus et filiis nostris serui christi hoc testamentum facere elegimus ac manibus nostris aule uestre offerre curauimus. Nullius quidem est dubium set multis manet notum pro idem loco ubi uestre reliquie esse noscuntur et quod habuerunt hanc uillam parentes nostri domno suario et domna goldrogodro et diue memorie pro multorum curricula annorum et concederunt eam ad iacob aba post parte sancta et monastica et pro anima illius requiem obtinuit eam ipse abbas et fratribus suis et post obitum eius deuenit in direptione atque destructa permaneat. Obinde nos iam superius nominati sandinus et gundesindus uobis godesteo et sandino presbitero et fratribus uestris placuit nobis Ego *(sic)* animo integroque consilio ut faceremus uobis textum scripture testamenti et concessionis de ipsa uilla desuper nominata seueri cum ecclesia et cum omne sua prestancia domus cum intrinsecis suis terras ruptas atque baruaras arbores fructuosas uel infructuosas aquis aquarum exitum et regressum omnia que ad prestitum hominis est in ipsa uilla concedimus pro animabus parentum nostrorum et nostrarum sicut eam obtinuerunt parentes nostri ita et nos cuncta uobis concedimus Post parte sancte ut habeatis uos firmiter et omnis posteritas uestra qui in uita sancta perseuerauerint. Adicimus uobis etiam huic loco III^a de uilla de pinitello quantum ibidem obtinuerunt parentes nostri et est ipsa uilla inter uilla de ceterina et uilla de idolo subtus monte gabro secus riuulo uauga territorio uisense ut ibidem deseruiat ad ipsum locum pro animabus nostris deo seruicium Modo uero ratione seruata ut de hac re nichil inde ualeatis extraneare nec ad principem nec ad pontificem nec ad ullum hominem nisi ut diximus. Habeatis uos et omnis posteritas uestra qui uiam monasticam deduxerint et fratribus uestris qui in ipsum locum sub regimine et sub manibus uestris habitare uoluerint firmiter possideant. Ita ut de hodie die et tempore omnia que de sursum resonant sint de iuri nostro abrase et in uestro iure uel dominio sit tradita atque concessa. Habeatis uos et omnis posteritas uestra qui uestram hereditatem possiderint. Siquis tamen quod fieri minime credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus an nos an filii uel nepti nostri uel quilibet homo qui uos pro hoc munusculo genitoris nostri et nostre uos inquietare uoluerint que nos a parte uestra auctorizare et deuendicare non potuerimus aut noluerimus pariemus uobis pars nostra parti uestre omnia que sursum resonat duplatum uel quantum a uobis fuerit melioratum et insuper maledictio christi sustineat et portas inferni possideat et cum iuda christi traditore partem habeat in eterna dampnatione et pariet post parte iudicum auri talentum unum et hec cartula testamenti plenam habeat firmitatem. Nodum die VII° kalendas octubris. Era M^a II^a. Regnante rannimiro principe prolis sanctii regis. Primus abba cum collegio fratrum urbanensium manu mea conf. Sandinus soariz in hac scriptura testamenti quod fieri uolui manu mea conf. Gundesindus suariz in hac scriptura testamenti quod fieri uolui manu mea conf.

Matheus test. —Velascus nunniz test. —Berenaldus test. —Zamario test. —Manioi test. —Ebraham test. —Adulfo test. —Fralengo test. —Mauran test.

Abaiub test. —Trasmundus test. —Froila presbiter test. —Arias presbiter test. —Tardenadus presbiter test. —Gaudila presbiter test. —Fonsino conf. —Balderedo presbiter test. —Pantalio presbiter test.

Blatus abba manu mea conf. —Randulfus abba conf. —Aluitus presbiter conf. —Adefonsus presbiter test. —Donnon presbiter test. —Teudila presbiter test. —Atanagildo presbiter test.

LXXXVIII

Descripsimus ex libro regestorum Collegiatae Vimaranensis, **Livro de D. Mummadona** *sic dicto.*

964

Kartula de moreira et Castineira

In nomine domini. Ego adosinda prolix Guttier et Ilduare. Uobis Gunsalbo menendiz et uxor tue ilduare. Placuit mihi adque conuenit nulius coegentis imperio neque suadentis articulo sed propria mihi accessit bone pacis et uoluntas ut faceremus uobis sicut et fecimus textum scripture contramutationis uel firmitatis de villas nostras proprias quos uocitant moraria et castineira et abent ipsas villas iacentia subtus monte de caullus territorio bracharensis. Damus atque concedimus uobis villa de moraria quomodo se leua de ripa riuulo auizella et inde in parte ista per suis terminis et locis antiquis siue et villa de castiniaria secundum illa obtinuit ama Godina et ego illa habui incartata cum uiro meo diue memorie Ranimirus menendi secundum illa habuimus incartata de Rex domno ordonio. ipsas uillas secumdum sursum resonant Damus atque concedimus uobis eas et quidquid in eas ad prestitum hominis est. Id est terras ruptas uel inruptas petras mouiles uel inmouiles aquas cursiles uel incursiles arbores fructuosas uel infructuosas exitum uel recessum domos cum edificiis uel cum omnibus intrincecis domorum cupos cupas catedras mensas lectulos uel omnia intrinsecus domorum in ipsas villas secundum iam sursum resonant omnia quicquid in eas obtinet uobis donauimus atque concedimus cum omnia sua prestancia per ubi eas potueritis inuenire pro quod et accepimus de uos alias villas similes nobis placibiles villa que uocitant kagiti cum suis domos et edificiis uel pomiferis et intrinsecis domorum et villa minitello cum domis edificiis et cum omnibus prestationibus suis ut unusquisque quod accepit firmiter obtineat. Ita ut de odie die et tempore sint ipsas villas supra taxatas de iuri meo abrasas et in uestro iure atque dominio sint traditas atque confirmatas. Habeatis uos et omnis posteritas uestra. Quod siquis tamen quod fieri minime credimus aliquis homo contra hanc cartam commutationis uel firmitatis ad irrumpendum uenerit uel uenerimus quem nos in iuditio deuindicare non potuerimus aut uos in uoce nostra tunc infera uel infra pars nostra partique uestre ipsas villas duplatas uel quantum ad uos fuerint melioratas et uobis perpetim habere. Notum die XVI° kalendas nouembris. Era M^a^ n^a^. Adosinda in hanc kartula commutationis quod fieri uolui et religendo cognoui manu mea confirmo.

Didacus menendi conf. —Arias menendi conf. —Fromaricus sposandi conf. —Queiriacus tioteuadit *(?)* conf. —Menendus midiz conf. —Suario galindiz conf. — Gondesalbus galindiz conf.

Mummadomna deouota conf. —Honneca confirmo —Seruus christi didacus episcopus et confesso conf. —Adaulfus confesso conf. Goimirus presbiter conf. —Gontemirus confesso conf. Honoricus presbiter conf. —Anfilocius confesso conf. Manilla presbiter test. —Ordonius dominicus test. —Uiliamirus diaconus test.

Fagildus presbiter que notauit.

LXXXIX

Donatio quorundam praediorum in pagis **S. Maria** *et* **Paredes de Lobos** *sitorum, addita supellectile quadam. Ex charta autographa, olim in scrinio Monasterii Morariae, nunc in Publico Archivo servata, sumpsimus.*

965

Christus. In dei nomine ego sisiuertus et oxor mea susana uobis iuaba presbiter plaguit nouis bonne pacis uoluntas asto animo et prona que nostra uoluntatem ut pro excritis donnaremus adque concedimus uobis de omnia nostra ereditatem que uisi sumus auere in uila de sancta maria et in uila de ..... paretes de lobos de omnia nostra ereditatem quanta que auemus in ipsas uilas in casas in lectus in cadederas in cubus in cubas in mensas uel in omnia perfia uel omnia intersegus domorum uel omnia rea *(?)* mea que apliuicare poduero usque ad obidum meum III porcione intecra tanmen in uilas in teras in pumares et in terras caluas comodo et in casas siue in uita comodo et post ouitum meum. et concedimus uobis ipsa ereditatem pro que nobis demisestis ilut censum et ila operacione ita ut de odie die et tempore sit ipsa ereditatem que iam disimus et in ista carta resonat de nostru iurem arasa et in uestro iurem tradita et confirmata quitquit exinde agere uolueris liuerem in dei nomine aueas podestate. sit *(sic)* aliquis omine uenerit que uos inquiadare uoluerit pro ipsa ereditatem que uouis concedimus que ego nos ad iudicio deuindicare non poduerimus post partem uestra pariemus uouis istu quod in carta resonat du-

= rem?

pladu uel quantu aput uos fuerit melioradu. facta cartula donacionis uel concecionis xv calentas nouenbres in era milesima iii^a^. sisiuertu et oxor mea susana in ac cartula donnacionis ad confirmando manus nostra++s.

fradiulfus abas test. gondesendo test. froilla test. donnani test. adaulfu test. truitesindo gundesindezi test. nodario presbiter test. mauricado abas test. itimondo presbiter test. didagus presbiter test. noliuado test.

XC

Pactum venditionis cujusdam praedii in villa Freixieiro *siti. Descripsimus ex autographa charta Monasterii Morariae ex scrinio Monasterii S. Vincentii in Publicum Archivum delata.*

965

Christus. In dei nomine treitegundia uobis froila donanizi et ucsori uestra cumdilo plaguit mici bone pacis uoluntas sana mente probia mia uoluntade ut uobis iam supradictis uindere uobis sigu et uendo omne mia eredidade que abeo in uila fraisenario que est lidus maris teridorio portugalensis. et aueo ipsa eredidade de parentes meos ranmirum et sindileuua. et est ipsa eredidade que uobis uendo in domus in pumares in figarias uel in omnes pomiferas prestandi in terras rutas uel inrutas in exidus moncium in pascuis in paduliuus uel in omnia cot ad prestidu ominis est. uobis concedo per terminus antiquos ubi ilas podueridis inuenire et acebi de uos precio in quanto mici bene conplaguit ut de odie die tempore aueadis firmiter uos et omnis posteridas uestra. et si aliquis omo uos calomniare uolueri pro ipsa mia porcione quanto me conpode inter meos germanus uel eredes et ego eum ad iudi... deuendere non poduero au noluero parie uobis ila dublada et uobis perpeti. nodu die xvi kalendas decembris. Era milesima iii^a^. treitegundia mano mia +.

sendino olidici. dauid ariulfi ic test. fofu gudilanici ic test. aloito zamari ic test. giela dauiduici ic test. bertiario maloquinici ic test. gudila ic test. dauid sesnandici ic test. godino eirici ic test. bazi ic test. ariulfo filio de daui ic test. ermegildus prespiter test.

XCI

Cessio quorundam bonorum in loco Sisbarios inter flumina Cavado *et* Aliste. *Ex autographa charta, olim in chartophylacio Monasterii Morariae, nunc in Publico Archivo existente.*

965

Christus. In dei nomine ego uiliulfu et uxor sua peruisenda uobis cendamiru et uxor tua senior plaguit nobis asto animo et probriat nostra uolumtatem ut faceremus uobis sicut et facimus kartula de ereditatem nostra probria quam abemus in uila uocitata sisbarios teridorio bragalensis subtus montem asagie inter cadabo et aliste abet iacenciat ipsa ereditatem leba set de casa de gudesteu et fere in casale de dulcidiu et de alia parte de casale palmacia et fere in larea de dulcidiu et alia larea que set leba de carale antigua per cortina de gudesteu et fere in gutemondo et de alia parte agro de mamola que fuit de sunla et medietatem de illo sauto que leba set gumtemondi et fere in deuesa de sunla et de alia partem per mamola. et damus uobis omne nostra ereditatem per carale antigua que set leba de rodorigi et fere in sabiniani secundum in karta resonat omnia uobis damus cum omnibus prestacionibus suis quamtum in set continet terras macanarias castinarias pro que demus uobis xxxx et v quinales de sicera et xxxx vi modios inter milio et *centenum* et uno quinal de uino. et fuit ista ciuaria et ista sicera de uilare de uila de gundesindo et de senior et abuit illa ad a se fafila et fredenanda per manum de fidiatores floridium et iulia et sic dederunt ipsos fidiatores ista sicera et ista ciuaria quamta in ista carta resonat in manum de uiliulfu de guisenda et abuerunt omne ipso deuido contra set. et pro isto deuido damus uobis ista nostra ereditatem secundum in ista carta resonat ida ut de odie die et tenpore siat ipsa ereditatem de iuri nostro aberasa et in uestro iuri quieto siat tradita et confirmata. abeadis uos et omne posteridas uestra et si aliquis omo uos pro ipsa ereditatem calomniare uoluerit et nos in iudicio deuindigare non potuerimus post partem seguritatis uestre aut uos in uoce nostra tunc infera uel infera pars nostra partique uestre pariemus uobis ipsa ereditatem dublata uel quamtum ad uos fuerit meliorata et uobis perpedi abiturum. facta kartula uendicionis iii° kalendas ianuarias in era millesima iii.^a^

testes it sunt. uegela. maura telizi —sandinum. gudesteum. gundisalbo —montemaqueime. riquila atanagildizi.

fromarigo atanagildizi —sisuado. fredenando eruigizi —absalon felegizi. flamulina. donitria. bonoso.

XCII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Monasterii deprompsimus.*

966

Testamentum de santius rex de albalat

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris uidelicet filii et spiritu sancti. Hec est tomum series scripture testamenti uel donationis quem facere decreui. Ego santius adiutus uirtutem fultus in regno. Vobis domno primus abba cum collegio fratrum degentes uobiscum in locum sancti mametis quorum baselica fundata esse dinoscitur lauribano in domino deo sempiternam salutem amen. Annuit atque conuenit spontanee serenitatis nostre glorie ut donaremus atque contestaremus uobis omnes abrutellas quas arrupit gundemiro iben daudi per eius circuitu ut fuerunt ipsos karualiares quas arrupit sicut se lebat de albalat et pergit ad parte eyras per omnique giro sicut illut obtinuit in iuri suo ipse gundemiro sic ipsa arruptela ab integro concedimus et contestamus uobis ut sit pro substentatione uestra seu ospitum pauperum et peregrinum. et propter remedium animarum nostrarum. Quia sic admonet nos sancta scriptura —Da domine quia dedi. miserere mei quia misericordiam feci.— Ita ut ex presenti die et tempore sit omnia contestata post parte iam prefato loco et uestra perenniter abiturum per secula cuncta. Siquis uero aliquis homo quisquis fuerit hunc nostrum infringere uel contaminare uoluerit uotum In primis sit segregatus a corpus et sanguine domini nostri ihesu christi et cum sceleratis penas luat tartareas baratro dimersus et hunc factum nostrum in cunctis obtineat firmitatis roborem. Adicimus ibidem etiam uobis illo molino qui est in uilla nostra anzana ipso molino quem comparauerat ipse gundemiro de zaadon falifaz sic illum modo post parte uestra concedimus uel contestamus ut abeat illum perpetualiter cuncta per euo. Facta series testamenti die XVII kalendas decembris. Era millesima III.ª

Sancius serenissimus princeps hanc concessione a nobis facta.

Gundisaluus muneonis conf. —Ennego uegilani conf. —Fernandus uermudiz conf. —Ennego azinariz maiordomo conf. —Tellus mirelle conf. —Nunu mirelle conf. —Fredenando rodorigiz conf. —Nepozanus didaz conf. —Gundisaluus uermudi armiger conf. —Nunu garseani conf.

Veremudus rex conf—irmo.

XCIII

Pactum venditionis loci qui Custodias, *nunc* Costoias, *dicebatur, propè flumen* Leça. *Ex libro regestorum Sedis Conimbricensis* Livro Preto, *sic dicto, descripsimus.*

967

Carta uenditionis

In dei nomine. ego primogenido cognomento heibele uobis auogada et ad uxor uestra ilubidi placuit michi bone pacis uoluntas ut uenderemus uobis sicut et uendimus una pariter cum uxori mee mansura hereditate nostra propria que habemus de parentes nostrorum gosuldi in uilla quo uocitant custodias iusta ribulo leza territorio portugalensis. uendimus uobis ipsa hereditate de quanta comodo ipsius nostros parentes obtinuerunt de quantacumque uisi fuerunt per omnes illorum antiquiores terminum que circuitum VIII.ª porcione integra in domum in pumares cum suos egressus et clausuras figueiras pesegueiros ameisenares terras ruptas uel inruptas arbores fructuosas uel infructuosas petras mobiles uel inmobiles montes fontes exitum uel regressum omnia quantumcumque in ipsa porcionem ad prestitum ominis inuenire potueritis quod ad prestitum ominis est. ut integrum uobis uendimus per ubi uobis delimitauimus et coram testibus asignauimus. Et accepimus de uos in precio quantum nobis bene complacuit et apud uos nil remansit in debitum pro nobis dare. Ita ex presenti die et tempore sit ipsa hereditate iam supra nominata de iuri nostro abrasa et in uestro dominio sit tradita et confirmata. Habeatis uos et omnis posteritas uestra iuri quieto et quod inde agere facere uel iudicare uolueritis libera in dei nomine habeatis potestatem. siquis sane quod fieri non credimus quod si aliquis homo contra hanc cartula scriptura firmitatis ad irrumpere uenerit uel uenerimus et ipsa hereditate ad iudicio post uestra parte deuendere non potuerimus aut noluerimus comodo pariemus uobis duplatas uel quantum ad uobis fuerit melioratas et uobis

perpetim habitura. Facta cartula uendicionis III idus iulii. Era M V. Primogenido cognomento heibele in hanc cartula uendicionis quod fierit uoluit manu mea roboraui +. mansura manu mea +.

Gundulfu test. —Pelagius test.

Ranosindu test. —Brandon test. —Blandila test.

Fromarigo test. —Atina presbiter —Lubon abba.

Tuedus meimus presbiter —Argirigus daildus test. —Gundulfu test.

Alfossi nirru *(?)* quasi indigno presbitero quasi notuit.

XCIV

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii sumpsimus.*

967

Testamentum de nezeron et tortora de illo ualle de hiarellas et de ualle couo

Domnis inuictissimis ac triumfatoribus gloriosis sanctisque martiribus sancti mametis martiris christi corum baselica esse cernitur in loco predicto subtus montis lauribanus secus ribulo mondeco suburbio conimbrie quos patronum abere uellimus et proptectorem uel intercessorem apud pium redemtorem desidaramus. Ego nos exiguos famulos uestros uel omnium seruorum domini seruos nezeron et tortora cum peccatorum nostrorum mole depressos non usquequaque disperatione deicimur qui etiam texte conscientie reatui nostro criminis sepe pauescimus ut per uos tandem sanctissimum martir reconciliari mereamur a domino et quia scriptum est — Vouete et reddite domino deo uestro—. Et ideo nos cum omni effectu mentis atque operis ipsam nostram deuotionem adinplendum procuramus quod per plurimis annis cogitauimus modo adimplebimus. Ideo nos superius nominati nezeron et tortora placuit nobis sana mente integroque consilio mente perfecta pacisque uoluntas ut adimpleremus lex quod gloriosis principis nostri constituerunt una cum ortodoxis uiris inlustris presago spiritu pleni calle rectis pro dubio declararunt de hereditatem ad propinquis extraneis uel unuscuiuslibet personis ut unusquisque de rebus suis cuiuslibet personis cum omni odore et perpetue firmitatem habere tradere liceat. Et ideo pertimescentis diem magni iudicii ne repentina mors sub occasione nobis deueniat Placuit nobis ut faceremus ad ipsius loci et sanctorum altariorum kartula testamenti seriens benefactis de omne nostrum ganatum quicquid nunc abemus uel deinceps augmentare uel aplicare potuerimus usque ad obitum nostrum. It est subtus ciuitas conimbrie domos cum cortes cum intrinsecus domorum cupos cupas lectus catedras mensas mensorios et omnia utensilia usui nostro deseruientium aurum argentum ferramentum uel omnis generis metallorum pannos siricos lanos et lineos cibaria uino kaballos mulos et asinos equas res quoque boues uacas et ouelias et porcos seu uolatilium. adicimus uic loco et sancto cenobio uineas et pomares quos habemus in ualle que uocitant inquiris cum toto suo termino et locis antiquis et alias duas uineas in ualle de coselias et terras rubtas et inruptas. Et nostra ratione in uilla de alkapdec et in uilla de alcoirana et in uilla de arazedo sesegas cum suos molinos et nostra ratione in uilla de sancti iusti et in uilla de talubario seu in quinione de forma et nostro quinione in campo de mauricos et una larea in porto de ananelos et in alfaura et alia larea in sancti iusti et alio quinione in arquanio et illo kanale integro qui nobis donauit ille rex. Et adicimus aduc ualle kouo cum terras ruptas uel inruptas de termino de abzoleiman usque in termino de garbes et omnia nostra ratione in uilla de albiaster siue de eclesia siue de domo cum corte siue uineas et nostra ratione in uilla de uimenaria in uineas in pomares ortis uel quicquid apprestitum ominis est. Et omnia nostra ratione in uilla de gondelino et in kampo de fontuaria et una larea in uilla figaria et nostro pomare. Amodo uel deinceps sub ea tamen uidelicet rationem seruata ut in uita nostra nobis deseruiat et post obitum nostrum pro remedium anime nostre ipsas hereditates integras sicut iam superius diximus iuri monasterii huius permaneat. Siquis tamen quod fieri minime credimus et indubitanter tenemus quod aliquid homo uenerit uel uenire conaberit contra hunc nostrum factum uel decretum ad inrumpendum uel infringendum de propinquis uel de extraneis uel quemlibet homo in primis sit excomunicatus ab omni cetu christianorum et cum iuda traditore abeat participio in eterna damnatione et a corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi sit secregatus. Et ipsum quod ausum fuerit contaminare aut inuelere quadruplo componat et post parte iudicum qui tunc fuerit auri talentum II°. Et unc nostrum factum plenam obtineat firmitatem Stantem et permanentem in uius *(?)* perpetue firmitate. VIII° kalendas agustas. Era MV.ª Ego nezeron et tortora in anc kartam testamenti quod fieri uolumus et religendo cognouimus manus nostras robora++bimus.

Qui fuerunt presentes. Samson iben abulhiar testis —Filios uoizmagal test. —Gabdella iben zagaz test. — Filio suo flores test. —Julianus cogmento habzecri presbiter test. —Salamon iben nezeron test. —Hamit suo

filio gaudinus test. —Fethe iben rezemondo test. —Suo germano gazim test. —Valid iben atanagildo test. —Suo germano baron test.

Motakar iben spidio test. —Suo germano becar test. —Lazaron leodesindo iben ferhe test. —Zalama iben floresindo test. —Suo germano gondemiro test. —Fromarigo iben nezar lopazer test. —Zalama iben nezeron test. —Kazem presbiter test. —Cendon presbiter test.

XCV

Descripsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii.*

968

Testamentum de uarzenas de uilella

Domnis inuictissimis hac triumfatoribus gloriosis sancti martiris sancti mametis qui est fundatu in monte lauribani territorio conimbrie. Ego abzuleman et uxor mea gotu cum peccatorum mole depressos in spe fiduciaque sanctorum meritis respiramus non usquequaque disperatione deicimur qui etiam texte conscientie reatum nostrum criminis sepe pauescimus ut ergo per uos sancti martiris tandem reconciliari merear. et ideo deuotionis nostre extitit ut de paupertate nostra tradimus altaribus uestris Varzenas nostras proprias et barrios que abemus super ribulo uiaster ad portum de aqualada et inde per ille auteiro de illa senoga et inde quomodo exparte cum uilla de creixemiris et inde ad illa fonte de garues et inde subiit ad illo monte et concludet barrios et uarzenas usque fer in illo monte de illa barrosa et uinea que abemus in fonte auria de una parte ipsa fonte et de alia parte carrale que discurrit ad ciuitas conimbrie et tertia de campo que dicitur de fonte auria. tradimus ipso agro et ipsa uinea et ipsas terras post obitum nostrum ad seruiendum pro remedio anime nostre et pro in captiuis et peregrinis orfanis et pauperibus ut nec uendendi nec donandi nisi per manibus fratris qui in ipso loco deseruierint in eius arbitrio et per singulos annos memoriam mihi faciatis et qui illos deseruierit suam rationem accipiat et ipsos domnos nostros mercimoniam accipiant. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus ad inrumpendum hunc factum nostrum in primis sit excomunicatus ad sancta communione et cum iuda traditore abeat participio in eterna damnatione in pena nunquam finienda ubi diabolus cum suis satellibus cruciatus tenet et insuper damna secularia pariet uobis ipsas ereditates dublatas et post parte iudicum alium tantum. Et hunc nostrum uotum plenam abeat firmitatem. Notum die VIII° kalendas februarias. Era millesima VI.ª Ego abzoleiman et uxor mea gota hanc kartula testamenti quod fieri uoluimus et religendo cognouimus manus nostras r++oborauimus.

Qui fuerunt presentes. Iquila iben nezeron conf.

Donellus conuerso test. —Dulcidio iben almundar test. —Juniz iben salut test. —Ebrahem iben salut test. —Abscoguleile iben salut test. —haboleazan iben stefanus test. —Zagai iben azmon test. —Spidio test. —Abzicri iben nezeron test. —Abul ualit iben tauron test.

Abundantius presbiter test. —Mestulio iben abtumor test. —Sperandeo iben mozeiam test. —Viarigo iben ebrahem test. —Ranemir iben senta test. —Menendo iben tumron test. —Viater. hamdon. santon test. —Nezeron iben teodesindo test. —Zalama iben nezeron test.

XCVI

Pactum venditionis cujusdam praedii in Villela. Apographa charta saeculi XIII non authentica ex scrinio Monasterii Laurbanensis in Publicum Archivum delata textum nobis praebuit. Membrana, verba quaedam, stylus, formulaeque hoc documentum plusquam suspectum reddunt.

968

In dei nomine. Hec est kartulam uendicionis quam feci ego mahomat filius de abderahmen neptus de harit ad abbatem Lucidium de cenobio de Laurbanus et ad omnem cogregacionem de omnia mea hereditate que habui de parte de mea auio abderahmen iben abdella in uilla uillela territorio coinbrie cum omne quod apprestitum

est id est ex quatuor partibus terras ruptas et inruptas cum suos casales uel omnibus edificiis. et hec sunt terminaciones earum de una parte monte de dum zuleima quomodo exparte per illo lombo de eyras et de ualle kouo usque fer in illa fonte de gasues et de alia parte per ille monte que uocant auteiro de rrando et inde ad illa ponte de uiaster et perge per illo rribulo in prono usque fer in illa aqua que discurrit de illa fonte de gasues. omnia que nominaui ab integro concessi supradicto abbati pro xxxx[a] solidos de argento puro. abbas et omnem congregacionem dedit et ego accepi et a precium apud eos nichil remansit. Et ille abbas qui comparauit et ego qui uendaui pariter ex utroque parte sanos animos atque mente absque ullam pressuram hominis fecimus. Siquis uero aliquis hominis uenerit ad inrrumpendum hunc meum factum uel quicquid mali eueneri in istam hereditatem et ego non potuero uindicare pariam uobis illam hereditatem dublatam. Et ille abbas firmiter habeat supradicta hereditas. Facta carta VIII° kalendas februarias. Era millesima VI.[a]

XCVII

Nobilis mulier Mummadona dominationem in castrum S. Mametis Monasterio Vimaranensi tribuit, tali modo ut progenies ejus in ipso castro manere possit. Ex antiquo libro regestorum Collegiatae Vimaranensis, Livro de D. Mummadona *sic dicto, decerpsimus. Codicillum esse testamento sub n.°* LXXVI *jam edito adjectum clarissime patet.*

968

Item de eadem testamento et de castello sancto mamete

Post non multo uero temporis quod hunc series testamenti in conspectu multorum est confirmatum persecutio gentilium irruit in huius nostre religionis *(sic)* suburbium et ante illorum metum laborauimus castellum quod uocitant sanctum mames in locum predictum alpe latito quod est super huius monasterio constructum et post defensaculo huius sancto cenobio concedimus cum fratribus et sororibus in ipso monasterio persistentibus ita ut si actio talis fuerit que filii mei gundisalui et Onnice in hoc castellum intredere uoluerint non habeant licentia eum in alia parte extrancandi nisi sit post parte monasterii permanendi et in uita filii mei iam sepe dicti teneat eum sub manu et auxiliorum illorum et post obitum filiorum meorum ex meis nepti quod fratrum et sororum elegerint teneat eum post parte sanctum cenobium longo per euo persistentium et si quod absit ut supra diximus filii nepti aut ex prosapie nostre uel frater aut quisliuet homo hunc castellum supra memoratum in parte extranea eum extraneauerit que ad hunc monasterium impedimentum sit hanc confusio quod sursum est constructa in eum superueniat presenti uita et post suum obitum deueniat in tartaris pena et hunc factum in cunctis obtineat roborem firmitatis. Notum die II° nonas decembris. Era M[a] VI.[a] Mummadomna hunc uotum meum libentissime et sponte iterum confirmo.

Qui presentes fuimus et hunc confirmationem concedimus. Gundisaluo menendiz. Rudesindus roderici. Begica enneconi. Petrus spasadiz. Arias senioriniz. Amarellus senioriniz. Honneca menendi filia. Flamula pelagii filia. Uelasqueta pelagii filia.

XCVIII

Vermudus uxorque et filii vendunt Viliulfo et uxori ejus bona quaedam in pago Moreira. *Descripsimus ex autographa charta, olim in chartophylacio Monasterii Morariensis, nunc in Publico Archivo servata.*

968

Christus. In dei nomine ego uermudu et ucsor mea et filiis nostris uouis uiliulfu et ucsor uestra ezilu. non est enim dubium set multis manet nodissimo set propria nouis adcesit uolumtas ut uindere uouis sigut et uendimus eredidate nostra propria que auemus in uilla que uocidant muraria suptus montis petras rubias segus ribulo leza non longe lidore maris. uendimus uouis in ipsa uilla cassas pomares terras sautus deuesas terras ruptas uel inruptas montis fontis aquis pascuis padulibus petras mouiles uel inmouiles de ipsa uilla de muraria per suis terminis antiquis que fuit de auiu meo guntadu et sidi facent se de ipsa eredidate de mediedate VIII[as] demus tiui de ipsas octauas I octaua integra menus VI media et de alia octaua III[a] integra et de alia octaua II[as] setimas *(?)* et

de eredidate de pater meo uistremiru octaua integra extra suo domo et extra ille pomare desuper quintana. ita ut de odie die uel tempore aueatis ipsa eredidate de nostro dadu de nostro iuri obrassu et in uestro iuri uel dominium sit tradidu uel confirmadu. aueatis iuri quiedu uos et omnis posteridas uestras. siquis tamen quod fierit minime credimus aliquis omo uos pro ipsa eredidate uos calomniare uoluerit et nos post parte uestra deuendere non poduerimus comodo aueatis licentia et pariet uouis ipsa eredate dublada uel quantum ad uouis fuerit meliorada et uouis perpedim auidurum. facta kartula uendictionis ipsas nonas decenbres era DDVI. uermudu et ucsor mea in anc cartula uendictionis quod fierit manus nostras rouora ++

gresconiu egarediz test. modariu froilaniz test. gudesteu mendiz test. —ianardu tructemiriz test. addaulfu test. cagidu test. gundila test. —sisnandu test.

froila presbiter test. et noduit.

Et adcebimus de uos preciu que nouis bene conplaguit et de preciu adbut uos nicil remansit in deuidu set..... conpludum est.

Christus. Adidicimus uouis in ipsa uilla per ista karta iam suberius nominada de illa senra de codesoso concedimus inde uouis m^a de quanto ibidem mansuaria *(?)* abuit in ipsa senra et de uilla que otinuit sando medietate uobis concedimus cum cumtis prestacionibus suis quantum ad prestitum ominis est excetis per ubi diuidem erumtani *(?)* et gundisalui in illo alo omnia ad integro uouis concedimus quantum octinuit in uilla muraria. era quod de sursum resona. uermudo in anc kartula confirmacionis manus mea +

Petro prespiter test. griffoniaro *(?)* ostoueredi test. gundisaluo gutelliz test. abundanzo randemiriz test. froila test. tirsum test.

patro test. pelagio test. octauio test. —menendo test. —bretus prespiter notuit —mudario test. luco test. —froiulfu test. recemundo test. aualdo test. gatone test. aluano test. gundulfu gundesindiz.

XCIX

Ex codice qui titulum Livro de D. Mummadona *prae se fert, descripsimus.*

968

Karta de moreira de ripa Auizella

In nomine patris et filii et spiritu sancti. Uobis domnis inuictissimis ac triumphatoribus sanctissimis gloriosisque martiribus sanctissimi ac piissimi saluatoris et eius gloriosissima uirginis domne genitrix marie cum apostolorum martirum et confessorum quorum baselica sita esse dignoscitur in villa nuncupata uimaranes que est subtus alpe latitus inter duos arrogios Aue et auizella discurrentes territorio bracarense. Ego omnium seruorum domini seruus indignus et ultimus Gundisalbus filii ermegildi et mummadomne cum peccatorum mole depressus in spe fiduciaque uestrorum ut per uos sancti dei reconciliari merear deo et sanctis eius angelis quia nec inicium nascendi nouimus nec finem uite scire ualemus quando ab hac luce migraturi sumus. Et ideo ammonente nos propheta ut de bonis nostris aliquid domino offeramus inuitat nos dicens —quod de manu tua accepimus dedimus tibi quia peregrini sumus et aduene et dies nostri sicut umbra super terram.— Hanc uocem audiens ego humilem miserrimus elegi ex facultatibus meis aliquid domino nostro pro expiandis propriis meis sceleribus ut in diem extremi iudicii non cum reus et sceleratissimis sed cum iustis omnibus merear a dextris coronandus intercedentes uos sanctissimi dei electi ut quod ego ex deuotionem proprie mentis mee offero uos digne accipiatis me offerentem. Concedimus uobis sancti dei siue cenobio sancto quod in predictum locum est fundatum seu etiam fratribus et sororibus in hoc loco sub regulari uitam degentium. Id est de quinta de meas villas villa quod dicunt moraria que est in ripa arrogio auizelle prope loci vimaranis subtus mons de cauallus per suis terminis et locis antiquis secundum illa obtinuit frater meus Ranemirus et eius uxor adosinde et abui ego ipsa villa pro incontramutationem quod commutaui cum ipsa adosinda pro quod accepit a me alia uilla uocitata cagiti quod mihi euenit per comeliam diuisionis inter meos germanos. ista uilla cum domis edificiis et intrinsecis domorum. Ita ut in uita mea obtineam ego duas porciones et tres post parte monasterii et post obitum meum omnia ab integro relinquam ab ipsius loci deseruitura cum boues et res promiscua pecora minuta. Adicimus etiam loco sancto ex facultatibus nostris id est panos gressicos tres de quingentos solidos et lectum palleum stratura cum alleale continens solidos quinentos sporas fusiles de auro de cc^os et xx^i almetegales concas de argentum de L^a L^a solidos medietatem de gregibus equis meis ac omnia quod supra diximus loco sancto cenobio predictum concedimus pro abolendis meis utique commissis scelestibus ut omnia deseruientia nostra in hunc predictum locum pro uictum atque tegumentum pauperum uel sumptum aduenientium ospitum seu tuicionem pupillorum atque egentium hominum. Ita

ut hodierno die et tempore omnia quod supra retulimus de iure nostro sit ablatum et monasterio sancto sit traditum atque perenniter concessum. quo et iuratione confirmamus per deum et per eius glorie regnum quia contra hunc factum nostrum ad inrumpendum uenturum nunquam ero. Offero adhuc etiam hereditas mea villa quod dicunt castiniaria de uilla de armiri terras pumares uel domos quantum ibidem obtinuit mofarrage pumare quod nobis incartauit in salario *(?)* medietatem de hereditate de fafila uel quantum adhuc ad uilla de moraria augmentarie uel proplicare potuero in uita mea omnia ab integro sit post obitum meum deseruientia apud monasterio vimaranes ea tamen ratione ut siquis aduenerit puro corde mente deuota diues pauper nobilis innobilis aduena uel peregrinus que in hanc sepe dicta villia moraria monasterium construar sub regulari regimine et uitam monasticam habitare ibi uoluerit cenobium ibi uoluerit construere sub regimine fratribus de uimaranes sit ibi ei ad nos et ad deo licentia adtributa. Si autem per immissione diabolus dies tales fuerint ut hoc facere non uoluerint omnia sicut superius relaxauimus ab integro sint ad uimaranes deseruientem cunctorum seculo finito. Siquis tamen quod minime fieri credimus aliquid homo filii nepti uel ex prosapie nostre aut bisnepti uel quiliue homine contra hanc series testamenti ad inrumpendum uenerit quisquis ille fuerit in primis sit segregatus ad corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi ita ut nec ad diem extremum comunionem accipiat sed cum iuda domini proditore simul luat pena in perpetua dampnatione et antequam ad mortem deueniat que ac facere temptauerit in iudicio regis uel potestatibus terre ipsius oppressus uel afflictus exsoluat auri libras binas et omnia quod sursum resonat post parte monasterii duplatum et a capite capitis usque ad planta pedis lepre percussus ebuliens uermis careat amborum lumina ut uidentes terreant et audientes contremescant. et hunc factum nostrum cunctis obtineat roborem firmitatis perpetim. Facta series testamenti sub die III° idus decembris. Era M^a VI^a. Gondisalnus menendi hanc uotum mee deuocioni libentissime confirmo.

Item de moreira

Istum testamentum de ista villa moraria uel adiacenciis suis fecimus illum post parte reliquie sancti iuliani que in ipsa villa fundata est ut sit ipsa uilla in suo capo et quem duxerit dominus de qualisliue locis aut de vimaranes aut de alia terra mea uoluerit habitare ut faciat ibi monasterium pro fratres et sorores pro anime mee remedium sit illi adtributa licentia sub regimine uel defensione abeatis *(sic)* de vimaranes. et si subitater alphetena fuerit ut ibi monasterium non ualeant construere sicut superius diximus tornet se illa uilla post parte vimaranes deseruientem pro anime nostre remedio ibi permanentem.

Lucidus alioitit quos uidi conf. —Nepozianus quos presens fui conf. —Aloitus lucidi quos preuidi conf. —Tellus aloitit confirmo —Adaulfus confesso conf. —Aloitus confesso conf. —Uiliamirus confesso conf. —Gundisalbus monacus test.

Roderico ualasci conf. —Menendus menendi conf. —Rudesindus roderici conf. —Zedon uitiscli conf. —Hordonius nepozani conf. —Sarrazinus lucidi test. —Egica onorici test. —Bera sendinit test. —Sendinus farleredit *(?)* test. —Fofus spasandit test.

C

Munia bona sua omnia donat coenobio **Laurbani**. *Descripsimus ex apographo authentico saeculi* **XII**, *olim in scrinio* **Laurbanensis** *Monasterii, nunc in* **Publico** *Archivo servato.* **Lectiones** *varias adjecimus ex libro regestorum Conimbricensis Sedis* **Livro Preto**, *sic dicto, ubi charta haec aerae* MVI *tribuitur.*

969 *(?)*

Dominis inuictissimis ac triumphatoribus sanctisque[1] martiribus sancti mametis et sancti pelagii martirum christi quorum baselica[2] esse cernitur in loco predicto subtus montis lorbani[3] territorio Colimbrie. Ego acsi indigna ac pusilla Munia[4] cum peccatorum meorum mole depressa non usquequaque disperatione deicior que[5] etiam teste[6] consciencia[6] reatui meo criminis sepe pauesco ut per uos tandem[7] reconciliari merear a domino. Et quia scriptum est —Vouete et reddite domino deo uestro.— Ideo ego superius nominata[8] Munia[8] placuit michi sana mente integroque consilio mente perfecta pacisque uoluntas ut facerem ad ipsius loci et sanctorum altariorum uestrorum cartulam[9] testamenti series benefacti de omni[10] mea hereditate quicquid nunc habeo uel deinceps au-

1 gloriosissimis sanctisque
2 baselice
3 laurbano
4 munna
5 qui
6 texte conscientie
7 talem
8 nominatim munna
9 cartula
10 omnia

gmentare potuero. Ideo do uobis et sancto cenobio meas hereditates quas habeo in loco predicto inter mondecum[11] et aluiam[12]. In primis meam[13] uillam[13] que uocitant midones integram[14] cum suis[15] Monasteriis[15] et cum suis[16] dextris[16] et[16] cum[16] suis[16] terminis[16] antiquis[16] et[16] aliam[16] meam[16] uillam[16] teoderice[16] integram[16]. et do uobis ipsas uillas cum suis[17] ecclesiis[17] et cum suis[18] dextris[18] in omni[19] atque[19] giro. In primis per riuulo de caballis[20] usque intrat in mondego[21] et de alia parte per uillam[22] de[22] trauanca[22] et[22] inde[22] per[22] illa[22] archana[22] intratque[22] in mondego[23]. et[23] confero[23] uobis illud[24] portum[24] cum suo barcho[25] de midoes[26]. et adicio uobis[27] aliam[27] meam[27] uillam[27] adhuc[27] que uocitant framianes[28] integram[28] que iacet in ripa de aluia per suis locis et terminis antiquis et[29] cum[29] Monasterio et cum suo ornamento et cum una biblioteca omnia que notaui ab integro uobis concedo pro remedio anime mee et parentum meorum et pro luminaribus altariorum uestrorum uel[30] elemosinas pauperum. sicque[31] tamen quoque[32] fieri minime credimus[33] et indubitanter tenemus[34] quod aliquis homo uenerit[35] uel[35] uenire[35] conauerit[35] contra[35] hunc[35] meum[35] factum[35] uel[35] decretum[35] ad irrumpendum uenerit in primis sit excommunicatus et[36] ab omni cetu christianorum et a corpore et[37] sanguine[37] domini nostri ihesu christi sit extraneus et cum juda traditore habeat participium ita ut corpus eius non suscipiat terram[38] sed maledicant ei qui maledicunt diei qui parati sunt suscitare leuiatan. et ipsum quid[39] ausus fuerit contaminare in quadruplum[40] uobis componat et pro[41] parte potestate que[42] tunc fuerit auri talento uno. Et ut[43] meum factum hunc[44] obtineat[44] roborem[44] plenum[44]. Facta carta testamenti XI° kalendas Januarii[45]. Sub[45] era[45] M[a][45] VII.[a][45] Et[46] ego Munia[47] in hac[48] carta[48] testamenti quam[49] fieri iussi et relegendo[50] cognoui munimine[51] roboraui[51].

Sub christi nomine Villelmus[52] episcopus Colimbriensis sedis conf.[53] —Sub christi uirtute[54] Ermegildus[54] episcopus visensis[55] sedis conf. —In christi uirtute Jacobus episcopus Lamecensis sedis conf. —Sub[56] christi[56] auxilio[56] Arrianus[56] episcopus[56] dumensis[56] sedis[56] conf.[56] —Sub[56] christi[56] amminiculo[56] Sesnandus[56] episcopus[56] Auriensis[56] sedis[56] conf.[56] —In[56] christi[56] potencia[56] dominicus[56] episcopus[56] Zemorensis[56] sedis[56] conf.[56]

Ordonius[56] rex[56] conf.[56] —Ramirus[56] rex[56] conf.[56] —Sancius serenissimus princeps conf. —Veremudus[57] rex simili modo conf. —Gunsaluus[58] munionis conf. —Rodesindus[59] diaz[59] conf.

Ouecus[60] munionis conf. —Gundesindus[61] conf. —Didacus munionis conf. —Nepozanus diaz[62] conf. —Remenus[63] diaz[63] conf.

Dominicus quasi presbiter notauit[64].

11 mondeco
12 aluia.
13 mea uilla
14 integra
15 suos monasterios
16 suos dextros et terminos antiquos et alia mea uilla teoderize integra
17 suas ecclesias
18 suos dextros
19 omnique
20 caballos
21 mondeco
22 illa archana que diuidet inter trauanca et midones et per illo riuulo de sena usque intrat
23 mondeco. Et congero
24 illo porto
25 barco
26 midones.
27 adhuc uobis alia mea uilla
28 flamianes integra
29 cum suo
30 et pro
31 Siquis
32 quod
33 credo
34 teneo
35 contra hunc meum factum uel decretum
36 *deest*
37 *deest*
38 terra
39 quod
40 quádruplo
41 post
42 qui
43 hoc
44 plenam obtineat roborem.
45 ianuarias. Era M[a] VI[a].
46 *deest*
47 munna
48 hanc cartam
49 quod
50 religendo
51 manu mea+++ roboro.
52 uilulfus
53 confirmo. Didacus munionis conf.
54 nomine esmegildus
55 uisiensis
56 *haec desunt*
57 Vermudus
58 gundisaluus
59 Rudesindus fernandiz
60 Oueco
61 Examenus didaz
62 didaz
63 Gutierre gunsaluiz
64 notauit. Didacus munionis conf.

CI

Decerpsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Monasterii.*

970

Testamentum de monasterio bacalusti in ripa de durio

In nomine domini nostri ihesu christi. Ego christoforus confessor. Placuit mihi adque conueni per bone pacis et uolumptas nullus quoque gentis imperio nec suadentis articulo neque pertimescentis metu sed propria mihi accessit uolumtas ut facerem textum scripture testamenti post parte sancti mametis et sancti pelagii martiris christi

cuius baselica fundata est in locum lauribanus territorio colimbrie. In domini nostri ihesu christi licet omnia que in unc mundum ad usum ominis conferuntur a deo qui creauit omnia ordinantur. Tamen ualde dignum est unde hoc quod accipit ex oc placeat puro oblationes instinctu. A deo is talibus preuentus oraculis pro it ut merear uestro sancto sufragio apud deum a cunctorum meorum nexibus absoluo peccaminum et desiderate eterne uite merear obtinere triumfum. Offero et dono sacro sancto altario iam supranominato siue et tibi primus abba uel fratribus tuis qui ibidem in uita sancta perseuerauerint pro uictum atque uestimentum monacorum id est do et offero meo monasterio uocabulo bacalusti In territorio timillopus in ripam fluminis durio at portum que dicitur bacalusti cum suis adiectionibus et cum suos canales et cum suas uarzas de ambas partes durio. Et offero aduc uobis alia mea ecclesia uocabulo sancta eolalia cum suos domos terras uineas pomares pratis pascuis padulibus aquis aquarum uel sesegas molinarum in omnique circuitu et ipso sauto integro et terras qui iacent usque in muro qui diuident cum uilla de ciuitadelia et de portu de sancto uincenti et inde per lombo usque in sarmenia et de dextera parte per carrale antiqua usque ubi diuidet cum uilla de lombatella et cum uilla de nausti usque in sarmenia. Omnia ut dixi uobis confero pro remedio anime mee uel parentum meorum perpetim abitura. Quo et iurationem confirmo per deum patrem omnipotentem quia contra hunc meum factum nunquam ero ad inrumpendum. Et qui talia ausus fuerit contaminare uel infringere tam de meis propinquis quam de extraneis In primis sit excomunicatus ab omni cetui christianorum et cum iuda traditore abeat participio in eterna pena nunquam finienda. Et insuper quantum auferre temptauerit in quadrulplo componat et ad seniorem patrie duo auri talentum. et unc meum factum plenum abeat roborem. Facta series testamenti VIII° kalendas Magias. Era Millesima VIII.ª Ego christoforus confessor in hanc kartula testamenti manu mea r++oboro. Recemondus diaconus test. Gundemarus manu mea+. Vitiza presbiter test.

CII

Charta venditionis tertiae partis cujusdam praedii rustici cum domu et suppelectile, in pago, ut videtur, **Azevedo** *nuncupato. Autographa charta, olim in scrinio Monasterii S. Vincentii Ulisiponensis, nunc in Publico Archivo servata, nobis textum suppeditavit.*

971

In dei nomine nos sisoaldo et sorori mea nomine guandilo plaguit nobis bone pacis uolumtas ut uindere uobis donnani et uxori tue trudilo tertia portione de omne nostra hereditate que auemus in uila aziueto *(?)* territorio portugal de parentorum nostrorum uisteria et iheluira id est kasas qum intrinsecis eorum *(?)* cupus cupas lectos katedras mensas uel omne musitate domorum uineas pomares uel omnes pomiferas ..... *(?)* terras cultas ... baruaras aruores fructuosas uel infructuosas aquas aquarum omnium eductibus suis hubique ila potueritis inuenire per suis antiquiores terminos. uendimus uobis inde IIIª portione sigut desuper resonat ..... accepimus de uos pretio uacca et alio pretio que ..... conplaguit quod si aliquis ... uos proinde calumniauerit que nos a iudicio deuindigare non potuerimus ... noluerimus tunc inferam uel inferam pars nostra partique uestre quod ualere con ipsa ereditas duplata uel quantum ad uos fuerit meliorata. facta kartula uenditionis XVII kalendas martii in era millesima VIIII.ª sisoaldo manus mea +. guandilo manus mea +..... sindin test. didaci test. petro test. sendino test. teoderigo test. zamario presbiter test. notario test. zalama *(?)* test. auo..... uitalis presbiter scr..... fridinando test..... test. trusido *(?)* test.

CIII

Adosinda Benictoni vendit Oseredo Pelagiz uxorique ejus bona quae in villa **Gacim** *possidebat. Descripsimus ex volumine regestorum, saeculo XVIII exarato, qui titulum* **Tombo de S. Simão da Junqueira, T, IV,** *prae se fert et in Publico Archivo servatur.*

971

In Dei nomine. Ego Adosinda Bernictozi plaguit mici pro bone pacis, et volumtas ut vinderemus vobis Oseredo Pelagiz, et uxori vestre Adegundie, sicut et vindo ereditate mea probria in Villa Gacim, subtus monte Bogonte probe ribulo Ave, et vindo vobis ipsa eredita integra, quantaque ibi aveo in casas, et plantatas, exitus, vel regresum, cum cunctis prestationibus suis quanti aprestitum ominis est sive et de parentum meorum, vel co-

modo etiam de ganantia ad intres vobis illa concedo ubique sua veritas podueritis invenire; pro qua acepimus illo bove morgelo medio, et pro que tolerastis me in mea vita de victi, et de vestito, et sic illa mea comodo et de prolea mea Sindileuba; de odie die aveatis illa pereniter, et posteridas vestras juri quieto, ut si aliquis omo venerit contra anc kartula vindictionis inrumpere vel inmodice tentare, comodo pariamus vobis illa eredita dublata, et quantum ibi fuerit meliorata, et judicato. Notum die quarto Idus Martii, era milesima nona. Adosinda, a prosoria mea, et de prolia mea Sindileuba, etiam in anc carta mano mea ro+. Qui presentes fuimus Gundemaro testes, Alvitu testes, Elias testes, Gundesindo testes, Gilmiro testes, Menendo notuit.

CIV

Sumpsimus ex **Libro Testamentorum** *Laurbanensis Coenobii.*

972

Testamentum de sancto martino de frexeneda

Domnis inuictissimis hac triumfatoribus sanctisque martiribus sancti ma*me*tis et sancti pelagii quorum reliquie in eodem loco sunt recondita in loco predicto laurbanensis cenobii territorio conimbrie cum peccatorum nostrorum mole depressus in spe fiduciaque sanctorum meritis non usquequaque disperatione deicimur qui etiam texte conscientie reatui criminis sepe pauescimus ut per uos sancti martires consequi ueniam mereamur peccatorum nostrorum. nos ergo exiguos pusillos hacsi indignos seruus seruorum dei uincenti presbiter et martini cognomento homeir et adeizon ut faceremus uobis sicuti et fecimus textum scripture testamenti series benefactis pro remedio anime nostre siue de tio nostro uincentius presbiter diue memorie quomodo nobis obtinuit in uita sua id est ecclesia nostra propria quos habemus in arraualde colimbriense uocabulo sancti uincenti cum suis titulis et adiacentiis suis et cum omnis ornatus ecclesie. Et adicimus etiam in hoc testamento alia nostra ecclesia in uilla frexeneda uocabulo sancti martini episcopi cum suos dextros et cum suos uillares et omnis ornatus eius signos cruces et calices uela templorum et altariorum libros ecclesiasticos et spirituales. Item cortes cum casas et intrinsecus eorum quantum ad omines aprestitum est. et diuide ipsa ecclesia et ipsos uillares cum uilla uerde per regum que discurrit usque in certoma et per fonte unde gignit ipso regum et pergit per montes inter illa uia antiqua et illo uallo usque in ribulo et fonte et concludet ipsas terras desuper ribulo. omnia que notauimus ab integro concedimus pro remedio anime nostre siue de tio nostro uincenti presbiter. Siquis tamen quod fieri minime credimus et aliquis omo uenerit uel uenerimus qui hunc factum nostrum inrumpere quesierit in primis sedeat excomunicatus ab omni ecclesia et ad cetui christianorum et cum iuda traditore abeat participio in eterna damnatione. et ipsum quod ausus fuerit inrumpere quadruplo componat et post parte iudicum solidos D.os Et hunc factum nostrum plenam habeat roborem stantem et permanentem. sub die quod erit II.e kalendas magii. Era M.a X.a. Nos uero superius nominati uincenti et martini et ayzon in anc kartam testamenti manus nostras proprias r++oboramus.

abdella test. —samson test. —Louerigu test. —Iuueiro test. —Aspidio test.
Ismahel test. —Farhon test. —Sismir test. —Homar test. —Mestulio test.
Ermegildo test. —Hazem test. —Menendo test. —Iuliano test. —Homeir test.

CV

Pactum venditionis quorundam bonorum in **Cazomanes.** *Charta autographa, ex chartophylacio Monasterii S. Vincentii in Publicum Archivum delata textum nobis praebuit.*

972

Christus. In dei nomine ego donani et oxor tua idilo plaguit nobis bone pacis uoluntas ut uinderemus uobis ianardo et oxor tua oneka et gontemiro et oxor tua elisauet sicut et uendimus ereditate nostra propia que auimus in uila que uocitant kazomanes teritorio portugalensis et conparauimus ea de oliti et de suo filio dacaredo. uendimus uobis mediatate de kasale quod fuit de florenzo et de pomare tras coraco que dicent criadoiro

mediatate et de pomare de arias IIIª intecra et de pomare de baldemiro mediatate menus IIIIª et de pomare de dulcidio IIIª uel omnem nostra ereditate ubi ea potueritis inuenire per terminos anticos et per alias terras caluas VIIIIª intecra et media uobis concedimus et de kasale de speziosa IIIª cum suos domus et casale de muro IIIª. uendimus uobis istas eritas comodo sunt nodatas et delimitatas per suos terminos anticos in montes et fontes terras ruptas et baruaras pomiferas et omnia que in ei sunt.

Et ego arias uindo uobis iam superibus nominati ianardo et oneca gontemiro et elisauet uindo uobis VIIIª de kasale de florenzo intecra et de pomare que dicent criatorios VIIIª et de pomare de arias IIIª et de pomare baldemiri de mediatate IIIIª et de kasale de dolzidio VIª intecra et de kasale de speziosa cum suos domus VIª intecra et de casale de muro VIª et de ereditate que fuit de gaton et de sua molier plalaia que conparauit suo filio ansuri de suos germanus III porziones menus IIIIª et de tota uila per terminus anticos nona media et casa media. et cepimus de uos nos superibus nomi*na*ti donani et idilo et arias prezio que nobis bene conplaguit pro istas eretas. aueatis uos illas eritas et omnem posteritas uestras et si aliquis omo uos kalomiare uoluerit por ipsas eritas et de nostras partes noluerimus eas auttorcare et diuindicare post uestra parte pariemus eas duplatas et uobis perpetim auit . . rit. facta kartula uenditionis era millesima Xª VII kalendas decenbrias. donani et idilo et ariarias manus nostras +++.

sendino test. argenili truitesindo test. todomiro test. godina zesario gendo test. arias sindofaliz test. uizoy. ariulfo donacalio sendino rodorico arualdo sandino .... seleges.

Uisterla frater scripsit.

CVI

Desumpsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensi.*

973

Testamentum de salas et de uilla de albiaster

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego samaritana uobis petro presbitero cum peccatorum meorum mole depressa in spe fiduciaque sanctorum meritis non usquequaque disperatione deicio qui etiam teste conscientie reatui meo criminis sepe pauesco ut ergo per uos tandem reconciliari mereamur a domino. Et quia scriptum est —Vouete et reddite domino deo uestro— Hob oc ergo compuncte corde et inspirante diuine uirtute ut pro aliquid digne textum possimus examine metuendum Ego iam prefate samaritana elegi testamentum concessionis facere sicuti et feci post parte memorati petro presbitero de omnia mea hereditate quanta nunc habeo uel deinceps augmentare uel puplicare potuero usque ad obitum meum id est uilla de albiaster cum terras ruptas et inruptas uineis et pomiferis et uilla de salas cum terras ruptas et inruptas uineas pomiferis domus et intrinsecus domorum omnia que ad usum ominis est et hec sunt terminationes earum. des ille ribulo de albiaster et perge per ille lombo de ille monte quomodo exparte inter crexemiris et salas et trauce illa karraria que uadit ad illa marmeleira usque fer in illa karraria de illa uimeneira et perget per sancto martino de paliares et inde per ille lombo usque fer in illo ribulo de albiaster. Concedo tibi omnia que super resonat ut in uita tua omnia tibi deseruiat et post obitum tuum iuri monasterio laurbanensium permaneat simul secundum illo tuo testamentum quod post parte ipsius monasterio testasti ut sit in ornamentum ipsius baselice et pro luminaribus altariorum atque elemosinas pauperum. Siquis tamen quod fieri minime credo et indubitanter teneo quod aliquis homo uenerit uel uenire conauerit contra hunc meum factum ad inrumpendum in primis que domini sunt sit excomunicatus ab omni cetui christianorum et cum iuda proditore abeat participio in penam nunquam finienda et ipsud quod ausus fuerit contaminare quadruplo componat et post parte potestate qui tunc fuerit auri talento uno. Et hunc meam testationem in cunctis plenam obtineat firmitatis robore. Facta karta testamenti seriens benefactis Vº idus ianuarii *(?)*. Era millesima XIª. Ego samaritana in anc karta testamenti quod fieri uolui manu mea ro++boraui.

Credendo conuerso test. —Fazbona test. —Mota . . f test. —Lucido test. —Melic iben flores test. —Ermorigu test. —Maladon test. —Elias test. —Gomar test. —Zoleiman abbas test.

Zaadon frater —Placentius presbiter —Auriol presbiter —Lazarus presbiter —Vincenti presbiter —Salude presbiter —Carlon test. —Lucido test. —Zuleiman test. —Joab test.

Iben flores test. —Lone iben floride —Marco test. —Abaiube test. —Iben iaquinto test. —Abzicri presbiter test. —Nezeron test.

CVII

Ex Libro Testamentorum *Monasterii Laurbanensis descripsimus.*

973

Testamentum de monasterio bacalusti in ripa durio

Domnis inuictissimis hac triumfatoribus sanctisque martiribus sancti mameti et sancti pelagii martiris christi corum baselica scita est in locum predictum monasterio lauribano territorio colimbrie discurrente ribulo mondeco. Ego exigua hac pusilla munna cum peccatorum mole depressa in spe fiduciaque sanctorum meritis respiro non usquequaque disperatione deicio qui etiam teste conscientie reatui mei criminis sepe pauesco ut ergo per uos sanctissimi martires reconciliari merear domino atque sanctorum omnium sufragium fide supplicatione uotis omnibus imploro. Et ideo deuotioni mee extitit ut de paupertatula mea sancte ecclesie uestre aliquantulum ex uoto proprio conferre deberem. Et quia scriptum est —Voucte et reddite domino deo uestro— Et ideo cum omni affectu tandem ipsam meam deuotionem implere procuro acsi concedo et offero ecclesie uestre adque sacro sancto altario uestro pro uicto atque uestimento monacorum seu pro remedio defunctorum meorum qui migrati sunt de oc seculo siue pro luminaribus altariorum uestrorum uel elemosinis pauperum et pro memoria dominissimi mei domni ueremudi diue memorie seu et nostre ante deum ueniam merear consequi do et offero meo monasterio que uocitant bacalusti in territorio timillopus in ripam fluminis durio cum suis adiectionibus et cum suos canales et cum suas uarzenas de ambas partes durio. Et offero uobis alia ecclesia sancta eolalia que uobis testauit frater christoforus beate memorie domos terras uineas pomares pratis pascuis molinis in omnique circuitu et sauto et terras qui iacent usque in muro qui diuident cum uilla de ciuitadelia et de porta de sancto uincenti et inde per lombo usque in sarmenia et de dextera parte per carrale antiqua usque ubi diuidet cum uilla de lombatella et cum uilla de nausti usque in sarmenia. Omnia ut dixi liberum in dei nomine abeatis. Quo et iurationem confirmo per deum quia contra hunc meum uotum nunquam ero ad inrumpendum. Siquis tamen quo fieri non credo aliquis omo uenerit tam de meis propinquis quam de extraneis contra unc meum factum ad inrumpendum In primis sit excomunicatus et cum iuda traditore abeat participio in eterna pena. Et quantum auferre temptauerit in quadruplo componat. Et hunc meum uotum firmum abeat roborem. Facta series testamenti XI kalendas aprilis. Era M XI.ª Ego munna in anc karta testamenti manu mea confirmo +.

Aloitus lucidi conf. —Roderigus tedoniz conf. —Gundesindus didaz conf.

Gundisaluus moneonis conf. —Sancius rex conf. —Sub christi nomine Rudesindus episcopus conf.

Ego christoforus confessor quo domna mea fecit mihi placuit et confirmaui +.

Gundemarus confirmo. —Recemondus diaconus test. —Vitiza presbiter test.

CVIII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi sumpsimus.*

973

Testamentum de uilla maiore in ripa de seira

Non est enim dubium sed multis manet notum. Ego donal Placuit michi sano animo et sana mente integroque consilio ut facerem uobis domno primus abba et congregatio uestra de monasterio laurbanensium cartula testamenti de omne meum ganatum que habeo uel augmentare potuero usque ad obitum meum pro remedio anime mee uel parentum meorum. do atque concedo uobis mea uilla que uocitant seira et uilla maiore integra cum omnibus prestationibus suis terras ruptas uel inruptas siue sesegas molinarum. Omnia ut dixi post obitum meum uobis concedo perpetim abitura. Et si aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hunc meum *(sic)* ad inrumpendum In primis sit excomunicatus et cum iuda traditore abeat participio in eterna pena nunquam finienda. Et insuper damna secularia pariet quantum auferre conaberit dublatum et ad iudice D solidos. Et hunc meum factum plenam abeat roborem. Facta kartula testamenti XI kalendas aprilis. Era Millesima XIª. Ego donal in hanc kartula testamenti manu mea r++oboraui.

Zuleiman presbiter test. —Vizoi test. —Teoda test. —Aleite test.

Lubenel test. —Salbator test. —Branderigu test. —Viariagu test.

CIX

Pactum venditionis bonorum mobilium et immobilium in Costoias *propè flumen* Leça. *Descripsimus ex* Livro Preto *Conimbricensis Sedis.*

973

Carta uenditionis

In dei nomine. Ego uiarigo et uxor mea leouilli uobis aduocatus et uxori tue leouilli. Placuit nobis bone pacis uoluntas nullius coegentis articulo sed propria nostra uoluntate ut uinderemus uobis nostram hereditatem quam habemus in custodias que iacet inter durio et leza nostras casas cupas et cupos lagares lectos cathedras seu intrinsecus domorum aliter terras pomares ameixenares alia pomifera que ibidem sunt plantata aquis aquarum exitus montis petras mobiles uel omnia que ibidem potueritis inuenire quicquid ad placitum hominis est per suis antiquis terminis. de ipsa hereditate que uobis uendimus et de sursum resonat medietatem uobis concedimus ad pauendum omnia iuri uestro permanendi et accepimus de uobis precium in guinabe et in res et in alias causas que nobis bene complacuit in xxx^a^ modios et de precio penis uos nichil remansit in debito. Ita ut ab hodierno die uel tempore sit ipsa hereditas de iuri nostro abrasa et iuri uestro sit tradita. Habeatis uos et omnis posteritas uestra. Siquis tamen quod fieri minime credimus aliquis homo in*de* quid extraere uoluerit pro ipsa hereditate tam de nostro laborato quam etiam et de comparato que nos a uestra securitate deuindere non potuerimus aut noluerimus post parti uestre tunc pariemus parti uestre ipsam hereditatem duplatam uel quantum a uobis fuerit meliorata et uobis perpetim habitura. Facta carta nodum die VIII kalendas aprilis. Era M^a^ XI^a^. Viarigo et uxor mea leouilli in hac cartula uenditionis quod fieri uoluimus manus nostras roboramus++. Qui presentes fuerunt :

Cresconio ermigilli test. —Ihoannes credendi test. —Quiriacus gundisalui test. —Menendus edironi test. —Aluitus gundemarus test.

Janardus didaco conf. —Fafila diaconus conf. —Oletrio presbiter conf. —Felix presbiter conf. —Venedario odorio.

Framuldo teoderedus —Cesario conf. —Gundisaluus.

CX

Hujus pacti venditionis quorundam bonorum in villa Zelzoni charta autographa, olim ad Collegium da Graça *Conimbricensi pertinens, in Publico Archivo invenitur. Ex ea charta textum hausimus : verba vero illa quae, vel abolita, vel penè deleta vetustate erant, sumpsimus ex apographo, initii saeculi XVIII in codice, qui titulum* Tombo de S. Simão da Junqueira T. III *prae se fert, exarato.*

973

Christus. In dei nomine. Ego teodilo plaguit mici bone pacis uolumtas nullus quoque gentis imperio nec subadentis articulum nec pertimexentis metus set propria mici accessit uolumtas ut ubi uindere uobis uizoi dostrulfizes et uxori uestre sindileoua sicut et uindo uno pedazo de terra in uilla zelsoni subtus monte bogonti territorio portugalensis. leua se ipse pedazo de ipsa terra de pumare de songimera et figi se in fontano ad bauza de abbade et de alia parte per suo ualo et de alia parte per termino de pumare qui fuit de menindo. et idem uindo uobis alia terra qui se leua de ipso pomare de menindo et uay per fontano et figi se per suo ualo et idem figi se in fontano cum suo concluso et stat in fundo una mazanaria ualeriana. et aduc uobis hic concedo alia terra qui se leua de ipso regu et uay per suo ualo per termino de peraria usque fer in termino de romarigu et de alia parte per illo rego et inde per illo pozo et uay in giro et figi se ut prius dixit. et adicimus aduc uobis illo kasal cum suas parietes et cum suas mazanarias et suos castiniarios et cum sua agua et quanto ipsos kasales que in ista carta resonant in se obtinent et ad prestitum ominis est. pro que accepit de uos pretio uno lenzo et una adosa *(?)* et duos modios milio et II^as^ bebeas et II^as^ obelias cum suos filios tamto mici bene plaguit et de pretio penis aput uos nicil remansit in deuito ut abeatis ea uos firmiter et omnis posteridas uestra iure perenni temporibus seculorum agire uel donare aut cuit uos illa relinquere uoluerit liuera in dei nomine abeatis potestatem. Siquis aliquis omo uos

pro it calomiare uoluerit an uoluerit *(sic)* comodo abeatis licentia de me adprendere ipso qui in carta resonat dublado uel quanto ad uos fuerit meliorado et uobis perpetim auituro. Facta cartula uenditionis nonas iunii era millesima XI.ª Teodilo in anc cartula uenditionis a me ipsa cognouit facta mano mea +. Idem mexido suo filio confirmans + quila suo genro conf. +

brandila test. —menindo test. —arias de retorta test.
albura test. —sunimiro test. —uimaredo test.
cresconio test. —didagu test. —olidi test.
ermili test. —lili test. —songimera test. —uinili test.
Bendictus notuit.

CXI

Descripsimus ex libro regestorum, Livro de D. Mummadona *sic dicto.*

973

Cartula de sancta eolalia de nespereira et de britelo

In dei nomine. Ego idiuerto et uxor mea fradegundia Uobis Guntemirus confesso et fratres et sorores habitantes in casa de vimaranes. Placuit nobis bone pacis et uoluntas ut faceremus uobis sicuti et fecimus textum scripture cartula uendicionis de ecclesia uocabulo sancte eolalie que est fundata in villa nesperaria subtus monte de cauallus territorio bracharensis. de ipsa ecclesia damus uobis inde medietate integra cum cunctis prestacionibus suis domus cubas cubos ministeria lectos catedras uel omnis intrinsecus domorum et omnias suas adiacentias sicut illa obtinuit ansemirus abba pumares uineas sautos aquis aquarum de quantus ipse ansemirus abba in suo iure obtinuit medietate integra uobis inde damus atque concedimus et alia villa de britello quos fuit de pelagio et de felicia siue quantum nos ibi comparauimus in ipsa villa pumares vineas sautos casas cupos cupas catedras lectus exitum et regressum arbores fructuosas uel infructuosas aquas cursiles uel incursiles uel quantum in ipsa villa potueritis inuenire tam de patre nostro quam et de comparatela. ut abeatis ipsa villa iuri quieto integra cum cunctis prestacionibus suis ut quicquid exinde agere facere uel iudicare uolueritis liberam in dei nomine habeatis potestatem mea racione integra siue de comparatela ubique illa potueritis inuenire. damus uobis medietate integra de ipsa ecclesia et illa villa integra pro uestro renouo CC^os XXX^a modios de ciuaria que abuimus a dare in casa de nesperaria et non abuimus unde uobis illos complere. ita ut de hodie die uel tempore sit ipso que in carta resonat de iuri nostro abrasa et in uestro iure uel dominio sit tradita atque confirmata. Siquis quod fieri minime credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus contra hanc cartula conceptionis que nos in iudicio non potuerimus deuindicare aut uos in uoci nostre quomodo pariemus uobis ipsa et ipsa uilla duplata uel quantum ad uos fuerit meliorata et uobis perpetim. Notum die VIII° idus nouembris. Era Mª X^a I.ª Ildiuerto *(sic)* et fradegundia in hanc cartula uenditionis manus nostras roboramus.

Aloitus test. —Jesulfo test. —Patre test. —Aaron confesso test.
Johannes confesso test. —Didacus confesso test. —Caritus test. Didaco test. —Roderico test.
Rapinato telliz test. —Teodegildo test. —Johannes presbiter test. Tramiro test. —Uiliamirus diaconus notauit.

CXII

Romarius et Emilo fratres donant Domitriae et suo duplici *monasterio bona quaedam propè flumen* Ave, *ecclesiasque duas cum suppelectile. Charta autographa, ex chartophylacio Sedis Conimbricensis in Publicum Archivum delata, nobis textum suppeditavit.*

974

Domnis inuictissimis ac triunfatoribus christi gloriosis sanctisque martiribus domini salbatoris sancte marie semper uirginis et genetricis domini nostri ihesu christi sancti migaeli arcangeli sanctorum apostolorum petri et pauli sancti andre apostoli sancti martini episcobi et confessoris domini. ego serbo christi rromario presbitero et germana mea emilo ideo extitit deuotionem pro remedio anime mee uobis hoffero et concedimus in loco predicto uilla que dicent ualeriani que est iusta castellu de boue rribulum aue inter uilla mazanaria et fornellu.

obinde ego iam dicto rromario hoffero et confirmo uel testamento facio de lloci ipsius sancti salbatoris uel sociorum eius ut ic diximus sacris sanctis altaribus et tiui domitrie uel potestatis tue et fratribus et sororibus tuis qui tecum in uita sancta perseuerauerint concedo uel adtesto uobis ipsa ecclesia uocabulo sancta maria et sancto migaelum et sancto martino. et adicimus uobis alia ecclesia uogabulo sancto migaelum arcangeli et sancti mameti martiris christi cuius baseliga fumdata est in uillar que dicent felgaria .... *(?)* cum omnem suos intrinsegus quod ad usum hominis pertine ad ipsa ecclesia secundum illa obtinuit tio uestro astruario cum coniungia sua. contesto uobis ipso que supra diximus cum omnem suos dextros et suos libros uel omnem sua ministeria signos cruces capsas calices uelus uel omnem suo hornamento altaris terras ruptas uel barbaras petras mouiles uel inmouiles arbores fructuosas uel infructuosas pumares uineas sautus rrouoreta aquas cursiles uel incursiles exitus montium uel recressum uel hubi illa potueritis inuenire per llocis et uigus et terminos antigus tam de nostro conparato tam et de nostris donationibus ab intecro uobis testamus extra terras que a benedicta incartauimus et extra racione que fui de gondesindo et de fralemgo in uillar ilderizi. Ita ut diximus sit omnia quod super testatus est ad ipsum lucum deserbia pro tolerantia fratrum serborum domini qui ibidem in uita sancta perseueraberint. Ita ut de odie uel tempore sit omnia quod superius resonat ad ipso llocum deserbia quod et iuratione confirmo per deum celi et tronum glorie eius qui contra hunc factum nostrum numquam uenturi erimus ad inrunpendum. siquis tamen quod fierit non credo ut aliquis homo ex propinquis nostris uel quislliue generis omine hunc factum nostrum inrunpere uoluerit in primis sia excumunigatus ad corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et cum iuda traditore auea partem in damna secularia et insuper parie IIII^or^ auri libras quamtum exolbat et uos pereni. Facta seriem testamenti III^to^ idus magii. Era millesima XII.^ma^ rromario presbitero in oc testamento mano mea +.

rrizila test. —germias test. —mito test. —domnicon test.

guandila test. —argerigu test. —abolino test. —ascarigus diaconus testes sumus.

CXIII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii decerpsimus.*

974

Testamentum de uillauerde suptus uakariza

In dei nomine. Ego uincenti presbiter cognomento homeir in domino deo salutem eternam amen. Placuit mihi ut facerem ad uobis domno et pater primus abba simul cum collegio cenobio uestrorum pro remedio anime mee contestarem uobis sicuti et contesto uilla mea propria quos eiecit de stirpe mea et est nomen eius uillauerde comparada de abios et parentibus uel eredibus meis nomine bacturio inter uimeneirola et barriolo ripa ribulo uakariza suptus mons buzaco territorio colimbrie. concedo uobis ipsa uilla per suos signales in circuitu secundum iuri meo manet cum omnibus prestationibus suis domus cortes cum edificiis suis uineis pomiferis hortis et sesegas molinarum cum VIII° molinos que iam ibidem feci. Ita ut in uita mea mihi deseruiat et post obitum meum ab integro concedo. Quo et coniurationem confirmo per deum patrem omnipotentem quia contra hunc meum factum numquam ero ad inrumpendum. Siquis aliquis homo contra hunc meum uotum ad inrumpendum uenerit in primis sit excomunicatus et ad cetui christianorum segregatus et cum iuda traditore habeat participio et ipsum quod auferre conaberit quadruplo componat et post parte iudicum D solidos componat stantem et permanentem. III° kalendas iunias. Era M XII^a^. Ego uincenti presbiter in hunc testamentum quem fieri uolui manu mea r++oboraui.

Zuleiman iben salomon test. —Iuliani iben abbilion test. —Homeir iben abdella test. —Abzuleiman iben iquila test.

Santon iben senior test. —Abuldazir iben aldemir test. —Iohanne iben Zacoy test. —Abundantius presbiter test.

CXIV

Ovecus Garseani donat Laurbanensi Monasterio villam S. Comba, *cum praediis rusticis ipsae obnoxiis, ecclesias et suppelectilem. Descripsimus ex autographa charta, olim in chartophylacio Conimbricensis Sedis, nunc in Publico Archivo servata.*

974

Hob honorem domini nostri ihesu christi et sanctorum glorissimorum martirum sancti mametis et sancti pelagii et cetera sanctorum apostolorum pignera que in eodem loco sunt recondita in loco nominato urbanensi cenobio suburbio colinbrie. Ego famulo dei oueco garseani con peccatorum meorum mole depresso in spe fiduciaque sanctorum meritis respiro non usquequaque dispiratione deycior qui etiam texte consciencie reatui meo criminis sepe pabesco Ut per uos tandem sanctissimi martiris reconciliari merear a domino deo nostro. Et quia scriptum est —uobete et reddite domino deo uestro— Et ideo cum omni affectu mentis atque operis ipsa mea deuotionem adinplendo procuro. Unde monucula mea aliquantulum munus ex uoto proprio procuro confferre sicut enim legimus instituta sententia comodo principes nostri constituerunt comodo accesserunt una cum ortodoxis uiris inlustris presago spiritu pleni calle rectis pro dubio declararunt de hereditatem propinquis siue neptis uel extraneis aut cuiuslibet personeis ut unusquisque de rebus suis in omni robore et perpetua firmitate abere tradere liceat. Ego exiguo famulo dei oueco garseani placuit michi sano animo integroque consilio mente perfecta pacisque uolumtas ut facerem ad ipsius loci sancti mameti textum scripture testamenti series benefactis ideo offero pro remedio anime mee siue defunctorum meorum In primis uilla de sancta columba cum suos uillares et suas ecclesias et suis locis et terminis antiquis uineas pomares ortos ortales aquas aquarum sesigas molinarum exitus montium ingressus et regressus domus cortes intrinsecus eorum cubas cum bibere cubos cum cibaria aurum argentum ornamentum ecclesia pannos siricos lineos uel laneos caballos equas mulos asinos frenos sporas spadas scudos lanceas lorigas ferrum seu metalorum uel quantum apprestitum ominis est. Et diuidet ipsa uilla et ipsos uillares per illa arca que est in illo campo iuxta illo fontano inter sancto iohanne et perget per lomba que diuidet cum termino de trexete ubi est uia antiqua et inde per montis per petras fictiles usque diuidet cum uilla genestosa per lomba prope ecclesia sancti pelagii inpronante per termino forte usque in ribulo adon et de alia parte contra parte aquilonis per montes et per arcas antiquas et per petras sicilatas que diuidet cum uilla aluarin et inde inpronante ad ribulo crinis et concludet alio monasteriolo nomine sancti georgii et inde per ribulo crinis usque in foce ribulo adon. Etiam omnia quod notaui medietatem partem concedo. Siquis tamen hunc factum meum infringere temtaberit aut alii genere demutilare que temtauerit an filiis suprinis nebotis aut aliquis omo qualibet subrogota persona ut hunc meam deuotionem necletem aut spontem conpuellere uoluerit in primis ira dei omnipotentis super eum descendat et uiuens a fronte inbalus careat lucernis et ad corpus domini nostri ihesu christi sit segregatus et dupla perditione damnatus atque cum iuda proditore adsurus lugeat penas in eterna damnatione. et hanc series testamenti firmiter abeat roborem. Facta kartula testamenti XI kalendas agusti. Era T X II.ª Ego oueco garseani in hanc kartula testamenti manu mea confirmo +.

gutieri muniz confirmans + —didagus confirmans + —sub christi nomine uilulfus colimbriensis episcopus conf. —sub christi nomine Iquilani dei gratia episcopus uisense sedis conf. —sub christi nomine iacobus dei gratia episcopus lamezense sedis conf.

Hanni didaz test. —gundisaluo scemeniz test. —abolmundar gondolfyz test. —garsea sanctiz test. —abbitu benedictiz test.

oueco gudesteiz test. —albaro ansuriz test. —eita maioriz test. —guntelli test. —maurelle garzez test. —garzia muniz test. —scapa test.

gomece muniz test. —scemeno sauaricoz test. —munio didaz test. —ermigio didaz test. —didago uielaz test.

teodosius abba —cresconius presbiter —sarrazinus presbiter —martinus presbiter scripsit.

CXV

Gundesendus et uxor ejus Columba tradunt in manum Tructesendi praedium quodam in villa Guilhabreu *situm, eo quod praedium aliud ille amiserat rei vindicationis causa. Charta autographa olim in scrinio Monasterii Morariensis, nunc in Publico Archivo servata nobis textum praebuit.*

976

Christus. In dei nomine ego gundesendo et uxor sua columba uobis tructesendo placuit nobis bone pacis uolumtas ut faceremus uobis testu scripture firmitatis de erdate nostra propia que abemus in uilla uiliauredi. omnia uobis damus adque concedimus ab intecro per ubi illa podueris inuenire per suis locis et uicis et terminis antiquis et quanto in ipsa erdate aprestitu ominis est aucatis uos et posteritas tua. et damus uobis ista erdate pro illa que iam uobis uendideramus per pretio et per uestra carta in spodenzi et exiuit nobis calumniosa ita ut de odie die et tempore sit ipsa erdate de iuri nostro abrasa et in uestro iure sia tradita uel confirmata. siquis tamen cot fierit non credimus aliquis omo proinde calumniare uoluerit que dublemus uobis ipsa erdate et uobis perpetim auitura. facta cartula nodum die VIII° kalendas marcias. era millessima XIII.ª gundesendo et colomba in anc cartula manus nostra ++s.

fafila uimariz. guntigio presbiter. ioane gumiro. harraze zendon. uedisilo amarelo. arias gaudiniz. gundesendo sentariz. rauelle iusto. guntato didaci. arias randiz. aluano abrecano. beleco gardalia. bonus zendon. ariariz uegitu ic testes.

CXVI

Descripsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensi.*

976

De uilla larzana et de uarzena

Ego lubigildo et argifonsa uobis primus abba et fratribus uestris. Placuit nobis sano animo integroque consilio mente perfecta ut facerem ad ipsius loci et sanctorum altariorum uestrorum kartula testamenti de nostra hereditate propria que abemus in uilla larzana terras ruptas uel inruptas et in uarzanas hab integro uobis concedimus et in colimbria nostras ereditates. Omnia ut diximus pro remedio anime nostre uobis concedimus et parentum nostrorum qui migrati sunt de oc seculo tam in uita quam post obitum nostrum ut sint in sustent*a*tione fratrum qui in eodem loco sunt in luminariis altariorum uestrorum uel elemos*i*nis pauperum siue captiuorum. Siquis tamen quod fieri minime credimus et indubitanter tenemus aliquis homo uenerit uel uenire conaberit an nos an de propinquis nostris uel de extraneis contra hunc nostrum factum uel decretum ad inrumpendum uenerit In primis sit excomunicatus et extraneus a sancta communione et cum iuda proditore abeat parte in damna secularia et insuper pariet post parte ipsius monasterii quantum auferre temptauerit in quatuor duplo componat et uobis perpetim abitura. et post parte iudicum D solidos. Factas cartas testamentorum idus martii. Era millesima XIII.ª Et nos pernominatos homines de figaria et de uillare telliado et de kasomes id sumus pernominatos Zahadon mestulius et laudonie abaiub presbiter iulianus presbiter ihoannes et domna de uilla fundila sesuito frater et aluitus presbiter Leobigildo in has kartas testamentorum quod fieri uoluimus et religendo cognouimus manus nostras proprias r+++++++++++++oborauimus. Qui preses fuerunt :

Juliano test. —Saluator test. —Galindo test. —Didago test. —Iben donello test. —Elias iben apaz test. —Santimir iben apaz test. —Randulfo iben spidio test. —Lones iben didago test.

Froila conf. —Romano iben froila test. —Jacob iben iohanne test. —Gontado iben sijoi test. —Omar iben lucido test. —Zacarias iben unsuito test. —Rapario *(?)* iben sesmiro test. —Gaudinas. Reirigu. Fagildo. test.

CXVII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii hausimus.*

976

Testamentum de domna palla de alualat

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris uidelicet filii et spiritus sancti. Hec est tomum series scripture testamenti quem facere decreui Ego Enderkina qui et palla uobis domno primus abba cum collegio fratrum uobiscum degentes in locum sancti mametis et cetera sanctorum pignera in loco ipso recondita quorum baselica fundata esse dinoscitur in latera montis urbani in domino deo salutem sempiterna amen. Annuit atque conuenit spontanee mee uolumptatis electio ut concederem atque contestarem uobis tertia de uilla de albalat ab integro per suos antiquiores terminos. Et abui ipsa uilla de parte parentum uel abiorum meorum que michi euenit in parte sub diuisionis ordine quem abui cum germanos uel eredes meos. Et est ipsa uilla iam dicta albalat secus ciuitas conimbrie discurrente ribulo mondeco. Et diuidet cum uillas prenominatas fonte auria et bollon et de tertia parte nobales quas aperuit de stirpe fratri uestro gundemiro iben daudi. Do et contesto de ipsa uilla iam dicta tertia parte ex integro cum omnibus prestationibus suis sicuti iuri meo mansit uel manere poterat ut sit pro sustentatione fratrum seu ospitum pauperum et peregrinum et pro luminaribus altariorum uestrorum pro remedium scilicet anime mee siue parentum uel abiorum meorum seu etiam pro memoria perenniter conseruanda de uiri meo pie memoria domno suario. Abeatis adeatis et in perpetuum uindicetis iuri quieto. Siquis tamen quod fieri non credo aliquis homo uenerit qui hunc meum factum uel uotum infringere uel uiolare uoluerit in primis que domini sunt sit segregatus a corpus et sanguinem domini nostri ihesu christi et cum impiis et sceleratis penas luat tartareas baratro dimersus. et pro secularia damna afflictus pariet ipsa re que auferre temtauerit post parte monasterii dublata et ad iudicem insistentem solidos D et hunc meum uotum uel factum in cunctis obtineat firmitatem roborem. Facta series testamenti die III° idus agusti. Era millesima X^a^ III.^a^ Ego enderkina qui et palla hanc concessione a me facta quod fieri uolui et religendo cognoui manu propria + conf.

Dulcidius diaconus test. —Sancio gartianiz test. —Magister leui test. —Sonimiro test. —Barualdo test. —Exemeno enniquiz test. —Habzec ordoniz test. —Aluito ordoniz test. —Suario arianiz test. —Menendo iben elias test. —Arias iben uitus test. —Teodilla conf. de cella noua test.

Elias iben Zekerini test. —Albauzan iben mahamudi test. —Mudurafe iben fatelion test. —Amatorem iben uassallo test. —Iquila iben nezeron test. —Iulianus presbiter test. —Albura presbiter test. —Godino presbiter test. —Zeide presbiter test. —Ermorigo presbiter test.

CXVIII

Charta haec venditionis in Libro Testamentorum *Laurbanensi invenitur.*

976

Testamentum de uilla de ferrariolos

Nos omnes de ferrariolos que subter roboraturi uel signa facturi sumus. Id sumus marcus et uxor mea antulina Abdonna et filiis meis meheb et menendo montukem et uxor mea palma iusto et uxor mea eolalia nausti iulia arias et uxor mea maiorina elias et uxor mea maiorina item iulia leocadia Item menendo et uxor mea faregia totos de uilla ferreirolos uobis domino primus abba uel fratribus uestris. Placuit nobis atque conuenit nullus quoque gentis inperio nec suadentis articulo sed propria nobis accessit uolumtas ut uenderemus uobis nostra uilla integra que uocitant ferrariolos pro precio nominato id est octuaginta modios inter milio et tritico tantum nobis bene conplacuit et de precio apud uos nichil remansit in debitum. Ita de odie et tempore sedeat illa uilla de iuri nostro abrasa et in uestro tradita atque confirmata perpetimque abitura. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus contra hunc nostrum factum ad inrumpendum in primis sit excomunicatus et quantum auferre conaberit in duplo componat et ad iudicem L^a^ solidos. Et anc karta uenditionis plenam habeat roborem. Facta karta uenditionis kalendas nouembris. Era millesima XIIII.^a^ Ego marco et uxor mea antulina abdonna et filiis meis moheb et mendo montukem et uxor mea palma Iusto et uxor mea eolalia arias et uxor

mea maiorina nausti iulia leocadia menendus et uxor mea faregia in hanc karta uenditionis quod fieri uoluimus manus nostras r+++++++++++++++++++++oborauimus.

Qui fuerunt presentes. dauid de handones —Samuel de larzana test. —Salamon de kanallas test. —Elias de auelanas test. —Abdella et uitus test.

CXIX

Monasterio sive ecclesiae de Cacanes donat Trastina bona immobilia quaedam. Descripsimus ex autographa charta, olim in scrinio Collegii da Graça, *sic dicto, Conimbricensis, nunc in Publico Archivo servata.*

976

Christus. In dei nomine ego trastina cumlomento trastalo. Non est enim dubio sed multis manet cognitum ac bene notissimum heo quod ego iam sepedicta plaguit mici bone pacis uolumtas ut facere sicut et facio testum scripture firmitatis uel donationis post parte de mea quinta ad domus sanctorum sancti salbatoris sancti mametis sancte crucis sancti martini aepiscopi et sancti cibriani aepiscopi cuius baseliga scita est in cacanes. testo atque concedo ibidem ad ipsius domus sanctorum uel ad suos fratres qui ibidem perseuerantes fuerint in uita sancta omnem mea ereditas quanta aueo in ipsa uilla de cacanes per omnis suis terminis antiquis in quantum post mea parte ibidem ad prestitum ominis est. omnia concedo in terras in montes in fontes pomares sautus rouoretus figales petras uel quantum ibidem ad prestitum ominis est siue etiam et in uilla coua concedo iii^or castaniarias qui sunt in riba de fontano super portum ubi dicent ponte de domno uiliulfu de ipso fontano usque in illa riba sursum concedo ipsas castaniarias comodo stant per ordine cum homne ipso terreno quod resonat. omnia quod iam superius diximus concedo et dono omnia ab integro post parte de mea quinta pro remedio anime mee ut donet mici dominus remisio peccatorum meorum aueant et possideant fratres iuri quietum et in perpetuum uindicent qui ad ipso domus sanctorum perseuerantes fuerint. Et siquis quod fieri non credo aliquis omo uenerit ex progenie mee aut quisliue homine qui isto meo factum inrumpere uel infringere tentauerit in primis sit excomunigatus et de fidem catholiga exegregatus ut cum iuda traditore abeat participio et sit ibidem condemnatus ut oblacio eius non recipiatur dominus pro in operibus iustisie *(?)*. Et insuper pariet in uocem ipsius eglesie uel de suos fratres ipsas ereditas duplata uel quod lex doguerit. Notum die quod est iii kalendas ianuarias. Era Millesima xiii.^a

Trastina in hoc pactum testamenti manum mea + fecit. Exemeno grisomariz test. Gondesindo test. frater teodefredo test. Fagildo test. teodila test. didagu diagonus edonia teodilani aragunti crementina uiliefonsus adulfiz semdamiru testes.

CXX

Monasterio S. Joannis de Valeiri *Penedruia praedia rustica varia donat. Ex autographa charta, quae in chartophylacio Conimbricensis Sedis servabatur, et nunc in Publico invenitur Archivo, descripsimus.*

977

In nomine sancte patris *(sic)* et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritu sancti ob onorem uel amorem tuo christe triumfatorum et martirum tuorum natiuitas sancti ioanis babtista et precusoris christi corum baselica esse fundata discernitur in uilla ualeiri discurente riuulo rio mediano terredorio portugalense prope ciuitas sancta maria. obinde ego penedruia plagui mici bona pacis et uolumtas ut facere ad ipsius locis domnis sanctis textum simul et scriptura firmitatis de ereditate mea propria que abeo in uilla quod est inter ualeiri et ipse casal cos uocitant osorei et est ipse casal in riba de ille riuulo que discurre per figueirido et de alia parte in gondulfi medio de illo casal de riba de ille riuulo gustu.... lus pinus per ubi illos potueritis inuenire et ipse casal quos uocitant sauegodi exparte cum osorei per ille riuulo que descurre de figuerido et per ille aroio qui discurre de illa lagona et exparte con pumares et uadi iusta ille forno telliario. do ad ipsius locis sanctis mea ereditate et mea edificia quantum ibi potueritis inuenire et pro remedium anime mee et pro uictum et uestimentum monagorum fradrum uel sororum qui ibidem in seruicio permanent et non damus ei licitum ad nullo omine proinde aligo deuindigare nisi ad ipsius domnis sanctis. nodum die quod est x° kalendas maii era millesima x^a v. siquis tamen quod fieri non creditis aliquis ohmo ueneri ad inrunpendum contra unc factum nostrum inrunpere temtauerit in primis

siat exconmunigadus ad corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et con iuda traditore parte suscipiat in eterna damnatione et numquam finemda et insuper pariat ipsum quod sursun resonat dubladum. factum est anc series testamentum. penedruia in oc series testamentum manun mea r+o. pro testes gundisaluo presbiter quos uidi. Emila quos uidi. Fonso presbiter quos uidi. nebocano quos uidi. Auomar quos uidi. senteiro test. ordonio test. petro test.

Inuenando notuit.

CXXI

Daniel presbyter et Zuleima cum uxore et filiis vendunt abbati et fratribus Monasterii Laurbanensis quasdam molas aquarias in Forma sitas. Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi hausimus.*

977

In dei nomine. Ego daniel presbiter et zuleima cum uxore mea et filiis uobis domno primus abba cum congregatione uestra. Placuit nobis adque conuenit nullius cogentis inperio nec suadentis articulo nec pertimescentis metum sed proprie nobis accessit bone pacis uoluntas ut uenderemus uobis molendinum nostrum proprium quem abemus in uilla que uocitant forma. et habet iacentia ipsud molendinum super uestrum molendinum qui est ad illam pontem. Vendidimus uobis ipsum molendinum integrum cum omni sua prestantia Ego daniel presbiter II^as^ partes de ipso molendino et ego zoleiman illa tertia et accepimus de uobis precium aderatum et definitum. Ego daniel presbiter peza de bacellare qui erat in coselias et abet iacentia de una parte uinea de uinea *(sic)* de domna iulia et de alia parte sua uinea de daniele presbitero Et ego zuleiman accepi de uos argentum solidos XXII° XVII solidos hazimis *(sic)* et V^e^ solidos mohomati. Vos dedistis et nos ex integro accepimus et de pretio apud uos nichil remansit in debitum. abeatis adeatis et in perpetuo uindicetis iuri quieto uos et omnis posteritas uestra. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenire conauerit qui uos pro ipso molendino inquietare uoluerit an nos an quislibet omo que nos post parte uestra uindicare uel auctorizare aut noluerimus aut non potuerimus pariemus uobis ipso molendino duplato et post parte comitis uel regia potestas pariemus solidos C et uobis perpetim abituros. Facta kartula uenditionis sub die III° idus iulii. Era M XV.^a^ Ego daniel presbiter et Zuleiman cum uxor mea in hac kartula uenditionis quod fieri uoluimus manus nostras confirma+uimus. Muluc aba ic test. —selmon iben leim ic test. Lazaro iben gondemiro ic test. Abzuleiman iben iquila ic test. Zuleiman iben salomon ic test. Abolbalit iben tauron ic test. Abzeri presbiter ic test. Garseas presbiter test. Homeite iben abdela ic test. Bakri iben abdela test. Venze presbiter ic test. Paulus presbiter ic test.

CXXII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Monasterii decerpsimus.*

978

Testamentum in ripa de seira illa uilla

In dei nomine. Ego adaulfus presbiter uel conuerso in domino deo sempiternam salutem amen. Ideo placuit mihi per bone pacis et uolumtas ut facerem uobis domno primus abba textum scripture de omnia mea hereditate que habeo in ripa de seira id est mea uilla pernominata seira integra terras ruptas uel inruptas arbores pomiferis et quicquid ad prestitum ominis est omnia ab integro uobis concedo pro remedio anime mee uel parentum meorum. Ita ut in uita mea mihi deseruiat et post obitum meum ad monasterium lauribanus reuertat. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis omo uenerit uel uenero contra hunc meum factum ad inrumpendum in primis sit excomunicatus a corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et cum iuda traditore abeat participio et insuper quantum auferre temtauerit in dublo componat. Facta carta testamenti VIII kalendas magias. Era millesima XVI.^a^ Ego adaulfo presbitero uel conuerso manu mea propria r++oboro.

Vir obtimo test. —Valide test. —Abtauita test. —Mirualdo test. —Melior test. —Item ualide test. —dulcidius test.

CXXIII

Ex **Libro Testamentorum** *Laurbanensi descripsimus. (Vid. ante n.* CXXI.*)*

978

De molinos de forma

In dei nomine. Ego zuleiman iben lazaro et uxor mea et filiis meis uobis domino primus abba cum collatio uestra. placuit nobis atque conuenit ut uenderemus uobis nostro molino que abemus in forma. uendimus uobis ille molino ab integro cum suo accessu uel regressu et cum suo aqueducto sicuti iuri nostro mansit. Et accepimus de uos in precio una uinea in uilla de coselias. uos dedistis et nos accepimus. Ita de odie die uel tempore sedeat ille molino de iuri nostro abraso et in uestro tradito. Siquis tamen quod fieri credimus *(sic)* aliquis omo uenerit uel uenire conaberit contra unc nostrum factum quomodo pariat uobis ille molino dublato et uobis perpetim abituro. Facta karta uenditionis XVII kalendas magii. Era M^a^ XVI.^a^ Ego Zuleiman in anc carta uenditionis manus nostras r++oborauimus.

Froila gutierriz test. —Homeir iben abdella test. —Venze presbiter test.

Zuleiman iben nezeron test. —Garseas presbiter test. —Paulus notuit.

CXXIV

Pactum venditionis mediae partis villae de **Moreira** *et mediae villae de* **Causo**. *Charta autographa quae olim in scrinio Monasterii Morariensis servabatur, nunc vero in Publico Archivo custoditur, textum nobis suppeditavit.*

978

Christus. In dei nomine ego geluira uobis donani zalamiz et uxor uestra .... plaguit nobis bone pacis uolumtas .. uendimus uobis uel donamus uilla de moraria mediatate de illa cum omnibus prestationibus suis terras pomares uineas domus montes fontes exitus per suis terminis antiquis ductus earum uel sesigas molinarum. abet iacentia ipsa uilla discurrente ribulo leza subtus montis petrosso prope litore maris damus uobis mediadate de ipsa uilla integra cum omnes prestationibus suis uel adiacentie sue. et damus uobis de uilla de causo que fuit de ioacino mediadade integra con omne adiacentie sue quantum ad prestitum in ea deseruit quantum ad prestitum ominis est ubi uos illa potueritis inuenire per suis terminis antiquis et acepimus de uos pretio que nobis bene conplaguit cauallo de ..... *(?)* boues et III^or^ panos placiuiles de singulos boues et aligos folles et de pretio aput uos nicil remansit in deuito. de odie die sit de nostro iure rasa in uestro dominio sia confirmada aueadis uos ea uel filiis uestris uel omne posteridatis uestre. siquis sane quod fieri non credimus aliquis omo uos pro illas uillas calumiare uoluerit que uos in uoz nostre deuindigare non potueritis et nos ausati fuerimus in retro facere que ad uos illa non auctorquemus ad concilio pariemus a uos illas dublatas uel quantum uos fueritis melioratas et uos perpetim. Facta cartula uenditionis VI idus *(?)* setenbris. Era T^a^ XVI.^a^

geluira nunniz in anc cartula manus mea confirma. gunterodis manus mea confirma+mus.

zidi cresconiz test. —uermudo cresconiz test. —pelagio eganiz test. —quintila eganiz test. —uermudo aluitiz test. —rossendo *(?)* aluitiz test.

aluito brandiliz test. —gudesteo test. —rapinado test. —petro test. —spadengo *(?)* test. —doniz *(?)* test.

uimara notuit.

CXXV

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii descripsimus.*

978

Testamentum de azeuedo in terra de sancta maria

In dei nomine. Ego indigna gogilli cognomento bellida cum peccatorum mole depressa placuit mihi sano animo mente perfecta pacisque uolumptas ut facerem ad ipsius loci sancti mametis et sancti pelagii martiris christi quorum baselica fundata est in territorio colimbrie kartulam testamenti de meas uarzenas que abeo in uilla de azeuedo ad ille porto de sancto uincenti de ambas partus *(sic)* ille fontano et ille molino qui fuit de arias liquiz integro et sunt illas hereditates in terra de sancta maria ad ille porto de sancto uincenti de peraria. omnia ut diximus uobis concedo pro remedio anime mee et parentum meorum. Siquis tamen quod fieri non credo aliquis homo uenerit ad inrumpendum unc meum factum in primis sedeat excomunicatus et quantum auferre temtauerit in dublo uobis componat. et unc meum uotum firmum abeat robore. Facta series testamenti VIII° kalendas decembres. Era M XVI.ª Ego gogilli in ac testamenti manu mea r++oboro. Seniorino test. dulcidiu test. Viliulfu test. Arias gendiz test. Moderigu noemiz test.

CXXVI

Charta autographa hujus donationis bonorum in Alvarelhos, Gemunde *et* Zadões, *olim in scrinio Monasterii Morariensis, nunc in Publico Archivo servata, textum nobis praebuit.*

979

Christus. In dei nomine ego animia conomento nina placuit mici asto animo et bone pacis uolumtas nulis coque gentis inperio nec suadentis artigulo set probia mici accesit uolumtas ut donare uobis adefonsus sicut dono adque confirmo omnia mea eredidate que aueo in uila uocidada aluarelios et in uila gemundi et uila zadones et sunt ipsas uilas in urbium portogalensis secus ribulo aue et sunt ipsas uilas de subsecionem parentum meorum soario et mater mea ..... *(?)* in locum santum christoforum. istas uilas iam supra nominatas per suis terminis et limitis abtiquis *(sic)* sexta *(?)* quamto me conpetet inter eredibus meis in pomares et domibus meis exitus montis aquarum terrarum kacosolanos *(?)* et baruarum et omnia montana et omnia aruustriorum quamto ad prestidum ominis est quam in ipsa mea porcionem inuenire podueritis omnia porcionem mea integra tiui concedo dono adque confirmo. aueas tu adefonso et omnis posteritas tua iuri quiedo et temporibus seculorum et quitquit de ea facere uoleris liuera in dei nomine aueas potestate sub eam tamen uidelicem racionem seruada eum aut aliquis de probinquidane *(sic)* mea uel de quacumque parte aliquis omo persone uenerit inronpendum contra anc cartula confirmacionis que eum post tua parte in iudicio deuendere non poduerit pariet tiui in cuiusliue iudicio fuerit electo ipsa eredidade dublada uel quamto ad uobis fuerit meliorada et tiui perpedim auiduro. facta kartula donacionis Era millesima xªvnª quod est mense marcio. animia conomento nina in anc kartula donacionis manu mea conf.

ioane prespiter test. modericos prespiter. donani test. sendino test. gondissaluo test. sauarico test. abregano test. eirico test.

CXXVII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi desumpsimus.*

980

Testamentum de alquinitia de gaudinas et conposta

In dei nomine. Ego gaudinas et uxor mea conposta. Placuit nobis sana mente integroque consilio mente perfecta ut faceremus uobis textum scripture de ereditate nostra propria que habemus uel augmentare potueri-

mus usque ad obitum nostrum id est de uilla alquinitia media *(?)* ubi est uestra ecclesia uocabulo sancti martini territorio miranda et nostras cortes cum casas et intrinsecus domorum omnia que ad usum ominis pertinet. et nostras uineas iuxta illa ecclesia cum suas aquas et suos ortos. Adicimus etiam alia uinea qui est in ipsa uilla et nostras terras ruptas uel inruptas. Omnia ab integro uobis domno mestulius abba et sancti mameti de cenobio laurbanus concedidimus post parte monasterii uestri iam supra dicti. Siquis tamen quod fieri non credimus et aliquis omo uenerit uel uenerimus contra hunc nostrum factum ad inrumpendum In primis sit excomunicatus et cum iuda traditore habeat participio et insuper quantum auferre temptauerit in quadruplum uobis componat. et unc nostrum factum plenum abeat roborem. Facta karta testamenti v kalendas martii. Era millesima XVIII.ª Ego gaudinas et uxor mea conposta in anc kartula testamenti quod fieri uoluimus manus nostras r++oborauimus.

donnon test. —Arias test. —Floride test. —iacob test. —Aluitu test.

Viadeir test. —abonazar test. —Veila test. —Zuleiman test. —Gudesteo test.

Recemiro test. —Salude test. —Abzag test. —Mestulio test. —Leouildo test.

CXXVIII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi hausimus.*

980

Testamentum de talaueiro

Domnis inuictissimis hac triumphatoribus sanctisque martiribus sancti mametis et sancti pelagii et sotiorum eius corum baselica esse scita in loco predicto subtus montis lauribanus secus ribulo mondeco suburbio conimbrie quos patronum abere uelle et quos propagatorem apud pium redemtorem desideramus. Ego nos exiguos famulos dei bahri et trunquilli cum peccatorem *(sic)* mole depressos placuit nobis sanus sana mente integroque consilio mente perfecta pacisque uolumtas ut adimpleremus lex quod gloriosos principes nostri constituerunt. Et ideo nos pertimescentis dies magni iudicii ne repentina mors sub occasione nobis eueniat placuit nobis ut faceremus ad ipsius loci et sanctorum altariorum uestrorum kartula testamenti de hereditate nostra propria que abemus in uilla talabario in quinione de iben hocem uno agro de riu usque in monte in abdemna de una pars filios de homeite beate memorie et de alia pars sic similiter terra qui fuit de leopicini presbitero. et una uinea qui est in quiris iacente iusta iohanne iben alualiti et de alia pars uinea de auripino. et damus uobis nostras ecclesias uocabulo sancti micaheli arcangeli et sancti petri apostoli in uilla tentugal et in uilla arquanio sancte Eolalie semper uirginis concedimus firmiter ut diximus. Ita sic concedimus cupo de XXXX modios et cupa de XXXX quinales in quem ipso fructo se coleat et pro memoria nostra deseruiat. Sub ea tamen uidelicet rationem seruatam ut in uita nostra nobis deseruiat et post obitum nostrum iuri monasterii permaneat. Siquis tamen quod fieri credimus *(sic)* aliquis omo uenerit uel uenire conaberit contra unc nostrum factum in primis sit excomunicatus et cum iuda traditore abeat participio in eterna damnatione. et insuper quantum auferre conaberit in quattuor dublo componat et ad iudicem solidos D reddat. Facta karta testamenti v° kalendas iunias. Era millesima XVIII.ª Nos superius nominatim bahri et trunquilli quos elegimus confirmamus ++.

CXXIX

Pactum venditionis dimidiae partis cujusdam praedii extra moenia Conimbricensis civitatis siti. Charta autographa, ex scrinio Monasterii Laurbanensis in Publicum Archivum delata, textum nobis suppeditavit.

980

Christus. In christi nomine ego cresconio uobis domno primus abba cum collatio uestra. Annuit mici adque conplacuit per bone pacis uoluntas nullus cogentis imperio nec suadentis artigulo ut uinderem uobis mediatate de mea corte quem abeo in arraualde de conimbria et est ipsa corte secus eclesie sancti petri et alia parte uestra corte et tercia parte kasa de zalama iben floresindo et quarta parte corte de emulaz et de suos filios. Vendo uobis mediatate de ipsa corte simul cum illa kasa que est contra uestra corte et illa ficaria qui est ante illa kasa.

Et accepit de uos pretium aderatum et definitum in LXX et V solidos argenteos que mici bene conplacuit. uos dedistis et ego ex integro accepi et aput uos nicil remansit in deuitum. Abeatis adeatis et in perpetuo uindicetis uos omnis posteritas uestra. Siquis tamen quo fieri non credo aliquis homo uenerit ad inrupentum hanc kartula uenditionis que in iudicio post parte uestra auctoricare uel uendicare non potuero pariem post parte uestra ipsa corte et ipsa kasa duplata uel triplata. Et hanc kartula uenditionis plenum obtineat roborem et perpetue firmitate. Facta kartula uenditionis sub die II idus nobembres. Era millesima XVIII.ª

Ego cresconio in hanc kartula uenditionis quod fieri uolui et relegende cognobi manu mea +.

qui preses fuerunt. dulcidio iben abolmudar test. —iunizi iben salut test. —abamor mestalio iben abamor test. —ebrahim iben salut test.

abscogaleile iben salut test. —cundemiro iben zoleiman test. —heicar iben florit test.

beniamin diagonus notuit.

CXXX

Donationem hanc amplissimam villae de Traxede *et aliarum ex autographa charta, olim in scrinio Laurbanensis Monasterii, nunc vero in Publico Archivo servata, descripsimus.*

981

Ob honorem domini nostri ihesu christi et sanctorum gloriosissimorum martirum sancti mametis et cetera sanctorum pignera qui in eodem loco sunt recondita in loco nominato urbanensi cenobio suburbio colimbrie. Ego famulo dei gundisaluo muniz et uxor mea mamodona cum peccatorum nostrorum mole depressos in spe fiduciaque sanctorum meritis respiramus non usquequaque disperatione deicimur qui eciam texte consciencie reatui nostro criminis sepe pauescimus ut per uos tandem sanctissimi martiris reconciliari mereamur a domino deo nostro. Et quia scriptum est —Vouete et reddite domino deo uestro— Ego famulo dei Gundisaluus et uxor mea mamodona Placuit nobis sano animo integroque consilio mente perfecta pacisque uoluntas ut faceremus ad ipsius loci et sanctorum sancti mametis et sancti pelagii textum scripture testamenti series benefacti de omni nostra hereditate quam habemus de uilla nostra propria que uocitant Traxede cum suo monasterio discurrente ribulo adon prope ipsius ripa ipso monasterio cum omni ornatu suo. Cruces calices coronas capsas et uelas templorum uel omni ornatu ecclesie. Adicimus etiam alias uillas ad ipsum monasterium deseruiendum Ecclesia de traxedilina ubi est sepultura eius cum adiussionibus suis cum uilla genestosa. Et de alia parte uilla negosela que diuidet per arcas cum monte mauraz et trauanca. et dedimus in cubitu dextro per arcas que diuidet cum paradela per lomba usque in ribulo adon et ultra ribulo adon uilla que uocitant papizinos Et alia uilla olibaria de currellos cum suo monasterio et cum suos dextros et uilla de siluares cum suis terminis antiquis Et uilla de sancto iohanne de teliada et uilla de ragolfe. Ita omnia que notauimus ab integro uobis concedimus pro remedio anime nostre et parentum nostrorum diue memorie ut sit in sustentatio fratrum in luminariis altariorum uel elemosinis pauperum. Siquis tamen quod fieri minime credimus et indubitanter tenemus aliquis homo uenerit uel uenire conauerit de nostris propinquis uel de extraneis contra hunc nostrum factum ad inrumpendum in primis sit excomunicatus a sancta communione et cum iuda christi traditore habeat participium in eterna damnacione et pro damna secularia aflictum ipsud quod auferre temptauerit in quadruplum componat et post parte iudicum D solidos. et hunc nostrum factum plenum obtineat roborem. Facta series testamenti XI kalendas ianuarias. Era T X VIIII. Ego gundisaluus muneonis et uxor mea mamodona qui anc cartam testamenti iussimus facere et cum idoneis testibus confirmare et cum propriis manibus nostris confirmauimus ++.

Sub christi nomine Viliulfus episcopus colimbriensis sedis conf. —Sub christi nomine Iquilani episcopus uisiensis sedis conf. —Sub christi nomine Iacobus episcopus lamezensis sedis conf.

Rodesindus frenandiz conf. —Tedon suariz conf. —Telo aloitiz conf. —Menendus gunzaluiz conf. —Fernandus gutieriz conf. —Osorio ouequiz conf.

Beniamin diaconus notuit.

CXXXI

In Libro Testamentorum *Laurbanensi invenitur.*

981

Testamentum de gudesteo de recardanes

Domnis inuictissimis hac triumfatoribus gloriosis sanctisque martiribus sancti mameti et sancti pelagii et sotiorum eius martirum quorum baselica esse scita in locum lauribanus territorio conimbrie. Ego exiguo famulo dei gudesteo cum peccatorum meorum mole depresso Placuit mihi ut facerem ad ipsius loci et sanctorum altariorum uestrorum cartula conceptionis de terras quam habeo in uilla recardanes que conparei de eirigo et sunt III^s^ lareas. una larea que se leua de uallo de castiniarias et plega in ribulo de agada et habet in amplo II^os^ passus et cubito et alia larea qui iacet in uarzena maior leua sse de monte et plega in ribulo abet in amplo passus III^s^ et alia larea qui se leua de media uarzena et plega in ribulo habet in amplo passus III^or^ et II^os^ cubitos. Et XXXX^a^ modios milio et III^s^ cupos concedo post parte monasterii. Siquis tamen quod fieri minime credo ut aliquis homo uenerit anc cartula testamenti *(sic)* sit excomunicatus ad sancta communione sit segregatus et insuper pariet de quo contaminatum fuerit duplatum. et anc scriptura plena obtineat firmitate. notum die X° kalendas ianuarias. Era millesima XVIII.^a^ Ego godesteo manu mea r++oboro.

Eigo test. —Fromarigo test. —Ascarigus test.
Frater andre test. —Johanne test.
dominicus presbiter test. —Gondesindo test.
Sagadus presbiter scripsit hic fui.

CXXXII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi descripsimus.*

981

Testamentum de palos et de lamas de gunzaluo mendiz

Hob onorem domini nostri ihesu christi et sanctorum gloriosissimorum martirum sancti mametis et cetera sanctorum pignera quod in eodem loco sunt recondita in loco nominato urbanensi cenobio suburbio conimbrie. Ego famulo dei gundisaluus menendiz cum peccatorum meorum mole depresso in spe fiduciaque sanctorum meritis respiro non usquequaque disperatione deicior qui etiam texte conscientie reatui meo criminis sepe pauesco ut per uos tandem sanctissimi martiris reconciliari merear a domino deo nostro. et quia scriptum est —Vouete et reddite domino deo uestro— Et ideo ego exiguo famulo dei iamdicto gundissalus menendiz placuit michi sano animo integroque consilio mente perfecta pacisque uolumptas ut facerem ad ipsius loci sancti mameti textum scripture testamenti series benefacti de omnia mea ratione quam habeo in uilla uocitata palos secus ribulo uauga quarta portione de ipsa uilla ab integro per omne suos uicos et terminos anticos. et diuidet ipsa uilla cum uilla palaciolo et de alia parte uilla de padazanes et belli et alcorauin et christoualanes. et diuidet per montis meison frido et per uilla de hanni quod est de domna palla. Et de uilla lamas quarta portione integra per suos terminos anticos. concedo post parte monasterii iamdicti in ipsas uillas iam dictas quarta portione ab integro quantum mihi competet inter meos heredes pro remedio anime mee et parentum meorum diue memoria ut sit in sustentatio fratrum in luminariis altariorum uel elemosinis pauperum. Siquis tamen quod fieri minime credo et indubitanter teneo aliquis homo uenerit uel uenire conaberit de propinquis meis uel de extraneis contra hunc meum factum ad inrumpendum In primis sit excomunicatus a sancta communione et cum iuda christi traditore habeat participio in eterna damnatione. Et pro secularia damna aflictum ipsud quod auferre temptauerit in quadruplum componat et post parte iudicum solidos D.^os^ Et hunc textum scripture plenum obtineat roborem. Facta karta testamenti XI° kalendas ianuarias. Era millesima XVIII.^a^ Ego gundisaluus menendiz in anc kartula testamenti quod fieri uolui manu mea r++oboraui.

Veremudus rex. Prolix domni ordonii. —Sub christi nomine uiliulfus dei gratia episcopus colimbriense sedis conf. —In christi nomine ikilani gratia dei episcopus uisense sedis conf. —Sub christi nomine Jacobus

dei gratia Episcopus lamezense sedis conf. —Gutierre didaz conf. —Tello eloritiz conf. —Menendo gundisaluiz conf. —Rodorigo sarraziniz conf.

Tedon aldretiz conf. —Gundisaluo aluariz conf. —Rodorigo sarraciniz conf. —Gundisaluo didaz conf.

CXXXIII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi descripsimus.*

981

Testamentum de recardanes in ripa de agada

Hob honorem domini nostri ihesu christi et sanctorum gloriosissimorum martirum sancti mametis et cetera sanctorum pignera qui in eodem loco sunt recondita in loco nominato hurbanensi cenobio suburbio conimbrie. nos quidem exiguos famulos dei fredenando sandiniz et uxor mea geluira Cum peccatorum nostrorum mole depressus in spe fiduciaque sanctorum meritis respiramus non usquequaque disperatione deicimur qui etiam texte conscientie reatui nostro criminis sepe pauescimus ut per uos tandem sanctissimi martiris reconciliari mereamur a domino deo nostro. et quia scriptum est —Vouete et reddite domino deo uestro— et ideo nos supranominati fredenandus et geluira placuit nobis ut faceremus ad ipsius loci et sanctorum altariorum kartula testamenti series benefactis de tertia de uilla nostra propria uocitata recardanes in ripa de agada quomodo iacet cum uentosa et antolini comodo illas obtinuit sandinus suariz et uxor sua Exemena. Et habemus ipsa tertia integra per sortem diuisionis cum nostros iermanos. Homnia quod diximus ab integro uobis concedimus cum quantum in se obtinet. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenire conaberit qui unc nostrum uotum infringere temptauerit in primis sit excomunicatus ad sancta comunione et cum iuda traditore habeat participio in eterna damnatione et insuper quantum auferre temptauerit in duplo uobis conponat et post parte iudicum D^os^ solidos conponat et C^m^ flagellas suscipiat. Et hunc nostrum factum plenam obtineat roborem. Adicimus huic in loco et sancto cenobio liuerto nostro nominato teodemiro aluitiz et sua uxor ermesinda pro remedio anime nostre. Iterum adicimus ibidem ut per singulos annis de nostras salinas de coneliaria dent post parte monasterii XX^i^ modios de sal. Era millesima XVIII.^a^ Nos autem fredenandus et geluira in anc kartam testamenti quod fieri uoluimus manus nostras r++oboramus.

Gundisaluus muneonis conf. —Suario sandiniz conf. —Ranemiro gunzaluiz conf. —Menendo gunzaluiz conf.

Suario erotiz conf. —Pelagio liedroniz conf. —Meliazar iben alcapzor conf. —Beniamin diaconus scripsit.

CXXXIV

In Livro de D. Mummadona, *sic dicto, invenitur.*

982 *(?)*

Carta de villa fornos

In dei nomine. Ego tradilo conuersa vobis sobrinas meas Ermosinda conuersa Tadilo conuersa sesilli conuersa Ebrili conuersa Placuit mihi per bone pacis et uoluntas asto animo ut facerem uobis iam dictas textum scripture firmitatis de omne mea hereditate que abeo in uilla fornos et habe iacentia inter tamiga et durio subtus monte de aradus territorio anegia. damus uobis illa atque concedimus de omne ipsa hereditate III^a^ integra quantum me corpede *(sic)* inter fratres meos uel heredes. concedimus uobis atque confirmamus in terris montes fontes aquis pascuis atque paludibus terras ruptas atque dirruptas petras mobiles uel immobiles mazaneiras castineiras vineas uel omnes pomiferas siue etiam sesigas molinarum et omne domum meam cum suis intrinsecus domorum cubos cupas lectos mensas catedras uel quantum ibi ad prestitum hominis est. confirmamus uobis ipsa III^a^ integra et insuper casale que dicent uiniale quod fuit de auia nostra ermecundia. confirmamus uobis atque concedimus ut abeatis uos firmiter ipsa hereditate siue in uita mea siue post obitum meum in uestro iure sit tradita atque confirmata et de nostro iure sit abrasa et in uestro dominio sit tradita et concessa. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo contra hanc cartula firmitatis ueneris uel uenerit ad inrumpendum an nos an

alius in uoce nostra an unus ex progeniis nostris In primis ut sit extraneus a corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi non accipiat communione et cum iuda domini traditore luat penas in eterna dampnatione. Facta cartula firmitatis x° v° kalendas agustas. Era M.xx.ª Trudilo conuersa in hac cartula firmitatis manus meas roboro.

Solmirus presbiter test. —Felicis presbiter test. —Teoderedus test. —Bonacinus presbiter test.

Gontemirus confesso conf. —Gregorius presbiter conf. —Seremanus presbiter conf. —Arualdus diaconus conf.

Flomaricus dominicus test. —Marcus confesso conf. —Froila confirmo —Sangemiro conf. —Ordonius presbiter notauit.

CXXXV

Charta venditionis cujusdam agri in pago Sumlani siti. Desumpsimus ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis.*

982

Carta donationis

In dei nomine ego iliseo et uxori mea sendina rando et uxori mea flamolina argileoua *(sic)* framila et uxori mea trudili Placuit nobis bone pacis uoluntas nullus metum pertimescentis sed propria nobis accessit uoluntas ut ubi donaremus tibi sumla et uxori tue gudilo sicut et donamus ut ualleat donacio sicut et uendidit larea de terra in uilla sumlani territorio portugal et iacet iusta larea de uilifonso et de alia parte larea de nandulfo et donamus uobis ipsa larea super uestra mensa ad pane et ad carne et ad bibere uos donastis et nos accepimus. Ita ut de hodie die uel tempore de iuri nostro sedeat abrasa et in iuri uestro sit concessa ut habeatis uos et omnis posteritas uestra iuri quieto temporibus seculorum quicquid ex ea agere uel facere uolueritis libera in dei nomine habeatis potestate. Siquis omo uos pro id calumniare uoluerit an uoluerimus quomodo habeatis licencia adprehendere de nos ipso que in carta resonat duplato uel quanto ad uobis fuerit meliorado et uobis perpetim habitura. Facta cartula firmitatis XVI kalendas septembris. Era M XX.ª Iliseo et uxori mea sendina rando et uxori mea flamolina sumla et uxori mea argileoua flamila et uxori mea trudili in hanc cartula donacionis manus nostras roboramu+++++++++s.

Gudesteo test. —Sumla test.

Vidragildo test. —Mirone test. —Viliuado test. —Frater bagino test.

Gotermias test. —Fufilia buualensis test. —Mirone test.

Sisualdo test. —Fraino test. —Fredenando test.

Viroerla notuit.

CXXXVI

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi hausimus.*

982

Testamentum de recardanes et de belli in ripa de uauga

Non est enim dubium set multis manet notum eo quod fuit suario sandiniz absque filiis legitimis et dum uenit ad ora exitus sui adcomendauit sua causa et suas hereditates ad suo iermano fredenando sandiniz que misisset sua causa pro sua anima in monasteriis in ecclesiis in pauperibus uel in captiuis ut cuncta sua causa per sua manus fuisset distributa. Interque memorauit ipse suario sandiniz et diligenter adcommendauit ad ipse domno fredenandus ut uillas nominatas recardanes cum suos uiccos nominatos antolini et uentosa qui sunt in ripa de agada et alia uilla que dicunt belli qui est in ripa de uauga ipsas uillas iamdictas cum omne suas aprestationes ut testasset eas post parte monasterii laurbanensi pro remedio anime sue. Ideo ego fredenando ad uicem persone iermani mei suarii adimplendo illius uolumptatem uel petitionem hanc scriptura facere elegi ut ipsas uillas iamdictas omne suas rationes quantum illi ibidem quadrat inter iermanos et integro post parte monasterii iamdicti. Ego quidem famulus dei fredenandus ad uicem persone iermani mei suarii uobis domno primus abba uel fratribus tuis ad aulam monasterii uocabulum sancti mametis Placuit mihi ut uillas iamdictas recardanes cum suis uicis qui est in ripa de agada et alia uilla qui dicunt belli qui est in ripa de uauga per suis terminis antiquis uel quantum ad prestitum ominis est ut uillas ipsas iamdictas sint ex tota sua ratione post parte monasterii uestri

traditas ut sint in sustentatione fratrum in subsceptione ospitum in luminariis altariorum uestrorum et in redemptione captiuorum. Siquis tamen quod fieri non credo aliquis homo uenerit uel uenire conaberit qui unc uotum iermani mei infringere temtauerit In primis sit excomunicatus a sancta communione et cum iuda christi traditore habeat partem in eterna damnatione et pro secularia damna legum aflictus pariet ipsud que auferre temptauerit in duplo conponat post parte monasterii Et post parte iudicum solidos D.os et hanc series testamenti plenum obtineat firmitatem. Facta series annuntionis uel testamenti sub die kalendas septembris. Era millesima XX.a Ego fredenando sandiniz in anc series testamenti quod fieri uolui et religendo cognoui manu propria r++oboro.

Sub christi nomine uiliulfus episcopus colimbrie sedis conf. —Gundisaluus erotiz conf. —Tedon aldretiz conf. —Rodorigo sarraciniz conf. —Suario erotiz conf.

Vermudo aceriariz conf. —Trastemiro eldretiz conf. —Froila songemiriz conf.

CXXXVII

Quidam Julius et uxor dant Donani Zalamizi uxorique ejus dimidiam partem bonorum quae in pago Osella possidebant. Hoc pactum (quod medio aevo incommuniationis *dicebatur) invenitur in charta autographa, olim in scrinio Monasterii Morariensis, nunc in Publico Archivo servata. Edidit jam* Ribeiro (Dissert. Chronol., T. I, Append. N.° 7).

983

Christus. In dei nomine ego iulio et uxor mea onorada placuit nobis atque conuenit nulus que congentis inperio nec suadentis articulo set probria nobis aczesit bone pazis uolumtas asto animo intecroque consilio ut fazimus uobis donani zalamizi cartula inconmuniazionis de omnia nostra eredidate quanda que auemus in uilla que uozidant osella subtus monte codale secus ribulo camia. incomuniamus uobis in ipsa uilla iam prenominada de omnia nostra eredidade mediedade siue de parentela comodo et de conparadela per u illa podueritis inuenire per suos uizos et suos terminos anticos montes fontes pascus padulibus terras caluas ruptas uel baruaras aquas aquarum sesegas molinorum domus cum intrinsecus eorum cubas cubus lectus cadederas mensas trepezas ut quiquit ad prestidu ominis est quanta quecumque auemus uobis mediedate conzedimus ida ut de odie die et tempore siat ipsa eredidate de iuri nostro abrasa et in uestro dominio siat tradida uel confirmada aucadis tencadis et in perpedu uendizedis. siquis tamen quod fieri non credimus aliquis omo uenerit uel uenero contra anc cartula incomuniazionis et uobis illa non autorigauerimus post uestra parte comodo pariemus ipsa eredidate de qua agitur dublada. facta cartula incomuniazionis sub die quod est era millesima XXIa VI kalendas martias. iulio et uxor mea onorada manus nostras ++.

menendo test. —patre test. —dorio test. —pederagildu *(?)* test. —zibrianu test.

gendo test. —zidello test. —mesendo test. —ualentinu test. —eldemiru test. —zamario quodo *(sic)* noduit et scripsit.

CXXXVIII

Hujus amplissimae donationis, a Gundisalvo Menendi Monasterio Vimaranensi facta, autographa charta labente saeculo XVIII in scrinio Collegiatae Vimaranensis adhuc servabatur; sed postea aut amissa aut deleta est. Exemplare ex eadem charta desumptum, eaque tempestate descriptum, in nostrae Academiae bibliotheca custoditur. Id nobis textum praebuit. Lectiones varias ex Livro de D. Mummadona, *in quo illud tam insignis muneris documentum translatum est, adjecimus.*

983

Sub[1] Imperio Sancte et Individue Trinitatis Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Dominis Invictissimis, Gloriosis, atque Victores, mundique triumphatoribus, Sanctis Martiribus Celestis[2] Glorie luce perfusos, et premium Beatitudinis laureatos, quorum Baselice[3] fundate[3] cernuntur in loco nuncupato Morarie fundo, inter bis amnes utrasque Aves, sive et inter duorum Alpes Unione, et Cabalorum montes, suburbio Bragarense[4], haut[4] procul a Ter-

1 **Karta de moreira et de ecclesia sancte tecle et de armir et de uila coua**
Svb

2 celesti
3 basilica fundata
4 bracarense aut

mas Calidas, et deorsum Ponte Lapidea : id est Sancte Thecle[5] Virginis, et martiris Christi, cum ceteris innumerabilium Reliquie Martirum, Apostolorum, Pontificum, Virginum, et[6] Confessorum. Ego exicuus[7] Famulus Christi, licet indignus, Gundesalvus[8], ob Divali Imperio, et vestre celsitudinis Gloriamque vestrorum meritis respiramus, non usquequaque desperatione dejicimur[9], sed plenam fiduciam vestris[10] confido, ut piaculorum meorum nexibus absolutis, interventu vestro tandem reconciliari merear[11], vestroque et Sanctorum omnium suffragio, fida supplicatione, votis omnibus imploro. Ideoque Devotioni[12] mee extitit, ut ex donis, que mihi Dominus contulit, et largitionis sue atribuit[13], Aulam clementie vestre votis congrui[14] rederem[14], reminiscentem Divini Oraculi, ita dicentis : Vovete et redite[15] Domino Deo vestro : simili quoque modo manu fortis ille, Divino repletus[16] Spiritu, intonat dicens : Quod accepimus de manu tua, Domine, dedimus tibi. Ubi cum voce orationis, et Provetie[17] subjunxit[17] dicens : Presta, Domine, ut semper in veneratione[18] mens ista permaneat. Unde et[19] Ego serbus[20] Christi Gundesalvus[21] in simplicitate cordis mei, eruditis exemplis letus offero, atque concedo Altaribus glorie vestre ipsa Villa superius comprehensa[22] per omnes suos terminos, per areas[23] antiquas, petras concavas, seu burgatas, et sculptiles[24], cum ageris[25] terrarum, saltim fictiles petrarum hinc atque ultra ribus[26] in ea discurrentia, quos ipsi termini intercludunt[27]; ut ab odierno[28] die, et tempore, cum vineis, pomeriis, harboribus[29], aquis, montibus, domibus, atque utensilibus[30], pascuis, paludibus, cunctisque, ominis[31] usibus devetur[32], Domui Sancte Marie Virginis et genetricis[33] Domini nostri[34], et Salvatorem Dominum nostrum, cum Apostolis Martiribus, virginum, et confessorum, quorum in cenobio Vimaranes sunt recondite reliquie, pro remedio anime mee, et indulgentiam peccatorum meorum jugiter inserviat, et quantum[35] ad[35] Domum ipsius Sancte Marie, vel ipsis sanctis, cum Beata Thecla[36] offero pro mea quinta, illud concedo eandem fundo, secumdum ea[37] comutavi[37] cum mea cognata Adosinda, post decessu[38] germani mei Ranimiri[39], pro quo de nos accepit predio nuncupato cajide[40], cum cunctis ajunctionibus[41], suisque prestationibus. Adicimus etiam huic loco Sancto Villam[42] de[43] Armiri[43], que fuit de Guntina[44], nutricem Regis. Simili modo et pumerios, qui[45] fuerunt de Fafila, et alio de Visclario, qui sunt de Ecclesia prope Sancti Martini Episcopi. Et in Villa Cova, quantum ibidem habuit Egas, que comutavimus[46] cum fratres de Vimaranes, pro illud, quod fuit de Moabita Meffarraie[47] in Armiri, sive et ipsa[48] Villa Cova, quantum ibidem habuit[49] Patruina, et ratione de Adosinda, que comparavimus de filio suo Mito.

Concedimus etiam ibidem incomuniatos[50] nostros de Barrosas, quantos ibidem habemus, ut serviant ad ipsa casa post obitum nostrum. Et[51] adicimus etiam ad Aulam ipsius pumare in Negrellus[52], quos[52] fuit de Segeredu[53] Danielis[53].

Concedimus ipsa villa desuper nuncupata Moraria, et ejus Ecclesie[54] Sancte Tecle cum omnibus hereditatibus quod in hoc testamento[55] resonant, Adsiterio[56] Vimaranes, ut Abbatem, Fratres, Monacus, vel sorores in loco ipso Vimaranes ibidem consistentium[57], vel qui sub Regule Institutionis ejus Domino servierint, et pompa hujus seculi abrenuntiaverint, et vita sancta deduxerint, caste, pie, et sobrie vita[58] subduxerint, et confesionis[59] normam, vel Sanctorum Patrum exemplis cenobitarum fuerint degentes, et sancte conversationis persistentium, sint eorum profectibus[60] pereniter[60] profuturis, et de juri nostro abstultis, eorum utilitatibus prosint perpetim habituris.

Addimus[61] etiam ipsius Sancte Ecclesie non solum hoc, quod literis exaratum est eis ibidem inservire; verum etiam quod adhuc augmentare[62] volumus, que presto non est, et temporis oportunitate non sinit ipsa ecclesia tribuenda, Deo annuente disponimus in ministeriis, scilicet, que Sacris Ordinibus sunt necessaria, id est, libros, cruces, calices, signos, vela, vel turabula[63], seu candelabra, necnon et cuncta, que Sanctorum Ordinum sunt

5 tecle
6 uel
7 exiguus
8 Gondisalbus
9 deicimus
10 uestris meritis
11 domino merear
12 deuocioni
13 attribuit
14 congruis redderem
15 reddite
16 aflatus
17 profecie subiungit
18 ueneratione tua
19 *deest*
20 seruus
21 Gundisalbus
22 conprehensa
23 arcas
24 scultiles
25 agreres
26 riuus
27 inter concludunt
28 hodierno
29 arboribus
30 utensibus
31 omnibus
32 debetur
33 genitricis
34 seu
35 quantus a
36 tecla
37 eam commutaui
38 discessu
39 ranemiri
40 cagidi
41 adiuncionibus
42 uilla
43 *deest*
44 gutina
45 que
46 commutamus
47 mafarraie
48 ipse
49 abuit
50 incommuniatos
51 *deest*
52 negrellos quod
53 segeredo danielit.
54 ecclesia
55 testamentum
56 adsisterio
57 persistentium
58 uite
59 confessionis
60 profestibus perhemniter
61 Adicimus
62 aucmentare
63 turibula

competentia[64], mente promptissima promittimus[65] adimplenda, et Sacris[66] Altaribus offerenda inibi deservientium concedimus profutura. Spondimus[67] etiam in[68] ipsius loci nostro in tempore fideliter deservire, et eis adminiculum, quod prestare potuerimus, devota mente, et firma intemptione[69] per omnia adjuvare; ac sicut ipso loco juri nostro debito mansit, vel manere potuit, aut poterat[70], omnia cum omni voce, et persecutione Aule ipsius Sancte Marie Virginis de cenobio Vimaranes, vel servos, et ancillas Dei, hic permanentes, offerimus, perpetualiter possidenda.

Quem[71] tamen scripture[72] basilice vestre traditam et thesauris glorie[73] vestre reponimus, et cum omni vigore mansura decrevimus, qualiter ex presenti die, et tempore juri vestro pateant possidenda, et in perpetuum vindicanda. Filiis quoque nostris, saltim neptis, aut trineptis, seu[74] prosapie nostre precipimus, ut sint ipsorum Monachorum[75], ibidem regulari degentes, ut sint illis amodum Defensores, et in eorum profetibus[76] supradicte Ecclesie[77], vel ibidem habitantibus scutum defensionis contra quoslibet[78] adversantibus illis in celo[79] Domini[79], et timore Christi, per concilium[80], et collatione fratrum, vel servorum Dei, ubi diximus, de Vimaranes; non sibi ex ipso loco aliquid vindicantes, vel munusculum accipere presumentes; sed in defensione eorum, ut diximus, precipimus ocursuros, et in presentia Principum, vel judicum, seu Pontificum vocem ipsius Ecclesie, vel cultorum ejus intendant post[81] parte confessionis de Vimaranes defendant, ut aymus[82], tam filii nostri, et nepti, seu trineti[83] hoc[83] adimpleant, et compleant. Quamquam etiam[84] omnis[84] Posteritas nostra, vel viscera nostra devotione et voluntate implere mandamus, et autorigare[85] usque in perpetuum[86] mandamus, simulque ordinamus mercedem a Domino per hoc consecuturos, et Benedictionem[87] ipsorum Sanctorum, et hic, et in eternum adepturos. Ut tam in vita nostra, quam etiam post excessu nostro nullis inibi cujus[88] testamentum facimus, licitum sit ipsum locum transmutare, vel contramutare, saltim vendere[89], seu donare, non a Rege, non a Comite, vel ad Episcopo, aut alia confessione, nisi in ipso cenobio perpetualiter habitantes, ut supra prescriptum est. Precipimus tantumodo ut[90] noster filius, aut sobrinus[91], neptus, vel trineptus, quisquis[92] fuerit ex Prosapie nostre, non damus illis[93] licentiam de hoc[94] opusculo aliquid auferre, nec[95] potestative[95], nec[95] presumptive[95], nec[95] pro[95] qualive[95] via, aut dicendi : Hereditas Patrum meorum aut Avorum, aut de Bisauio : et dicendi : Mea est possidendi ista hereditas, sicut[96] solent multos talia dicere, vel facere : quisquis illum voluerit facere, ut nostrum irrumpat votum[97] : si fuerit filius, qui hec[98] talia presumat[99], de Corpus Christi, et sanguinem ejus, quod est potaturus, illi[100] sit extorris[101] sedis ejus, et habitaculum[102] post excessu[103] illius, ubi satan obtinet ducatus[104], et ille Principatus[105] : si fuerit sobrinus extra sedeat, et expulsus, et de Christi habitaculum[106] Paradisus extraneus : et si fuerint nepti, aut[107] trinepti, aut ex Prosapie nostre, qui hunc[108] devotionem nostre temerarie inmodice voluerint inrumpere[109], Deus adimpleat votum nostrum : et qui talia presumpserit, et[110] hoc opus, ut diximus, pena sit[111] luitatus[111] in ignem eternum habitaculo ejus; non resurgant cum Sanctis, sed cum diabulis[112], nec[112] resurgant cum Christo, sed cum demone habeant participium[113], qui hunc votum[114] nostrum irrumpere voluerint[115] in aliquo, vel inmodice, quantum est momento[116]. Equidem[116] jure damus, et promittimus habendi, et ponendi[117], qui in ipsius loco[118] duxerint[118] vitam Monasticam, regulam sub pretextu[119], et regimine fratrum, vel sororum, servorum Dei, vel Ancillarum degentes, et normam Patrum deducentes in fundo Vimaranes, ad ipsius concedimus loco, pro tegumento[120] omnium fratrum, uel[121] sororum, advene, et peregrini, egeni, et pauperem[122], qui[122] sub manu Abbatis de Vimaranes[123] fuerint[123], tam hospitum[124], quamquam[124] etiam omne genus hominum habeant inde victum, et vestitum; habeant inde consolationem, simulque et[125] tolerationem, vel[126] illis sint[127] adtributa licentia, et perfecta sempi-

64 conpetencia
65 promitimus
66 sanctis
67 Spopondimus
68 *deest*
69 intencione
70 poterant
71 que
72 scribture
73 ecclesie
74 uel suprinus seu
75 monacorum
76 profestibus
77 sancte ecclesie
78 quolibet
79 zelo dei
80 consilium
81 et post
82 aimus
83 trinepti hanc
84 omnis etiam
85 octorgare
86 sempiternum
87 benedicione
88 cuius hoc
89 uenumdare
90 aut
91 suprinus
92 quicquid
93 illi
94 hanc
95 ne potestatibus ne presumptibus ne per qualibe
96 ut
97 modum
98 hoc
99 presumpmat
100 ad extremum illi
101 exterros
102 abitaculum
103 exessu
104 ducatum
105 principatum.
106 habitaculo
107 uel
108 hanc
109 irrumpere
110 de
111 sint luiturus
112 diabolis, non
113 participio
114 factum
115 uoluerit
116 monento. et quidem
117 possidendi
118 loci deduxerint
119 pretexto
120 tegumentum
121 et
122 pauperum que
123 vimaranis fuerit
124 ospitum quemquam
125 *deest*
126 ut
127 sit

terna clementia, et nos ante deum merces[128] copiosa, et remuneratio digna usque in sempiterna per secula; quo[129] et jurationi confirmo, per Divini Nominis eternitatem[130], quia contra hanc meam spontaneam voluntatem hujus series testamenti numquam ero venturus ad irrumpendum.

Siquis tamen hunc factum nostrum, quod pro abluvicione[131] peccatorum meorum decrevi facere, temerarius, vel presumptor[132] ex Prosapie mee[133], sive extra colonus saltim, quisquis ille fuerit, sit ab omni cetu Christianorum consortio[134] privatus, ab Ecclesia Catholicorum maneat excomunicatione multatus, ad Corpus, et Sanguis[135] Domini Nostri Iesu[136] Christi Mediatoris Redemptorem non accedat, sed confusus permaneat : maledicant ei, qui[137] maledicunt diei, qui[138] parati sunt suscitare Leviatham[139]. In presenti evo placa[140] divinitus percusus[141], amborum[141] videns lucerne frontibus carens lumine pribetur[142] atque lepra[143] cortix[143] stipatus[143] scaturientibus vermibus sit devoratus, cumbiothenatus[144] deputatus, et iude proditoris Domini heres effectus, pari[145] pena sit luiturus, atque in synodo[146] hujus[146] malo[146], sive concilia judicum quoactus, propter solam improbam voluntatem addictus[147], dua[147] auri talenta conuictus[148] post ipsius Sancti Monasterii persolvant, et hec scriptura firma permaneat, et integerrima cuncta per omnia. Facta series testamenti II[149] nonas julii. E.[150] T.XX.I.[a 150]

Ego denique seruus Christi Gundesalbus[151] hunc series testamenti quod in honore Saluatoris Nostri Hiesu[152] Christi, cum multorum sanctorum, et Acisterio[153] S.[153] Thecle[153] Virginis fieri malui, ad Vimaranes decerno[154] permansurum, et manu propria, Deo annuente, ex voto ultroneo confirmo +[155].

Sub ea tamen videlicet ratione servata : si super me conjux mea Ermisinda[156] duxerit[156] vitam, et ab ipsius Moraria[157], et S.[158] Tecle quesierit venire moram faciendum, mense, aut[159] duos, pro nobis ibidem Missas facere, et pro anima nostra orare, licentiam ei damus pro isto : Et quando fuerit se, relinquat eam post parte cenobio[160] Vimaranes[160], ubi deincept[161], et amodo decernimus perpetim habendi, et possidendi juri quieto[162].

Osorius[163] Ovequis[163] confirmans. —Fafila Odaris[164] confirmans. —Velascu[165] Eneguis[165] confirmans. —Pelagius Menendis[166]. —Fromarigu[167] Odoris[167]. —Sanbati Alvitis[168]. —Lizenius[169] Pepis[169].

Suerius[170] Gutierris[170] conf. —Gundesalbus[171] Menendiz conf. —Froia[172] Munius[172]. —Bera[173] Muniuz[173]. —Velascus[174] Anezi[174]. —Enegu[175] Muniuzi[175]. —Albura[176] Pepizi[176]. —Pepi[177] Ranulfis[177]. —Tellu[178] Guntigiz[178]. —Flaynu[178] Didazi[178]. —Kintila[178] Kintilazi[178]. —Sandemiru[178] Christovalizi[178]. —Lovegildu[178] Alacicu[178].

Gonta Abba conf. —Viaricus[179] Confessus conf. —Sarracinu[180] Suarii[180] conf. —Theuderedus[181] Prepositus conf. —Viliamirus Confessus conf. —Lucidus Confessus conf. —Didacus Confessus conf. —Guntemirus Didaci filius conf. —Fagildus Redmiris[182] conf. —Arias Pelagii filius conf.

Nunus qui notavit[183], et pro testem confirmo +[184].

128 mercis
129 quod
130 trinitatem
131 abluitione
132 presumptos
133 nostre
134 consorcio
135 sanguinis
136 ihesu
137 quia
138 quia
139 leuiatan
140 plaga
141 percussus arborum
142 priuetur
143 lepre cortitus stipatus et
144 et cum biotenatos
145 et pari
146 sinodo uel mallo
147 adictus duo
148 conuinctus
149 I[a]
150 Era M XX[a] I[a]
151 Gundisaluus
152 ihesu
153 arcisterio sancte tecle
154 decernuo
155 confirmo.
156 hermesinda dum uixerit
157 morario
158 sancte
159 ad
160 vimaranes cenobio
161 deinceps
162 quieto. **Alias.** *(?)* Quod sursum non est exaratum que pro nostra anima dedimus ad ipsius loco sancte marie ibidem deseruientui pro abluendis sceleribus meis id est corona ex auro obrizo cum lapillis obtimo composito opusculo magna denique fiala ex eletro mirabilis solidorum numero LXX[a] necnon et conca argentea opus perfectissimum simili quoque modo solidos numero L[a] planetas duas opere dignissimo palleum straminis lectus C[m] solidos ut seruiat ibidem ut de deo accipiamus mercedem et digna remunerationem et de factis nostris preteritis remissionem et indulgentiam peccatis.
163 Osoyro ouequiz
164 odarit
165 Ualasco ennegoz
166 menendi conf.
167 Flomarico odariz conf.
168 aluitiz conf.
169 *deest*
170 Suerio guterit
171 Gundisalbus
172 Froila muni . . conf.
173 Ibera muniuz conf.
174 Ualascu sanchiz conf.
175 Ennegu muniuzi conf.
176 *deest*
177 Pepina nulfiz conf.
178 *haec desunt*
179 Uiarigus
180 Sarrazinu suariz
181 Teuderedus
182 ramiriz
183 notuit
184 confirmo.

CXXXIX

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi descripsimus.*

984

Testamentum de uilla gondelini de domna tegla

In nomine domini. ego famula dei tegla uobis primus abba uel fratribus uestris qui estis morantes in monasterio lauribanus territorio conimbrie sana ego et sana mente integroque consilio mente perfecta pacisque uolumptas ut facerem uobis in onore sancti mametis et sancti pelagii kartula testamenti de mea hereditate uel facultate quanta nunc abeo. Id est in uilla quem dicunt gundelini IIIa de ipsa uilla ab integro uobis concedo quia tantum mihi competet inter meos iermanos uel heredes pro remedio anime mee uel parentum meorum. Et do uobis ipsa mea ratione de ipsa uilla per suis locis et terminis antiquis sicut eam obtinuerunt parentes nostri domno aloyto et domna munia pie memorie. Et adicio aduc uobis meo seruuo nomine astruario qui fuit seruuo de parentes uel abios meos et omnes filii uel nepti eius de ipso iam dicto astruario ut uiuant in ipsa uilla illos seruos et qui sedeant ibi sub manus domino primus abba et collegio fratrum et qui seruiat cum illos barcos qui sunt in ipso porto sub manu ipsius abbatis pro remedio anime mee. et do uobis IIIa de ipsa uilla cum illos barcos et cum illo porto et cum suos uillares et cum suas ualles que discurrent de monte buzacco usque in portella de salice. Ita ut ex presenti die et tempore sedeat illa uilla et ille seruuo de nostro iure abrasa et in uestro dominio tradita uel confirmata perpetimque abitura. Siquis tamen quod fieri non credo et aliquis omo uenerit uel uenero contra hunc meum uotum ad inrumpendum In primis sit excomunicatus ad corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et cum iuda traditore abeat participio et insuper quantum auferre temptauerit in quatuor dublo conponat. et unc meum uotum firmum obtineat roborem. Facta carta testamenti VIII idus Januarii. Era M XXII.a Ego tegla in anc karta testamenti manu mea

Gutierre didaz conf. —Aloytus froilaz conf. —Ouecco uimaraz conf. —Menendo tedoniz conf. —Astruario conf.

Kintila test. —sauarigu test. —Odario test. —Aloitus test. —Sarracino test. —Eizon test. —Rodosindo presbiter —Ermorigus presbiter —Arias presbiter notuit.

CXL

Pactum venditionis partis cujusdam fundi prope castrum de Pedroso. *Charta autographa olim in scrinio Monasterii Morariensis, postea in chartophylacio Monasterii S. Vincentii Olisiponensis servata, nunc in Publico custoditur Archivo.*

984

Christus. In dei nomine ego aloittus una cum meos fratres leouegildo et qualatrudia placuit nobis per bone pacis uolumtas ut uinderemus uobis lazaro et uxori tue lempeda sicut et uendimus tertia de casal que fuit de hazemon et de idilo. de ipsa menus inde III portionem. et uenit nobis illo de nostra iermana flamulina qui fuit mulier de offilo cuia fuit ipsa ereditas iam dictam. et abet iacentiam ipso kasal in uilla cerseto subtus castro petroso territorio portugalensis in loco predicto iusta pomar ...emiro et offilo. leua se de casal que discurret ad mare et file sse in rrio. concedimus ipsa rationem iam dictam cum suas casas et suas aruores uel omnem suo plantato siue quantum ad prestitum ominis est exitum uel regressum pro que accepimus de uos pretio IIos modios ciuaria et Io folle zomac *(?)* et uno porkalio modial que nobis bene conplaguit ita ut de odie die uel tempore sit de iuri nostro abraaso in uestro iure uel dominio tradito uel confirmato. abeatis uos et omnis posteridatis uestra. siquis tamen quod fierit minime credimus aliquis omo ad inrumpendum uenerit uel uenerimus an nos uel filiis seu mandatori *(?)* nostro siue quosllibet omo que in iudicio noluerimus obturigare pariemus uobis ipsa ereditas iam dictam duplata uel quantum ad uos fuerit meliorata et uos perpetim abituram. notum die II kalendas martii. Era XXIIa peracta millesima.

aloittus et leouegildo et qualatrudia in anc cartula uendictionis manus nostra +++ zamario. froila eresulfiz. ananias. uermudo. citi semeniz —testibus.

CXLI

Salamirus et Argimundus, cum uxoribus, agros quosdam inter se commutant. Charta autographa olim in scrinio Morariensis Monasterii servata, nunc in Publico invenitur Archivo.

984

Christus. In dei nomine ego salamiro et uxor mea adosinda uobis argimundo et teodildi placuit nobis per bone pacis uolumtas ut faceremus tiui carta contramutationis de terra nominade quatro porciones que iacent in acro ubi tu abitas de uallo de laria de eclesie in suco de lariolla de froila que fuit de monrando in amplo et de longo de suco de eclesie in monte cum suo exitu ipso acro inticro cum omnem sua prestantia et illa terrocina que iuso uadit usque in rio de uallo ad parte monte intesta de illa de eclesie. et accepimus nos alias terras in acro ubi abitas quinta extra mazanarias et in acro sub eclesie de suco de eclesie in suco de froila et illa ualle de eclesie usque in calbones de una laria quinta et de ipso suco usque in domo de uimara decima ita ut de odie die uos proinde calumniare uel repetio uel descontrare uenerit comodo pariet ipsa terra duplata. notum die pridie kalendas decenbris in era M XX II.

salamiro adosinda in oc karta manus nostra ++. salo test. quandila test. froila test. nazari. balderedo test. arias test. patrecino test. aluitus test. cendo test. rando *(?)* cidelo test.

CXLII

Pactum venditionis cujusdam fundi in pago de Pedroso *siti. Charta autographa, olim ad Monasterium Morariense pertinens, nunc in Publico servatur Archivo.*

984

Christus. In dei nomine ego uiliarico et uxor mea guanadilli uobis izila christoualiz et uxor tua creusa plaguit nobis asto animo intecroque consilio et prona uolumtate ut facere uobis iam dictis sicut et facimus cartula uenditionis de ereditate que auemus subzione parentes nostros manuel et matre et de auio nostro rodorico et iacet ipsa ereditate in uilla que uocitant sancto martino in uilla petroso territorium portugalensis. damus aque concedimus uobis in ipsa uilla sancto martino quinion de III geiras in aprile et iacet ipso quinion inter lareas de froisendo et de guntato et leua se de casal de argentia et fige se in leira que fuit de donnon et damus uobis nostra racione in tiniosello et in fellali et per tota uilla nostra ratione ubi illa potueritis inuenire in terras caluas uel baruaras aruores fructuosas uel infructuosas aquas cursiles uel incursiles pascuis padulibus et quantu que in ipso quinion aprestito ominis est et acepimus de uos precio que nobis plaguit inter ciuaria et zizera et carne uno soldo gallecano uos dedistis et nos acepimus et de precio aput nicil remansit in deuito. Ita ut de odie uel tempore sit ipsa ereditate de iuri nostro abrasa et in uestro duminio sit tradita uel confirmada aueatis uos et omnis posteritas uestra. siquis tamen quod fierit non credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus que anc carta uenditionis inrumpere uoluerit et nos post parte deuindicare noluerimus tunc infera uel infera pariemus uobis illa dublata uel quantum a uos fuerit meliorata. facta carta uenditionis XV kalendas ianuarias in era millesima XXII.ª uiliarico et guanadilli in anc carta uenditionis manus nostras ++.

atan froiliz test. —arias gudesteiz test. —parente leouesendiz test.
uidramiro riquiliz test. —felloti menendiz test. —magister iuanne test.
magister gundesindo test. —fredenando ...tiniz test. —izila .....endiz test.
parente sesmondiz test. —ero quederiz test. —sauarico quellaniz test. —goiam iuliz test. —sanbati test.

CXLIII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi descripsimus.*

984

Testamentum de olibaria de atila presbiter et de illa ecclesia

In dei nomine. Ego atila presbiter. Placuit michi sana mente integroque consilio mente perfecta pacisque uolumtas ut facerem ad ipsius loci sancti mameti et sancti pelagii qui sunt fundatas in monasterio laurbanus sub regimine mestalius abba uel fratribus uestris textum scripture de omnia mea hereditate uel facultate quanta nunc abeo uel augmentare potuero usque ad obitum meum in primis do atque offero pro remedio anime mee uel parentum meorum mea uilla que uocitant oliuaria integra cum omnibus adiectionibus suis et terras ruptas uel inruptas et pascuis padulibus siue sesegas molinarum et uineas et pomares et cortes cum casas et intrinsecus domorum quantum ad ominis apprestitum est. et ofero uobis mea ecclesia uocabulo sancte Eolalie cum omni ornatus eorum. et do uobis illa uilla cum terminos anticos ub*i* illa potueritis inuenire post obitum meum uobis concedo pro remedio anime nostre. Siquis tamen quod fieri non credo et aliquis omo uenerit uel uenerimus contra hunc meum factum ad inrumpendum uenerit in primis sit excomunicatus et cum iuda traditore abeat participio et insuper quantum auferre temtauerit in quadruplum uobis componat et hunc meum factum plenum abeat roborem. Facta karta testamenti era millesima xx^a^ ii.^a^ Ego atila presbiter in anc karta testamenti manu mea r++oboro.

Abzuleiman test. —Teodesindus test. —Viader test.

Braolio ansuriz test. —Albano test. —Ildras test.

Floresindo test. —Arias test. —Zuleiman test.

CXLIV

Nazari et uxor ejus servos quasi adscriptitios Donani Zalamizi se constituunt, ut ei obnoxios sint dum quodam debitum non solverint. Charta autographa, olim in scrinio Monasterii Morariae, nunc in Publico Archivo servata, nobis textum suppeditavit.

985

Christus. Nazari et uxori sue emiso connomento matre pactum et ligali placitum facimus uobis donani zalamizi ut de odie die uel tempore quod erit vx kalendas feueruarias et era millesima xxiii^a^ sic presemte se nazari et sua mulier a..... omines bonos ubi ueritade azipiat nostro domino donani zalamizi con isto nazari pro suo uino que condanabit ... aqua et cuba de sizera de lxx quinales que condanabit et omnem suo ganato que despesit et si ausatus fueri se ad alia parte transferere ante que uestro ganato conpleat si minime fezerit et istum placitum exerit quomodo abeatis lizentia me adprendere nazari con sua mulier et con suos filios incurbatus in seruitio uestro sicut et alios serbos ariginales *(sic)* fatiunt. nazari et uxori sua emiso connomento matre in oc placitum manus nostras ++.

salamiro. zemdom. guamdila. fromarigo. uisterla. eigulfo eldoimiro. paremte test. test. test. test. test. test. test. sumus.

dabit ermegildus notarizi test. i notuit.

CXLV

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi sumpsimus.*

985

Alia carta de tertia de gondeline et de oneca lucidi

In dei nomine. Ego onecca lucidi et rodorigo erotiz. Placuit nobis casto animo et propria mente et exponta-nea nostra uolumtate ut faceremus uobis domno primus abba et fratribus uestris textum scripture firmitatis de hereditates nostras proprias que abemus in uilla quem dicunt gundelini et fuit ipsa uilla de abios nostros aloytus et munnia. Concedimus uobis nos superius nominatos onecca et rodorigus III[a] de ipsa uilla pro remedio anime nostre uel parentum nostrorum et in onore sancti mametis et sancti pelagii que sunt situs in monasterio lauribanus. Ita ut ab odierno die et tempore sint ipsas nostras hereditates de iuri nostro abrasas et in uestro dominio sint traditas uel confirmatas. Et quicquid de eas facere uolueritis liberum in dei nomine habeatis potestatem. Quod iurationem confirmamus per deum et regnum eius quia contra hunc nostrum factum uel uotum nunquam erimus uenturi ad inrumpendum. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenire conaberit qui hunc nostrum factum infringere temptaberit in primis sedeat excommunicatus a corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et cum iuda traditore abeat participio et insuper damna secularia pariet ipsa re que auferre temptauerit dublata uel tripata. et hunc nostrum factum plenum obtineat firmitatis roborem. Facta karta testamenti VII kalendas magii. Era M XX III.[a] Ego onecca et rodorigo in anc kartula testamenti manus nostras r++oborauimus.

Veremudus rex conf. —Tellus aloitici conf. —Gundesindus fredenandiz conf. —Aloitus froilaz conf. — Gutierre lucidi conf. —Rodorigo froilaz conf. —Gresomarus presbiter conf.

Arias armentarizi conf. —Froila ketici conf. —Munnio sarracinizi conf. —Cresconio presbiter conf.

CXLVI

Froila Leoderiguz et Munia Tegiz bona sua immobilia inter se communia reddunt. Eadem vero bona, post amborum decessum, inter haeredes suos et Monasterium Sancti Petri dividi statuunt. Charta autographa a Ribeiro *edita* (Dissert. Chronol., T. I, Append. N.° 8), *olim in scrinio Collegii* da Graça *Conimbricensis, nunc in Publico Archivo servata, nobis textum praebuit.*

985

In nomine sancte et indiuidue trindadis. Ego froila leoderiguz et munia tegiz prolis laurenzia textum uel de perfiliazione uel benefactis facimus unus ad alius de nostras eredates. et si unus ex nobis primiter transmigrauerit que obtinea illo alio ipsas eredidates usque ad ouidum uero suo. Et post ouidum uero nostro damus ipsas eredidates a filios de guandila et de goldregodo et filius de gundesindo et de armena Ut aueant illas et omnis posteridas suas. Hic sunt uilas prenominadas abulin ferraria balestarios feberos ascarizi pardelos et pro remedio anime nostre facimus textum escritura firmidadis de uillas prenominadas a locum predictum sancto saluadoris domini nostri ihesu christi et sancte marie senper uirginis et sancti pelagii martiris que est fundada*. Corum uaseliga uogabulo sancto pedro. id sunt uillas prenominadas ranusindi et eglesia uogabulo sancto ioane que est sida in foze de sauza et uilla de paradella et uilla de pera. Et sunt ipsas uilas iam supra nominadas subtus montis bendoma terridorio anegia discurrente ribulo sauza. In dei nomine ihesu christi amore illius eclesiis perpeduidatis. Ob honorem seruos uestros iam supra nominados seruos froila leoderiguz et munia tegiz prolis laurenzia qum pecadores mole depresa ipse *(sic)* fiduziaque sanctorum meridis resperantes non usquequaque disperazione deiizio que eziam texte consienzie nostre crimini sedem pauesimus ut per sancti martiris tandem reconciliari merear deo inuode *(sic)* et redide domino deo uestro damus atque conzedimus in loco iam supra nominado ut die sit *(sic)* animas nostras remedium ut ipsas uilas iam supra nominadas per cunctis locis et terminis antiquis domus domorum cum omibus intrinsegus domorum earum cum cumtis prestazionibus suis. et conzedimus ad locum sanctum adque confirmamus pro remedio anime nostre ut aueant posideant de omnia nostra progenie que in uida sancta perseuerauerint. Et llititum non damus nec uindendi nec donandi set ad ipsus domus domini iam supra nominadus deseruiat ad coniuratione confirmamus per indiuidue trinidatis. qui cuntra unc factum nostrum nuc *(sic)* uenerit ad inrumpendum

* *in Cete* Ribeir. *In autographa charta desunt haec verba quae forte Riberius ex quodam apographo sumpsit.*

aliqus homo uel de propi*n*quis ex genere nostre aut de extranea parte in primis sit excumunigadus ab omni eclesie reus a comun*i*one sancta et separadus fidem christi k*at*holiga et cum inpiis xeleradis in inzendium depudadus et cum iuda tradidore in perpedua damnatione et super iudizes estantia et pontiuizes ordinazio pariet ad ipso loco quanto inde usurpadus fuerit dubladum uel IIII dubladum secundum lex dozet et unc factu nostrum plena aueat firmidate usque in perpeduum. Facta siriens testamento *no*dum die qu*o*d erit XVII demo *(sic)* kalendas Agostasas. Era XXIII^a peracta M.ª Ego froila leoderiguz et munia teginiz prolis laurenza manus nostras confirma—mus.

loderigu gudesindiz conf. —ososoredo *(sic)* ederonzi conf. —tegio gudesindizi conf. —guadla *(sic)* gudesindiz conf. —zoueda gudesindiz conf.

fafila guandilaz conf. —tegino guadilaz conf. —loderi guandilaz conf. —gudesteu ansalonma conf. —zepon guadilaz conf. —uistreia guandilaz conf.

ernezer conf. —guntinu frater conf. —ustrario presbiter —cidi presbiter.

arumondd frater *(?)* belasco frater —gonzari indignum noduit.

gudinu loderiguz test. —astrulfu nanictiz test. —adufu maugadiz test. —igu test. —ansalon test. —cidi randulfiz test. —gualamiro test. —cidi guntemiriz test. —gaton gontemiriz test. —uizoi emilaz test.

gontuigius abba conf. —pelagi presbiter conf. —fofo conf. —elias frater cos uidi conf.

CXLVII

Munius Gundisalviz donat Monasterio Laurbanensi dimidium pagi seu villae de S. Comba, *cum aliis bonis mobilibus et immobilibus. Ex autographa charta, olim in chartophylacio Conimbricensis Sedis, nunc in Publico Archivo servata, textum sumpsimus.*

985

Domnis inuictissimis gloriosis hac triumph*a*toribus sancti salbatoris et sancte marie uirginis et sancti mameti ob cuius domus uel honore eglesie uestre perpetua felicitate firmitatem quia exutus corporea de hoc seculo ad alia transferuntur anima qualis namque se illic peruenire considerat qui hic bona peragenda corde et corpore pigritat. monet enim nos dominus dicens —date et dauitur uobis.— Unde et dauid talibus satagens operibus dum uota adque donaria sua et populus sraheliticus domino didicare dicebat. —Tua sunt enim homnia domine et que de manu tua accepimus dedimus tibi.— Et ideo talibus prouentum oraculis ut meream uestro sancto sufragio a cunctorum meorum nexibus absolbi peccaminum et desiderata uite eterne stauile placito percurrere passu. Ideoque ego munniu gundissalbiz cum peccatorum mole depresso dono adque offero sancte eglesie uestre cuius baselica esse dinoscitur locum que dicitur lauribano dono et offero domui huic medietate de uilla mea propria quos uocitant sancta columba cum aiacentiis suis uillares cum suas eclesias uobis domno beniamin abba et cogregatio uestra et ipsa uilla cum exitus montium ingresus et regresus cortes cum casas intrinsecus eorum cubos cum ciuaria et cubas cum biuere lectus cadedras mensas cum piniales mensorios pannos siricios laneos et lineos aurum arientum caballos mulos et asinos sellas frenos sporas spadas scudos et lanzas equas boues et uacas et obelias seu et porcos ita et uolatilium uineas et pomares et suautos terras ruptas uel inruptas uarcenas ortales molinos uel quantum aprestitum ominis est et diuidet cum uilla aluarim per montis et lareas et terminos fortes usque in riuulo crinis cum ipso monasterio sancti georgi et de alia parte cum sancti iohanni per illo fontano perge per montis diuidet cum uilla trexedi per locis et terminos anticos usque in riuulo adon. homnia quod notauit ab integro concedo pro remedio anime mee. Siquis uero ex propinquins disrumpere uoluerit sibe extraneis ad inrumpendum consurgere conauerit In primis sit extraneus corpus ac sanguis domini nostri ihesu christi et cum iuda proditore abeat participium in pena eterna et insuper damna secularia aflictus pariet tantum et alium tantum quantum auferre ausus fuerit et pariet post parte regis auri talentum unum. Facta kartula testamenti XI° kalendas agustas. Era T XX III.^a munniu gundisalbiz in anc cartula testamenti manum meam confirmo +

gutier munniuz confirmans + —didagus confessor +

Hanni didaz test. —Gundisalbo scemeniz test. —Tedon aldetriz test. —Gundisalbo albariz test.

Gomec moniz test. —Ecemeno sauariz test. —Munniu didaz test. —Ermeiro didaz test.

aluaro lihoriz test. —suario gutteriz test.

rodorico moneoniz test. —gundisaluo gomez test. —anagulfo test.

maurele garsea test. —garsea munniz test. —aluito benedictiszi test.

Ecemeno didaz confirmans —menendo luzi confirmans —Oueco garseani confirmans —didago munnioniz confirmans. —abolmundar gundulfiz test.

Cresconius presbiter scripsit.

CXLVIII

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi descripsimus.*

985

Testamentum de mortalago que fecit ouecus comes

Domnis inuictissimis hac triumfatoribus sancti salbatoris et sancte marie uirginis et sancti mameti ob cuius domus uel onore ecclesie uestre perpetua felicitate firmitatem quia exutus corporea de oc seculo ad alia transferuntur anima qualis namque se illic peruenire considerat qui ic et bona peragenda corde et corpore pigritat. Monet enim nos dominus dicens —Date et dabitur uobis— Unde et dauid talibus satagens operibus dum uota atque donaria sua et populus israheliticus domino dedicare dicebat —Tua sunt enim omnia domine et que de manu tua accepimus dedimus tibi—. Et ideo talibus prouentum oraculis ut meream uestro sancto sufragio a cunctorum meorum nexibus absolui peccaminum et desiderata uite eterne stabile placito percurrere passu. Ideoque ego houecco garseani comes cum peccatorum mole depresso dono atque offero sancte ecclesie uestre cuius baselica esse dignoscitur locum que dicitur lauribanus dono et offero domui huic uilla mea propria uobis domino primus abba et congregatio uestra uilla quos uocitant castrello VI^a^ inde ab integro de ipsa uilla cum omnibus prestationibus suis domos cum edificiis domorum pomares terras cultas atque barbaras uel omnia quicquid ad prestitum ominis est. Diuidet ipsa uilla per termino per fonte sub ecclesiam sancti genesi et transit ribulo mortalago et inde per regum usque in fonte de reuelianes et perget per monte usque ubi dicent terra fracta et feret in paretelias et inde per carbalio furato et inde ad mallatones et de alia parte per fontano de cortegaza et inde inprono usque in termino de paratella adprehendit se per termino monte infesto usque in alias parietes contra mondeco et includet in medio castro de mortalago et exit ad saxos albos descendente ad mortalazelio et inde ad fonte iam nominata. dono atque concedo VI^a^ de ipsa uilla pro remedio anime mee et pro remedium anime defunctorum amunne et gudine cui beate memorie. Siquis uero ex propinquis disrumpere uoluerit siue extraneis ad inrumpendum consurgere conaberit in primis sit extraneis a corpus ac sanguis domini nostri ihesu christi et cum iuda proditore abeat participio in pena eterna et insuper damna secularia aflictus pariet tantum et alium tantum quantum auferre ausus fuerit et pariet post parte regis auri talentum unum. Facta kartula testamenti XI kalendas agustas. Era M XX III.^a^ Houecco garseani et comes in anc cartula testamenti manu mea confirmo. Ego munio gundisaluiz quod cognatus meus fecit pro anime genitricis uel iermane mee conf. +.

Gutierre muniz conf. —Didagus muniz conf. —Hanni didaz conf. —Gundisaluo exemeniz conf. —Ouecco godesteiz conf. —Albaro ansuriz test. —Gartia muniz test.

CXLIX

Pactum venditionis fundi cujusdam prope castrum de Pedroso. *Charta autographa, olim ad Monasterium Morariense pertinens, nunc in Publico custoditur Archivo.*

985

Christus. In dei nomine ego segiredus presbiter ideo plaguit mihi bone pacis uolumtas ut uinderem uobis aloyttus et uxor uestra gudina sigut et uindo ereditate mea propria quem aueo de partem parentum meorum in uilla laginosa subtus castro petroso territorio portugal. uindo uobis iam dictis medietate de ipsa ereditate casa una murea teliata integra et de alia casa murea coperta a genesta media et illa cortina sub cassa integra. de pomares figares castiniarios uel omnem generum pomiferum terras ruptas et barbaras fontes montes arbores pratus pascuis padulibus cum aqua eductibus suis accessum uel regresum exitum et regresum per suis antiquiores terminos ubique ea potueritis inuenire. siue et in uilla spino mea ratione et in uillare sperandei mea ratione quanta me conpetet inter fratres uel eredes. de isto quod desuper resonat medietate integra uobis uindo de quanto meos parentes ibi abuerunt et eum in iure obtinuit de illa riba qui est super illa uestra senra contra eglesia parte exeptis una peza de terra que incartamus ad eglesia et una lariolina que incartaui ad tructo. et accepit de uos pretio una egua et uno boue et III lenzos et de precio abut uos nicil remansit in deuitum. Ita ut de odie die et tempore de iuri meo abrasa et in uestro iuri uel dominio sit tradita adque confirmada. aueatis et omnis posteritas uestra. siquis tamen quod fieri non credimus aliquis omo uel ex eredibus meis uenerit ad inrumpendum que ego de-

uindigare non potuero post parte uestra aut uos in uoce mea tunc inferat uel infera pars mea partique uestre pariet uobis ipsa ereditate dublata uel quantum ad uos fuerit meliorada et uobis perpetim abiturum. facta cartula uenditionis pridie kalendas hoctobris. Era millesima xx^a^ III.^a^ segiredus presbiter in anc cartula uenditionis manum mea +.

segiredus presbiter domno test. garcias test. tunino test. baquino test. zanote *(?)* test. uermudo test. nodario presbiter test. abdella test. uermudo presbiter. crementina test. uermudus abba testes.

CL

Pactum venditionis partis praedii cujusdam in pago **de Figueiroa** ***siti. Charta autographa ad scrinium Morariense olim pertinens, nunc in Publico servatur Archivo.***

985

In dei nomine. Ego eilo cui nomine dulceuida ideo plagui nobis asto animo intecroque consilio ut uinderemus uobis uermudu trudinizi sicut et uindimus ereditade nostra probria quos abuimus de pater nostro gudinu et mater mea eilo. et ipsa ereditade iacentia *(sic)* in loco preditu fiqueirola suptus castro argefonsi discurentis ribulus aue et teredorio portugal. damus uobis adque concedimus de ipsa ereditade III^a^ intecra quanta me inputa inter fratres uel eredes in casas pomares ficales castinale aruores fructuosas uel cederis terras ruptas uel barualas aquis aquarum et sesicas molinarum uel quantu ibi ominis aprestitum fuerit. damus uobis aque concedimus ipsa ereditade et acebimus de uos procio *(sic)* que nobis bene conplaguit *id* est xx solidos tantu nobis plaguit in boue que ueno de sanctaeiren in xv et alius vinale tantu nobis plagui et de pretio penis abu uos nicil remansi in deuitu. abeatis uos firmiter et omnis posteritas uestra iure quieto temporibus seculorum. sane mente quo fierit non credimus aliquis omo ueneri uel uenerit contra an*c* cartula uendizionis que ego nos securus ad iuditio deuindicare uel auctorcare non poduerimus pos uestra parte que in uestra pariemus ipsum que in carta resona dublado uel quantu uobis fueri melioradu et uos perpedin auidura. facta cartula vendicionis nodum in die quod erit xv kalendas nouembris. Era XXIII super millesima. Eilo cui nomine dulceuida manum sua r+.. qui preses fui ic testes. sandinu gondesindu ..... dona ..... cidi presbiter nodui... qui ..... zalama.

CLI

Pactum venditionis tertiae partis cujusdam fundi et aliorum bonorum in pago **Guilhabreu.** ***Charta autographa, quae nobis textum praebuit, ad perantiquum Monasterium Petrosense pertinens ex chartophylacio Universitatis Conimbricensis in Publicum Archivum nuper est delata.***

986

Christus. In dei nomine ego sagulfo trudildi gutina resemera ideo plaguit nobis asto animo intecroque consilio n..... que gentis inperio neque suadentis artigulo set probia nobis accessit uolumtas ut uinderemus uobis troitesindo osorediz et uxori uestre unisco sicut et uendimus ereditatem nostra probia que auemus de auios nostros rando et pater nostro arias *(?)*. abet ipsa ereditate iacemtia in logo predicto in uila que uocitant uiliabredi subtus castro .....us teritorium portugalemsis. leua se ipsa ereditate ..... qui dicurre .. fonte .. ta et uenit inprono usque a morauzo per illo arugio et conclude ipso linare de fontanella et inde per illo morauzo et atrauesa illa carreira antiqua et inde per illo comoro super pumare de gatone et torna sub illo alio morozo de cortinas et inde in directo de ipso morozo in ..... et uai per illo rio infesto pro a monte aguto. damus aque concedimus de ipsa hereditate comodo iace concluza III^a^ intecra cum omnem sua prestantia pumares figales sautus arbores fructuosas uel infructuosas aquas cursiles uel incursiles petras mouiles uel inmouiles casas in montes in fontes pascuis padulibus terras baruaras uel ructas cesum uel regresum exitus montis per terminis antiquis quantum aprestitum ominis est III^a^ integra uobis concedimus. et damus illa cortina integra comodo iace conclusa con suas cidrieiras et con suas mazanarias et con suas ...arias iusta nostram domum. et damus de illo linare que iace in terra de pumare de fromarigo de ui..... quartas medietate que fui de rando et medietate de illo casare que fui de ..... comodo iace concluso per suo uallo que derunt a meo patre in ed..acionem pro kasament.. et

vi^a (?) de illa ereditate que fuit de rando ubique illa potueritis inuenire integras in montes in fontes per terminis antiquis et in mulinus et quanto aprestitum ominis est vi^a (?) portione uobis damus et accepimus de uos pretio in res in panos in ciuaria xxii (?) modios. et ego geluira ploris nuniz accepi de uos in ofretionem pro ac carta confirmando de ipsa ereditate de ipsos nostros mancipios nominibus comodo de sursum resona i^o lenzo de ..... foles zomaques. tanto nobis bene conplacuit. Ita ut de odie die et tempore aueatis uos et omnis posteritati uestre iuri quieto. siquis tamen quod fieri non credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus contra anc cartula uemditionis que in iuditio deuindigare non potuerimus post uestra parte comodo pariemus uobis illa dublata uel quanto a uos fuerit meliorata et uos perpetim aueatis. Era millesima xxiii.^a Facta cartula uenditionis sagulfo trudili gutina resemera manus nostra ++++ geluira prolis nuniz .....

amarelu test. astrueto test. magister guntigio test. belario test. ..... gundesindo ..... test. ..... miro test. aldereto test. frogiulfo beati test. guntato test. belito test. gondesindo test. fafila test. alio fafila. adaulfo test. sesnando test.

CLII

Ex Libro regestorum Collegiatae Vimaranensis, Livro de D. Mummadona *dicto, sumpsimus.*

986

Carta de parada cum ecclesia ibi sancto saluatore

Svb imperio opificis rerum qui trinus in unitate extat colendus et adorandus atque glorificandus necnon in nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritu sancti. Domnis inuictissimis hac triumphatoribus gloriosis sanctisque martiribus sancti saluatoris cum ceteris innumerabilium reliquie martirum apostolorum pontificum confessorum et beate dei genitrix marie semper uirginis quorum baselica noscitur esse fundata in villa vimaranes inter duos alues aue et auicella ad radicem alpe latito urbis bracarense cumfinibus galletie. habitantes in ibi sub imperio christi seruorum seu ancillarum dei. Ego exigua famula christi et ancilla dei flamula ansurici nutricem regis ob hanc sub christi auxilio et uestre celsitudinis gloriamque uestrorum meritis respiro non usquequaque disperatione deicio sed plenam fiduciam domino confido. ut quia occulorum meorum nescibus absolutis interuentui uestro tandem reconciliari merear uestroque et sanctorum omnium suflagio fide supplicatione uotis omnibus imploro. ideoque deuotioni mee extitit ut ex donis que mihi dominus contulit et largitionis sue adtribuit aulam clementie uestre uotis congruis redderem reminiscente diuinis oraculis ita dicens —Vouete et reddite domino deo uestro—. simili quoque modo manu fortis ille diuine affatim spiritu intonat dicens —quod accepimus de manu tua domine dedimus tibi quia peregrini et hospites et quasi umbra sumus in terra.— Vbi cum uoce orationis et prophetie subiunsit dicens —Praesta domine ut semper in ueneratione tua mens ista permaneat.— Obinde ego iam supra dicta ancilla christi flamula in simplicitate cordis mei eruditam exemplis letam offero atque concedo ad ipsius domus dei iam superius nominati vimaranes et ad fratres et sorores ibidem persistentes villa parata quos fuit de sendamiro ardeicazi quem mihi concessit rex domno adefonso per cartula firmitatis. et est ipsa villa in territorium bracarensis subtus alpe aliaria arrugio discurrente purizo. concedo uobis ipsa villa cum omnem sua prestantia casas cum intrinsecus domorum simul et ecclesia uocabulo sancto saluatore qui ibidem est fundata cum suo ornamento casula de sirgo calicem de argento cum sua patena similiter et crux de argento et signo de metallo et suos libros manual orationum et antiphonal necnon et casas cum intrinsecus earum cupus cupas lectos catedras mensas uel omnem perfia que ad usum ominis pertinet. similiter et pumiferis uineis pumares saltus ficares aquis aquarum uel segicas molinarum uel quicquid in ipsa villa ad prestitum hominis est. omnia que diximus ab integro concedimus pro remedio anime mee ad ipsum locum sanctum et ad fratrum et sororum ibidem persistentium ut sit illis ad seruiendum pro uictum atque tegumentum qui sub regule dominio seruierint et in uita sancta perseuerati fuerint. de qualibe generis homo qui bonus fuerint sub regule et dominio abbatis. et qui pompa huius seculi abrenuntiauerint et uitam sanctam deduxerint caste pie sobrie uitam deduxerint et confessionis normam uel sanctorum patrum exemplis cenobitarum fuerint degentes sint eorum fientibus perhenniter profuturis ut illos abeant inde tolerationem et nos mercis copiosa ante deum retributione et eorum utilitatibus prosint perpetim abituris. Siquis tamen hunc factum nostrum quod pro ablutionem peccatorum meorum decredi facere temerarius uel presumptor aut ex prosapie nostre siue extra colonus quisquis ille fuerit sit anathema marenata et ab omni cetu christianorum extraneus et de ecclesia catholicorum maneat excomunicatione multatus. ad corpus et sanguinis redemptoris nostri non accedat sed confusus permaneat et in presenti euo plaga diuinitus percussus amborum careat lucernis frontibus lumine priuetur et cum iuda domini proditore simili luat

penas in eterna dampnatione. et insuper pariet post parte ipsius monasterii ipsa villa duplata uel triplata et a partem iudicis terre auri talenta duo. et hunc factum nostrum in cunctis obtineat firmitatis roborem longeua dierum. Facta series testamenti notum die quod erit ipsas kalendas decembrias. Era M^a XX^a IIII.^a Flamula christi ancilla in hac scriptura manu mea confirmo.

Petrus abba manu mea conf. —Petrus prepositus conf. —Sauaricus conf. —Fagildus conf.
Arias conf. —Elduara comitissa conf. —Valascus ameliiz conf. —Amarelle conf.
Et alii multorum filii benenatorum qui erant in concilio de vimaranes.

CLIII

Ex Livro Preto *Sedis Conimbricensis descripsimus.*

987

Venditio unius larce de terra in uilla sumlani

In dei nomine ego sandino et gundisaluo placuit nobis bone pacis uoluntas nullus pertimesceremus *(sic)* metus sed proprie nobis accessit uoluntas ut ubi uenderemus tibi sumla et uxori tue gudilo sicut et uendimus larea de terra ad iura uestro domo et habet iacencia inter larea de dulcidio et de alio lado de astrulfo in uilla sumlani territorio portugalensis subtus monte gundemar ribulo flumen dorio. et accepimus de uos precio duos modios in sicera et in ciuada et una zorame. tamto nobis bene complacuit et de precio penis apud uos nichil remansit in debito. ut habeatis uos et omnis posteritas uestras iuri quieto temporibus seculorum quicquid ex ea agitare facere uolueritis libera in dei nomine habeatis potestate. Siquis aliquis omo uos pro id calumniare uoluerit an uoluerimus comodo habeatis licencia de nos adprehendere ipso que in carta resonat duplato et quanto fuerit ad uos meliorado et uobis perpetim habituro. Facta cartula uendicionis nostras gustras *(sic)*. Era millesima XXV.^a Sandino et uxori mea gundisalba in hanc carta uendicionis manus nostras ++.

Furtunio test. —Gudesteo test. —Flairo test.
Vestremiro test. —Sendina test. —Mironus test. —Viliuado test.
Artaldo test. —Maniulfo test. —Sisualdo test. —Visterla presbiter.
Cresconio —Anserigo test. —Sumla test. —Sandus notuit.

CLIV

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Monasterii sumpsimus.*

988

Alio testamentum de mortalago que fecit Munnio gundisaluiz

Domnis inuictissimis hac triumfatoribus sanctisque martiribus sancti mametis et sancti pelagii ob cuius domus uel honore ecclesie uestre perpetua felicitate firmitatem quia exutus corporea de oc seculo ad alia transferuntur anima qualis namque se illic peruenire considerat qui hic bona peragenda corde et corpore pigritat. Monet enim nos dominus dicens —date et dabitur uobis— Vnde et dauid dicit —Tua sunt enim omnia domine et que de manu tua accepimus dedimus tibi.— Ideoque ego munniu gundisaluiz cum peccatorum mole depresso dono atque offero sancte ecclesie uestre cuius baselica esse dinoscitur locum que dicitur lauribano dono et offero domui huic uilla mea propria uobis domino beniamin abba et congregatio uestra uilla quos uocitant castrello VI^a inde ab integro de ipsa uilla cum omnibus prestationibus suis domos cum edificiis domorum terras ruptas uel inruptas uel omnia quicquid ad prestitum ominis est. Et diuidet ipsa uilla per termino per fonte sub ecclesiam sancti genesi et transit ribulo mortalago et inde per regum usque in fonte de reuelanes et perget per monte usque ubi dicent terra fracta et feret in paretelias et inde per carbalio furato et inde ad mallatones et de alia parte per fontano de cortegaza et inde inprono usque in termino de paratella. adprehendit se per termino monte infesto usque in alias parietes contra mondeco et includet in medio castro de mortalaga et exit ad saxos albos descen-

dente ad mortalazelio et inde ad fonte iam nominata. dono atque concedo vi[a] de ipsa uilla pro remedio anime mee et pro remedium anime defunctorum meorum amunne et gutine cui beate memorie. Siquis uero ex propinquis disrumpere uoluerit siue extraneis in primis sit extraneus a corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et cum iuda christi traditore abeat participium in pena eterna. Et insuper damna secularia aflictus pariet tantum et alium tantum quantum auferre temptauerit et post parte regis auri talentum unum. Et anc kartula testamenti plenum abeat roborem. Facta kartula testamenti xi kalendas octobris. Era Millesima xxvi.[a] Munniu gunzaluiz in hanc kartula testamenti manu mea confirmo +.

Ego houecus comes conf. —Gutierre muniz conf. —Fortunius sauarigiz conf. —Gundisalus leouegildiz test. —Sezoi test. —Gundisaluo test.

CLV

Pactum venditionis partis cujusdam praedii in villa de Cerzedo *siti. Charta autographa, olim ad scrinium perantiqui Monasterii Morariae attinens, in Publico Archivo servatur.*

988

Christus. In dei nomine ordonio et uxor mea idilo una germana nostra saruili plaguit nobis per bone pacis uolumtas ut uenderemus uobis lazaro et uxor tua lempeda eredi *(sic)* nostra propia que auemus in uilla cersedo subtus castro *(sic)* terridorio portugalense in logo predicto ubi auita ..... hazemon et idilo m[a] de ipso kasal integra tanto kadeuit inde a nostro patre cartemiro quomodo se leua de illo kanto de illas casas que fuerunt de ualidi usque in rio et de alia per casal de cartemiru et inde per casal de offilo per ubi est conclusu cum suas prestantias *(?)* et suas pomiferas pro que accepimus de uos pretio vi quartarios de ciuaria et unu porcalio de ..... tantum nobis bene plaguit ida ut aueatis illa m[a] firmiter de nostro dato quia iam nostra matre framilli uendiuit alias nostras ereditates a donani zalamizi et alios omines. abeatis illa que uobis uendimus proinde et uos et posteritas uestras. et si aliquis omo uenerit uel uenerimus contra cartula uenditionis ad inrunpendum et uos illa non autorgarmus post uestra parte quomodo pariemus uobis illa dublata uel quantum ad uos fuerit meliorata. facta cartula uenditionis m° kalendas octubres. Era xxvi[a] peracta millesima. Ego ordonio et idilu et saruilli in cartula uenditionis manus nostras ro+++ pepi test. zamario test. daniel arioliz. cidi eximenizi ic test. aluitu frosendizi ic test.

CLVI

Ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis descripsimus.*

989

Carta uenditionis de hereditate que est in uilla alduari

In dei nomine. Ego petrus cognomento gontoigio placuit michi bone pacis uoluntas asto animo et propria mea uoluntate ut uinderemus uobis tructesindo osorediz et uxori uestre unisco sicut uindo m[a] integram de hereditate quam habeo de patre meo migido et matre mea eilo. est ipsa hereditas in uilla alduari territorio portugalensi subtus monte mahamudi. et uindo uobis duas lareas de terra quas comparaui de meo germano menindo. et iacet sub larea de tio astrulfo et figit se in larea de eduo et de alia parte in larea de fofo. et accepi de uobis xi modios in ciuaria et in sicera et in pane et in res pro illa media et pro illa alia medietate do uobis illam pro represtitu que leuauit de uestra casa de leza coniermanus meus michael propter et non habuit unde ipsum represtitum uobis dare. et do uobis illam aliam medietatem pro me. Do uobis et confirmo ipsum quod in carta resonat per suis terminis et locis antiquis. Vendo uobis casas hereditates pumares terras uineas et sautos mazanarias aquis aquarum sedibus *(sic)* molinarum uel quantum ad prestitum hominis est et in ipsa hereditate podueritis inuenire in dei nomine habeatis potestatem. Siquis aliquis homo uos pro calumpniare uoluerit quomodo habeatis licentiam de meo adprehendere ipsum quod in carta resonat duplata uel quantum a uobis fuerit meliorata et uobis perpetim habitura. Facta cartula firmitatis xv kalendas apriles. Era m[a] xx[a] vii.[a] Petro cognomento gontoigio in hanc cartula quam fieri relinquendo cognoui manus meas roboraui +. Migido test. Gundesindo test. Tuerigo test. Odorio test. Gondemaro test. Teodila test. Alius gundesindus test. Donnane fraiulfiz test. Florensendo test. Gunualdus notuit.

CLVII

Vimaredus Abbas duplicis *Monasterii S. Michaelis et Froila Absalonizi quaedam praedia, in valle Sardoria et in pago Barius sita, inter se commutant. Membrana in qua hoc pactum continetur, ex chartophylacio Monasterii Araucensis delata et in Publico Archivo custodita, non nobis omnino suspicione caret. Interdum in litteris manum scribae saeculi X non invenimus : signa nominibus in subscriptione adjecta insolita sunt : vocabula, demum, quaedam potius posterioribus temporibus quam illae aetati tribuenda nobis videntur. Attamen ad ipsam chartam ut supposititiam vel fictam plane rejiciendum haec quidem non sufficiunt, sed ad caute eam accipiendum lectorem docent.*

989

Christus. In dei nomine. Ego uimaredo abba una con consensum fratribus et sororibus nostris de monesterio sancto migaeli ut fazeremus uobis froila absalonizi et ad usor uestra egilo sigut et facimus cartula incontramudationis de ereditate nostra propria que auemus in ualle sardoria urbis anegie ribulo pauia suptus monte serra sicca. et aue iazentia in uilla uarzena ad uado cauallar. est illa ereditate como illa optinuimus in ipsa uilla siue et illa que iui frater adulfu conparauit siue et nostra razione in sisonzini per ubique illa optinuimus como diuide per lonba de rompesakus et inde in area que fuit de gondiuado et in uillar de eigumediade inde ad illa frecta et feret in pelagu negro per ubique uobis delimidauimus uel coram testibus asignauimus scilicet piscarias cannarios terras castiniarias pumares uineas figares amecsenarias aruores uel omnia quantoque iui ad prestidum ominis est. exeptis ille mulinu cum sua sesega et ille porto. Illo ale uobis conzedimus. et azebimus de uos alia ereditate in uilla barius que fuit de ero et de ermentro que nobis bene conplaguit. Ita ut des odie die et tempore sit ipsa ereditate de iure nostro abrasa et in uestro iure et dominio sit tradida et confirmada. aueatis uos et omnis postereditas uestra. siquis tamen quot fierit non credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus ad inrumpendum contra anc cartula contramudationis que nos a iudicio deuindigare non potuerimus que pariemus uobis illa dublada uel quanta uobis fuerit meliorada. facta cartula contramudationis XII° kalendas abriles. Era millesima XXVII.ª uimaredo abba in anc cartula contramudationis manus mea rouorauit +.

Ego ermilli deouoda in anc cartula manus mea + —getina manus mea + —maria deouoda manus mea + —Etualo deouoda manus mea + —Martina egilo tederona Iquila aniedrudia siue fratres et sorores manus nostra+++++++s

abregano ansilizi ic testis —zamario brandilizi ic testis —Velasco furtunizi ic testis —flainu gondesendizi ic testis —riquila ic testis —Froila atanagildizi ic testis.

Vimaredo fredenando. frater zamario. menendo zamarizi —tedon zamarizi —tanoi presbitero —menendo presbitero —Leo presbitero —gella presbitero —it sunt testes.

Viliado baltonizi manus mea +.

Dauid mirazi golderes.

CLVIII

Pactum venditionis partis pomarii cujusdam ad radices montis de Alvarelhos *siti. Charta autographa quae inter documenta Morariensis Monasterii servabatur, in Publico invenitur Archivo.*

990

Christus. In dei nomine. Ego argemiro et uxori mea siti patrecino et uxori mea trudildi uobis ederonio et uxori uestre gunterote placuit nobis per bona pacis uolumtas ut uinderemus uobis sicut et uendimus ratione in pumare nostro propio que abemus in uilla palmatianas suptus castro aluarelius discurrente ribulo abe territorio portugalense. et est ipso pumare in logo predicto in pumare de bauza. uendimus uobis inde IIII.ª intecra et sunt mazanarias prenominatas XXIII comodo iacet per riba de illo arugio de illa fonte et de alia parte comodo diuidimus cum tiu nostro donazo ut abeatis uos et omnis posteritas uestra et acepimus de uos pretium una cabra cum suo cabrito et III quartarios de milio tanto nobis bene conplaguit. siquis tamen quod fierit minime non credimus et aliquis omo uos proinde callumniare uoluerit que nos ad uestra seguritate deuindigare non poduerimus aut noluerimus pariemus uobis ipso pumare duplatu uel quanto ad uos fuerit meliorato et uobis perpetim abiturum. fa-

cta kartula uenditionis III° kalendas magii. Era millesima XXVIII.ª argemiro et patrecino et uxores nostras in anc kartula uenditionis manus nostra ++++s.

qui preses fumus —kagito tedenando —*I*oacino braolio.

sagulfu test. —gundesindo test. —alio gundesindo test. —zalama test.

uilifonso test. —stefano test. —rodorigo test. —kagito *(?)* test.

brandila test. —aluito test. —zaccarias test. —pelagio presbiter noduit.

CLIX

Charta donationis cujusdam praedii in pago Aldoar *ad radicem montis* Mafamude. *In* Livro Preto *Conimbricensis Sedis invenitur.*

990

Carta donationis siue confirmationis

In nomine domini. leodegundie plolix *(sic)* eroni in domino deo eterne salutem amen. Ideo placuit michi bone pacis et uoluntas ubi donaremus uobis tructesendo osoreiz et uxori uestra hunisco sicut et donamus. ualeat donacio sicut et uendicio. damus uobis hereditatem in uilla alduari territorio portugal subtus mons mahamut discurrente flumen dorio prope litore maris comodo illa obtinuit auia nostra domna godo exceptis racione de uimara ermiariz. Confirmemus uobis terras arbores fructuosos *(sic)* uel uicos et locis antiquis per ubi illa potueritis inuenire libera in dei nostre *(sic)* abeatis potestatem ut habeatis eam firmiter uos et omnis posteritas uestra iuri quieto temporibus seculorum quicquid ex ea aliquid agere uel facere uolueritis et ad cartam confirmando accepimus de uos uno boue et una pelle tanto nobis bene conplacuit. Siquis aliquis homo uos pro ista calumniare uoluerit an uoluerimus como habeatis licencia de nos adprehendere ipso que in carta resona duplato et quanto fuerit meliorata et uobis perpetim abitura. Facta carta confirmacionis XIII kalendas decembris. Era MXXVIII.ª Leodegundie prolis eroni in hanc cartula firmitatis manu mea conf. + Qui presentes fuerunt. Gudesteo presbiter conf. Tellon gundemariz test. Manno test. Megido test. Froiulfo anagildiz test. Velasco uelasquiz test. Gundesindo test. Honorigo didaz test. Flauiano test. Viraremiro test. Froila didaz. Gontualdo notuit.

CLX

Cessio quorundam agrorum in villa de Macieira. *Charta autographa, ad Monasterium Morariense quondam pertinens, in Publico servatur Archivo.*

991

Christus. In dei nomine ego ausendo et uxori sue zonza plaguit nobis per bone pazis uoluntas ut fazere uobis domna trastallum sigut et facio testum scripture firmitatis sigut et fazio testum scripture de agros nostros proprios quos auemus in uila que uozitant mazanaria ipsos agros comodo sunt demarcatos et conclus in omique giro ad integro ilos uobis conzedenmus per ubi uobis illos delimitauimus et coram testibus asiginauimus ad integro uobis illos conzedimus con omenem sua prestantia quiquit ibidem ad prestitum ominis est. et damus uobis illos in oferzionem pro que nobis sacastis linpio de conzelio et sano pro parte de illo iudizio que noscum abuit aderedo pro parte de illa ereditate que nobis sendinus et iulia uendiuit ut de odie die uel tenpore sit ipso que in carta resonat de iuri nostrum abrasa et in uestro iure sit tradita adque confirmata. sit sane quod fieri non credimus aliquis omo ueneri uel uenerimus contra unc factum nostrum ad inrunpendum que nos in iudizio post parte uestra deuindigare non potuerimus aut uos in uoze nostra tunc aueatis podestate prendere de nostra parte ipso que in carta resonat dublata uel quantum ad uos fuerit meliorata et uobis perpetim auiturum. facta cartula VI° kalendas feberarias. Era MXXVIII.ª ausendo et uxori sue zonza in anc cartula manus nostras ++.

fofo randulfiz test. —uiliulfu atiniz test. —sandu brandiliz test.

eirigu sertor test. —gratinum leouildiz test. —ansemiru branderiz test. —toderedo test.

gondaro test. —gundulfu antoniz test. —fortes melezizi test. —gutinum fofiz test.

astruari cota test. —menendo godesteozi test.

romarigu presbiter noduit.

CLXI

Pactum venditionis cujusdam fundi in pago S. Martini ad radicem montis de Pedroso. *Charta autographa, olim in scrinio Morariensis Monasterii servata, nunc in Publico custoditur Archivo.*

991

Christus. In dei nomine ego potenzo et uxor mea egelo uobis izila et uxor uestra creusa placuit nobis asto animo et prona uolumtate nullis quoque egentis inperio nec suadentis artigulo set propria nobis accecsit uolumtas ut faczerem uobis cartula uendicionis de ereditate mea propria que auemus in uilla que uozitant sancto martino mea porzione quanto me conpotet inter meos fratres uel eredibus ubi illa potueritis inuenire in pomares in terras ruptas uel inruptas in aruores fructuosas uel infructuosas in eisitus moncium et aczessum uel regresum uel in quantum ad prestitum ominis est et est ipsa ereditate supranominata in uilla sancto martino suptus alpe petroso pro que accepimus de uos precio in octo modios in que nobis bene conplacuit et de precio penis aput uos nicil remansit in deuito. siquis sane quod fierit non credimus aliquis uenerit uel uenerimus ad inrunpendu uel ad infrigendum anc cartula uendicionis que fierit et prost *(sic)* parte uestra illa noluerimus deuendigare tunc infera pas uobis partique uestre ut pariemus uobis illa duplata uel quantum ad uos fuerit meliorata et uobis perpetim auitura. facta cartula uenditionis m° kalendas marcias in era millena xxviii.ª aueatis uos et omnis posteritatis uestre iure quieto. potenz et ucxor sue egelo in anc cartula uendicionis quod fierit et manus nostras rouorauimus.

tructemondo de ferraria test. —gaudio suo germano test. —uidramiro christoforus clericos test.

daniel test. —daui.... test. —go.... test.—izi... ontemiriz test. —nau... test.

CLXII

Bona sua immobilia frater Ariufus Monasterio de Nandim *testamento donat. Ex autographa charta, olim in scrinio Collegii* da Graça *Conimbricensis servata et nunc in Publico Archivo existente, sumpsimus.*

991

Domnis inuictissimis ac triumphatoribus et gloriosissimi sancti iacobi apostoli sancti tome apostoli sancti uincenti et leuite sancti clementi episcobi sancti pelagii et martiris christi cuius baselice edifigada est in uilla nandini secus ribolum aue territorio portugalensis ego ariufu frater famulus dei ofero ad ipsa eglesie et ad fratribus qui in uita sancta perseuerari quanta portione et omnia mea ereditate quanta abeo de parentela et de omni ganantia in uilla nandini cum quantum in se obtine et aprestitum ominis est concedo ad ipso loco mea ereditate ab integro ubi illa potueritis inuenire post partem ipsius eclesie pro remedio animee mee nec uindendi nec donandi sed ibi serbienda usque in perpetuum. si ego iam credo in trinitatem inseperauilen quia non era reuersurus contra anc testamentum ad infringendum uenerit uel tentaberit et si aliquis de propinquis nostris uel qualiue generis omo in primis sia excomunigato et cum iuda traditore abea participio in damnacione perpetua et insuper parie ipsas ereditates in quadublum exinde proferre tentauerit ad ipsa eglesie sit perpetim abiturum. factum textu testamenti et scripture firmitatis notum die quod erit v° kalendas magii. era millesima xxviii.ª ariufo frater in oc testamentum et scripture firmitatis manu mea ro+.

Pro testes. todesindo test. —egeka test. —sisuerto test. —fagillo test.

uedramiro test. —espasando test.

fradimiu notuit.

CLXIII

Judicum sententia de ecclesia S. Martini de Viliaredi, in lite inter presbyteros Sagulfum et Gontigium exorta. Charta autographa, olim in scrinio Monasterii Vaironensis, nunc in Publico Archivo custodita, nobis textum praebuit. Edidit Ribeiro (Dissert. Chronol., T. I, Append. N.° 9).

991

Christus. Dumuium quidem non est set multis mane pleuis acque nodisimu eo quod ego abuit intenzio sagulfu presbiter cum gontigio presbiter pro eglesia uogauolum sancto martinum que est fundata in uila uiliaredi quia dicia sagulfus presbiter quia era sua eredidate. et sacauit gontigio frater suas escribturas et suas firmidades in concilio et deuindigauit ipsa eglesia de sagulfu et de alios suos eredes quia conparara gontigio ipsa eredidate de et *(sic)* suos parentes de cencerigu et de alios todos suos eredes. et fundauit asperigu ipsa eglesia et auidauit ila per plures anos et post relinqui ila in manu de suos filios nominibus gontigio et amarelo .....nua de alios suos eredes et otinueru ila in faciem de suos eredes per plures anos sine aligua inquiedatione oituainta anos sine aligua inquiedatione. et postea coliuit gontigio presbiter ipse sagulfu in sua casa pro li facere seruizio bono. et placcitum rouorado in concilio que non abuise de ilo aligua soposida mala in ipsa eglesia et postea inrubit ipse sagulfus presbiter ipso placitum et facia se eredario in ipsa eglesia. et fuit guntigio presbiter cum isto placito ad concilio ante aluitum aluitizi gomeze benegas et gudinu beneegas ederonio aluitizi truitesindu nantildizi et aliorum multorum filio bonorum. et anouit se sagulfu in ueridate et cedauit se sagulfu a pedes de dona domitria et de gontigio presbiter et feceron se ipsos iudices rogadores et rogauerunt multum pro ipsum placitum que rouorara et que eisisse sagulfu de ipsa eglesia et anplius non fecese inbidem alia soposida. et pro suo seruizio dederunt inde de ilo decimu inter pane et a beuere LX modios per rogo pro *(?)* ipsas oras que disera in ipsa eglesia et una sagia uizione et super ipso placito adrouorabit alio ad don..... in ipso conzilio. et ista anuzione ante ipsos iudices. sagulfus presbiter in ac escribtura manu sua+s in ipsa era XXVIII cod erit XV° kalendas setenbres.

gomeze benegas confirmas —aluitus aluitizi confirmas. gudinu benegas confirmas —ederonio aluitizi confirmas —truitesindo nantildizi confirmas.

menendus conf. arcerigu —manuel presbiter. maurgado presbiter —mido guandilizi test. —rizila test. aluitus gondesindizi —ermemiru test. cagidu gundulfizi —frogia arualdizi. froila test. censoi test.

era *(?)* testes it sunt. amarelo mestalizi test. —gundesindu mestalizi test. —astruedu test. gontado didazi test. —gondesindu. cepa. fafila. uizoi astrulfizi —fredenando uizoizi test.

CLXIV

Argimirus et uxor colonos quasi adscriptitios se constituunt in quodam villa dominae Trastalae. Descripsimus ex charta autographa, olim in scrinio Monasterii Morariae, nunc in Publico Archivo custodita.

991

Christus. argimiru et uxori sue ermilli ad uobis domna trastalum per unc meum placitum uobis adinplendum conpromito comodo si ausatum fuerit me ad alia podestate proclamare aut de uestra uila exire sine uestro mandato aut sine uestro sabere aut sine uestra iusione comodo pariet uobis sine aligua dilatatione V solidos et de quo agitor dublato. factum placitum III° kalendas setember. Era MXXVIII.ª argemiru et ermilli in oc placitum manus nostras fezimus ++ et insuper caread mea rationem de illas uacas que aueo.

gundulfu test. —godesteo pepiz test. —zidi pepiz test.

gutinus test. —fromarigu *(?)* test. —astruario test.

ausendo testis —eirigu testis.

romarigu presbiter notuit scripsit.

CLXV

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Coenobii sumpsimus.*

992

Testamentum de alquinitia de seculare et abuzat

In dei nomine. Ego seculare et abuzat Placuit nobis per bone pacis et uolumptas ut faceremus ad ipsius loci sancti mametis textum scripture de hereditate nostra propria que abemus in uilla de alquinitia et nostras cortes cum casas et lagare et cupas III^s et cupos III^s et uineas cum suas clausas et quarta de pomare que fuit de iacob alkerma et V^e mazanarias que abeo de parte auio meo abuzag in uilla alkinitia et XV mazanarias que abeo de auio meo elictus in uilla algazala et uno ortale cum suas mazannarias et una uinea et una larea de terra cum III^or mazanarias et alio ortale cum III^s mazannarias Et III^s pedazos de terra cum suas mazannarias et alio pumare siue alia mea ereditate que abeo in ipsa uilla terras ruptas uel inruptas et omnia que abeo uel augmentare potuero usque ad obitum meum ad uobis concedo integro post parte monasterii uestri. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hunc nostrum factum ad inrumpendum in primis sit excomunicatus et cum iuda traditore abeat participio et insuper quantum auferre temptauerit in quadruplum componat et uobis perpetim abitura. Facta karta testamenti XVII kalendas iulias. Era millesima XXX.^a Ego seculare qui et abuzag in anc karta testamenti manu mea r++oboro.

Arias iben elictus test. —Vizoy test. —Leouegildo test. —Iohanne sarraziniz test.
Flores test. —Gaudinus test. —Azarias test. —Marcus test. —Elias test.
Benedictu test. —Martin test. —Sendulfus test. —Mestulius test. —Nazar test.

CLXVI

Ex Livro de D. Mummadona *descriptum est.*

992

Carta de hereditate in uilla sautello et barreiros

In nomine domini. Ego fratri daniel uobis mea domna Mummadomna prolix didaci et ad fratres et sorores habitantes sub tramite regularis in cenobio Vimaranes. Magnus est enim titulus donationis scripture firmitatis hactus largitatis qua nemo potest ad inrumpendum uenire neque foris lege eicere sed quidquid grato animo et prona uoluntate offertur opportet enim semper libenter amplecti. ideo denique iam supra nominato fratri daniel placuit mihi ut facerem uobis domnos meos iam supra taxati textum scripture firmitatis cartula incommuniationis de hereditate mea propria que abeo in villas Sautello et barrarios. et fuit ipsa hereditate de tios nostros Gundesindo truitelli et sixerta. et secumdum illa nunc modo in iure nostro obtinemus trans linares pratis padulibus saltis uineis pumares figares cesares piscarias sesigas molinarum aquis aquarum cum eductibus suis uel quantum ad prestitum hominis inueneritis in ipsa villa extra meo domo ubi modo abito cum suo ortale. omnia quod superius resonat medietate uobis firmiter concedo ita amodo et deinceps abeatis teneatis et usque im perpetuo uindicetis uos et cuius uice adueniens habitandi monasterii Vimaranes. Siquis tamen quod fieri nuncas uidetur hunc factum nostrum immodice molierit mutilare et a uestro temerario conauerit infringere ex qualiue persona sit an ex propinquitas nostra an ex parte extranea adueniens qualiscumque persona spiritu orribili prouocata in primis sit segregatus a corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et cum iuda domini proditore luat penas in eterna dampnatione ita ut nec in finem communionem accipiat set in perpetuo confusione permaneat et insuper pariet uobis omnia ipsa hereditate duplata uel quantum ad uos fuerit meliorata et post parte iudicis auri talenta I° et uobis perhenniter habituram. notum die scripture incommuniationis et firmitatis VII° idus Septembris. Era XXX^a discurrente post M.ª Frater daniel in hac cartula incommuniationis quod fieri elegi manu mea confirmo.

Gonta abba conf. —Teoderedus prepositus conf. —Sarrazinus confessus conf. —Uiarigus confessus conf.
Gundesalbus confessus conf. —Uiliamirus confessus conf. —Ordonius confessus conf. —Valascus confessus conf.

Japhar presbiter test. —Nunus presbiter test. —Guntemirus presbiter test. —Froila presbiter test.

CLXVII

Cessio fundi cujusdam in pago de **Loureiro** *prope castrum quod* **Recaredi** *dicebatur. Charta autographa, ad* **Monasterium Morariense** *quondam pertinens, in* **Publico Archivo** *servatur.*

993

Christus. In dei nomine ego godesteo ideo plaguit mici bone pacis uolumtas asto animo integroque consilio ut per scriptis facerem uobis gundisalbus fredenandiz et uxori uestre ermesinda sicut et facio de ereditatem mea propria que abui in uilla laurario qui est inter uila tanuz et mazanaria suptus kastro rekaredi teritorio portugalense. uindo uobis ipsa ereditatem pro illa fidiaduria que uobis fidiaui querino per illo placitum que uobis rouoraui et sacaui illo de uestros ferros et post hec fugalauise ipse querino et exsese ipse placitum et pro id accesit mici uolumtas ut pro ipsa actio concedo uobis ipsa ereditatem at integro per suis terminis antiquis quantum que ibidem podueritis inuenire que at prestitum ominis podueritis inuenire in ipsa mea ereditatem quantum me conpodet inter meis fratribus uel eredibus terras ruptas uel inruptas aruores fructuosas uel infructuosas pedras mouiles uel inmouiles aquis aquarum et sesegas molinarum pascuis padulibus exitus montium accesum uel regresum. omnia todum at integro abeatis uos et omnis posteritas uestra usque in perpetum uindicetis. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis omo proinde uos kalumiauerit que uobis a iudicio deuendigare uel auctorgare noluerimus uel non poduerimus pariemus uobis ipsa ereditate dublata uel quantum a bobis fuerit meliorada et uos perpedim auiturum. Nodum die uel tempore sub die quod erit xv kalendas iuni. Era xxxi[a] post Millesima. godesteo in anc kartula uenditionis mano mea +.

gutier fredenandiz —tahel belasquez —telo ermiariz —heifreiro et ali plures.

donon presbiter —saracino —rando aluito presbiter —goirigo et ali plures qui preses fuerunt.

In verso membranae

nos filiisiusorum que sumus de parte ermiario guntigici it sumus aldereto ketenando uimara placitum fazimus uobis gundisalbo fredenandizi ut de odie die uel tempore quot est era millesima xxx[a] m[a] quinto decimo kalendas iunias si egu ermiario ausos *(?)* fuerit me ad alio domno perclamare in que gundisalbo fredenandizi illa manda ziti *(?)* mandare que parient ilos prenominatos que super resonant m[or] quatuor boues et desuper ipso ermiario cum omnem sua facultate et suo kanato.

nos prenominatos ketenando et uimara aldereto in anc placitum manus nostras rouora++uimus et fuit isto placitum escriptum in conzilio ante espasandos aba aketo sandizi zidi trastemirici moheibe presbiter zidi ermiarizi donan froiulfici gundino sentario ianardo cartemiro sendino gesulfu brandila seioi sauarigu zidi *(?)* quasi presbiter cos noduit.

CLXVIII

Ex **Livro de D. Mummadona,** *sic dicto, descripsimus.*

994

Kartula de sancto martino de vila noua de ripa Aue

Plerisque manet notum et ad multis est notissimum et quod fuit ecclesia sicut est fundata in villa que dicent villa noua que est in territorio bracarense subtus mons autino discurrente riuulo aue et fuit ipsa ecclesia de comes don Geton et coniuge eius ledegundia. et concesserunt ipsa ecclesia ad Gondesindus abba per scribtura et obtinuit ea iuri suo annis plurimis dum uita uixit. post obitum uero suo deuenit ipsa ecclesia in iure filie sue gondegeba gondesindit et a uiri sui Gudesteo et conparauit ego illa Aloytus abba de ipsa gudegeba et de ipse Godisteo per precium c[m] l[a] solidos sicut in carta resonat. et tenente ea per ipsa carta ego Aloitus abba iuri meo per multa annorum curricula fecisti mihi peticione domna nostra comitissa domna Gonzina de ipsa ecclesia uocabulo sancti martini episcopi. et do uobis illa in dona per carta et accepimus de uos r[o] mulo in c[m] solidos. Et ego comitissa domna Gonzina tenente ipsa ecclesia in meo iure fecisti mihi peticionem tu dilecte mihi karissimi confratris Valasco scemeniz ut concederem tibi ipsa ecclesia in dona sicut et concessi ut habeas tu illa ingenua in

uita tua et post obitum tuum relinque ipsa ecclesia ad monasterio aut ad sacerdos aut ad frater aut soror cui cura sit de anime nostre per cartam firmitatis aut ad gens tua uel extranei cui tua fuerit uoluntas. Obinde ego aloitus abba annuens et fabens obtimis peticionibus uestris sicut uos desideratis me delectat implere et accessit mihi bone pacis et uoluntas ad uobis comitissa domna Gonzina ut facerem uobis textum scripture firmitatis de ipsa ecclesia uocabulo sancti martini episcopi et ceterorum sanctorum beatorum que ibi sunt recondite cum omnem suam rem signum crucis calice atque coronas libros uela uel uestimenta altaris seu domus et intrinsecus domorum cum suis dextris uel omnia quicquid in ipsa ecclesia que ad ea pertinet uel ad prestitum est sit uobis illa donamus quomodo in iuri nostro obtinuimus. Et ego comitissa domna Gonzina ad tibi Valasco confesso sic ea uobis concedimus iuri tuo sicut superius diximus. et accepimus de te proinde in dono n^{os} pannos tirazes alamir. habeas et possideas in uita tua et conple quomodo sursum resonat. ita ut ex presenti die uel tempore sit ipsa ecclesia de iuri nostro abrasa et in iure de Valasco scemeniz et confesso tradita atque confirmata. Et si aliquis homo uenerit uel uenerimus ad irrumpendum uel infringendum hunc factum illo quesierit inrumpere uel immodico temptauerit in primis sit excomunicatus et separatus a corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et com iuda domini traditore habeat partem in eterna dampnatione et pro damna secularia pariat ipsa ecclesia cum omne rem suam et cum reliquiis suis in duplo uel trippo pro tua parte et post parte rex aut comite aut iudice que illa terra inperauerit n° auri talenta. et hunc factum nostrum in cunctis temporibus plenam obtineat rouorem in seculum perenni. Notum die quod erit x° kalendas februarii. Era m^{a} xxx^{a} n.^{a} Comitissa domna Gunzina in hac series testamenti manu mea confirmo. Aloitus abba quod fieri elegi mente deuota conf.

Sub christi auxilio Ariani episcopi conf. —Gonta abba manu mea conf. —Fagildo ramiriz conf. —Affar sarraziniz conf. —Honorico Zaleiman conf. —Gundisaluo sarrazini conf. —Vimara munionis conf. —Mumma deouota conf.

Ordonius confessus conf. —Gaudila confessus conf. —Gandila confessus conf. —Uiarigus confessus conf. —Aron confessus conf.

Kartemiro —Placidius presbiter —Sendino presbiter —Ordonio presbiter —Gaudesindo presbiter.

CLXIX

Villas pagosque quosdam, inter **Durium** *et* **Vaccam** *sitos,* **Randulfus Abbas Monasterio Palatioli** *testamento relinquit.* **Hujus** *monumenti exemplum, quod in* **Regiae Academiae bibliotheca** *servatur nobis textum praebuit.* **Liber** *regestorum illius* **Monasterii** *qui titulum* **Livro das Doações de Paço de Sousa** *prae se ferebat, ex quo, hoc ineunte seculo, desumptum fuerat* **Academiae** *nostrae apographum, incendio periit.*

994

Dominis Invictissimis, hac Triumphatoribus, Gloriosi, Sanctisque Martyribus tuis, Sancti Salvatoris, et Sancte Marie semper Virginis, et Sanctarum Reliquiarum, que ibi recondite sunt, duodecim Apostolorum, et quorum Baselica cernitur esse fundata in villa Palacioli, subtus mons Ordines, discurrentem rivulo Sausa, territorio Anegie. Et ego humilis servus Randulfus Abba Deo voto, non merito digno, cum peccatore mole depresso spem fiducia in Deum habente, que sanctorum meritis unusquisque dipirationem respicior, que etiam testem reatum mei criminis sepe pavesco, ut per vos sanctos Martires Dei tamdem reconciliari mereari Domino Deo vestro. Item David talibus se eam agibus dum vota matre ad populos dedicare, et dicebat, —Tue sunt, Domine, que de manum tuam accepimus, et dedimus tibi, quia tu dedisti nobis unde nos habemus unde retribuere tibi,— et ideo pertimesco, absi Domino, ut ne veniat mi mors adjuvante, et omnia ordinata dimittere elegi, ut facere textum scripture firmitatis, et series testamenti a Sacris Altaribus tuis, et Ecclesie vestre pro luminaria mea, et pro eleemosinis pauperum, atque omnium, istem ipsum locum ab honorem ipsius Sanctorum vel Sanctarum, que in ipsum locum Sancti Salvatoris reconditos sunt, vel orationem, et quantus ibidem sunt monacorum, fratrum, inde memoria facimus pro remedio anime nostre. Damus atque contestamus ad ipsum locum Sancti Salvatoris, et Sancte Marie semper Virginis, ipsas meas hereditates, que sunt inter Dorio et Vauca, prope Kamina, quantamque habemus de aviorum vel parentorum nostrorum, etiam et de comparatela, sive de ganantia de parte de nostro tio Randulfus Abba, que in testamento sancto priore resonat, et in suas cartas annutiatur, et post illum dum adjutorio Deo in secundo meo testamento conposuit pro remedio animarum nostrarum, et alias hereditates, que in meas scripturas resonant, et in meo testamento confirmatas sunt, sic confirmamus nos illas in seriens testamenti ad ipsum locum Sancti Salvatoris, que est fundato in Palacioli, pro remedio anime nostre, et de sorore Pecena, que illas nobiscum ganavit,

ipsas villas cum adjectionibus suis ad ipsum locum contestamus : sunt prenominatas villa Ossela cum ajectionibus suis, et Vilare quos dicent Bostelo, et villa Sobradelo que vocitant Vermui, et villa Pinioli ubi est fundato Sancti Martini Episcopi, et in villa Olivaria quos habuimus de patre nostro Zoleima, et de matre nostra Letiviga, et illo que ibidem testavi Pantalio ad ipsum locum, sive quantum conparavimus de Bladus in villa Tavolatela, et in Petra Fitada. Damus atque contestamus ipsas villas cum ajectionibus suis et ad ipsum locum Sancti Salvatoris, pro remedio anime nostre, per suis terminis locis antiquis, per ubi illas potueritis invenire, in montes, in fontes, exitum, vel regresum, cum quantum aprestitum hominis est, et quantum conparavimus per nostro precio, et ganamus per nostras kartas, que in ipso nostro kartario resonat, quam et etiam de parentorum nostrorum, et in secundum testamento resonat, que patri nostro Domni Randulfus Abbas fecit pro memorie sue; sic et nos facimus testamentum ad ipsum locum Sancti Salvatoris, que vocitant Palacioli, pro nos, et pro illos; ipsa munera, que jam diximus, ad integro contestamus, pro que sumus de alia terra, et pro que colligit nobis Tructesindo Galindiz, et uxor sua Animia in ipso Acisterio Sancti Salvatoris, que vocitant Palacioli, ad morandum per regula canonica usque ad obitum meum. Et post obitum meum facio istum series testamenti ut habeant me in mente, in cerea, et in oblationem, et in bodivos, et vestiant, et ornent corpus meum ad sepeliendum : et ipsas hereditates, que in meos scriptos, et in meos testamentos resonant, confirmo : habeant, et possideant pro in temporibus seculorum, et de stirpe sua qui bonus fuerit, et via monastica tenuerit, et in vita sancta perseveraverit habeat, et possideat per regula sancta ipsum, que jam supra diximus : non habet licentia vendere, nec donare non ad Rex, non ad Comite, non ad Episcopo; sed pro parte de Domno Tructesindo, et de Domna Animia, et de ipsas Reliquias sanctas, que sursum resonant, habeant et possideant. Et si aliquis homo venerit tam propinquis, quam de extraneis, qui hunc factum nostrum infringere quesierit, vel temptare voluerit, per qualibet generis homo venerit super scripturas anterioras, aut posterioras, unde nos inpedimento habeatis in ipsas villas, aut in ipsa mea memoria, sedeat excomunicatus de fide catolica, segregatus, et ad Ecclesia sancta separatus, et cum Juda traditore habeat participium in eterna dampnatione, ubi tartarus fervens, et ubi est pena non finienda, et pariet ipsum, que temptaverit, duplatum, et ad Rex, qui ipsa urbem imperaverit, alio tanto; et insuper pariet duodena auri talenta pariet et hunc factum nostrum habeat roborem et permanentem vobis perpetim abiturum. Notum die quod erit octavo Kalendas Marcii, Era millessima xxx^{a}ii.^{a} Ego Randulfus Abbas in hanc series testamenti manus meas Roboravimus. Qui presentes fuerunt Vestrimiru testis. Andreas testis. Viliulfu testis.

CLXX

Charta donationis dimidii quorundam praediorum prope montem Gondomar *et rivulum de* Campanhan. *Descripsimus ex* Livro Preto *Conimbricensis Sedis.*

994

Carta donationis

In dei nomine. ego froila prolix gundisaluo munneonis et toda domna in domino deo eterna salutem amen. Magnum est enim titulus donacionis in qua nemo potest ac eum *(sic)* largitatis irrumpere neque foris locum proigere sed quicquid asto animo et prona uoluntate libenter amplecti. et ideo placuit mihi asto animo et propria mea uoluntate ut facere tibi leoderigo et uxori tue ermengru carta donacionis sicut et facio de hereditate mea propria que habeo in uilla sumlani et baquini subtus alpe mons gundemari discurrente ribulum canpaniana prope fluuio dorio territorio portugal. ereditate dono uobis in ipsas uillas superius nominatas hereditate quos fuit de nandulfo et uxori sue gundisalba gundiuado et uxori sue senior hereditate fafila et uxori sue susana hereditate de gundisendo et uxori sue eilo quos incomunarunt ad abia mea domna sarracina medietate. dono uobis ipsa medietate in ipsas uillas secundum illas domna sarrazina et nos de suo dado cum omnibus prestacionibus suis quicquid in se obtinet. et accepimus de uos in offrecione ad ista carta confirmandum uno copo de argenteo et xv solidos qui michi bene complacuit. Ita ut de hodie die et tempore sit ipsa hereditate de iuri nostro abrasa et in uestro iure uel dominio sit tradita atque concessa. Habeatis et omnis posteritas uestra iuri quieto et in perpetuum. Siquis sane quod fieri non credimus aliquis homo uos proin*de* calumpniare uoluerit qui nos propter uestra securitas deuendicare non potuerimus aut uos in uoce nostra quomodo pariemus uobis ipso que in carta resonat duplato uel quantum ad uos fuerit meliorata et uos perpetim habitura. Facta carta donacionis viii idus aprilis. Era deciens centena et terdecena ii.^{a} Froila prolis gundisalua et toda in hanc carta donacionis quod fieri manum mea ✝ Qui ibidem fuerunt testes :

Mauran sparsandizi test. —Aluito osoredizi —Tedon iacobzi test. —Guandila didazi —Tegio gundesendizi —Guntagio gatonizi —Sumla astrulfizi.

Gudinu uenegas test. —Sando de lagares test. —Trasaigu aluarizi test. —Froila didaci test. —Argirigu prinpici —Alii guntagio —Senator.

Tructesendo osoredizi test. —Pelagio menendiz test. —Tedio gundisaluizi test. —Guandila gondesendizi test. —Ermigius abba test. —Framila astrulfizi test. —Cidi astrulfizi test.

CLXXI

Ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis descripsimus.*

994

Carta uenditionis de hereditate que est in manualdi

In dei nomine. Placuit michi uermudo bone pacis uoluntas ut uinderemus uobis trastemiro et uxori tue goda sicut et uindo hereditatem meam propriam que habui de parte de mea muliere guda in uilla manualdi quomodo se leua de petras ueiras et inde in fogo lopare et diuidet cum parada sic de parentela quomodo et de abolingo usque in leza. et proinde accepimus precium genube in XI morabitinis et capsa et I quartarium de ciuada. et habuit ipsa hereditas iacentiam territorio portugalense riuulo discurrente leze. Ita ut de hodie die et tempore sit ipsa hereditas de iure meo abrasa et in iure uestro sit tradita uel confirmata. Habeatis uos et omnis posteritas uestra· Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo ad irrumpendum uenerit uel uenerimus pars nostra usurpare uestram pariemus uobis illam duplatam uel quantum a uobis fuerit meliorata et uobis perpetim habitura. Facta carta uenditionis XI° kalendas decembris. Era M^a^XXXII.^a^ Vermudus in hac cartula uenditionis manus meas confirmo + Froila presbiter test. Guandila test. Dauid test. Tederigo test. Menendus test. Guctu test. Trado test. Arias test. Gaudiosa test.

CLXXII

Pactum venditionis praedii cujusdam in villa de Maceeira *siti. Autographa charta, olim in scrinio perantiqui Monasterii Morariensis servata, nunc in Publico invenitur Archivo.*

994

In dei nomine ego fremosinda uobis izila cristoualiz et uxori uestre creusa. plaguit mici asto animo et propia mea libenter uolumtate ut facere uobis iam dictis sicut et facio cartula uenditionis de ereditate mea propia que aueo in uilla quot uocitant mazanaria territorium subtus monte ezebrario. uindo ipsa ereditate de lacare de casas uineas cubus cupas lectus cadederas pumares sautos terras cultas uel baruaras uel quantum in ipsa uilla aprestitum ominis est per suis terminos antiquos et aueo ipsa ereditate de patre meo trastemiro et mater mea gondissalba et de auios meos siue quos conparaui. uindo uobis de ipsa ereditate pernominata de quantum me conpotet inter meos fratres uel eredibus meis medietate intecra sicut et uobis iam illa alia medietate uendiui per alia carta et acepimus dein pretio placiuile que mici bene complaguit XII^m^ modios inter res et ziuaria et pannus et sizera. uos dedistis et eum accepit. ita ut de odie die et tenpore sit ipsa ereditate de iuri meo abrasa et in uestro dominio sit tradita uel confirmatat. aueatis uos et omnis posteritatis uestre auituri perpetuum. Siquis tamen quot fierit non credimus aliquis omo uenerit uel uenoro *(sic)* contra anc cartula uenditionis inrunpere uoluerit et nos post parte uestra deuindicare noluerimus tunc infera de pars mea a partique uestre parie uobis ipsa ereditate duplata uel quantum a uos fueri meliorata. facta cartula uenditionis X^mo^ kalendas ianuarias in millesima XXXII.^a^ fremosinda in anc cartula uenditionis manum mea +.

bonoi test. —rouuredo *(?)* test. —adrianu test. —tructesindo ariani test.

menendo toderizi test. —micael guandili test.

magister gundesindo test. —fredenando batiniz test.

et fuit illa carta rouorata in mazinata sub illa nocaria.

CLXXIII

Sunila et uxor vendunt Tructesindo et uxori ejus medietatem fundi cujusdam in Soalhães *prope rivulum* de Campanhan. *Ex* Livro Preto *Sedis Conimbricensis descripsimus.*

995

Carta *in*communiationis

In dei nomine. Ego sunila et uxor mea gudilo placuit nobis bone pacis uoluntas nullusquoque gentis imperio nec suadentis articulo nec pertimescentis metus sed propria nobis accessit uoluntas ut ubi incommuniaremus uobis tructesindo oserediz et uxori uestre unisco sicut et incommuniamus hereditatem nostram propriam quam habemus in uilla que uocitant sunilani territorio portugalis riuulo campaniana subtus castro gundemari secus flumen durio medietatem de omni nostra hereditate per suis terminis uicis seu locis antiquis tam per terminis seu etiam fora ter *(sic)* ubi illam potueritis inuenire exetis illa casa cum suo latere. de alio toto uobis medietatem concedimus terras pumares uineas sautos rouoredas aquas cursiles uel incursiles aquis aquarum et sesigas molinarum cum eductibus suis petras mobiles uel inmobiles pascuis padulibus accesum uel recessum exitum montis uel quantum ad prestitum hominis est et in ipsa uilla potueritis inuenire medietatem uobis inde incommuniamus integra tam de parentela quam etiam de comparadela de amborum parte totam ipsam medietatem uobis concedimus sicut sursum resonat. et diuidit ipsa uilla cum uilla baquini et uilla tadenadi et de tercia parte cum uilla sautello. et ad cartam confirmandam accepimus de uobis in nostra offrecione similiter et in precio unam uaccam colar ueira et I quinale de sizera. tantum nobis bene complacuit et de precio penis apud uos nichil remansit in debitum. Ita ut de hodie die uel tempore ipsa medietas a iure nostro sit abrasa et in iuri uestro sit tradita. Quisquis ex ea agere facere uolueritis liberam in dei nomine habeatis potestatem. Siquis aliquis homo uenerit de qualibet parte uel uenerimus ad irrumpendum han*c* scripture firmitatem incommuniationem quia nos post uestra parte deuindigare uel auturgare noluerimus an nos an filii nostri uel progenies nostra quomodo habeatis licentiam de nostra adprehendere ipsum quod in carta resonat duplatum uel quantum a uobis fuerit melioratum et uos perpetim habiturum. Facta cartula incommuniationis firmitatis nodum die IIIIº nonas marcii. Era millesima XXXªIIIª Sunila et uxor mea gudilo in hac cartula firmitatis quod fieri relinquendo cognouimus ad nosmetipsos facta manus nostras roboramus et confirmamus +.

Aluitus abbas quos vidi. Cresconius quiriaquiz test. Gueda termiazi test. Donazario gontemondiz test. Gondesindo fredemondiz test. Rodrigo sesmondiz test. Eusebio fiiz test. Fafia luz test. Gondesindo fafilaz test. Elderigo bademondi test. Jacintu midiz test. Godesteo uimariz test. Gontadus notuit.

CLXXIV

Permutatio servae pro quodam fundo in pago de Cerzedo *et donatio sororis ejusdem servae. Charta autographa, olim in scrinio Morariensis Monasterii servata, nunc in Publico inveniatur Archivo.*

995

Christus. In dei nomine hego rodorigu guimiriz et ucxor mea basselissa uobis donnan zalamiz et ucxor tue trudilo in domino deo eterna salutem amen. Magnum est enin titulum donationis in quam nemo poteest ualeat actum largidatis uotum alienum inrumpere negue lege foris proicere set quidquid grato animo liuenter anplecti et pereniter obtinere. ouinde plaguit nobis asto animo et spontanea nostra uolumtate ut faceremus uobis iam dictis sicut et facimus textum scripture donationis de mancipia nostra propria nomine adosinda que est filia ero et munnia quos nobis uenerunt in portione cum eredibus nostris uel fratres. et quando uobis ipsa mancipia donamus erat de annis III. donamus adque concedimus uobis ipsa mancipia iam nominata ut aueatis hea firmiter uos et omnis postheritas uestra iuri quieto et iudicetis sigut et alios uestros serbos originales. Ita et iam supra tacsatum donamus ad congermana nostra et filia uestra basselisa ali*a* nostra mancipia nomine gossenda germana de ipssa adosinda et illa in puerizia eitate auentem dies XV ut sine fratribus suis ea firmiter obtineat et quidquid de agere uel facere uolueritis tunc liuera in dei nomine aueas potestatem. et acepimus pro adosinda de donani et trudilo in nostra ofertione ad karta confirmandum ereditate in uilla cereseto III portione in casare que fuit de uirtela *(?)*

mosautiz quomo se leua de riu que discurrit de eglesiola et figet se in strata ueredaria que discurrit de portugal et torna pro alia carrale que discuret ad eglesiola. Ita ut de odi tempore sic siant ipsas mancipias de iuri nostro abrasa et in uestro iuri uel dominio sint traditas adque confirmatas. et si aliquis omo proinde uos calomniare uoluerit de progenie nostre que nos in iudicio deuindicare non potuerimus aut autorigare noluerimus aut uos in uoce nostra tunc pariemus illas uobis duplatas uel quantum ad uos fuerint melioratas et uobis perpetim auituru. facta kartula donationis xv kalendas magias in era millesima xxx^{a}III.^{a} rodorigu et baselisa in anc cartula donationis manus nostra┼┼s.

didagu donaniz presens fuit. didacu gotiniz. godesteo todemiriz. didacu ermoriz. miru abulaze. froiulfo garzeiz. prouezendo dagaredo. adaulfo rodoriz. sendino didazi. uiliarigu onoriz quos notuit. galindo sendino calkiz.

CLXXV

Pactum venditionis bonorum mobilium et immobilium in villa de Vimeeiro *prope flumen Durium. Charta autographa, nuper ex scrinio Monasterii* de Pendorada *in Publicum Archivum delata nobis textum suppeditavit.*

995 *(?)*

Christus. In dei nomine ego zamora cognomento zana una cum filiis meis uermudo pelagio petro uizoi brandila gomeze leodegundia plaguit nobis bone pacis uolumtas asto animo integroque consilio nostro set propria nobis azesit uolumtas ut uinderemus uobis zaton muzaudiz et uxori tue cita ereditate nostra propria que auemus in uilla quos uocitant uimenario qui est subtus monte uargano discorente riuolo sonoso prope flumen duiro ediuicia domos casas cubos cubas lectos cadedras uel homnia introsiis domorum terras rubtas uel baruaras uinias sautus pumares figares ceresales ameisenales auellanales aruores fructuosas uel infructuosas petras mouiles uel inmouiles aguas cursiles uel incursiles montes fontes pratis pascuis padulibus aguis aguarum uel sesicis molinarum eisitum uel regresum uel quitquit ad prestitum hominis est que in ipsa uilla potueritis inuenire tam de parentela quomodo et de conparatela. et diuidet ipsa uilla cum uilla de taraukella et cum uilla leoruani *(?)* et cum uilla de conzella et inde per media uena de agua de duiro et cum titulello piscarias nassarios rizarios. uendimus uobis III^{a} de ipsa uilla ab integro quomodo illa obtinuit nostro auio don uilenzo et nostra auia domna abronilli et azebimus de uos proinde in precio que nobis bene conplaguit. aueatis teneatis uindicetis uos et homnis posteritas uestra et cui illa relinquere uolueritis. siquis tamen quod fieri non credimus aliquis hommo uenerit uel uenerimus ad inrunpendum contra haen *(sic)* cartula uendicionis que nobis in iudicio deuindigare non potuerimus post parte uestra tunc pariemus uobis ipsa ereditate dublata uel quantum ad uos fuerit meliorata et uobis perpetim auituri. facta cartula uendicionis VIII° kalendas iunias. Era MXXX^{a}III.^{a} zamura cognomento zana una cum filiis meis uermudo pelagio petro uizoi brandila gomeze leodegundia manus nostras *robora*┼┼┼┼┼┼┼┼┼uimus.

Fuit ista carta rouorata in uilla ferrarios ante eglesia sancti martini episcobus.

qui preses fuerunt martino zuleimaniz test. —froila resmiruz test. —aloito begikaz test. —aloindo iuannez test. —falcon test. —adefonso test.

falderedo test. —sisuerto test. —donnon test. —gaudioso test. —sauarigo test. —nausti test.

rodorigo test. —dago test. —frogia test. —citi test. —dulcidio test. —odaniz test.

iusto test. —andulfo test. —aluaro test. —gundulfo test. —ansila test. —ordonio test. —pepino test.

elias test. —amedeiro test. —aloindo test. —iuanne test. —alio gaudioso test. —sando test. —manila test.

florite test. —esteuano test. —alio manila test. —argemondo test. —alio gaudioso test.

adefonso magistro —zatoncino —ero —zacarias —alio aluaro.

daniel presbiter test. —anderias presbiter test. —gotesendo presbiter test. —gundesaluo presbiter test. —nantildo presbiter test. —garcia diacono test. —ualentino presbiter —fortes presbiter.

remesario test. —uincenzo test. —temime test. —alio donno test.

iubarius *(?)* ic notuit —recaredus abba quos uidit —ordonio presbiter.

CLXXVI

Donatio bonorum mobilium et immobilium in pago de Nandim, *Monasterio (ut videtur) ipsius loci facta. Charta autographa, ex scrinio Collegii* da Graça *Conimbricensis in Publicum Archivum delata, nobis textum suppeditavit.*

995

Domnis inuictissimis ac triumphatoribus et gloriosisimi sancti iacobi apostoli sancti tome apostoli sancti uicenti et leuite sancti clementi episcobi sancti pelagii martiris et alias reliquias corum qui ibidem recondite sunt. Obinde ego famulo dei uermudu benedictici et presbiter in domino deo eterna salutem amen. Ideo plagui mici per bona pacis et uolumtas ut facere ad ipsius locis eglesie et ad fratribus qui ibidem in uita sancta perseueraberint textum scripture de ereditate mea probia que aueo de parentum et abium merorum *(sic)* sic de parentea quam etiam et de omni ganatione cum quamtum in se obtine et aprestitum ominis est ic in uilla nandini et in pozo malo et domus cum intrisecus suis concedimus ad ipsum locum sancti apostoli de nandini ubique illa potueritis inuenire pro remedio anime mee. Ita ut de odie die abea ipsa scriptura rouore firmitatis ut si aliquis homo uenerit qui unc factum nostrum inrumpere quesierit tan propinquis quan extraneis in primiter sedea excomunigato et cum dadam et abiron auea participio et insuper parie ipsas ereditates in quadublum et si inde proferre temtauerit et ad ipse eglesie sic perpetim abiturum. Factum textum scripture firmitatis notum die erit III kalendas ianuarii. Era millesima XXX III.ª uermudu benedictiz presbiter in oc testamentu et donationis manu mea ro+

fradimius presbiter —uermudu presbiter —lusidio presbiter.

todesindo test. —egeka test. —gutierre test. —sisuerto test.

ero test. —fagilo test. —uedramiro test.

Gartias abba notuit.

CLXXVII

Pactum venditionis dimidii fundi in villa de Castellões. *Charta autographa, olim ad Monasterium Morariense pertinens, in Publico invenitur Archivo.*

995

Christus. In dei nomine ego mudilli placuit mici per bone pacis et uolumtas sano animo integroque consilio ut per scriptus faceremus uobis izila christoualiz et uxor uestre creuse sicut et facimus kartula uindictionis de medietate de omnia mea ereditate quos aueo in uilla castellanus subtus mons zebreiro discurrente ribulo camia terretorio portugal. damus uobis adque concedimus ab integro ipsa media de ipsa uilla cum quantum in se obtinet et ad prestuum ominis est per suis terminis et locis antiquis. et accepimus de uos XXXX modios in pretio que nobis bene conplacuit et de pretio aput uos non remansit in deuito. Ita ut de odie die in tempore sit ipsa eretate de iuri nostro abrasa et in uestro iuri tradita uel confirmata. abeatis uos et omnis posteritas uestra iuri quieto in perpetuum uiuituri. siquis tamen quod fieri non creditis aliquis omo uenerit uel uenero contra hanc cartula uindictionis temtare uoluerit et nos in iudicio post uestra parte auctorgare non potuerimus aut uos in uoce nostra quomodo pariemus ad uobis ipsa ereditate dublata uel quantum ad uobis fuerit meliorata et uos perpetim auitura. Facta cartula uindictionis in die quod erit IIIº kalendas iulii *(?)* in era Millesima XXX III. mudilli in ac cartula uindictionis manu mea rouora+bi.

donnan test. —stobredo test. —froila test. —arias test. —citi test.

Ihoannes presbiter notuit.

CLXXVIII

Ligo uxorque donant Monasterio Laurbani partem quam possidebant cujusdam vineae in loco Villa-cova. *Charta autographa, ex scrinio illius monasterii in Publicum Archivum delata, nobis textum praebuit.*

998

Christus. Domnos sanctos et gloriosos ac post deum mici fortissimos patronos sancti mameti uel cetera pignera sanctorum corum baselica esse fundata dinoscitur in locum lauriuano in domini nostri ihesu christi amore

et uestre glorie perpetue onore. nos seruos uestros ligu et palmella quia expuncta mente corporea de oc seculo ad alium umana transfertur anima qualis namque se illuc peruenire considerat qui ic ad bona peragenda corde et corpore pigritat. monet enim dominus dicens —date et dauitur uobis— licet omnia que in unc mundum ad usum ominis conferuntur a deo qui creauit omnia ordinatur tamen ualde deo dignum est ut de eo quot accepit unusquisque in mundo ex *ea* quo accipit ex ac conplaceat pure oblationis instinctum. Unde et dauid talibus satagens operibus dum uota adque donaria sua populi srahelitici domino dedicaret diceuat —tua sunt omnia et que de manu tua accepimus dedimus tiui.— Adeo is*te* talibus preuentus oraculis pro id ut mereamur uestro sancto sufragio aput deum a cunctorum nostrorum nexibus absolbi peccaminum et desiderate uite stadium placido percurrere passu offerimus sacro sancto altario uestro que est sita in locum iam dicto lauriuano uinea nostra propria que abemus in monasterio de uillacoua que conparauimus de ipsos fratres de uillacoua pro pario que illis peteuat potestate qui erat in illa terra et de..... proinde ego ligo quinque solidos et ioacino quinque solidos et maruan decem solidos que illis conplacuit et iacet ipsa uinea iuxta illa azenia. do atque concedo uobis ipsa mea quarta de ibsa uinea pro remedio anime mee uel defunctorum meorum. do ipsa quarta ab integro tam in uita mea quam et post ouitum meum omnia iuri monasterii pertranseat. quod siquisque pontificum aut eredum nostrorum aut ego aut filiis meis aut aliquis omo qui anc nostram uolumtatem infringere conauerit sit anathema in conspectu dei patris omnipotentis et sanctorum angelorum eius sit etiam in conspectu sancti spiritus et martirum christi et sanctorum apostolorum repetita anathema marenata id est duplici damnatus per dictione. Ut et de oc seculo sicut datan et auiron uibu continuo obsorbeatur iatus et tartareas penas cum iuda christi proditore perenniter ferat cruciatu. et insuper inferat parti idem sancte eglesie uestre tantum et aliut tantum quantum auferre conauerit et sacratissimo fisco argento solidos c et anc nostram deuotionem plenam obtineat firmitatis rouorem. facta cartula testamenti sub die idus martias. Era T^a^ XXX^a^VI.^a^ Nos superius nominati ligu et palmella in anc cartula testamenti cod fieri uoluimus manus nostra++s rouorauimus.

ioanne iben lusidio test. —iquila iben selmon test. —gundemaro iben teoderedo —ioanne harraze test. —arias iben abraam test. —mozaut iben muzarra.

zaet iben muzarra test. —emila iben euelso test. —euelso iben emila test. —gundisalbo iben zaton —ioanne iben abraam test. —martinu iben atalamondo —halifa iben ordonio.

floresindus presuiter —sarracinus presuiter.

et aliorum multorum id sunt test.

CLXXIX

Permutatio vineae cujusdam in Villa-cova *pro aliis bonis in pago* de Oliveira. *Charta autographa, ex scrinio Monasterii Laurbanensis in Publicum Archivum delata, textum nobis suppeditavit.*

998

Christus. In dei nomine ego ioacino et uxor mea guntilli et filiis nostris sendamiro et gaudinas placuit mici sanus sana mente integroque consilio mente perfecta ut facerem uobis domno beniamin abba uel fratribus uestris cartula contramutationis de uinea nostra propria que abemus in monasterio de uillacoua que mici uendiderunt ipsos fratres de uillacoua pro fogo que cedarunt et fecerunt damno et proinde cedarunt illos in illa torre de miranda et pariaui pro illos XXe solidos que illis conplacuit et proinde fecerunt mici carta quarta de ista uinea et iacet ista uinea in ripa de mondego de azenia usque in carrale que uadit ad illo barco do adque uendo uobis inde mea ratione ab integro et accepimus de uos pretium que nobis conplacuit id est in uilla de oliueira uinea qui fuit de magister atila et pomare iuxta illa cum XXX^a^ manzanarias et illa quinta de tiu martin XV manzanarias et terras calbas et sua ratione in casas et de domno ualentino suo filio XV manzanarias uos destis et ego accepi et de pretio aput uos nicil remansit in deuitum. siquis tamen quod fieri non credo aliquis omo uenerit uel uenero ego aut filiis meis ad inrumpendum anc cartula uenditionis que nos in iudicio deuindicare non potuerimus comodo pariemus uobis ipsa uinea duplata uel quantum ad uos fuerit meliorata et post parte potestatis solidos c. Facta cartula uenditionis sub die XII° kalendas apriles. Era T^a^ XXX^a^VI.^a^

Nos superios nominatos ioacino et guntilli et filiis nostris sendamiro et gaudinas in anc cartula quot fieri uoluimus manus nostras rouora++++uimus.

magister florit —moohomat iben zaton —azarias test. iustu iben ligo —frater tamluz test. gaudinas iben ioacino test. maruan test. —uital iben fazbona test.

daut test. —tudesindo test. —albaro iben elicto *(?)* —ligu iben ioanne —magister ioanne —florentio iben menendo.

leouegildo iben medima —gundemaro iben aluino —gaudinas test. ianneiro test. —ioanne iben rando test. —melec iben abonazar —donadeo iben leouegildo.

leouegildo iben senior —seruando iben abbaz —ioanne ligoualit —uakir sesmiro —beniamin manila —marco dadila.

CLXXX

Pactum venditionis partis cujusdam aedis agrique in pago Nanandinit dicto. Autographa charta, olim ad Monasterium Morariense pertinens, in Publico servatur Archivo.

998 *(?)*

Christus. In dei nomine. Ego godo et filiis meis gutierre et animia plaguit nobis bone paci uolumtas ut uenderemus uobis gutierre et *u*xori uestre teudilo sigut et uendimus kasa murea nostra probria mediedade et v^a^ et de illo quintanale ubit auitabit gundisalbo nobiscum comodo est concluso in omnique giro sit godo medietate et ilos gutierre et aanimia v^a^ et astocia sit uindo uobis illa medietade de mea matre cum illa et est ila kasa et ilo quintanale in uilla nanandinit inter abet et pel iusta arugio que uocidant caldelas et feruenca terridorio portugalensis. aueadis uos firmiter de dato nostro et in uestro iure et dominio sint traditum et confirmado. abetis uos et omni posteritas uestra. et acepimus de uos precio x modios in que nobis bene conplaguit et de precio abut uos non remansit in deuito. Et sit aliquis quisliue omine ad inrumpendo uenerit uel uenerimus contra hanc kartula vendicionis que nos a iudicio deuendere non potuerimus post parte uestra aut uos in uoce nostra pariemus uobis que in kartula resonat duplatum uel quantum aput uos fuerit melioradum et uobis perpetit. Facta kartula uendicionis quod est VIII° kalendas marcias an Era DXXXVI.^a^ *(sic)* super millesima. Godo et filiis meis astocia gutierre et animia in hanc kartula manus nostras signo fe+++cimus.

pelagio requiz it testis —maurgade it testis —benedictum egiquiz it testis.

cresconio test. —trutemiro presbiter testis —manualdo cognomento manoi it testis.

romarigu it testis —leobele sisuulfiz testis —ermerigu it test.

gundulfuguz idilaniz *(?)* test. —uermudus presbiter benedo test. —frater fronimio *(?)* testis scripsit.

CLXXXI

Pactum venditionis, eidem emptori factae, partis domi hortusque in ipso pago. In verso membranae, in qua exaratum est pactum sub praecedenti numero hic insertum, invenitur.

998 *(?)*

Christus. In dei nomine ego sumila et astruario plaguit nobis per bona pacis uolumtas ut uinderemus uobis gutiere et uxori uestre teudilo sicut et uendimus porciones nostras de ila kasa et de illo quintanale que fuit de patre nostro gundisalbo et abet iacencia ipso casale et ipsa kasa in uilla nandini iusta arugio que uocidant kaldelas *(?)* segus auet teridorio por*tu*galensis. uendimus uobis de ila kasa et de ilo qu*i*ntanale comodo est delimedato in omnique iiro v^a^ porcione intecra cum sua prestantia quidquit aprestitum ominis est figares ameisenares secundum dicimus quod aprestitum est ita ut de odie die et tenpore de dado ..... in uestro iure et dominio ... sint traditum et confirmadu ... uos et omni posteritas uestra et acepimus de uos precio x ..... in que nobis bene conplaguit et de precio aput non remansit in deuito. abeatis uos iure quieto et sit aliquis omo uos proinde caluniare que nos a iudicio deuindere non potuerimus aut uos in uoce nostra pariemus uos ilo *(?)* quod ..... et uobis perpedit. Facta ..... era DXXX^a^VI.^a^ *(sic)* super millesima. sumila et astruario in hanc kartula uindicionis manus nostras signo fe++cimus .....

Ermegildo testis —gundulfu testis —trutemiro testis.

alio gundulfu test. ..... frater fronimio *(?)* .....

CLXXXII

Pactio* incommuniationis, *ut medio aevo aiebant, qua bona propria inter se communia duo vel plures reddebant. In hac pactione de quibusdam praediis in pago* de Cerzedo *sitis agitur. Autographa charta, olim ad Monasterium Morariense pertinens, in Publico servatur Archivo.

999

Atan christoforiz et coniungia mea sendina et lazoro et uxori mea lenpeda pactum et placitum facimus inter nos unus ad alios notum die quo erit VI nonas magi era millesima XXXVII.ª pro parte de omnia nostras ereditates que auemus in uilla quo uocidan cercedo siue leigale siue illa eglesia que uocidant sancti mameti siue cum dei aiudorio auc potuerimus ganare usque obito nostro in ipsa uilla ut teneamus illas sanas et intemeradas in uida nostra et si abuerimus ad uindere aut a donare aut a testare aut contramudare unus ad alios et filiis et neptis et omnis posteritas nostras si faciant unus con alios et si minime fecerimus et isto placito exederimus tan nos in uida nostra aut filiis uel prosabie nostre in post obido nostro que isto placito quesieri infringere karea sua ratione post parte de que illo obseruare de ipsas ereditates et insuper C solidos et iudigado. nos subra nominados atam christoforiz et coniungia mea sendina et lazaro et uxori mea lenpeda in oc placito manus nostras ro✝✝✝✝mus. Ic testes didago test. ioane test. icila test. donam test. aluitu test.

Iuliano notuit.

CLXXXIII

Ex* Livro de D. Mummadona, *sic dicto, desumpsimus.

999

Carta de villa Sautello siue plazo

In Era MªXXXªVII.ª Orta fuit intentio inter louesindo abenazar que tenuit sua uoce et de suos germanos uel heredes cum domnos de vimaranes Gonta abba et mummadomna didaz. petiuit ipse louesindo petitione ad ille comite menendo gonsalui ut habuisset cum eis ueritate pro villa sautello quod ganauit socer eius egica honoriquiz et constrinxit eos sub ligali plazo sagion nomine Germias aloitiz pro ante ipse comite supra taxato. causatus fuit ipse louesindo in sua uoce et de suos germanos et suos heredes qualiter tenuerunt homines de sautello sua hereditate per Lª Lª annos et uidit domno eigica comparare ad domnos de vimaranes ad ipsa domna mummadomna et ad domno Gonta abba extra difinitione auadit que aliquando ei sacassent ad face aut audissent legente talia responsum Vimara muniz que uoce tenuit de domno Gonta et de domna mummadomna qualiter comparauit domna mummadomna et Gonta abba et fratres et sorores medietate de ipsa hereditate de frater daniel sicut et illa domna maior ganabit medietate de villa de donon quelaniz et de suos germanos uel heredes sicut in plazo resonat quod ad ipsa domna fecerunt et ad monasterio de vimaranes et ad fratres et sorores et sciente domno eigica quod erat ipsa hereditate de ipso plazo fecit inde petitione ad ipsos domnos et ad caritate et ad benequerentia fecerunt ei donationis de ipsa hereditate per carta super uerbo que alia hereditate non fillassent nec comparassent de ipso plazo nec non fecissent malefacturia super nostros homines. et dum accepit ipsa carta donationis filiauit nostros homines et pendorabit et religauit et pressit alias hereditates super munitione de ipso plazo. et filauit nostro porto et parauit ibidem suo barco et nauuabit nostros homines et maliauit nostro barcario et exiuit nobis inde multa superbia et malefectoria super nostros homines que abuerit uerbo ut fuisset humile et ille et suos filios et neptos ad casa de vimaranes et pro hanc scelus et per ille plazum unde sciente fuit inrumpemus ipsa donatione et iterum constrinxit eos ipse sagione supra taxato ut ad diem actum dedissent VºVº testimonias hic in prato aluari in kalendis nouembris ut testificassent super eas uoces quos altercarunt. testificamus nos testes prolati de parte de louesindo abenazari domna emiso adefonso uiliulfiz Quiriaco adulfiz Louegildo abba et frater didaco subrinus Vº. de parte de vimara moniuz illa domna mummadomna Gonta abba Aloitus abba Goderedus prepositus Fagudus ramirit. dum autem compleuerunt hunc testemonium tradiderunt plazo ad ipse sagion ut fuisset pro ad lege ubi fuisset ille comite et suos iudices. et inuenerunt hic in gondesindi. et ordinabit suos iudices bera zanoniz Fagildus confessus ut iudicassent ueritatem ipsos iudices inter ipso louesindo et vimara muniuz et suos plazos et suos acertos et inuentarios quos tenebant domnos de vimaranes per que deuindicarunt ipsas hereditates. et dum legerunt ipsi iudices et intellexerunt omnia inuenerunt ueridicum illum quod aseruit vimara mu-

niut. et ordinarunt per librum iudicum ut traucisset vimara muniuz cum suos plazos et suas scripturas et suas testes que erant suas scripturas priores et iterum religauit eos ipse sagion sub certo plazo ut dedisset vimara munioz ipsas v^e testimonias prenominatas pro ad iuramento hic ad sancto verissimo in villa gondesindi et iurasset quia illo que asseruit vimara muniut esto ueridicum et crebantasset ille plazo que erat prior illa carta que fecerant posterior et illas alias cartas quod fecerunt ipsos homines super ipso plazo et louesindo roborauit ipso plazo pro se et pro suos heredes ut suscepisset ipsas testimonias et ipso iuramento. Dum autem peruenerunt ad ipsam baselicam ut compleuissent plazo et iuramento agnouit se ipse louesindo abenazari in ueritate et eiecit ipse vimara et ipsos domnos fora de ipsam baselicam et noluit suscipere ipso iuramento quia dicebant ueritatem. et roborauit illa conditione in manus de ipse sagion Germias aloitiz. et item roborauit hanc plazto louesindo abonazar a mea persona et de meos germanos et meos heredes tibi sagioni meo Germias aloitiz per hunc meum plazo tibi compromitto ut asignet tibi ipsa villa de sautello pro quod ipsos domnos de vimaranes calumniabit in concilio. Isto magio mediato Era quod supra. et tu asignes ea ad ipsos de vimaranes cuius ueritas est et amplius non calumpniet illa non ego non meos heredes in nulloque tempore pro quo accepit in conpagina de domno Gonta xx^ivm^o solidos et de domna Mummadomna villa de alaiuti et si minime fecero et hunc plazo exessero pariat post parte monasterii vimaranes D solidos et ipsa villa duplata et post parte regis uel comite que illa terra iudicauerint suo iudicato. Louesindo abunazar in hoc plazo manu mea confirmo et roboro.

Menendus gonsalui manu mea conf. —Sub christi nomine Arias dei gratia episcopus conf. —Pelagius guntemiriz conf. —Sisnandus menendiz conf. —Guterre moniz conf. —Pelagio fideliz conf.

Aloitus abba conf. —Honoricus zaleiman —Gonta abba conf. —Sarrazino suariz conf. —Viliamirus confessus conf. —Kartemirus mitiz conf.

CLXXXIV

Pactum venditionis fundi cujusdam in villa de Montesinhos. *Exemplar hujus documenti, ex charta autographa ad Monasterium* de Caramos *dictum pertinente, hoc ineunte saeculo descriptum, in Academiae nostrae bibliotheca servatur. Chartam verò illam incendio credimus periisse.*

999

In Dei nomine. Ego Johanes Menendiz, una cum fratre meo Petro Menendiz, et Pelagio Menendiz, vobis Petro Bernaldi, et uxori vestre Marie Vermudiz, facimus cartam venditionis, perpetueque firmitudinis, de tota ipsa hereditate, quam habemus in vila Montesinos preter ipsam hereditatem de Heremigundia : damus vobis atque concedimus, totam ipsam hereditatem supra nominatam de monte in fonte, et per ubicumque illam invenire potueritis, pro precio.... tantum nobis et vobis complacuit et de precio apud vos nil remansit. Habeatisque illam firmiter cunctis temporibus seculorum. Sed si forte aliquis homo venerit, tam de nostris quam de extraneis, qui hoc nostrum factum infringere voluerit, pariat vobis ipsam hereditatem dublatam, et quantum vobis fuerit meliorata, et insuper Domino terre C solidos plate monete. Facta karta mense Novembris, Era M^a. XXX.^a VII.^a Nos supra nominati vobis Petro Bernaldi, et uxori vestre Marie Vermudiz hanc kartam propriis manibus roboramus. Petrus testis. Petrus testis. Johanes testis. Martinus notuit.

CLXXXV

Donazanus filiis suis, ex quadam serva quam in uxorem duxerat habitis, bona varia donat post mortem uxoris. Ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis descripsimus.*

Confirmationis carta

1001

Dubium quidem non est sed ad multis mane notissimo eo quod ego donazano et uxori mea leodesinda sedimus cumiunctis per annos plures per dotalis ordinis et ganamus uillas et qui habemus de parentis nostrorum tam quantum potuimus adplicare cum dei adiutorio et tenuimus filius nostre petro et crementina et emigrauit ad seculo ipsa mea mulier leodesinda et laxauit michi duos filios iam superius nominati petro et crementina et sunt ipsos

meos filios mancipius proprius de osoredo tructesendizi de parte de ipsa mea mulier leodesinda et pro id accessit michi bone pacis et uoluntas ut facere ad uos filius meos iam superius nominati tam de parentela quam eciam de conparentela per ubi illa potueritis inuenire libera in dei nomine habeatis uos potestate. confirmo uobis terras pumares uineas casas sauta arbores arbustorum aquis petrarum moncium pane parum boues uaccas ouelias capras eciam et uolatilia ferramenta medalorum cubos cubus lectus katedras mensas legumina uel quantum ad prestitum ominis est omnia uobis confirmo ab integro ex illa qui iam ad gundisaluo moneonis incartauit et extra illa quinta qui dau *(sic)* pro remedio anima mea. Habeatis ea firmiter post morte mea. Siquis aliquis homo uos pro id calumniare uoluerit comodo habeatis licencia de me adprehendere duplato uel quanto ad uobis fuerit meliorata et uobis perpetim habitura. Facta carta confirmacionis v^to^ idus octubris. Era M XXXVIII. Donazano in hanc cartula confirmacionis manu mea +. Qui presentes fuerunt :

Velasco uelasquiz —Fofinio beniamiz —Iacundo frater —Patre dauiz —Onorigu didaz.
Aluito quelaiz —Monderigo tanoiz —Leouegildo emilaz —Aluito ermoriquiz —Ioacino frater.
Vimara aguudiz —Fromarigu leodemariz —Kanaue didaz —Vimara asueiz —Guntaldo notuit.
Ruderigu frater —Vestremiro —Albaro boniniaz —Maruan *(?)* aluitiz.

CLXXXVI

Theodemirus presbyter cuidam suo clienti vineae usumfructum concedit, sub conditione non alienandi, ut post usufructuarii mortem, ipsa vinea Sedi Conimbricensi reddatur. Ex Livro Preto *ejusdem Sedis sumpsimus.*

1001

Carta donationis

In nomine domini nostri ihesu christi. Hec est carta donationis quam feci ego teodemirus presbiter tibi criato meo gontisaluo de una peza de bacello quam plantaui in alcara. do tibi ea atque concedo per suis locis et terminis antiquis introitus et exitus ut illum abeas in uita tua et possideas. Et non do tibi licenciam uendendi sed post obitum tuum pro anima mea sit sancte marie colimbriensis sedis. Et si aliquis homo uenerit ad inrumpendum hoc meum factum post mortem meam in primis sit excommunicatus et insuper pariat tibi illo bacello duplato et tibi sit perpetim abiturum. Facta carta III° idus decembris. Era T^a^XXX^a^VIII.^a^ Ego todemirus hoc scriptum r+oboraui.

Prior eusebius conf. —Sisnandus monaciis conf. —Iohannes monacus conf.

Fernandus zoboriz test. — Gundisaluo diaconus *(?)* conf. —Iohannes presbiter conf. —Tructesindus diaconus *(?)* conf.

Petrus dauiz test. —Froila test. —Tructesindus test. —Gutierre test.

CLXXXVII

Unisco et filii ejus praedium quodam in pago de Villar *situm Mauricio, episcopo Colimbriensi, tradunt, ut damna quae in bonis ei fecerant, samnentur. Ex* Livro Preto *Conimbricensis Sedis decerpsimus.*

1002

Carta uenditionis

In dei nomine ego unisco suariz una cum filiis meis nominibus exemena et bona et suario et menendo et gutierre et tota et sancia et unisco pelaiz placuit nobis per bone pacis et uoluntas ut faceremus uobis mauricius episcopus colinbriense sedis cartula uendicionis de hereditate nostra propria que habemus in uillam que dicent uillar. et habuimus illa hereditate de nostra ganancia quam conparauimus cum uiro meo pelagio fromariguiz de menendo tructesendiz et de suas filias pro nostro precio et ille illas habuerunt illa de parte de iohanne uiliuadiz et de mater illorum flamula. damus uobis de illa uilla iam dicta uillar sexta parte integra cum omnibus agicionibus suis que in se obtinet siue et de ecclesia sancti michaelis uel eius testamentis suis et cum quantum in ipsa uilla obtinet et aprestitum ominis est per ubi illa potueritis inuenire et suo exitum uel regressum et cum suis

sesegas molinarum uel quicquid hominis per ubi illa potueritis inuenire per suis locis et uicis et terminis antiquis. et habet iacencia ipsa hereditate in uilla que dicent uillar circa uilla dagaredi et discurrente riuulo uallega et subtus castro rekaredi et prope litore maris territorio portugalensis. Damus uobis ipsa hereditate iam dicta pro illo ganato que presi uobis dom pelagio flomariguiz de castramia que disrupit et de illa heremita id est v^que^ inter boues et uaccas et III^or^ cabras et pro illa calumpnia de illo monasterio que disrupi et rogamus uos cum illa hereditate cum bonis hominibus ut dimitteretis nobis illa calumpnia de illo monasterio et accepisetis proinde illa hereditate iam dicta sicut et fecistis ad faciem de illos homines bonos et pro uestra mercede. Ita ut de hodie die sit ipsa hereditate de iuri nostro abrasa et in iuri uestro tradita atque confirmata. Habeatis uos illa firmiter et faciatis de illa que uolueritis iuri quieto temporibus seculorum. Siquis tamen quo fieri non creditis et aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc cartula uendicionis ad irrumpendum et nos in iudicio noluerimus auctorizare uel deuindicare non potuerimus pro uestra parte aud uos in uoce nostra quomodo pariemus uobis ipsa hereditate duplata uel quantum ad uobis meliorata et uobis perpetim abitura. Facta karta uendicionis die erit x°m° kalendas marcii. Era M XXXX.^a^ Ego uniscus pelaiz una cum filiis meis iam superius nominatus in hanc cartula uendicionis manus nostras roboramus ++++++++++. Qui adfuerunt :

Iohannes test. —Dauid test. —Menendo test.

Randulfo test. —Gunsaluo test. —Vermudo test.

Gundisaluus abba quam uidit —Frogiani archidiaconus uidit —Ramirus abba quos uidit.

Gunsaluo notuit.

CLXXXVIII

Pactum venditionis dimidii praedii cujusdam in villa Esposadi siti. Charta autographa, olim ad Monasterium Morariense pertinens, in Publico servatur Archivo.

1002

Christus. In dei nomine ego gumdesimdo placui mici bone pacis et uolumtas ut faceremus uouis donam zalamizi et uoxori uestre trudilu cartula uemditionis de eredidade mea propria que aueo in uila esposadi et aueo ipsa eredidade de patre meo egas mediade uouis concedo de mea ratione quamtu mei conpode inter mees iermanos in ipsa uila .. meos paremtes auidarunt egas et beloi damus ipsa eredidade de meos paremtes quamto mei conpote inter meos iermanos mediadade integra per suos terminos antigos in domus in casas in sautus in uineas in montes fontes pascuis padulibus aquas aquarum uel sesegas molinarum quiqui*d* ad prestidum ominis est. et aue ipsa uilla iacemtia inter uila gatonis et uila gumdiuadi discoremte riuolo leza. damus aque concedimus et adcepimus de uos precio in boue que mici bene conplagui et de precio abut uos nicil remansi. aueadis uos et omnos *(sic)* posteridas uestras et si aliquis omo ueneri contra cartula ad inrumpemdo aut uenerimus cui nos non potuerimus deuemdigare post parte uestra au noluerimus uouis autorgare comodo pariemus uouis ipsa eredidade dublata uel quanto a uos fueri meliorada. facta cartula uemditionis era millesima xxxx xv kalendas abriles. gumdesimdo in anc cartula uemditionis manus sua +.

qui presens fuerunt adoreo liiizi —maurigo —aluaro ladonizi —tructesimdo egaruzi —ramdo eldeiizi.

odeiro —iemumdo —didago elozani —..duola..a.

CLXXXIX

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensi descripsimus.*

1002

Testamentum de sancto uincenti de peraria in terra de sancta maria

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Ego humilem et seruus christi arianus quasi presbiter Ideo placuit mihi per bone *(sic)* et uolumtas ut facerem uobis ranemirus abba et ad fratribus uestris morantes in monasterio laurbanus textum scripture testamenti de omne meas ereditates quantas abeo uel augmentare potuero siue ecclesias quomodo leigales id est ecclesia sancti uincenti de peraria medieta*te* integra cum omnibus adiectionibus suis

et sancte christine medietate integra cum omnibus adiectionibus suis et sancti martini de mazada medietate integra cum omnibus adiectionibus suis et illas depladeas id sunt medietate de illa hereditate que fuit de abio meo uidisilo et de pater meus guandila ubi illa potueritis inuenire. Concedimus uobis ipsas ecclesias uel hereditates que iam nominauimus pro remedio anime mee uel parentum meorum. et damus uobis ipsas ecclesias uel ipsas hereditates cum omnis ornatus eorum uel aprestationibus suis uel domus cum edificiis suis et sunt illas ecclesias et ipsas hereditates fundatas in uilla peraria prope ciuitas sancte marie discurrente ribulo azeuedo territorio portugalensis. Damus uobis atque concedimus. Vt siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus ad inrupendum hunc meum factum in primis sit excomunicatus a corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et cum iuda traditore abeat participio et insuper quantum auferre temptauerit in quadruplo componat et hunc factum meum plenum obtineat roborem. Facta series testamenti xv kalendas apriles. Era Millesima xxxx.ª Arias presbiter in anc karta testamenti manu mea r++oboro.

Petro presbitero test. —Sauarigo test. —Songemiro test. —Iohanne test. —Onorigo test.

Gundisaluus test. —Fromarigus presbiter test. —Rodorigo test. —Aloitus presbiter test. —Trastemiro notuit.

CLXXXX

Pactum venditionis quorundam bonorum immobilium in pago de Cercosa. *Ex* Livro Preto *Sedis Conimbricensis descripsimus.*

1002

Carta uenditionis

In Dei nomine. Ego gondisendo tunoiz et uxor mea eldora. In domino deo eterna salute amen. Ideo placuit nobis per bona uoluntate et pacis nullis quoque gentis inperio nec suadentis articulo nec pertimescitis metu sed propria nobis accessit uoluntas ut faceremus uobis regnaldo et uxor uestra gudina sicut et facio carta uenditionis de hereditate nostra propria que habemus de comparadela que comparauimus de dauid gudiniz et de uermudo iohannis. et auet iacentia in uilla cercosa subtus mons gabro discurrente riuulo cambar territorio alapboen et damus uobis in ipsa uilla cercosa tercia de duos casales. et de alio casal de sub illo pennedo m^es^ quartas. et de alio de illo paramio medietate minus quarta damus atque concedimus per huius locis et uigos et terminos antiquos per ubi illa potueritis inuenire cum totas suas terras et omnes suas prestationes quantas in se obtinet que ad prestitum ominis est pro que accepimus de uos in precio xxx solidos tantum nobis bene complacuit et de precio apud uos nichil remansit in deuito ita ut de hodie die uel tempore sit ipsa hereditas de iuri nostro abrasa et in uestro iure sit tradita adque confirmata. Habeatis uos illa firmiter et omnis posteritas uestra iuri quieto temporibus seculorum. et siquis tamen quo fierimus non creditis et aliquis homo ueneri uel uenerimus contra hanc carta ad inrumpendum et nos ad concilio noluerimus auctorgare aut aiudicare post uestra parte aut uos in uoce nostra quomodo pariemus uobis ipsa hereditate dublata uel quantum fuerit meliorata et uobis perpetim habitura. Facta carta uenditionis notum die erit nonas iunii. Era M^a^xxxx.ª Ego gundisendo et uxor mea eldora ad uobis regnaldo et uxor uestra gudina in hanc carta uenditionis manus r++ouorauimus. Qui presentes fuerunt Pelagio test. Froila test. Alio pelagio test. Petrus test.

CLXXXXI

Desumpsimus ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis.*

1002

Testamentum de uilla rocas et de penso

Domnis inuictissimis ac triumphatoribus gloriosis sanctisque martiribus sanctique saluatoris et sancti uincentii sanctorum apostolorum petri et pauli quorum baselice cernuntur in loco predicto uaccariza subtus monte nuncupato buzacco secus riuulo discurrente mondeco suburbio colinbriense quos patronos habere uelimus et propagatorem uel intercessorem qui apud pium redemptorem desideramus. Ego goandinus famulus uester uel omnium

seruorum dei seruus sandinus diaconus cum peccatorum nostrorum mole depressos non usquequaque disperatione deicimus qui etiam conscientie reatui nostro crimini sepe pauescimus ut per uos tam domnis sanctissimis martiribus reconciliari mereamur a domino et quia scriptum est —Vouete et reddite domino deo uestro—. Et ideo nos cum omni affectu mentis atque operis ipsam nostram deuotionem adimplendo procuramus quod per plurimis etiam annis cogitauimus modo adimplemus. Iddeo nos sub eius omni nati sandinus diaconus complacuit michi sana mente integroque consilio mente perfecta pacisque uoluntas ut adimpleamus quod gloriosi principes nostri constituerunt una cum ortodoxis uiris illustris presago spiritus plene cale rectis proculdubio declararunt de hereditate a propinquis uel extraneis uel uniuscuiuslibet persone unusquisque de diuersis cuiuslibet persone cum omni robore et perfectione et firmitate habere tradere habeat. Et ideo pertimescentes diem iudicii magni nec repena mors sub occasione in nobis deueniat placuit nobis ut faceremus ad ipsius locum et sanctorum altariorum quam superius nominati et ad ipsum abbatem anderias et fratribus qui sub eius regimine sunt in ipso loco cartulam testamenti series benefactis de monasterio nostro proprio quem ganauimus uel fundamentauimus cum nostro germano gudesteo presbitero siue memorie quique nunc habemus uel deinceps augmentare potuerimus usque ad obitum nostrum id est subtus monte zebrario in uilla quam uocitant rocas monasterio quod uocitant sancti saluatoris sancti andree apostoli sancti thome apostoli sancti christofori sancte cristine sancte columbe sancte marie sancti pelagii cuius baselica est fundata in ipso loco cum domus intrinsecus domorum libros capsas calices cruces coronas uela uel uestimenta ei ut est ornamenta ecclesie cum omnibus adiuntionibus suis quomodo obtinuimus cum nostro germano iam superius nominato et adicimus ad ipsum locum quod testamus uilla que dicent penso per suos terminos cum omnibus prestationibus suis. Damus ipso monasterio atque testamus pro remedio anime mee et pro anima de meo germano godesteo presbitero siue memoria ut habeatis eos sandino in uita mea cobrantie in ipso loco quomodo et alios fratres de ipsa congregatione et ipso nepto meo godesteo talem partem ut unus ex ipsis fratribus si in uita sancta perseuerauerit parte cum fratribus accipiat et nullis laicis non habeat tributam licentiam in ipso monasterio nisi qui in uita sancta perseuerauerit et bonus fuerit partem accipiat sub regimine ipsos domnos de uaccariza. Amodo uel deinceps sub ea tamen uidelicet istam nostram rem facultatem quod resonat in hoc nostro beneficio resonat seruata ut in uita nostra habeamus tolerantiam et post obitum nostrum pro remedio anime nostre ipso monasterio deseruiat ingenuo sicut iam superius diximus iure monasterii uobis pertranseat. Siquis tamen quod fieri minime credimus et indubitanter tenemus quod aliquis homo uenerit uel uenire conauerit contra hunc nostrum factum ad irrumpendum uel infringendum de propinquis uel de extraneis uel de quolibet homine In primis que domni sunt sit excommunicatus ab omni cetu christianorum et cum iuda traditore habeat participium in eterna dampnatione et a corpore et sanguine domini nostri ihesu christi sit extraneus ita ut corpus eius non suscipiat terra sed maledicant ei qui maledicunt diei qui preparati sunt suscitare leuiatan ipsum quod ausum fuerit contaminare aut inuellere quadruplo componat post partem tunc fieri auri talento v° et hoc nostrum factum plenam obtineat firmitatem et permanente in uobis perpetuam firmitatem. u° kalendas decembris. Era xxxx^a post millesima. Godino diacono in hac cartula testamenti manus nostras roboro —

Gundesaluo conf. —Monio aluariz conf. —Froila gunsalui conf. —Donan froiulfiz conf. —Arias gundiuadiz conf. —Gunsaluo garsea conf. —Eita uermudiz conf. —Cidelo alaza conf.

Salmiro conf. —Magister louegildo test. —Argirigo test. —Randili test. —Quiliamiro test. —Vermudo test. —Adileouo test. —Rando notuit.

Beiamim conf. —Didago aluariz conf. —Pelagius iben egas conf. —Gundisauo iben egas conf. —Beniamim abba conf. —Cidi iustiz conf. —Zitariania conf.

CLXXXXII

Ex Livro Preto *Sedis Conimbricensis descripsimus.*

1003

Testamentum de recaredi quod testauit uigilia

In nomine domini nostri ihesu christi eius inseparabile pius qui est trina maiestas et una deitas pater et filius et spiritus sanctus per quem cuncta creata sunt uisibilia et inuisibilia per quem cuncta creata capitula legis intonat dicere. Domnis inuictissimis sanctisque martiribus ac triumphatoribus gloriosissimorum martirum sancti saluatoris sancti michaelis sancte marie uirginis sancte christine uirginis sanctorum apostolorum petri et pauli sancti thome apostoli sancti andree apostoli sancti martini episcopi sancti donati sancti ihoannis apostoli sancti iacobi

apostoli quorum baselica fundata est in uilla recaredi subtus mons custodias territorium portugalense discurrente riuulo leza. Ego famula dei uigilia cum peccatorum mole depressa quia nec inicium taxandi nouimus nec afinem sirie habeamus quando a bono seculo migraturi erimus et pro remedio anime nostre et de uiro meo nomine leouegildus et de filia mea que concepta fuerit de ipso meo uiro louegildo et pro predictum domni transacta sunt in meo iure eo quod facere uoluimus cartulam testamenti de hereditate que habent in uilla recaredi et incartau*it* illam nobis ipso meo uiro leouegildo tercia integra et de illas duas partes racionem de mea filia que do ipso meo uiro leouegildo et incartauit nobis illam propter castitatem uirginitatis decorem et coniugio copulare extra v^{a} de sua matre. Testamus illam ad ipsum locum sanctum quod de sursum resonat pro remedio anime nostre et de ipso uiro et de nostra filia cum domos edificiarum casas pumares terras aquas pascua padulibus quantum ad prestititum *(sic)* hominis ibidem potueritis inuenire per suis terminis et locis antiquis ut quicquid in ipso loco aduenerit eis aduene pupillos uel presbiteros fratres sorores que in ipso loco perseuerauerint in uita sancta sit eis atributa et domnata atque possidenda ipsa hereditate et non habeant in ea potestatem uindere uel donare et in aula testamenti permanere. Ita ut ex presenti die uel tempore si aliquis homo uenerit de propinquis nostris aut etiam de extraneis ad irrumpendum uel inquietandum contra hoc nostrum factum uel testamentum in primis fiat excommunicatus et separatus a fide christi et cum iuda traditore habeat participium in eterna dampnatione et insuper pariet ipsam hereditatem duplatam. et hoc nostrum factum habeat plenam firmitatem. Facta carta testamenti quod erit xv° kalendas apriles. Era M^{a}XXXX^{a}I.^{a} Vigilia in hac cartula testamenti manum meam confirmo et signum crucis facio +. Qui presentes fuerunt : Questremiro Quos vidit. Onorigo test. Patra test. Vermudus test. Aluitus test. Dulcidio test. Gundesindo test. Alius gundesindus aluiiiz test. Auolo test. Leobon test.

CLXXXXIII

Acta litis super quodam agro prope flumen **Leça**. *Descripsimus ex* **Livro Preto** *Conimbricensis Sedis.*

1004

Intentionis agnitio

Dvbium enim quidem non est sed multis manet notissimum atque cognitum quod habuit intentionem osoredo truitesendiz et sua mater unisco prolis menendi cum godesteo super uarzena que habet iacentiam in ripa leza quomodo est conclusa de illo arrugio qui discurrit de casa de godesteo et fere in longo in illo pumare de domna animia et de amplo leua se de leza et ferit in illos uallos qui diuident cum casale de ianardo et casale de donazano balderediz per ubi obtinuerunt illam suos auolos et suos parentes et ipse oseredo per plures annos. et leuauit se ipse godesteo et presumpsit in cabo de ipsa uarzena uno pedazo et in cabo de ipso pedazo plantauit ibidem mazanarias super monitionem de ipsa unisco una uice et alia uice et tercia leuauit se ipse godesteo et fuit ad rodericum pelaiz de cuius manu ipsam terram filiara qui dicebat catatridario in ipsa uarzena et auia ibi tridade in precio de VIII boueues *(sic)* et fuit ipse roderigo ad magistrum euenendo qui illam terram mandabat sub presente comite menendo gundisaluiz et ad magistrum godesteo et ad atam christoforiz edoronio cresconiz gondesindo iben cila et adduxit illos ad ipsam uarcenam et uenit ipse rodericus cum heredes et cum suos iudices qui uiderent ueritatem inter ipsum roderigum et ipsum oseredum et peruiderunt ipsos iudices quia erat ueritate de ipso oseredo et de sua matre et dedit ipse magister euenando et magister fafila suo sagioni frolienzo et leuauit ipse godesteo ad ueritatem hic ad sanctam mariam de aquas sanctas sub die quod erit VIII.° idus augusti Era XXXX^{a}II.^{a} ante iudices prenominatos atam christouaiz ederonio cresconiz gundesindus iben izila magister euenando et magister fafila. causatus fuit sesnandus in uoce de oseredo truitesendiz cum ipso godesteo qui suam uocem obtinuit et de suos heredes qualiter tenente suos auolos de oseredo ipsa uarzena per plures annos et post suos parentes cuius dederunt illam in casamento sua mater et suas tias in facie de auolos et de parientes de godesteo et tenuit illam ipsa unisco inter cum suo marito et in uiduetate XXX^{a} annos et plantauit ipse godesteo ipso pumare suo munitione hodie annos VIII° dicente ipso godesteo in sua uoce et de suos heredes de cuius manu illam terram filiauit quia fuit ipsa uarzena de suos auolos et de suos parentes in facie de suos abolos et de suos parentes de ipso oseredo et relinquerunt illam in facie de godesteo et de suos heredes et plantauit illam in facie de tructesindo osorediz atque munitionode *(sic)*. et intrarunt in placito testimoniale pro in tercio die darent testes sicut et fecerunt. Dedit sesnandus testes prenominatos id sunt unisco menendiz sisualdo sisualdiz sesnandus gomadiz Lucido iben egas Vestemiro belmiro iquila Frogiulfus Truitesindus guenandiz patre tresuna *(?)* sodunas in aze c et XXX^{a}. et de parte de godesteo et de rodorigo id sumus Censoi Cidi Gemondo patre et alio patre trasarigo truitesendo dono cresconio qui

sumus heredes de ipso godesteo et de ipso roderigo in ipsa uarzena fiunt sub una in acie c xxx^a^ III. et tradiderunt placitum ad legem et peruenerunt in tercio die pro ire ad legem et agnouit se ipse rodericus et ipse godesteo in ueritate et tornarunt ipsam domna unisco de lege et rogarunt illam que tornassent a suas testes de iura et dedissent ei in alio loco et in alio dia duas tanta terra pro illa sua quam super munitionem plantauerant et in ipsa uarzena et rouorauit ipso rodrico placitum que si non dedissent ei in alio die duas tanta terra que duplassent illum pumar ad ipsam unisco et ad suum filium. et quando uenerunt ad diem que fuit ipsa unisco utrum dedissent ei illam terram et renuabit ipso roderigo et ipso godesteo et non dederunt illam terram et exierunt illo placito et querel*a*uit se oseredo et sua mater ad magistrum euenando qui erat iudex inter illos et ordinauit eis quod duplassent illo pumare sicut in placito resonauit et tornauit ipse oseredus et godesteo ad misericordiam et deder*unt* ad oseredo suum pomar sengelo et rogou et deder*unt* ad illum iudicem in offrecione VII lenzos et aliud tamanio pumar in iudigado.

Magister euenando conf. + Aluaro test. Sandino test.

Atam christoforis manu mea conf. —Magister menendus manu mea conf. —Ederonio cresconiz manu mea conf. —Gundesindo iben izila manu mea conf. —Cresconius quiriaquiz test.

Magister sandino test. —Fafila magister manu mea conf. —Alius magister menendus conf. —Magister gundisaluo conf. —Magister uestremiro conf.

CLXXXXIV

Sandinus diaconus Monasterium suum de Sever *Froilae Gonsalvis donat. Ex* Livro Preto *Sedis Conimbricensis sumpsimus.*

1005

Carta donationis seu perfiliationis siue agnitio testamenti

Dvbium quidem non est sed multum manet nobis cognitum in ueritate de eo que uenerunt gentes hismaelitarum in sede colimbriense peruenerunt ad deuastandum patriam usque adeo urbis durio deuastarunt ciuitates et portelas per gladio imperio sub regimine ipsas gentes deuastarunt omnes locos sanctos eius et in diebus ipsius permanente obiinde ego sandinus didacus prolis sunlani ganauimus cum nostro iermano godesteo presbiter diue memorie uillas et monasteria et testamus pro remedio anime sue monasterio nostro proprio sancto pelagio ad fratres de uaccariza et seruani a nostro subrinum ad nostrum neptum et restaui in manu mea monasterium de seueri uocabulo sancti andree et obtulerat ibi me in que se habuit et post et cadui in delicto in uita mea nec quis miseretur super me. Obinde ego iam superius nominatus ipso sandino placuit michi bona pace et uoluntate nullo cogente imperio nec suadente articulo nec pertim*esc*entis mentio *(sic)* sed propria nobis accessit uoluntas ut faceremus uobis froila gundisaluiz cartulam donationis seu inprofiliationis de monasterio nostro proprio quos dedit nobis sandinus et gondesindus et goldrogodo. obtinuimus illum pro cartula testamenti. et est ipso monasterio uocabulo sancti andree apostoli et sancti christofori in uilla seueri territorio portugalensi discurrente riuulo uauga et habet iacentiam et diuidet de una parte cum uilla martino et de alia parte cum uilla palaciolo et de alia parte cum uilla nesperaria. Damus uobis ipsum monasterium cum domus domorum uel incorcis suis pomares perareaneum enares sautos terras ruptas uel inruptas petras mobiles uel inmobiles aquis aquarum exitus uel regressus quantum ad prestitum hominis est per uicos et locis suis terminos antiquos per ubi illam potueritis inuenire secundum alia carta dicet. Habeatis uos et omnis posteritas uestra iure quieto in perpetuum huius seculi uindicetis ita de die uel tempore de nostro iure sit abrasa et in uestro dominio sit tradita et confirmata ut in uita mea faciatis michi bene et admodoretis et post obitum uero meum tradi pro anima mea et secundo dicit scriptura —Qui pro aliis orat semetip*sum* deo comendat— et ad cartam confirmandam accepimus de uobis ipsam equam murzelam. uos dedistis et nos accepimus. Et si aliquis homo uenerit aut de subrinis aut neptis ad irrumpendum hoc nostrum factum pariet nobis *(sic)* tantum uel quantum desuper est testata et post parte qui illam terram imperauerit aliud tantum et hoc nostrum factum plenam habeat firmitatem. Facta cartula donationis seu profiliationis Nodum die quod erit idus decembris. Era xxxx^a^ III^a^ post millesima. Sandinus diaconus in hac aula cartula manum meam + roboro.

Gunsaluus truitesindiz conf. —Gun*sal*uus beraci conf. —Aluanus godiniz conf. —Cidi iustici conf. —Eita uermuiz confirmo —Anderias abba conf. —Mauregado frater conf.

Godesteo uermuiz conf. —Vermudus nuniz conf. —Godinus iustici conf. —Magister ramirus conf. —Froiulfo guimariz conf. —Magister ramirus conf.

Trasulfus test. —Cidelo test. —Sandinus test. —Ramirus guizoiz test. —Sandus manu mea Notuit.

CLXXXXV

Descripsimus ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis.*

1006

Venditio hereditatis de custodias

In dei nomine ego hunia una cum filiis meis andrias et maruan placuit nobis atque conuenit nullius quo*que* gentis imperio nec suadentis articulo et propria nobis accessit uoluntas ut per scriptis uenderemus uobis ederonio aluitizi sicut et uendimus hereditate nostra propria que habemus in uilla custodias. uendimus uobis id in ipsa uilla tercia integra de casale que fuit de parentes nostros maruan et aragunti cum una casa murea et illo postato nouo integro ac per ulla nostra hereditate quanta ibidem ad prestitum hominis est per ubi potueritis inuenire in montes fontes pascuis padulibus petras mobiles uel inmobiles aquas cursiles uel incursiles quantum ibidem ad prestitum ominis est per ubi potueritis inuenire. et *est* ipsa hereditas in uilla custodias territorio portugalensis discurrente ribulo leza quomodo diuidet cum uilla recaredi et de alia parte et uilla sindini egro ranualdus pro que accepimus de uos in precio VIII modios tantum nobis bene conplacuit et de precio apud uos nil remansit in debito. Ita ut de hodie die et tempore sit ipsa hereditas de iuri nostro abrasa et uestro dominio sit tradita et confirmata. Habeatis uos et omnis posteritas uestra iuri quieto. Siquis tamen quod fieri non creditis aliquis homo uenerit uel uenerimus ad inrumpendum hanc cartula qui nos in iudicio deuendicare non potuerimus quomodo pariemus uobis illa duplata uel quantum ad uos fuerit meliorata et uobis perpetim habitura. Facta cartula uendicionis V kalendas aprilis. Era M^a^XXXX^a^IIII.^a^ Hunia una cum filiis meis andrias et maruan manus nostras+++

Qui preses fuerunt : Sarrazino iben gaudio —Gondesendo donaniz.

Fredenando odorizi test. —Olide cresconiz test. —Diagu aroerigu test.

Sandino iben anoi test. —Tructesendo gulderediz —Vsque luadiz.

CLXXXXVI

Froila Gundisalviz villam suam, Villanova *dictam, ad radices montis* Bussaco, *Monasterio* de Vaccariça *donat. Charta autographa, ex scrinio Conimbricensis Sedis in Publicum Archivum delata, nobis textum praebuit.*

1006

Domnis inuictissimis hac triumphatoribus gloriosis quem *(sic)* martiribus et laureatus ab honorem sancti saluatoris et sancte marie semper uirginis Ego froila prolis gundisalbus muneonis in domino deo eternam salutem. Ego supra nominato cum peccatorum meorum mole depresso et diem iudicii timendum Ideo placuit nobis per bone pacis et uolumptas ut pro remedio anime mee uel parentum meorum gundisalbus muneonis et tuta domna facimus series testamenti ad monasterio de uaccariza in honorem sancti saluatoris et sancti uincenti et sociorum eius martirum uobis andrias et fratribus tuis uilla nominata que uocitant uillanoua suburbio colimbrie iuxta monte buzzako ad rio de angarna et quando partirunt uillas de gundisalbo muneonis cadeu ipsa uilla in sua quinta ad illa domna. proinde adtestamus illa post parte de ipsius monasterio concedimus illas per suos terminos antiquos cum omnibus suis prestationibus quantum in illa potueritis inuenire pomares ficares arbores fructuosas uel infructuosas terras rubtas uel inruptas quantum ibi potueritis inuenire in nostra uita quinta portionem et post nostrum obitum omnia tota ab integro iuri monasterii pertranseat. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit de propinquis nostris qui nostrum factum infringere temptauerit in primis sit excommunicatus et cum iuda christi proditore abeat penam in eterna dampnationem et insuper damna secularia aflictus pariet post partem regis auri libra una et hunc nostrum uotum in cunctis obtineat firmitatis roborem. Notum die XV° kalendas iunias. Era M^a^XXXX^a^IIII.^a^ Froila gundisalbiz manu mea++++

Magister quizoi test. —placentio sesmiriz test. —cendon test. —gundesindo iben olit test. —nebridio test. —uitas test.

uelasco garceiz test. —aluaro aluariz test. —aluano gutiniz test. —fredenando frainiz test.

Iuliano presbiter notuit.

CLXXXXVII

Argevadus et uxor Didaco Donanizi bona quaedam immobilia tradunt in pago de Perafita *ut eos foveat protegatque. Charta autographa, olim ad Monasterium Morariense pertinens, in Publico Archivo invenitur.*

1008

Christus. In dei nomine ego argeuado et osore mea godella uobis dillago *(sic)* donanizi. magnum est enim in tidullo donationis in qua nemo podens est actum llargidatis inrumpere nec foris llegum proicere set quiquit gratum animo et prona uolluntate oportet senper liuenter anplleti aut omne de rerum suarum uolluntas suas adimpllere uolluerit. et ideo ego supradicto argeuado placuit mici pro bone pacis et uolumtas ut facerem uobis didago donaniz cartula firmitatis uel incomuniationis sicut et facio de ereditatem patrum meorum quantumqunque uisu sum auere in uilla que uocidadant *(sic)* petrafitta siue de parentela quam eciam et de comparato exeptis illa que uobis iam in carta possuimus. de illa alia medietatem uobis concedimus in terras in pomares et in aruores fructuosas uel infructuosas et exitus montium et accessum uel regresum et in quoqunque ad prestitum ominis potueritis inuenire per suis terminis et locis antiquis et concedimus uobis una casa integra telliata exeptis illas larias de uillar que dedimus ad eclesia. de illa alia medietate uobis inde concedimus ubi illa potueritis inuenire pro que me deuendates de fisco et amodoretes me in uita mea sub uestra ala. et est ipsa ereditate in uilla que uocidant petrafitta in urbe portugalensis subtus alpe petras ruiuas probe litore maris ut aueatis illa uos et omnem posteritis uestre iure quieto. ut siquis tamen quod fierit non credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus ad infringendum tam nos quam eciam de posteritatis nostre aut quamlibet omo que ego ad iudicio seguros post sparte uestra deuendere noluero tunc inferam uobis ut in iudicio pariemus uobis illa duplata uel quamtum ad uos fuerit meliorata et uobis perpetim auitura. Facta cartula firmitatis sub die quod erit IIII° nonas feberarii. era millena et quaterdecies VI.ª argeuado et ucsor mea gutella in anc cartula incomuniationis manus nostra—s rouorauimus +.

et de illas casas medietate uobis inde concedimus et accepimus de uos ad confirmandum carta uno boue obtimo et II modios de pane et damus uobis nostra ereditate in uilla de uillar integra quantum me compotet inter meos eredes per ubi illa potueritis inuenire.

qui ibi presens fuerunt it sunt uilifonso ascariz test. —ioanne uiliarediz test. —suario steuaniz test: —eirigo bernariz test. —fandila test.

odorius presbiter cresconi prolis test. —aluitos presbiter eroni prolis test.

CLXXXXVIII

Pactum venditionis quorumdam agrorum in villa Retorta. *Charta autographa, olim ad Monasterium Morariense pertinens, in Publico Archivo servatur.*

1008

Christus. In dei nomine ego arias et usor sua eileuba uobis gudesteu et ussor tua otrocia plagui nobis bone pacis uolumtas asto animo integro nostro consilio nunclo coque exigenctis inperio neque suadentis artigulo set propria nostra uoluntate ut faceremus uobis cartula uendicionis de lareas de tera nostra probria que nobis conparabimus de gondibado. abe illa una larea iacencia in uila retorta suctus castro de boue teridorio portogalensis discurente ribulo abe probe lidore maris. leua se de aqua de cornado et figi se in illo ualo circa lareas de careira et abe in anplo VII pasos. et illa alia leua se de termino de mouran et figi se in alarcas tortas et in illo uno cabo abe V pasos et in illo alio VIII° et foi ipsa larea de censoi et de sua mulier. et de illo agro de ibra... de IIIIª IIIIª porcione et illo taliolo quomodo leba se de careira et figi se in lareas que uenen de lanuandeiran IIIIª porcione damus uobis aque concedimus pro que acebimus de uos precio IIIIor modios de milio ..... et I lenzo de IIos modios *(?)* que nobis bene conplagui et de precio abu uos nicil remansit in deuido. ida ut de odie die uel tenpore sia de nostro iure abrasa et in uestro iure sic tradida uel confirmada abeas tu et omnis posteridas uestras. siquis tamen quod fieri nom credimus aliquis omo ueneri uel uenerimus ab inrumpendu isto nostro facto ab inrumpendu ueneri que nobis a iudicio deuindigare nom podueridis in uoce nostra post parte uestra quomodo pariemus uobis ipsa eredidade dublada uel quantu a uos fueri meliorada et tibi perpedi abiduru. facta kartula uendicionis VIII° kalendas marcias. era XXXXVI.ª arias et usor sua eileuba in an cartula uendicionis manus nostra++s.

qui preses fuerun*t* : fredenandu godiz test. — gonderedu test. — fagildu test. — alio fredenandu test. — frenandu gonderediz test. — guandila test. — adefonsu test. — olidi test. — Etlianu benearias — fromarigo test. — et aliorum fili bone nadorum. Aloitus notuit.

CLXXXXIX

Pactum venditionis partis cujusdam praedii in pago de Costoias *siti. Autographa charta, ex scrinio Conimbricensis Sedis delata, in Publico Archivo invenitur.*

1008

Christus. In dei nomine ego froila et oxor sua ebraili in domino deo eterna saluten amen. Ideo plaguit nobis bone pacis et uolumtas ut uinderemus uobis ederonio aluitizi et ad oxor uestra trastina ereditate nostra probria que abuimus in uila que uocidant custodias in ilo casal ubi e*go* auito mea ratione et per ila uila mea ratione per ubi ila podueritis inuenire per suis locis et uicis et terminus antiguos con quanto ibiden aprestamu ominis podueritis inuenire. et adcebimus de uos precio pro ipsa ered*it*ate I^a^ uaca preniata et III^or^ modios de milio et III^or^ modios de sal. tanto nobis bene conplaguit uos dedistis et nos acebimus et de precio abud uos nicil remansit in deuito. aueatis uos ea firmiter et omnis postteritas uestras tenporibus seculorum et qui exinde agere uolueritis facere. et aue iazentia ipsa eredidate subtus mons custodias terito*rio* portugalensis. Siquis tamen quod fieri non creditis aliquis om*i*nis uenerit uel uenerimus contra anc cartula uenditionis que nos deuendigare uel autorigare non poduerimus post parte uestra comodo pariemus uobis ipsa ereditate dublata uel quanto ad uos fueri meliorata et ad iudize iudigato et insuper factum nostrum post parte uestra plenana *(sic)* auea firmitate. Nodum die quod erit V° nonas marci. Era XXXXVI super millesima. Froila et oxor sua ebraili in anc cartula uenditionis manus nostra++s rouorarunt.

Que ibi fuerunt presentiuiles maurigo test. maruan test. aldia test. alio maruan test. anderia test. todemiro test. teudila test.

pelagio gatonnizi test.

CC

Ex Livro de D. Mummadona, *sic dicto, desumpsimus.*

1008

Karta de ecclesia de sancto martino de farega

In dei nomine. Ego indignus et ultimus domini seruorum seruus Transmirus confessus uobis domnis inuictissimis ac triumphatoribus sanctissimis gloriosisque martiribus sancti saluatoris et genitricis gloriose marie semper uirginis cunctorum uirginum seu beatorum apostolorum martirum uirginum et confessorum quorum baselica dignocitur esse fundata vimaranes scisterio inter duos arrogios selio et seliolo territorio inter ambas aues ad radice montis latito. Ego uero iam prefatus Trasmirus confessus cum peccatorum mole depressus in spe fiduciaque uestrorum respirans non usquequaque meritis deicior ut per uos sancti dei reconciliari merear deo et angelis omnipotenta intencione deposco. Magnum est enim titulum scripture firmitatis et testamenti in qua nemo potest ad irrumpendum uenire neque foris lege eicere sed quicquid grato animo et prona mea uoluntate opportet enim semper amplecti libenter. Obinde placuit mihi ut facerem huic in loco sancto et ad uobis honoricus confessus et fratrum et sororum ibi persistencium textum scripture testamenti de duas porciones meas proprias de ecclesia uocabulo sancto martino prope riuulo auizelle in villa quos uocitant Riu malo. leuat se ipsa ecclesia cum terminos suos antiquos de termino que fuit de domno oduario et inde per termino de orranes et inde in auizella unde primiter incoauimus. damus atque concedimus uobis et contestamus ipsas duas porciones de ipsa ecclesia cum cunctis adiuncionibus suis que ibi ad prestitum hominis est casas cupos cupas terras rubtas uel inruptas arbores fructuosas uel infructuosas petras mobiles uel inmobiles aquas cursiles uel incursiles montes fontes pascuis padulibus exitu moncium uel regressum uno molino ab integro aquis aquarum uel sesigas molinarum. Adicimus etiam uobis ornamenta ecclesie uestimenta calice cruce libros multos et obtimos et omnia uestimenta altaris uel templum ecclesie et omnia ornamenta que ad rem pertinet. et fuit ipsa ecclesia de domna faregia et fecit inde testamento ad congermano meo Arualde presbitero. unus sub

unus ipsa ecclesia iuri quieto moreque pacifico. et fecit ego Frater Trasmiro cartula benefacti cum ipso congermano meo aluarde presbitero et intrauimus ambo pariter in una hereditate et in una germanitate.
quisquis unus ex nobis primiter migrasset ab hoc seculo lapet ipsa tercia de ipsa ecclesia sana et intemerata atque unus ex nobis uitam perduxisset et orasset pro eius anima et fecisset missas sicut et fecit ad obitum
tercia de ipsa ecclesia iam supra taxata sancto martino cum ipso benefacto que inter nos fecimus. et ipsa tercia iam in meo iure. dedit in illa meo ganato in manus de magister tetone ut obiurgasset eam.
unde mihi illo dare, et roborauit mihi placitum ligale ut dedisset mihi meo ganato usque anno pleno. Dum uenit ad capud de ipso anno non habuit unde reddere ipso ganato.
petiuit totos illos placitos. Dum autem uidit se reatum in concilio rogauit me cum sugessione et a facie illa congregatione ut fecisset mihi cartula firmitatis de ipsa
hi a dare boues et uaccas et pecora promiscua numero multitudinis. Adicimus etiam uobis duas porciones de illa heremita uocabulo sancto siluestre cum sua ornamenta
ecclesia. Habeatis et possideatis uobis honoricus confessus ipsas duas porciones de ipsa ecclesia et de ipsa heremita ut in uita uestra sit in uestro stipendio uictum atque tegumentum
habeatis in oratione. et abeant ex uos missas factas ut inde ante deum presentem dignam mercedem recipiatis. et post obitum uestrum omnia que sursum resonat post parte ipsius monasterii
admonet nos propheta dicens —Uouete et reddite domino deo uestro— et iterum —quod de manu tua accepimus dedimus tibi quia peregrini et hospite sumus super terram—. Facta carta uel series testamenti manum meam stabilitam et nunquam inrumpendum. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo nobilis uel innobilis aut ex prosapie nostre uel extranea uel quisliue omine contra hanc series testamenti ad inrumpendum uenerit sedeat maledictus et excomunicatus et segregatus ad corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et cum iuda traditore luat penas in eterna dampnatione et ad ultimum diem iudicii cum sceleratis ad pena resurgatur et perpetuo luctu et ardore cum pseudo *(sic)* et pariat duo auri talenta conuinctus post parte ipsius monasterii. Nobis quoque sub aminiculo dei ista faciem tibi sit copia criminum. et hunc factum firmiter permaneat longeua dierum per secula cuncta amen. Facta series testamenti sub die VIII° kalendas agustas. Era quaterdena et sexta super decies centena.

Toderico presbitero conf. —Ualasco conf. —Manualdo conf.
Breto conf. —Honorico conf. —Petro conf. —Stephano conf.
Honorico zaleiman —Cartemiro mitiz —Arias tructesindit —Fromosino.
Gundesindus test. —Sandinu test. —Sagado test. —Dominico test.

CCI

Ex Livro de D. Mummadona, *sic dicto, desumpsimus.*

1008

Karta de morteira et de osgildi et de villa negrellos

In dei nomine. Ego humillimus domini seruorum seruus Gonta confessus uobis domnis inuictissimis hac triumphatoribus sanctissimis gloriosisque martiribus sancti saluatoris et eius genitricis gloriose marie semper uirginis seu beatorum apostolorum martirum uirginum et confessorum quorum baselica noscitur esse fundata vimaranis scisterio loco predicto inter duos arrogios selio et seliolo territorio ambas Aues radice montis latito. Ego uero iam prefatus Gonta confessus cum peccatorum mole depressus in spe fiduciaque uestrorum respirans non usquequaque meritis deicior sed ut per uos sancti dei reconciliari merear deo et angelis omnimoda intencione deposco. Et ideo deuotioni mee extitit ut facerem loco sancto et ad fratrum et sororum ibidem consistentium textum scripture testamenti firmitatis de omni rem mea quicquid habere potero uel proplicare in hac territorio ualuero admonente nos propheta dicentis —Uouete et reddite domino deo uestro— et iterum —quod de manu tua accepimus dedimus tibi quia peregrini et ospite sumus super terram.— Quamobrem do et dono atque contesto huic loco sancto siue et ad fratres et sorores in uita sancta permanentes in ibi Id est in riba selio villa osgildi secundum ea comparauimus per nostras cartas quia per comparatione illa abemus cum omnia sua extra uno petazo que dedimus ad aloito quomodo se leua de illa pena de casa de ero et uene inprono ad illa castiniaria et inde per arca minore usque in ualatos de maurelli et extra conparatione de ogenio que ei damus. Villa de cagiti secundum ea comparauimus et ganauimus et quos mihi dederunt oliti onorici in offertione pro quod aciserunt duos homines. Villa trepezeto et in portela mortaria quod fuit de salamiro secundum ea ganauimus ab integro ut abeant illa sesilli co-

messa *(sic)* et ermesinda in uita sua et post obitum uero suum relinquat ea sana et quieta pro parte monasterii pro remedio anime nostre et de ille comite supra taxato que nobis illa concedit. Villa de siluarelos secundum ea comparauimus cum omnia sua. As prephatas villas cum domis edificis et intrinsecis suis uel cum ea que ad prestitum hominis est secundum in nostras resonat scribturas et secundum illa obtinuimus iuri nostro cum cunctis prestationibus suis sit eas concedimus ad fratrum et sororum eatenus ut in uita mea sint mihi in meo stipendio et in uictum atque tegumentum ospitum peregrinorum uel pauperum et post obitum meum omnia uobis sit traditum uobis ab integro uobis concessum. Adicimus etiam ad seruitium de ipso loco sancto coppo litone ario seruitium de mensam I^a salar et infesturia et trolion et duos coliares. Concedimus etiam ad ipso loco sancto pro ornamentis ecclesie capsa ex eletro deaurata et cum lapidibus ornata LX^a solidos facta casullas IIIes una tiraze uerde alias dulceris bene compositas. omnia quod diximus ab hodierno die et tempore de iuri nostro abrasa sum sit et post parte monasterii sit traditum atque confirmatum usque in perpetuum. quo de iuratione confirmo per deum celi et eius glorie regnum quia contra hunc factum nostrum nunquam ero uenturum. Siquis tamen quod fieri non credo aliquis homo nobilis uel innobilis aut ex prosapie nostre contra hunc testamentum firmitatis ad irrumpendum uenerit quisquis ille fuerit in primis sit segregatus ad corpus et sanguinis domini nostri ihesu christi et cum iuda domini traditore luat pena in eterna dampnatione et ad ultimum iudicii diem cum sceleratis ad pena resurgatur et perpetuo luctu et ardore cum pseudo prophetis antichristi tradatur ita ut nec in finem communionem accipiat sed in perpetua confusione permaneat. Nobis quoque sub anniculo dei ista facientibus sit copia criminum relaxata et cirographa delictorum defegata et porcio celestis iherusalem deo presule condonata et hunc nobis edictum factum firmior permaneat longeua dierum per secula cuncta amen. Facta series testamenti sub die VII^a idus octobris. Era XXXX^a VI^a super M.ª Gonta confessus in hanc series testamenti quod fieri elegi adimplendo manu mea confirmo +.

Honoricus abba conf. —Tederedus prepositus conf. —Honoricus zaleiman conf. —Ualascus confesso conf. —Onoricus confessus confirmo.

Sagatus conf. —Arias tranctesindiz conf. —Cartemirus mitit conf. —Viliatus uiliatiz conf. —Sonniemirus presbiter test.

Gundinus presbiter test. —Pelagius liliazi test. —Astrulfo pepit test. —Ordonius uimarediz —Fagildus berulfiz —Vimaredo gontazi.

CCII

Pactum venditionis dimidii praedii cujusdam in pago Manualdi dicto. Charta autographa, ex chartophylacio Conimbricensis Sedis in Publicum Archivum delata, nobis textum praebuit.

1008

Christus. In dei nomine nos argerigo et adosinda placuit nobis asto animo ac probria nostra uolumtate ut uinderemus tiui euenando *pres*biter sicut et concedimus tiui in ista karta ereditatem nostra probria quos abemus in uila manualdi territorio portogal et abuimus nos illa de abios et paremtes nostros in ipsa uila per suo terminum antigum ubique ea potueritis inuenire in kasas in pomares in uinias terras kalbas ecciam et baruaras montes fontes aquis aquarum uel sepsigas mulinarum de quanto inde tenemus in nostro iure qum mater nostra goda et uirum suo trastemiro. Et est fora de alias tuas kartas que ian nos tiui inde rouoramus mediatate integra tiui inde concedimus et illa alia mediatate reserbamus pro nos et nec uindamus nec donemus ad alio hominem nisit ad ti ou tu a nos abeas firmiter de nostro dato. et damus tiui ea pro ocasione que abenit ad ipsa adosinda et in suo peccato deuenit a tradictione et abuit pro me a dare CL solidos et dedit inde illos L ad uilifonso mumdinizi et fauolastis pro pro me ad meo marito uirterla et dimisit mici illa merze et rezebit me pro sua muliere et consudunasti nos todos tres in tua kasa ad tua bemfeitoria et dedisti nobis adduc in pretio II boues et III modios de ziuaria et II^as cabras et uno carnario tanto nobis bene conplacuit. Ita de odie die uel tempore de iure nostro ipsa ereditas de iure nostro abrasa et in uestro iure sia tra*d*ita et confirmata. siquis tamem quos fierit non credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus ad inronpendo contra ad anc kartula firmitatis nostre que nos illa deuindigare non potuerimus pos tua parte ou tu in uoci nostra que pariemus tiui illa dublata uel quantum ad te fuerit illa meliorata et uobis perpeti auitura. Facta karta uinditionis in Era VI^a et XXXX post peracta millesima VIII kalendas setember. argerigo et adosinda in anc kartula manus nostras rouoramus++.

qui preses fuerunt it sunt froila test. fromarigo test. frogia test. baldoi test. teodila test. modeiro test. leouesendo test. alio frogia test.

CCIII

In Livro Preto *Conimbricensis Sedis invenitur.*

1008

Venditionis carta de hereditate que est in custodias

In dei nomine. Ego andrias et uxor mea tresili uobis ederonio aluitiz et coniugie uestre castina ideo placuit nobis bone pacis uoluntas asto animo integroque consilio nullisque gentis inperio neque suadentis nec pertimescentis metu sed propria nobis accessit prona uoluntas ut faceremus uobis prona uoluntas cartulam uenditionis de omnia mea hereditate quanta que habeo in uilla quam uocitant custodias territorio portugalensi et subtus mons custodias discurrente riuulo leza. Damus ipsam hereditatem atque concedimus terras ruptas uel inruptas in pumares in castiniarios amesenarias figareas uineas casas aquas cursiles uel incursiles petras mobiles uel inmobiles accessum uel recessum in montes fontes exitus montium per suis terminis et locis antiquis cum quanto ad prestitum hominis potueritis ibidem inuenire omnia uobis uendimus ad integrum ubicumque illam potueritis inuenire cum omni aprestatione sua. et accepimus de uobis precium in VII modios placibiles in res et in pane que nobis bene complacuit. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc cartulam uenditionis que deuindigare non potuerimus in iuditio post uestra parte et noluerimus auctorizare quomodo pariemus uobis ipsum quod in carta resonat duplata uel quantum a uobis fuerit meliorata et uos perpetim habeatis. ita ut de hodie die et tempore quod nostro iure habeatis et uestro iure dominio sit tradita atque confirmata uos et omnes posteritates uestre iure quieto. Facta cartula uenditionis Era millesima *(sic)* XXXX^a^VI^a^ post peracta M.ª Anderias et tresilli manu mea roborauimus+. Parente fredoia. Pelagius gatoniz test. Zoleiman alduaka test. Anagildus menendiz. Tanoi. Desterigo. Beligo. Didaco. Maurigo. Maruane. Leouegildo aluitiz. Sandinus presbiter notuit.

CCIV

Ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis sumpsimus.*

1008

Venditionis carta de hereditate que est in uilla custodias

In dei nomine. Ego frater carinto et uxor mea donela uobis adoronio aluitiz et coniugie uestre crastina ideo placuit mihi per bone pacis uoluntas asto animo integroque consilio nulloque cogentis imperio neque suadentis articulo sed propria nobis accessit uoluntas ut uinderem uobis iam dictis hereditatem nostram propriam quam habemus in uilla quam uocitant custodias subtus monte custodias territorio portugale discurrente riuulo leza et habemus in ipsa hereditate de auolos et de parentes nostros in terras in pumares in linares in casas arbores fructuosas uel infructuosas aquas aquarum petras mobiles uel inmobiles pascuis padulibus montes fontes *accessum* uel recessum exitus montis per terminis et locis antiquis quantum ad prestitum hominis ibidem potueritis inuenire omnem meam rationem uobis uendo ad integrum ubicumque illam potueritis ibidem inuenire. et accepimus de uobis precium quod nobis bene complacuit VII morabitinos placibiles in pane et in rebus et in ciuaria. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc cartam uenditionis que in iudicio deuindicare non potuerimus post uestra parte quomodo pariemus uobis illam hereditatem duplatam uel quantum a uobis fuerit meliorata et uos perpetim habeatis. ita ut de hodie die et tempore de nostro iure sit abrasa et in uestro sit tradita atque confirmata iuri quieto uos et omnis posteritas uestra. Facta cartula uenditionis pridie idus *(sic)*. Era XXXX^a^VI^a^ post peracta millesima. Frater carinto et uxor mea donela manu mea roboro++

Pelagius catonis test. —Tanoi uermudiz test. —Parentie fredoiz test. —Belitus test.

Petrus troitemiriz test. —Marigo test. —Mauram test. —Christoforus test.

Pelagius test. —Anderias test. —Desterigo test. —Zoleiman aboluakiz test. —Sandinus quasi presbiter Notuit.

CCV

Descripsimus ex perantiquo libro regestorum Monasterii Ecclesiolensis qui titulum Livro Baio Ferrado *prae se fert.*

1009

Karta de elderiz

In dei nomine ego aimia gunzalbiz una pariter cum filiis meis pernominatos elduara Suario maria didagu Ideo placui nobis per bona pacis et uolumtas nullo quoque gentis imperio nec suadentis articulo neque pertimescentis metum sed propria nobis accesit uolumtas ut faceremus uobis suario suariz karta uendicionis de hereditate nostra propria que habemus in uilla elderiz sub mons auturelo discurrente riuulo feueros territorio portugalense. et ueni nobis ipsa hereditate in portione de auorum nostrorum quomodo et de ganantia. et abet iacentia inter sanganedo et zerzedello et de alia parte uilla plana et de alia parte nostra racione de ramir per ubi esparte cum uilar de segoi et cum laurosa et cum moazelus. damus uobis ipsam hereditatem pro pretio quod a uobis accepimus c solidos tantum nobis placuit accipere et uobis dare et aput uos nichil remansit pro dare. Habeatis uos illam et omnis posteritas uestra cum omnes suas prestantias qui in se obtine. kasas uineas pumares aruores fructuosas uel infructuosas terras ruptas uel inruptas exitus montium uel regresum aquis aquarum uel sesigas molinarum per ubi illa potueritis inuenire per suis locis uigos et terminos antiquos. Ita ut de hodie isto sit ipsa hereditate de iure nostro obrasa et in uestro iure uel dominio sit tradita et confirmata. habeatis uos illa firmiter et omnis posteritas uestras iuri quieto temporibus seculorum. Siquis tamen fieri non creditis et aliquis homo ueneri uel uenerimus tam nos quam propinquis nostris filiis aut neptis uel extraneis qui hanc kartam uendicionis inrumpere uel infringere quesierimus et nos in concilio deuindicare non potuerimus aut noluerimus auturgare aut uos in uoce nostra quomodo pariemus uobis illa hereditate duplata uel quantum uobis fuerit meliorata. Facta karta uendicionis notum die quod erit XIII kalendas martii. Era M^a^XXXX VII.^a^ aimia una pariter cum filiis meis elduara suario maria didagu uobis suario suariz in hanc karta uendicionis manus nostras Roboramus. Suario test. Tructesindo test. Froila test. Dauid presbiter notuit.

CCVI

Pactum venditionis tertiae partis praedii cujusdam in pago de Costoias. *Charta autographa, olim ad Monasterium Morariense pertinens, in Publico invenitur Archivo.*

1009

Christus. In dei nomine ego tidi huna cum filiis meis domnani et dulcina plaguit nobis bone pacis uolumtas ut uinderemus ad uobis pelagio et huxori tue crementina sigut et uendimus uobis nostra ereditade que auemus de parentibus et de auio nostro domni in uilla custodias inter leza et dorio terridorio portugalense. uendimus uobis de quintana ubi ipsos nostros parentes auitauerunt III^a^ integra et de illo pumare III^a^ integra cum suo terreno siue de omne casale quomodo iacet cum suas cortinas III^a^ et per toda ipsa uilla quomodo iacet inter sancto iaguuo et termino de gaton.. et diuidet per sancta christina et inde per castro de custodias nostra portione quanto inde nos compodat inter fratres uel eredibus nostris terras ruptas uel barbaras petras mouiles uel inmouiles arbores fructuosas uel infructuosas aquas cursiles uel incursiles exitus ad montium uel regressum. uendimus uobis iuidem omne nostra portione cum sua prestatione que in se obtinet. et accepimus de uos pretio XVII modios in iouenka et ouelias III et manta et modio I de milio et .. que nobis bene conplaguit et de pretio aput uos nicil remansit in deuitum. ita de odie die uel tempore sit de iuri nostro abrasa et in uestro iure uel dominio sit tradita adque confirmada. aueatis uos et omnis posteritas uestra et si aliquis omo uenerit uel uenerimus contra anc cartula ad inrunpendum que uos pro iudicio deuindigare non podueritis tunc aueadis podestade prendere de nos ipso que in carta resonat duplato uel quantum ad uobis fuerit melioratum et uobis perpetim auitura. nodum die III° idus magi in era XXXXVII^a^ post perhacta millesima. tidi domnani et dulcina in anc cartula uendictionis manus nostra+++s.

CCVII

In verso ejusdem membranae, in qua pactum sub n. CCVI *edidimus, aliud pactum venditionis agri cujusdam in ipso loco* de Costoias *eisdem emptoribus factae, exaratum est. Forte eo anno peractum quo antecedens exsecutum est : attamen aera subscriptionesque, vetustate deletae, desunt.*

1009 *(?)*

Christus. In dei nomine ego uistrili et filiis meis nominibus goimiru et pelagiu et ogenia et trasmi... plaguit nobis bone pacis uolumtas ut uindere uobis pelagiu et uxori tue crementina sicut et uindimus casale nostrum propriu per sua clausura et cum paretes et cum omne sua prestancia que in se obtinet et abemus ipso casale de abio nostro balidu et abet *(?)* iacencia ipse casale iacencia sub monte custodias ribulo leza et accepimus de uos preciu inaderetum et indefinitum I porca et I carnario preciado in III m..... bene conplacuit. Ita ut de odie dic uel tempore sit de iuri nostro abrasa et in uestrum do*m*inio sit tradita uel confirma*da*. abeatis uos et omnis posteritas uestra. siquis tamen quod fieri non credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus contra anc cartula uendicionis ad inrumpedu comodo pariemus uobis ipso casale dupladu uel quantum uobis fueri melioradu et uobis perpetim *(?)* auiduru. facta cartula uendicionis .....

CCVIII

Leovegildus Alvitiz vendit, seu potius tradit Ederonio Alvitiz pro quodam debito, partem praedii quam habebat in villa de Costoias. *Descripsimus ex* Livro Preto *Conimbricensis Sedis.*

1009

Carta uenditionis

In dei nomine ego leouegildo aluitiz uobis edoronio aluitiz et uxori uestra trastina. Ideo placuit michi per bona pacis uoluntas nulliusque gentis imperio nec suadentis articulo neque pertimescentis metum sed propria mihi accessit uoluntas ut faceremus uobis cartula uendicionis de mea hereditate que habeo in uilla que uocitant custodias territorium portugalensis discurrente ribulo leza. et habet iacencia ipsa hereditate in loco predicto iusta uestra domum et fuit ipsa hereditate de meo bisauio iaquinto de ipsa hereditate VI^a^ integra cum omnem adprestacionibus suis in casas in pumares in uineas in arbores fructuosas uel infructuosas aquis aquarum terras ruptas uel barbaras pascuis padulibus *ac*cesum uel recessum exitus moncium per suis locis et terminis antiquis ubi illa potueritis inuenire in ipsa V^a^ tanto uiso sono ibidem habere pro que accepimus in precio in X modios que se face de illos sanal que uos habuimus a dare et de precio apud uos nichil remansit in debitum. Ita ut de hodie et tempore de nostro iure sit abrasa et in uestro dominio sit tradita et confirmata. Siquis tamen quod fieri non creditis aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc carta uendicionis que in iudicio deuindicare non potuerimus post uestra parte comodo pariemus a uobis illa hereditate duplata et in post iudice qui illa terra mandauerit et uobis perpetim habitura. Facta carta uendicionis XV kalendas agustas. Era M *(sic)* XXXX VII^a^ in post peracta millesima. manu mea + *(sic)*

Fructuosus presbiter. Iaquintus frater. Guimarus presbiter. Aluitus pro test.
Cidi parentiz. Vilifonso mondiniz. Donal quandila. Onorigu test.
Sandinus quasi presbiter notuit.

CCIX

Ranemirus et Arias in jus adeundi coram judice Amaiae, Osoredo Tructesindo se obligant. Ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis sumpsimus.*

1009

Agnitio placiti

Ranemirus et arias uobis oseredo tructesindiz per hoc nostrum placitum uobis facimus ut deinceps amodo quod est era VII^a^ et XXXX^a^ post peracta millesima IIe kalendas septembris ut presentemus nos et nostros companiarios in presentia iudicis hic in amaia et accipiamus ueritatem quod nos lege ordinare et ueniamus ad diem placitum die isto kalendis ad III ebdomadas sine alia uocatione ad placitum et uos infidiaturia et si nos minime fecerimus compleamus uos de illos que nos infidiatos datis Et pariemus uobis C solidos sine aliqua dilatione exceptis iudicato. Ranemirus et arias in hoc placito manus nostras roborauimus+. Pasuri test. Sandinus test. Olidi test. Flauano test. Lazarus test.

CCX

Pactum venditionis fundi cujusdam in pago de Louredo. *Charta autographa, olim ad Monasterium Morariae pertinens, in Publico servatur Archivo. Edidit jam* Riberius (Dissert. Chronol., T. I, Append. N.° 11.)

1009

In dei nomine ego trastemiro et goda et filiis nostris nominibus adosinda et argerigu placuit nobis asto animo et bone pacis uolumtas ut uinderemus ad uobis truitesindo guimiriz et uxori uestra aragunti sicut et uendimus uobis ereditate nostra propria que auemus in uilla laureto discurrentis ribolum leza territorio portugalense. uendimus uobis ipsa ereditate pro parte de illa uacca que furtamus apretiata in XV modios que fuit de spasando et non abuimus unde illa pariare nec sententia nec iudicato secundum lex doce pro sagion garzia cartemiriz. uendimus uobis ipsa ereditate intecra cum omnem sua prestantia pro ipsas VIIIe uaccas et pro illo iudicato de dauid *(?)* que ad uos auiamus ad dare XX carnarios et dimisestes nobis illo. leua se ipsa ereditate de pomare de toderica et inde per illo uallo et diuidet cum cassale de dom teton. ipsa ereditate fere in illa presa unde discurre aqua ad ipsa quintana et uai per illo arugio et figi se unde prius diximus in omnem totum circuitum. et de anplo de uallo in ipso rio ad intecrum cum quantum in se obtine et aprestitum ominis est in ipsa ereditate que in ea potueritis inuenire liuera in dei nomine aueatis potestate. et si aliquis generis omine uenerint uel uenerimus ad inrunpendo contra hanc scriptura uenditionis que nos ad parte uestra deuindicare non potuerimus uel auctorcare noluerimus uel qui nostra susceptione abuerit quomodo pariemus uobis ipsa ereditate duplata cum omnem suo rem et iudicato. notum die XVII° kalendas nobenber. era millesima XXXX VII.^a^ trastemiro et goda et filiis nostris nominibus adosinda et argirigu in anc scriptura uenditionis manus nostra++++s. qui presentes fuerunt amarellu test. didagu test. rodorigu presbiter test. ioacino presbiter test. froila presbiter test. ero presbiter test. rodorigu guimiriz conf. addaulfu rodoriquiz conf. amsalom mitiz test. spasando test. iustu montaqueimiz test. fredario test. patre galindiz test. didagu guandilaz test. sarracino test. flagiano test. gundesindo test. dauid test. sisualdo test. froila dauiz test. belleco test.

CCXI

Pactum venditionis fundi in villa Avola dicta prope flumen Paiva. Ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis sumpsimus.*

1009

Carta uenditionis

In dei nomine. Ego ildesinda et iermana mea moyli cum suprinos nostros rodrigu sberniz ero rodriguiz guntina rodriguiz eldesinda rodriguiz eldoza ermigildiz Ideo placuit nobis per bona pacis et uoluntas ut faceremus

uobis iohanne gundesindiz et uxor tua exemena sicut et facimus carta uenditionis de hereditate nostra propria que habemus de subsceptione *a*uiorum nostrorum et auet iacentia in uila auola subtus mo*ns* fuste discurrente riuulo pauia territorio pennadele. damus uobis ipsa uilla supradicta nostra ratione ab integro quantum nos computa inter fratres eredes per filiis *(sic)* locis et uigos in terminos antiquos per ubi illa potueritis inuenire cum omnes suas prestationes que in se obtinet et aprestitu hominis est. Pro que accepimus de uos in precio XI mealias tantum nobis bene complacuit et de precio aput uos nichil remansit in debito. Ita ut de hodie die sit ipsa hereditas de iuri nostro abrasa et in uestro iure sit tradita atque confirmata. Habeatis uos illa firmiter et omnis posteritas uestra iuri quieto temporibus seculorum. Et si aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc carta ad inrumpendum et ad concilio noluerimus auctorgare uel auindicare post uestra parte aut uos in uoce nostra quomodo pariemus uobis ipsa hereditate dublata uel quantum fuerit meliorata et uobis perpetim habitura. Facta carta uenditionis notum die erit XIIII^{a} kalendas decembris. Era T^{a}XXXX^{a}VII.^{a} Ego ildesinda et moyli nostro subrinos nostros rodrigu ero guntina eldesinda eldonza ad uobis iohanne gundesindiz et uxor exime *(sic)* in hanc carta uenditionis manus nostras r+++++++++ouorauimus. Qui presentes fuerunt : Cipriano test. Iohanne test. Gunsaluo test. Egas test. Pelagio scripsit.

CCXII

Ex **Livro de D. Mummadona,** ***sic dicto, descripsimus.***

1009

Carta de hereditate quos uocitant nespereira

In dei nomine. Ego ansila Froila iohanne Seto Fredenando Astruario Fagildo Gontato Gomarigo. Ideo placuit nobis bone pacis uoluntas nullis quoque agentis imperio nec suadentis articulo neque pertimes*cen*tis metum hominis sed propria nobis accessit uoluntas ut faceremus uobis comitissa nostra domna mummadomna cartula uinditionis de villa de eluerto *(sic)* que habet in uilla quos uocitant nespereira pro que seue in uestra casa de sancto martino seruiciale et ille et sua mulier fromarica et minauit inde ad illos de uestro ganato in ista era XXXX^{a}VII^{a} C.^{m} LX.^{a} II.^{os} quarteiros et II^{os} puzales de uino et XXX^{a}II^{os} modios de milio et III^{or} modios de tritico et quartarium fiunt sub uno C^{m} LXXXX^{a} modios minus I^{o} inter pane et uino. et fidiamus nos fidiatores quanto superius resonamus ipse eldiuerto et sua mulier que desent uobis uestro ganato ad diem placiti. et quando uenemus ad diem placiti non abe ipso ildiuerto unde complere ipso ganato et ipse debito et rouorauit ille et sua mulier ad onos *(sic)* fiadores carta de sua hereditate quantaque habet in villa nesperaria siue de parentela quomodo de comparatela. et roborabit ille ad nos fiadores carta et nos a uos comitissa nostra domna mummadomna. et damus uobis ipsa villa quantaque ibi habet casas uineas pomares sautus figares amexenares petras mobiles uel inmobiles terras ruptas uel inruptas aquis aquarum et sesigas molinarum exitus montium uel regressum uel intrinsecus domorum per suis terminis locis antiquis. damus ipsa hereditate cum omni sua prestantia ab integro et abeatis firmiter pro ipso deuito que uobis fiamus et ille non compleo et proinde damus uobis ipsa hereditate et de pretio apud uos nichil remansit in debitum. ita ut de hodie die uel tempore sit ipsa hereditate de iuri nostro abrasa et in uestro dominio sit tradita uel confirmata. habeatis uos et cuique illa dederitis iuri quieto et im perpetuum uindicetis. Siquis tamen quod fieri aliquis homo uenerit uel uenerimus filii uel nepti que in iuditio deuindicare non potuerimus que pariemus uobis ipsa villa duplata et insuper ipse debito nominato C^{m} LX^{a} II^{os} quartarios et II^{os} puzales de uino et XXX^{a} et II^{os} modios de milio et III^{or} modios et quartarium de tritico duplato uel quantum ad uos fuerit meliorato et uobis perpetim habituro. Facta karta uenditionis notum die quod erit X^{o} kalendas ianuarias. Era *M* XXXX^{a} VII.^{a} Nos superius que de sursum resonamus in hac cartula uenditionis manus nostras roboramus.

Qui presentes fuerunt —Ramiro menendi conf. —Asando adaulfiz conf. —Teodegildo pestrariz conf. Baltario presbiter test. —Aldereto presbiter test. —Fafila floiaz test. —Leodegildo uilifonsiz test. Aluito legueicut test. —Nuno test. —Egas gunderediz test. —Vimara notuit.

CCXIII

Pactum permutationis bonorum, sive partium bonorum, prope flumen **Leça** *in pago Gundivadi dicto existentium. Ex* **Livro Preto** *Conimbricensis Sedis descripsimus.*

1010

Carta commutationis

Domno bellitiz egas et sisnando simul et belmiro didaz que cum illos sum perfiliato placuit nobis atque conuenit asto animo et integro que nostro consilium faceremus uobis domno unisco et filio uestro domno oseredo tructesindiz sicut et facimus cartulam contramutationis et firmitudinis de casal cum suas casas et suos ortales que fuit de auibus nostris aldulfo et baga. Habet iacentiam ipse casal in uilla gundiuadi discurrente riuulo leza subtus monte custodias territorio portugalensi et diuidit ipse casal per fundamento de illa casa et ferit in illo fontano et concludit illum fontanum usque ferit in leza et perge per aqua de leza usque in illo uallo et uadit per illum uallem qui diuidit inter casal de uermudo et isto dalib *(sic)* casal que uobis concedimus et plega in fundamento de illa casa unde primitus inchoauimus. Damus et affirmamus uobis de ipso casal de medietate quintam foris quintam de ipsa quinta et in ripa de ipso fontano in ipso concluso de agro quod dicunt uarcenella tercia foris quinta. Et accepimus de uobis proinde alia hereditate tanta in illa medietate que fuit de nostra auola baga que uos tenetis pro illa uilla ut firmiter obtineatis unusquisquam accepit. Habeatis uos firmiter in ipso casal quanto iam sursum dinumerauimus de medietate quinta foris quinta de ipsa quinta iure perhempni uos et omnis posteritas uestra uel cui uos illam relinquere uolueritis liberam in dei nomine habeatis potestatem. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo ipsam hereditatem uobis calumniare uoluerit et nos illam deuindicare noluerimus uel non potuerimus uel auctorizare post partem uestram tunc pariemus uobis illam hereditatem duplatam foris iudicato et qui terram imperauerit et factum nostrum plenam habeat firmitatis roborem. Facta cartula contramutationis nodum die quod erit IIe nonas ianuarii. Era XXXX^a^VIII^a^ post peracta millesima. Domnus egas sisnando et belmiro manus nostras confirmamus++++.

Antonius presbiter conf. —Sisnandus gomadiz conf. —Passuri rammiriz conf. —Froiulfo anagildiz conf. —Gundesindo aloitiz conf.

Pantalius presbiter conf. —Aloitus presbiter conf. —Bennato test.

Iquila randiz test. —Manualdus diaconus test.

Notum facimus pro ista ratione de dono in isto casal ut si alii homines eam calumpniauerint quod accipiat oseredus tructesindiz illam suam quam pro illa reddit sine alia calumpnia Si tantum illa dono non potuerit deuindicare de quod et illam calumpniauerit.

CCXIV

Senior Felgiriziz villam Lauridello dictam presbytero Odorio nepoti suo donat. Charta autographa, ad Monasterium Morariense olim pertinens, in Publico Archivo servatur. Exemplar a Th. ab Incarnatione editum (**Hist. Eccles. Lus., T. III, Prolus. p. 2**) *mendis intolerabilibus scatet.*

1010

Christus. Magnum est enim nobis titulum dotis haut uel confirmationis in qua nemo potens est hactus largitatis inrrumpere et hunc factum nostrum hunquam infringere set paueat firmitate. hobinde ego senior et prolis felgirizi acessit nobis bone pacis uolumptas asto animo sana mente integroque nostro consilio expontanea nostra uolumptate per numllius quoque gentis inperio nec numllis suadendis artigulum per numllus quoque pertimeixentis metum nec suadentis artigulum set est nobis magna et perfecta memoria et benignissima mea uolumptate ut facere ego subra iam dita senior sicut facere neptum nostro hodorio presbitero kcartula haule firmitatis propter remedium anime nostre uel confirmationis ut aueas de anima nostra cura post obitum nostrum et si damus tiui ila in uita nostra quomodo et post ouitum meo do et dono tiui III^a^ de uilla lauridelus quos ganauimus cum uiro nostro zendamirus hansuriz sicut nostras continent scripturas et modo hobtinuimus ila in nostra uita. sic tiui ila concedimus in tuo iure semper obtineas pro remedio anime nostre. et leua se de ila arca et pergit in directo a rrio per ilo auteiru et super anc guandala pergit ad ilas laginas planas et pergit a terminum de argentini.

et sic concedimus tiui de ilo pumar que plantauit didagu aput nos per mediu circa larea gaudiosa in ripa de ilo rio medietate de ilo pumar et ile tereno integro et leua se uallu de agro de esplendida et diuide per larea de guntigiu et animia et diuide per larea de irigus pepiz et pergit ad rriu. ipsa er*ed*ita*te* que desuper resona conzedimus uobis ila per ipsi lozi ipsius ipsa IIIIª quo desuper nominamus in montes fontes pascuis padulibus aquis aquarum uel sesigas molinarum cum edulibus *(sic)* earum exitus uel regresu aruores pomiferas domus cum ediuiziis suis intrinsegus suis que ic aprestitum est damus et confirmamus uobis propter remedii anime nostre et nos inmentes in tuos uodiuos et in tua oratione et in omnem tua memoria in qua pro me potueris inuenire uel pro me apligare in sazerdotibus bonis in confezionibus bonis in omnibus serbis christi uel ancillas dei pro it aueas et posideas et usque in perpeto senper uindizes plaze christo amen. etgo neptus odorio acipietis de nos in uestra aula confirmatione uno lenzu et II quinales de uino et modium *(?)* milio que de nos acipietis pro uestra benedictione. et si aliquis homo uel ex probinquis tuis te proinde inquietare uoluerit tam in uita nostra quomodo et post nostro ouitum in primis siat excomunigatus et ad corpus domini separatus et cum iuda traditore aueat partizipio et insuper post tua parte pariet pariet *(sic)* ila dublata uel tripata. facta kcartula firmitatis pridie idus marzi inquoante era XXXXVIIIª senior in anc scriptura firmitatis manu mea ++ confirma.

citi notuit. pepi test. didagu test. froila *(?)* test. dauid guntiziz. rratisendu test. aluitus test. requesendus frater. todemiru test. uimaredu datinus presbiter. pelagiu presbiter. recemondu didazi. nodeirus presbiter. sandinus frater. anserigu test. recemondu test. uizoy. adaulfu test. sarrazinus test.

CCXV

Pactum venditionis cujusdam fundi in pago de Costoias *siti. In* Livro Preto *Sedis Conimbricensis invenimus.*

1010

Carta uenditionis

In dei nomine ego pelagio et uxor uestra *(sic)* sarracina uobis edoronio aluitiz et uxori uestra crastina. Ideo placuit nobis bone pacis et uoluntas nullus quoque gentis imperio nec suadentis articulo nec pertimescentis metum sed propria nobis accessit uoluntas ut uinderemus uobis iam dictis ederonio et crastina hereditate nostra propria quos habemus conparada per nostras cartas pro precio iustum in uilla que uocitant custodias subtus mons custodias territorio portugalensis discurrente ribulo leza. Damus atque concedimus ipsa hereditate comodo obtinuimus illa de conparatura nostro patre auogate per suis terminis et locis antiquis in pumares figares ameisenales sautus terras rotas uel barbaras casas cum intrinsequis suis petras mobiles uel inmobiles aquas cursiles uel incursiles montes fontes exitum moncium cum quantum ad prestitum ominis est per terminis et locis antiquis. Damus illa media donata et illa alia media pro precio et ualet donacio sicut et uendicio sit nobis conplacuit. et accepimus pro illa media una uacca placibilem et V modios de cibaria et uno porco que nobis bene conplacuit. Ita ut de hodie die et tempore de nostro iure sit abrasa et in uestro dominio sit tradita atque confirmata. Siquis tamen quod fieri aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc cartula uendicionis que in iudicio deuendigare non potuerimus et noluerimus aurturgare post uestra parte comodo pariemus uobis duplata et ad uos quantum fuerit meliorata et uos perpetim habitura. Habeatis uos et omnis posteritas uestra iuri quieto temporibus seculorum. Facta cartula uendicionis XVIII kalendas ianuarias. Era XXXX VIII post peracta millesima. Pelagio et sarrazina manus meas roboro++.

Elias egicaz test. —Tanoi uermudiz test. —Trasuarigo riquiliz test. —Didacus test.
Palente fredoiz test. —Ero aianiz test. —Mogueime presbiter uidit —Vermudo fromarigo test.
Sesnando gundisaluiz test. —Cresconio pelaiz test. —Gutino floreniz test. —Crestoualo menendo test.
Sandinus presbiter notuit.

CCXVI

Acta litis de quodam fundo in pago de Guilhabreu *sito. Charta autographa, ad perantiquum Monasterium Petrosense pertinens, in chartophylacio Conimbricensis Universitatis servabatur, nunc vero in Publico Archivo invenitur. Ex ea textum sumpsimus. Edidit* Ribeiro (Dissert. Chronol., T. I, Append. N.° 12).

1011

Christus. Anbigo quipe non est set pleris notum manet in ueritate eo quod ego daui et animie coniungie eius tenimus ereditate quos fuit de nausti in nostro iure integra per suis terminis ubique fuerit in uilla uiliabredi tenuerunt ea integra per sedis agnitionis quos inde fecimus in mazanaria prope ribulo aue urbio portugal subtus castro de boue fecimus ipsa illa anutione ante illa domna guntina per manus eius confirmata et ibi fuerunt progenie de ipsa animia ipsa ereditate tenuerunt ea per tale actio sicut in illa anutione resona per plures anos exinde uendiderunt illa integra ad illa domna scemena per cartula uenditionis pro pretio iusto quos illis placuit et dederunt ei illa anutione per ubi ea tenebant. Ipsa domna scemena tenuit illa in suo iure integra per anis plures exinde euenit ad illa ouito et lacsauit ipsa ereditas cum sua anutione et cum illa cartula uenditionis in manus de filios suos nominibus suario sandiniz fredenando sandiniz uimara ermiariz et coniungie sue guldregodo et illi tenuerunt illa intemerata in illorum iure. Obinde ego suario sandiniz fredenando sandiniz et uimara ermiariz et coniungie sue guldregodo fecerunt de ipsa ereditate cartula donationis adque firmitatis contra alias ad tructesindo guimiriz et rouorarunt inde illa carta et dederunt ei illa anutione et illa cartula uenditionis per ubi illi ipsas ereditas tenuerunt. Ipse uero tructesindo guimiriz tenuit ipsa ereditate in suo iure anos xxxv exinde leuauit se omine maliciante nomine et incusauit ipsa ereditate quos fuit de nausti ad ruderigo froilaz et in acusatione disi —ecce ubi iace ereditate quos fuit de tuo serbo nomine asperigo— et per ipsa acusatione presit ea ruderigo froilaz et misit illa in calumnia a tructesindo guimiriz. pro tale actio aiuntus fuerunt in ipsa uila ubi erant quoadunatus froia osorediz ruderigo guimiriz osoredo aloitiz ordonio ruderiz petrus abba amarelo mestaliz gardalia branderiz sagulfo kagitiz garsea cartemiriz et ali plures multorum benenatorum omino *(sic)*. in ipse concilio dicente fuit ruderigo froilaz contra tructesindo guimiriz qualiter foit ipsa ereditate de asperigo quos fuit serbo de suo auio per cartula uenditionis quos fuit facta de ipse serbo et nulla scriptura inde in concilio non dedit. Et dicente erit tructesindo guimiriz contra ruderigo qualiter foit ipsa ereditate de nausti de ingenuita et teneo illa de odie anos xxxv per carta que inde mici fecerunt suario sandiniz fredenando sandiniz uimara ermiariz et uxori sue goldregodo et dederunt inde mici illas scripturas per ubi illi ipsa ereditate tenuerunt et aueo illas. Deinde rouorarunt placitum per manus osoredo aloitiz ut dedisent v v testimonias de ipsa uilla et quales fuisent meliores ipsas intrasent in firmamento. tum uenerunt in die tertio in asumtio sancta maria sudunus fuerunt in sancta maria de uilla mediana in presentia iudices froia osorediz izila christoualiz ruderigo guimiriz ederonio cresconiz guimiro tructesindiz ordonio ruderiz petrus abba gundisalbo presbiter et alii multorum ominum et ibi dedi ruderigo froilaz suas testimonias nominibus ozario uermudo froia guntigio ordoniz salamiro ordoniz. et dedi tructesindo guimiriz amarelo fratre uidisilo astruedo euenando eldonza et uidi bene ipse concilio que trocisent illas de troitesindo guimiriz que erant plus melioras. et per se tructesindo guimiriz firmauit cum illis isto que in ista anutione resona pro tale actio auendigauit post sua parte ipsa ereditate integra per comodo illa obtinuit daui et animia per terminus uigus et locis antiquis. Nodum die quod erit XIII kalendas setembre. Era XXXX^a VIII^a peracta millessima. qui preses fuerunt migael gundigulfo gardalia aldereto garsea guntigio salamiro cendon. gaudila notuit et pro testes sum.

CCXVII

Descripsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensi.*

1012

Testamentum de uilla coua de Zacarias

In dei nomine. Ego zaccarias iben egriz. Non est enim dubium sed multis manet notum eo quod nec initium nostrum nouimus ita nec exitum nostrum scire ualemus et ideo metu mortis perterritus do atque concedo uobis domno beniamin abba et collatio uestra omnia hereditate uel facultate quod abeo uel augmentare potuero id est

in uilla de uilla coua cortes cum casas et ibi post casas pumares que ibi sunt et una uinea circa uestra uinea que fuit de tia floridia et IIII^or^ insertos et super ipso pumare alia uinea et una figaria et alias ad illa ripa de pilas et alia circa illa de sesnando et de zalama subtus illa uestra que fuit de creixitus et illa que uos mihi donastis ad radice de monte et alio bazillare in testeira de uenzemal et de iohannes et III^s^ cupas una de XV quinales et alia de VIII° quinales et alia de VIII° quinales et alia de XXX^a^ quinales desfeita. Et ad rapeda de taureliones III^s^ nasseiros et medio et ad rapeda de uilla uno nasseiro et omnia perfia uel utensilia usque ad minima agulia omnia confero uobis pro remedio anime mee et defunctorum meorum ut quicquid post parte monasterii uestri sancti mametis et qui ibidem in uita sancta perseuerauerint agere exinde uel facere uoluerint in dei nomine abeatis potestatem. Siquis tamen quod fieri non credo aliquis omo uenerit qui unc meum uotum infringere temptauerit in primis sit excomunicatus ab omni cetui christianorum et cum iuda traditore abeat participio in eterna damnatione et insuper pariet quantum auferre conaberit dublatum uel tripatum et unc meum uotum obtineat firmitatis. Facta karta testamenti kalendas februarias. Era millesima L.^a^ Ego zaccarias in anc karta testamenti quod fieri uolui manu mea r++oboraui.

Iohannes test. —Ruderigo test. —Gudesteo test. —Manila test. —Reuelle test.

Zaccarias test. —Menendo test. —Marco test. —Stefanus test. —Azarias test.

Suario test. —Salama test. —Abdella test. —daniel test.

CCXVIII

Pactum venditionis praedii cujusdam in pago* de Fornelos. *Unum tantum exemplar hujus pacti nobis superest in libro regestorum (oscitanter quidem scripto) qui titulum prae se fert* Tombo de S. Simão da Junqueira, T. III. *Ex eo descripsimus.

1012

In Dei nomine. Ego Gunsalvo Rauparizi, et conjungia mea Monia ploris Suarii plaguit no*bis* bone pazis, et voluntas in fazeremus vobis Tedon Pelagizi kartula venditionis de ereditate nostra que avemus in Villa Fornele subtus kastro Argifons teridorio Portugalensi inter Ave et Alister in llogo predicto, damus vobis de eredidade de Petro Pelagizi, et de uxori sue Animia medieque de integra con quanto in se obtine que a prestidum ominis est ubicunque illa podueridis invenire in ipsa Villa per suis terminis, et locis antiguos, sive in domus comodo et per toda ipsa Vila cum omni sua, et divizentia, vel omnen geneavorum ubique illa podueridis invenire con quanto in se obtine, et a prestidum ominis est; et deeo nobis illa Petro Pelagizi, et uxori sue Animia pro illos ducentos solidos. Quare auverunt nobis a dare pro illo omezidio ille, et suos filios Joanne et Gontemiro, et Didago, et non auverunt illos unde darent ipso pario, et derunt mizi de ipsa eredidade mediedate, et misit Ego nos proinde in villa de ille scilicet ducentos solidos in ganada apreziado pro veridade et damus ad vos ipsa eredi*da*de media segura pro resona, et azebimus proinde de vos una mula apreziada in centum solidos, et uno pano de sirgo in quadraginta solidos, tanta nobis bene conplagui, et de prezio abut vos non remansit in devido. Ida u*t* de odie die vel tempore sedea de juri nostro abrasa, et de omnis posterida nostra, et in juri vestro tradida et confirmada. Et siquis tamen non credidis aliquis omo veneri, vel venerimus contra anc kartula inrumpendo que vos in judizio vindicare non podueridis in voze nostra, aut nos post parte vestra pariemus vobis ipsa eredidade dublada vel quantum vos fueri meliorada, et vobis perpedim avidura. Facta kartula venditioni octavo kalendas Junii era milesima quinquagesima. Gundisalvo Rauparizi, et domna Monia in a kartula manus nostras++. Qui viderunt Gomeze Rauparizi sit Guinizi testes, Arias testes, Artrulfu testes, Midon testes, Ista testes, Gunsalvo testes, Sonimiro notarius confirmo.

CCXIX

Pactum venditionis fundi cujusdam in villa Fredenandi dicta. Ex autographa charta, in scrinio Collegii da Graça *Conimbricensis olim servata, et nunc in Publico Archivo custodita, descripsimus.*

1012

Christus. In dei nomine ego fromarigu gundesalbi et uxori sue flamula in domino deo eternam salutem amen. plaguit nobis per bona pacis uoluntas nunlus quod gentis inperio neque suadentis artigulum neque pertimesentes metum set propria nostra uoluntatem ut facere uobis sunimiro anagildiz et uxori sue pinoti sicut et facimus cartula uenditionis de ereditatem nostra propria que auemus in uilla que uocitant fredenandi et in illas alias uillas comodo in ilas alias kartulas resonat comodo obtino ilas mater nostra domna argelo per karta quos fecit ei anagildo de v^a de omnem sua ereditatem et per alias kartas de conparationes et precio iusto per ubi illas potueritis inuenire con cuntis prestationibus suis quantoque ibidem ad prestidum omi*n*is est per suis terminis antiguis et abet iacentia ipsas uillas prope ribulo aleste teritorio portugalensis subtus ciuitas bogonti et acepimus de uos precio aderato et definido egua colore alakada et xxv modios inter pane et sere e*t* bere *(?)* que nobis bene conplacuit. uos dedistis et nos accepimus et de precio abut uos non remansit in deuitum set omnia nobis adinplistis. aueatis uos et omnis posteritas uestras. siquis tamen quod fierit non credimus aliquis omo uenerit uel uenerimus ad inrunpendum contra anc kartula uenditionis que nos in iudicio deuindigare non potuerimus aut uos in uoce nostra comodo pariemus uobis ipsa ereditatem duplata uel quanto ad uos fuerit meliorata et uobis perpetim auitura. Facta kartula uenditionis quod est xxv° *(sic)* idus iunii. Era L^a peracta millesima. fromarigu gudissaluiz et uxori eius flamula in anc kartula uenditionis a me facta manus nostra++s.

Qui ic fuerunt bonus test. —anagildo test. gontigio test. —pepi sentariz test. sunimiru criulfiz test. gontemiru test. —gontigio anagildiz test.

astrulfo alduariz test. —suo germano anagildo test. —gontino filio de asteiro test. tanquila test. gogito test. —ragimirus presbitero —gundiscalcos presbitero notuit.

CCXX

Pelagius Gunsalviz fundum quem possidebat in pago de Esmoriz *donat uxori. Charta autographa, olim ad Monasterium Petrosense pertinens, e scrinio Universitatis Conimbricensis nuper in Publicum Archivum delata, nobis textum praebuit.*

1013 *(?)*

Christus. In dei nomine et indiuidue trinitatis sancte. Ego pelagio guntsalbiz in domino deo eterna salutem amen. Ideo plaguit mici per bone pacis uolumtas ut facere tibi coniumgie mee ermesinda prolix pelagii et luce uita *(?)* textum scriptura firmitatis de ereditate mea propria que habeo in uilla ermorizi et cortelaza *(?)* subtus castro de obile discurrente ribulo mediano terridorio portukal quantum ibidem abeo de canantia uel de parentella uel cum dei iubamine aduc haucmentare potuerimus per locis et terminis suis hantiquis quomodo diuidet cum uilla pariamio et de alia pars cum uilla mazaneda per hubi illa potueris inuenire cum prestationibus suis que in se obtinet que ad usum hominis pertinet de istas uillas quantum me conpetet inter meos eredes *(?)* abeas tu illas in uita tua post hobitum tuum remaneant in manus de filiis nostris qui nati sunt ex mici et ..... fuerint abeant illas iure quieto usque in perpetuum absque alios nostros filios que abemus de ..... partes do tiui illas pro seruitio bono placiuile que mici fecisti et pro que hacepi de te ad confirmando scriptura huno manto ..lpelionum et L^a quinales de uino tu dedisti et ego hacepi tantum mici bene conplagui. Ita ut de odie die et tempore sit ipsas ereditas de iuri meo abrrasas et in tuo traditas et confirmatas. Et si aliquis homo uenerit uel uenerimus aut ex quibus de propinquis nostris uel extraneis contra hunc nostrum factum ad inrumpendum parie post tua parte aud ipsis filiis nostris que de sursum resonant ipsas ereditas dublatas seum triplatas et uobis perpetim hauitura. Facta cartula era L^a *(?)* I^a post millesima III nonas iunii. pelagio guntsaluiz in hanc cartula manum mea ro+.

Arualo *(?)* presbiter —menendo fernandiz —menendo audiniz —monnio iben egas —menendo zalamiz — hic testes sumus. Egas didazi quos uidi. uermudo eitaz notuit.

CCXXI

Ex libro regestorum Livro de D. Mummadona *dicto.*

1013

Cartula de hereditate in uilla de sancto martino

In dei nomine. Ego patre cognomento iunas et filiis meis Martinu et todenando ad uobis honoricus abba. Ideo placuit nobis per bone pacis et uolumptas ut faceremus uobis kartula uendicionis uel firmitatis de hereditate mea propria quos habeo in villa de sancto martino subtus monte de caualos discurrente Riuulo de molinos territorio bracarense. habet iacencia ipsa hereditate in loco predicto super illo palacio obdonigo et fere in termino de caldas et torna per termino de villa coua et inde torna per illo vallo de palatiolo. damus de ipsa villa que uobis delimitauimus IIII^or^ rationes minus XII^a^ et comparauimus ipsa hereditate de abrario et de septimo et de belleno et de manilla pro nostro precio et per nostras cartas. damus uobis ipsa villa per suis terminis et locis antiquis cum cunctis et prestationibus suis quantum in ipsa villa ad prestitum hominis est figares cersares amexenarias aquas cursiles uel incursiles petras mobiles uel inmobiles exitum uel regressum. Damus uobis ipsa hereditate pro uestro ganato que espesimus de uestra casa de sancto martino. Ita ut de hodie die et tempore sit ipsa villa de nostro iuri abrasa et in uestro iuri uel dominio sit tradita atque confirmata. Et si aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc cartula firmitatis que nos in iudicio deuindicare non potuerimus aut uos in uoce nostra tunc infra uel infra libera in dei nomine habeatis potestatem et uos perpetim habiturum. Facta kartula uendicionis notum die quod erit XI° kalendas decembris. Era Mª L^a^ I.^a^ Patre cognomento iunas et filiis meis in hac kartula firmitatis manus nostras ro+++. concedimus uobis ipsa villa extra illa XII^a^ quod sursum resonat de meo filio fafila tam ego quam et filiis meis pro que accepimus de uos precio C quinales de uino quos scesimus de uestra casa de sancto martino. illa alia uobis concedo ab integro. et habet ipsa hereditate in precio L^a^V^e^ modios et dimisimus tibi inde pro remedio de mummadomne Gundisalbus diue memorie C^m^XXXX^a^ quinales de uino. Martinu et todenando ad nostras personas et ad nostros germanos manus nostras roboramus. Fuit facta ista carta in concilio vimaranes.

Valascus confessus Honoricus confessus confirmo —Honoricus zaleiman Vimaredus confessus conf. —Petrus confessus Stephanus confessus confirmamus.

Suniemirus presbiter —Ordonius presbiter. Menendus presbiter —Fagildus berulfit presbiter —Menendus presbiter.

CCXXII

Nobilis mulier Unisco filiusque ejus Osoredus, qui bonis quamplurimis Monasterium de Leça *ditaverant, hoc ipsum monasterium aliasque amplissimas divitias Vaccariciensis Coenobii sodalibus testamento legant. De anno quo datum vide ea quae* Riberius *notavit* (Dissert. Chronol. T. IV, P. I, p. 138). *Membrana in qua hoc testamentum continetur e scrinio Sedis Conimbricensis in Publicum Archivum delata, antiqua quidem est; sed ne authentica sit charta suspicamur (Vide n.* CCXLVIII *ann.* 1021*).*

1013 *(?)*

Plerique huius conis in casu uita degentibus que diuersis subiacet casibus ut diuturnior sit pro quo agit psalmista —Quoniam mille anni ante oculos tuos sicut dies una— etsi breuior ut iob loquitur —Dies mei uelocius transierunt quam ad texente tela subciditur et consumti sunt absque ulla spe. —Et alidi *(sic)*— Vnus exidus ad uitam omnibus et unus egressus— Nisi quod creditur omni extrema felicior hac uisita incomodi duceretur deterior etsi peccati obnosius ultima calcaneo anguem non porrigat que ante ea se momordi minime senserat. Denique ego indignaque christi ancilla uniscu una cum filius meus osoredus prolis tructesendi antequam obtutibus diem ultimum pauesxentes et ora extrema sensus ad nos pristino reuersus recollens in corde nostro quia confitendi latronem in se credenti in patiuulo uicinam presentiens mortem dignatus est conferre uitam eternam nobis anc non denegare quod plurimis condonaret. Idem idem dum ista agerentur ut instiduda docet patrum et docman pedagogorum in domino precedentium nicil ese religionis in stipite sub manum abatis uel abatise dicens

tramitem inue*ni*mus salutarem consilium cum omnen axem rerum nostrarum ut de paupertatis nostre elegere deuemus arciterium in uilla nunccubata leza qui iam olim in dei rebus normam educit cum siui modigo conmiso congregationis sicut et ida hacta sunt. Dum ad eandem cenouio perueniremus deseruientibus nobis uillas uel omnen rem nostram elegi fierimus testamentum ut dictum est omnen posesionam *(sic)* fundorum prediorum opidorum auri argenti palle superlectiles sirgo uestitibus pretiosis saltim ut quantum in uita nostra posidens fuimus uel iuris nostris tenere potuimus. Et quia sterelis absque liueris remansimus omnia dare monasteriis captiuis perecrinis orfanis uiduis uel diuersis kasibus occubatis ad ipso arcisterium iam nunccubatu leza relinquimus ec supra scriptio ut quiquit pro anime remedio facere quieuerint uoluerint uel conauerint sit ilis a deo et nobis fas adtributa et potesta concesa. Nuli alio ex prosabie nostre linea suprestitem relinquens nisi ut supra taxatum est monasteria seruorum uel ancillarum dei incolle siue euionis misserimus. Domnis inuictisimis hac triumfatoribus gloriosis sancti saluatoris cum uirgo inclita senper genitrix apostolorum martirum pontificum uirginum confessorum corum ue dispares et llocis diuersis cimiteriis aule sunt nunccubate corum uee ic disscriuere prolicxior conuenit adiungere homnia sanctorum martirum que dei curie celestis sublimatis Roseo crutre *(sic)* perfusus ad oficium predicationis electos uirginitatis glorie coronatus confessorum floribus adornatas. Et sicque inertiam egra mens hic sigillatim scriuere nequiuimus iam in fragmea paradisi locum beatidudinis a dextri ordinis tenere confidimus. Ego christi ancilla uniscu et filius meus serbus seruorum dei osoredus prolix tructesendi cum peccatorum mole depresos in spe fiduciaque sanctorum non usquequaque disperationen deicimus que etiam reatum nostri criminis sepe paueximus vt per uos sancti martires reconciliari mereamur comunem domino hac sanctorum omnium cetu fida suplicationem depossimus. Et ideo deuotionis nostre extitit ut ex uodo proprio auolendis delictis parentum nostrorum nostrisque delitis en discriminibus ob ho*no*rem celsidudinis uestre. Concedimus ad ipsum logum sanctum qui est sita in ipsa uilla supra tacxata leza subtus monte custodias terredorio portugalensis ipsa uilla iam prefata leza cum cumtis aiacentiis et prestationibus suis secundum illa obtinuit pater noster tructesindus et ego unisconi cum filio meo osoredo. villa de egilanes ab integro cum sua uarcena leua se ipsa uarcena de arrugio que discurit sub kasa de llalina et plega de longo usque in arrugio que discurit de maniulfo de suo uilar. Et illa alia uarcena que se lleua de arrugio maior de maniulfo et de alia parte iusta monasterium et fere in longo in arrugio dicurit de kasa de adaulfu. De ereditate de donnazanno et de suo iermano gumsaluo media*ta*te ab integro. De uilla godemeri iii^a^ integra per suis terminis secundum illa obtinuit auia nostra trastalo. Ereditates que iacent in pratocello et in salgarios tam de auolengo quam etiam in nostras kartas resonant. De uilla rrecaredi medietate et de illa alia media ii^as^ viii^as^ una de rrecemondo et alia de aluito. Ereditate de mala ibi in ipsa uilla. ereditate quos fui de domno uilifonso ab integro. ereditate de fremosindo ab intecro. de ereditate de rromano v^a^ integra. de ereditate de fromarigo v^a^ integra. Et in uilla keiranos ereditate quos ic abuit frater sauaricus conparada. Sicque etiam concedimus ad ipsum monasterium sancti saluatoris arcisterium prenom*in*ado ueremudi et reliquias uogabulo sancti rromani et sociorum eius sic concedimus ipse logum quomodo et omnen deuitum eius intus que foris tam aiacentiis quam etiam et nos ganauimus sub ausilio dei. Et nomina aiacentiis notecxere ualemus it sunt villa uilifonsi sicut ila obtinuit uiro meo tructesindo et ego cum filio meo osoredo. villa flamulini conmodo *(sic)* cum merluanes. De uilla mandini de medietate v^a^ et de illa alia media x^a^ per suos terminos et cumtis aprestationibus suis. Et in id ipsa uilla iam prefata ueremudi ereditate de sauarigu et de sua mulier quederilli. ereditate de sua iermana adosinda. De ereditate de cordoues quos fui de suo filio quilla v.^a^ De ereditate de ordonio todomirizi v.^a^ Et alias ereditates quos in nostras cartas et in nostros inuentarios resonant. Quamobrrem damus et donamus uel contestamus hic logos sanctos uilla de alduari cum aiuntionibus suis eglesia uogabulo sancti martini episcopi quos fui de aion ereditate que fui astrulfu ereditate de patre pronna ereditate de martino ereditate que fui de domna godo ereditate de megitu incomuniationes de gunsaluo munneonis illa rrationem de uimara ermiarizi et alias ereditates pro ipsa uilla quos in nostras cartas et in nostros inuentarios resonant. ereditate que fui de domna tarasia uicesima et in uilla plana x^a^ de ipsa uilla per suis terminis quos fui de ipsa domna. De uilla piniario medietate integra. et in uillar et in castrello et de illa parte durio uilar de uizoi quantum inde pro pretium nostrum tenemus de ipsos uillares et per scripturas firmitatis. In uilla sunilanes ereditate de sunilla canderedizi medietate intecra et de ila alia illo pumar medio quen nobis dederunt suos filios sicut in nostrum pactum resonat. Et in mitoncelli nostra ratione et alias ereditates pro ipsa uilla que in nostras scripturas confirmata sunt. De uilla manualdi ereditate de trastemiro domus terras et pumares ab intecro. Ereditate de teudila medietate exseptis suas kasas comodo aqua uertet. villa de pausatella comodo ila obtinui auia nostra uestregia cum uiro suo don galindo. Ereditate de petrauzus quos fui de trastemiro. Ereditate de leuegodo cum suo casal et suo plantato et alias quantas in nostras scripturas resonat ii^as^ partes de *e*glesia sancti mametis. villa de cornado cum sua eglesia uogabulo sancti mamete cum omnibus prestationibus suis. De ereditate de uimara et de peccenna medietate intecra. ereditate de gauinius presbiter integra tam de parentela quam etiam conparada. viii^a^ que fui de magister olidi per tota uila. et alia viii^a^ que fui de abia nostra domna gontilli. ereditate que fui de nausti integra ereditate que fui de sontrili. uillar de lilla cum suas aquas et suo molinu a kasa de tauron ila uarcena media et iii^a^ de illo casal et ipsa casa

intecra et in ipsas uillas quantum conparauimus et in nostras cartas resonant. In rrefogios uilla bona cum aiuntionibus suis villa de osonio villa de ofreiso et de brandila cum suas aquas et suos molinos. VIIIª de uilla de Maurontani *(?)* cum IIIIª de illas eglesias sancti iacobi et sancti pelagii cum suas casas et suos dextrus siue pumares. Ipsas uillas iam supra tacxatas damus atque concedimus ad ipsius monasterius cum cumtis aprestationibus suis. Adicimus ad os logus sanctos uel ad ipsius monasterius liuros eglesiastigos per ordinem obtimum signum ex metallo faurigatos cruces capsas kalices et patenas uestimenta sacerdotale cum diagonibus uel omnen rem nostram sicut supra dicximus quantum in uita nostra possidens fuimus aurum argentum pallei superlectiles sirgo uesti*bus* preciosis equ*o*s mulas equas boues uakas pegora minuta uel premiscua et quantum aduc cum dei adiutorium agmentare potuimus in uida nostra post parte ipsius monasterii sit traditum adque concesum ut a seruorum uel ancillarum dei aduenam pupillum ospitem et peregrinis uel qui in uita sancta perseuerauerit. aueant et posideant sicut nos docet lex et proueda *(sic)* —Vouete et redite domino deo uestro— et iterum —Quo de manum tua accepimus et dedimus tiui quia perecrini et ospite sumus super terram—. Quia dicit in liuer iudigum ubi dicit liuer quartus et titulus secundus sententia XVIIIIª —Vt qui filius non relinquerint faciendi de rebus suis quod uoluerint aueat potestatem. Omnis ingenus uir adque femina siue nouilis seu inferior qui filius uel nebotes aut pronebotes non relinquerint faciendi de rebus suis quiquit uoluerint induuitanter licentia aueuit nec aliis quibusliuet proximi superiori uel ex transuerso uenientibus poterit ordinatio eius in cocumque conuelli qui recta uinea discuremus non auet originem que cum succesionem nature ereditatem posit accibere—. Exinde testamento autem iuxta legum ordinem deuitam siui ereditatem poterant iure succesionem. Denique confirmatum est oc dum uita uicxit filius meus et post houitum eius ego unisconi concedo cimiterium leza cum aiacentiis suis a todegildus abba et a fratres de uacariza et cuius uoluerit ipse aba relinquere. Quate ..... in uita nostra sit nobis in nostro stipendio ospitum perecrinorum uel pauperum. Post ouitum uero nostrum dum conpleuerimus diem ultimun per unc te carnis ofitium sit post parte ipsius cenouiis traditus atque concesus ut sit illis seruorum uel ancilarum dei in tolerationem et nobis ante dominum rredemtorem digno remunerationem. Siquis tamen aliquis omo tam umilior quam inferior seu ex genere nostre hunc factum nostrum quod pro animas nostras remedium facere procurauimus ex uoto proprio uel modice conuellere uel usurpare temerarie uel leuiter conauerit quisquis ille fuerit exter adfinis anathema marenata multus ab omni eglesie ca*t*holiga seiunctus ad corpus et sanquinem redemtoris separatus in conspectu dei et apostolorum siue et agmina martirum excum*un*inatum ida ut partem in resurectionem prima non aueat sed iuda domini proditorem eredes efectus baratri penam iugiter permaneat mancipatus et presenti *e*uo amborum carens lucerne frontibus lumine sit priuadus et quantum inde usurpare uoluerit settuplum conponat per seueridatis iudicio et ec firma perpetim permaneat testamentum scripto. Notum die quod erit IIªs nonas december. Era decies centena quinquies dena Iª inquoante IIª Vnisconi prolix meus osoredus anc pie uotum umilitatis nostre in anc series testamenti donibus sanctorum manus nostras confirmamus et rrouora++uimus. Scemena prolix osoredo et domitria in anc series testamenti quod fieri et elegi pro me et pro posteritas mea et progenie mee manum mea confirmo.

Et adicimus uobis uilla fracsino cum aientionibus suis sicut in nostras scripturas resonat et manus nostras ro++*boramus*.

Froia osoredici et coniungia mea adosinda pro nos et pro posteritas et prosauie nostre anc series testamenti quod fieri et elegi manus nostras confirmamus.

Donadilli cum filio meo osoredo anc series testamenti manus nostras— conf.

Gudesaluus trastemiriz confirmo —Onorigu ouequiz confirmo —Oueco Onoriquiz confirmo —Tructesendo beraz confirmo —Vermudu tetoniz confirmo —Pelagio louesendiz confirmo —Ero suariz confirmo.

Veremudus rex prolix adefonso princibis hanc testamentum conf. —Comite uelascco almeluce conf. —Comite munnio adefonso conf. —Comite gutierre adefonso conf. —Fafila petriz conf. —Frater raupirio *(?)* maiorinu conf.

Adeita furtuniz iudex conf. —Fredenandus nunici notuit.

CCXXIII

Ex antiquo Libro Regestorum Vimaranensis Collegiatae, qui titulum Livro de D. Mummadona *prae se fert descripsimus.*

1014

Kartula de moreira de monte longo et de alios mandamentos

Ambiguum quidem non est sed multis plerisque manet connitum atque notissimum in ueritate Et quod edificauit Mummadomna deouota arcisterium Vimaranes per iussione et consensum Ranimiri principis et testamentum secundum lex canonica docet. Et ipse Rex ad misericordiam motus concessit ad ipso monasterio mandamentos de Aue in auizella per testamentum sicut sunt nominati. id est mandamento de Auizella leuat se de termino de caldas cum villa ollarios et plega usque in riuulo malo cum cersito Et leuat se de Ribulo malo cum mortaria et cagiti et atanes et luparia et diuide cum sancto torquato. Et mandamento de Arones cum varzenella et golanes et quintianes. Mandamento de trauazolos villacoua cumfleitas et agrella et villarelio et petrosello. Mandamento de sopratello quomodo se leua de aqua de torio cum castellanus usque fere in termino de Rozas. Mandamento de tauoatello cum Auezani et colgeses et ribulo de molinus sicut diuide cum terminis calidarum. Mandamento de candanoso leuat se de condomias et plega in termino de cresimiri cum ingenuos et homines fiscalia fatientes siue et seruos quod in colmellos resonant etiam et ingenuatizos sicut scripti sunt in noticias et in agnitione. Villa nesperaria et sancto martino cum homines ad eas deseruientes sicut in noticias conscripti sunt seu et vilar que est inter termino de cresimir et Ribulo de molinos et nesperaria cum omnes habitantes in eo. Villa de sauto cum suo mandamento et elanzi et homines in placidi et Gumilanes cum incommuniationes et homines ibidem habitantes. Farramundanes pensello fontanello et negrellos. Istos mandamentos quod superius resonant cnm homines ibidem habitantes et cum omnes suas hereditates tam ingenuos quam et fiscalia fatientes siue et de casata et incommuniatos seu et scusatos lenzarios et uiniatarios et alio tributo reddentes. Omnia ab integro cum omnem rem suam. Et criationem quos concessit comitissa domna flamula ad tie sue domne mummadomne. Villa de lalini et sautello cum adiuntionibus suis et omnes habitantes in eas siue uillas quomodo et incommuniatos ab integro sicut in scripturis colligati sunt. pratu aluari per suos terminos sicut in carta resonat et in alias scripturas cum quantos ibidem habitantes sunt. et gandalari kazorranes Gutellos varzenella. Et post obitum ipsius princeps Ranemirus rex ereptus est in regno filii eius ordonii principis et confirmauit ipso testamento quos pater suus elegerat. et fecit alios testamentos et confirmauit illos. eatenus et pro anima sua fecit testamentum de villa moraria et pro anima de genitorem suum supra taxato diue memorie. Ipsa uilla per suis terminis et locis antiquis cum quanti homines in ea habitantes sunt ab integro. Et tenuerunt in sua uita ipsos testamentos sanos et intemeratos post parte ipsius ecclesie et ipso monasterio. Et post eius obitum hactus est in regno in hereditate patrum eorum Veremudus princeps. et dum peruenit in terram istam calumpniauit fratres quod eo tempore ipso monasterio regebant pro ipsos mandamentos et pro ipsas villas. Et per talis actio peruenerunt in eius presentia hic in ciuitate sancte marie trans durio cum suos testamentos et cum suas scripturas. Et ipse rex ad misericordiam motus ordinauit in ipso concilio ad ipsos fratres ut adfirmassent ipsos testamentos et suas scripturas per sacrosancto iuramento sicut et iurarunt et per manus sagioni mito todegildit et eius vicarius teton suarit. Id est Gonta abba Honoricus confesso Affar sarrazini Toderedus confesso Ualasco scemenit Gondisaluus sarrazinit Viliatus uiliatiz Vandila confratres Uiliamirus confesso *(?)* Brectus confesso. Et iterum adfirmauit ipse Rex ipsos testamentos et suas scripturas et posuit suos caractares *(sic)* sicut genitore et auios suos fecerunt. Ipse Rex functus offitio ereptus est in regno adefonsus Rex princeps magnus et dum peruenit in hereditate patrum eius hic in occulis calidarum surrexerunt omnes inique et maliciantes contra ipso monasterio vimaranes narrauerunt ei quomodo non erant ipsos testamentos uirificos necnon et adfirmarant illos ante genitorem suum diue memorie. Et ordinauit in eius concilio Sagionem suum nomine aldendo ut presisset villa moraria de monte longo sicut et fecit. Et iterum peruenerunt in eius presentia cum ipsos testamentos et scripturas. Et dum talia uidit ille uero ad misericordiam motus ordinauit ut legissent ipsos testamentos in concilio in eius presentiam et de genitricem suam Geloyre regine ut perexquisisent ueritate quod in ipsos testamentos resonabant. Et dum talia uidit et intellexit omnia quod ibi erat conscriptum mandauit ut iurasset ipse abba cum suos fratres quia ipsos testamentos et scripturas erant uerificos et ipso iuramento de prius fuerat facto ante Genitorem suum sicut et iurarunt hic in sancti michaelis arcangeli in occulis calidarum per manum vicarius ziti donnelliz et sagion astrulfo parentiz. Id est onoricus abba Honoricus zaleiman Kartemirus prepositus Honorico aroniz Arias tractesindiz Oueco ennegot Uimara honorigit Viliamirus christoforiz Godinus presbiter Fronosindo presbiter. nos adunati iuraturi sumus per as conditiones sacramentorum et per deum patrem omnipotentem qui fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt et per ipsum quem to-

nat in oriente et resonat in occidente et per IIII^or euangelia marcus et matheus lucas et iohannes et per XII^m prophetas et per XII^m apostolos quia ipsos testamentos quod fecit Rex domno Ran*e*miro et Rex domno Ordonio et confirmauit Rex domno Veremudo in eius diebus sunt uerificos. Et si mentiti sumus et nomen domini in falsum nominauimus descendat super nos iram domini sicut descendit super datan et abiron quia propter scelera eorum terra illa uiuos obsorbuit. Obinde ego adefonsus serenissimus princeps per hanc serenissimam iussionem meam concedo et adfirmo pro anima mea et auios et genitores nostri omnia quod in ipsos testamentos et in scriptura resonat et desuper conscriptum est ad ipsum prefatum arcisterium vimaranes et qui ibidem in uita sancta perseuerauerint fratrum monachorum uel ancillarum dei. Nona die X^a VIIII° kalendas Septembris. Era M^a L^a II.^a Adefonsus rex in hac inagnitio quod fieri elegi manu mea confirmo.

Adefonsus rex prolix Fernandus princeps et Sancia regina dum ad me uenit menendus abba cum ipsa agnitio hic in legione roborem meum ibi inieci et confirmo.

Ueremudus rex roborem inieci —Fernandus princeps manu mea signum inieci —Sancia regina manu mea confir*mo* —Tuta domna manu mea confir*mo* —Sub dei gratia Ariani episcopi manu mea confir*mo* —Pelagius guntemiriz ma*nu* mea confirmo —Munio ueniegas confirmo —Egas menendi confirmo —Ranemiro menendi ma*nu* mea conf. —Menendo menendi ma*nu* mea conf. —Munio moniz manu mea conf. —Sueiro gonsaluiz manu mea conf. —Pelagio randeniz manu mea conf.

Menendo lucidi manu mea conf. —Roderico gonsalui manu mea conf. —Froila guterriz manu mea conf. —Pelagius menendi manu mea conf. —Suarius guterriz manu mea conf. —Ranemirus menendi conf. —Ualasco almeiuze conf. —Petro flainiz manu mea conf. —Nuno uermudiz manu mea conf. —Petro edelaiz manu mea conf. —Fernando frainiz manu mea conf. —Scemeno floiaz manu mea conf. —Fraino fernandiz manu mea conf. —Roderico ueylaz manu mea conf.

CCXXIV

Ex Livro Preto *Sedis Conimbricensis sumpsimus.*

1014

Testamentum de sunilanes

Domnis inuictissimis ac triumphatoribus gloriosissimorum martirum ob honorem sancti saluatoris sancti martini episcopi acisterium prenominato uermudi et reliquias loci eius uocabulo sancti romani et omne eius cuius baselica fundata est in ipsa uilla suburbio portugal prope riuulo leza et discurrente arrugio auenoso. Ego indigna ex *(sic)* exigua ancilla christi ermengro diuine memorie testo et concedo ad ipsum locum sanctum et tibi unisconi et filio tuo oseredi tructesindi et fratres et sorores qui ibi habitantes fuerint et uiam monasticam tenuerint de uilla mea nominata quam nuncupant sunillanes secundum illam ganaui cum uiro meo roderico gundesindi et obtinui per meas cartas in meo iure. De ipsa uilla iam supra dicta concedo ad ipsum locum sanctum et ad fratres qui ibi perseuerantes fuerint medietatem integram et de medietate decimam pro remedio anime mee et anime ipsius uiri mei ut sit nobis ante deum merces copiosa et uenia peccatorum nostrorum. Adicimus ibi ipsam uillam per suis locis antiquis et terminis per ubi illam potueritis inuenire et secundum in nostras cartas resonat In montes fontes pumares uineas sautos rouoreta terras ruptas uel barbaras petras mobiles uel inmobiles aquis aquarum sesigas molinarum exitu accessu uel regressum siue et omnia que ad prestitum hominis est. Damus atque concedimus ibi pro remedio animarum nostrarum ut tolerantia sit in fratres et sorores ibi persistentes. et non habeant licentiam uendendi nec donandi nec in alia parte extraneandi nisi ad ipsum locum sanctum deseruiendi et ad fratres et sorores ibi perseuerantibus sit eis in extipendium fratrum et sororum peregrinorum pupillum et aduenis. Ita ut ex presenti die ipsud quod in testamento resonat sit ei licitum et concessum habendi et possidendi usque in finem et in seculum seculi. Qui dicit in libro iudicum —qui filium non relinquerit aut nepotes aut pronepotes de re sua licentiam habeat quod uoluerit faciat— sicut inuenimus in libro III° titulo II° sentencia X^a VIIII.^a Siquis tamen quod fieri minime credimus aliquis homo homine *(sic)* ad irrumpendum uenerit et factum nostrum siue propinquis siue extraneis in primis sit excommunicatus et a corpore et sanguine domini nostri ihesu christi sit segregatus et cum iuda traditore habeat participium in eterna dampnatione et insuper componat que in testamento resonant duplato uel triplato et uobis perpetim habiturum. et hunc factum nostrum in cunctis obtineat firmitatis roborem. Facta series testamenti nodum quod erit III° kalendas nouembris. Era L^a II^a super millesima. Regnante adefonso principe prolis uermudi filius. Ermengro deouota et diue memorie in hac scriptura testamenti quam fieri elegi et religendo cognoui a me facta manu mea + conf.

Aluitus presbiter quos vidi manu mea conf. —Guntigius presbiter quos uidi manu mea conf. —Petrus presbiter quos uidi manu mea conf.

Ragesendus manu mea conf. —Menendus odarez quos vidi —Belon quos vidi.

Gundemarus suariz quos uidit et scripsit.

CCXXV

Descriptum ex codice **Livro de D. Mummadona,** *sic dicto.*

1014

Kartula agnitio de villacoua de Freitas

In era L^a^II^a^ post peracta M.ª Regnante adefonsus principis Orta fuit intencio inter fratres de vimaranes et ordonio sentariz pro illa villa de uillacoua quos presumsit ipse ordonio de ipsos domnos de vimaranes et tenuit ea in suo iure annos tres. et inrupit testamentos et cartas per quem illa ganabit illa domna mummadomna et suos abbates. ipsos domnos supra taxatos fecerunt inde querimonia ad illa Comitissa domna Tuta in cuius iure erant ipse ordonio ut habuissent cum eo ueritate pro ipsa villa. et illa Comitissa ordinauit illuc ire suo sagione nomine Airigo pepit que presisset ipsa villa et constrinsisset ipse ordonio et ipsos domnos de vimaranes sub certum plazum perante illa Comitissa ut habuissent ueritate unus cum alios hic in pena maior et que dedissent ipsos domnos de vimaranes testamentos et cartas de ipsa villa et ordonio suas cartas. Dum autem peruenerunt ad diem actum hic in pena maior ante illa Comitissa et comites Rudesindo gonsaluit et Nuno menendiz et Gonsaluo menendiz Ranimiro menendiz et Gutierre roderici ordinauit ipsa Comitissa et ipsos Comites suos iudices que legem docebant id sunt Froila erotiz Honoricus zaleimaz Vermudo todemiriz Menendus gauiniz Egas menendiz Ranemiro menendiz et alii plures filii uenenatorum que in ipso concilio erant ut audissent legentes scribturas de amborum partes et iudicassent eos per uera ueritate. dedit ille abbate domno Honorigo qui uoce tenabat de casa de vimaranes et de suos fratres et sorores quos ibidem sunt habitantes suos testamentos et suas cartas. et audierunt ipsas scribturas ipsos iudices legentes et cartas de ordonio et intellexerunt eas et adtestarunt era et annum de illas cartas de ordonio cum era de illo testamento et de illas cartas quos in concilio presentabit ille abbate domno Honorico et inuenerunt era et annum de illo testamento prior. Et inuenerunt era de cartas de ordonio postteriores et falsas et aborrendas. et intellexerunt ipsos iudices quomodo subposuerant eas ad illo testamento et mandarunt eas crepare et fuissent inualidas. et elegerunt illo testamento que iam quinquagenario concluderat post parti ecclesie et illas cartas quos in concilio presentabit ille abbate domno Honoricus. Dum autem uidit se ipse ordonio in tali reatu et oppressus per ueritate ennar*ra*bit quomodo fuerat de ipsa villa qui non concludebant testamento et cartas de ille abbate de soceros suos Todegildo et Guntina et dederunt ei illa in casamento et inuenerat ea in iure de domnos de vimaranes qui tenebant ea ex datu de ille comes domno Gunsaluo ad cuius illam dederat mitto todegildiz et suos germanos zendas et Gontemiro et uxores eorum per cartulam firmitatis. et sic presumsit ipsa de soceros suos quomodo et illa alia de testamentos quos fecerat Egas arqueriz et domna Adosinda cum filiis eorum. et certificabit ipsos domnos ordonio sentaz ut dedissent ei carta et auctores de ipsa villa. Hic uero in ipso concilio erat mitto tudegildiz que illa carta roborauit ad ille Comite domno Gundisalbo et ad coniugem suam domna ermesinda. et noluit auctorgare ipsa villa et negabit quod non rouorauerat ipsa carta nec ille nec suus iermanus. causatus fuit cum ipse mitto uiliamirus christoforiz in uoce de monasterio et ipse carta in quorum presencia iudicum supra nominatos quomodo roborauerat ipsa scriptura et faciebat se ipse mitto ad fora et nolebat ipsa villa auctorgare. Ille uero dedit responsum sic pro se quomodo et pro suos germanos quia nec ipsa carta fecit nec illa roborauit nec ipsa villa asignabit ad ille comite domno Gonsalbo. Hic uero in ipso concilio ordinauerunt ipsi iudices supra taxatos ut dedisset illi abbate domno Honorico cuius uoce dicebat uiliamirus christoforiz Tegio gundesindiz que pro testem sedebat in illa carta et emila presbitero quod illam cartam conscripserat manibus suis et ille preposito domno Kartemirus et arias tractesindiz et viliamirus christoforiz numero v^e^ pro ad iuramento. Et constrinxit eos ipse Sagion airigus pepit per ligali plazum ut dedisset ipse abbate ipsas testimonias v^e^ iam supra nominatas pro ad iuramento hic in sancto michael in occulis calidarum ut adfirmassent ipsa carta que quomodo erat conscribta sic erat uirifica et mito todegildiz et suos germanos suscepissent illorum iuramento. Dum autem peruenerunt ad diem actum misit ipse Sagion ipsos domnos in ipsa ecclesia ut redissent ipso iuramento sicut plazum habebant. et inclinauit se ipse mito et uxor sua adosinda et suos germanos ad pedes ipse abbate iam supra taxato et agnouerunt se in ueritate quomodo roborauerant ipsa carta. et eiecerunt eos fora de ipsa ecclesia per manus ipsius Sagion et rouorauerunt illa condicione. et roborarunt hanc plazum

mito togegildiz et uxori mee adosinda et Guntemirus presbiter et cendas tibi Sagioni nostro Airigus pepit per hunc placitum tibi conpromittimus ut asignemus tibi die ista IIIª quod est XII kalendas ianuarii Era Lª IIª villa de uillacoua secundum Era incartamus ad ille comes Gundisalbus menendiz quos fuit de pater nostro Teogildo et mater nostra Gutina ab integro. et tu asignes illa ad honoricus abba et ad fratres et sorores de monasterio vimaranes cuius ueritas est. et amplius non calumpniemus illa in nulloque tempore. et si hunc plazum exsegerimus pariemus post parte ipsius monasterii vimaranes ipsa villa duplata et ad iudex uel rege que illa terra iudicauerit suo iudicato. Nos superius nominati in hoc plazum manus nostras rouorauimus.

Froila gutieriz manu mea conf. —Munio menendiz manu mea conf.

Tuta domna manu mea conf. —Ildunza menendi manu mea conf.

Pelagius didaz manu mea conf. —Ordonius gutierit manu mea conf. —Oucco ennegot manu mea conf. —Salamon florentiz manu mea conf. —Flomarico sesnandiz manu mea conf. —Ragefredo bitoniz manu mea conf.

Froila erotiz quos iudicabit conf. —Honoricus zaleiman quos iudicabit conf. —Uermudo todemiriz quos iudicabit —Menendus gauiniz quos iudicabit conf. —Fromosindo presbiter manu mea conf. —Uimara onorici manu mea conf.

CCXXVI

Salamirus presbyter dominium nobilis mulieris Vivili Truitesendiz in ecclesia de Canellas *agnoscit, petitque ab eadem Vivili ut ipsam ecclesiam habitare et colere ei liceat. Exemplar, hoc saeculo ineunte descriptum, ex* Livro de Doações do Mosteiro de Paço de Sousa, *nunc aut amisso aut deleto, in Academiae nostrae bibliotheca servatur. Id nobis textum praebuit.*

1015

Ego Salamirus Presbitero vobis Domna Vivili Truitesendiz, pactum simul et plazum facio vobis, et heredibus vestris, per scripture firmitatis, pro parte de ipsa Ecclesia vocabulo Sancto Mametis et Sancte Marie, in villa quos vocitant Kanelas, unde intencio inter nos fuit, et dedimus nostras scripturas et vos vestras ante Judices prefati, et crebaverunt meas scripturas, quos invenerunt posteriores, et elegerunt illas vestras scripturas, que erant priores; et vobis damus ipsa Ecclesia ante Sagion, et sanabit vos, et vestros heredes, et pro vestra mercede date mi ea ad continere, que contenea ea, et edifice, et plante, et tenea ea de vestra manu, et sede de vestro jure, et facia cum ea servicio cum veritate, et logre meo labore, et meo postato, et si ibidem aliqua soposita fecerit, aut per me, aut per mandatori meo, aut per scripturas, aut per quemlibet generis homo, quomodo parie post parte vestra solidos D extra judicato. Notum die quod erit IIIº Idus Junii E.ª LªIIIª peracta millessima. Salamiro Presbitero in hoc plazo manus meas robor+o. Pro testibus. Vidragildo testis. Egica testis. Truitesendo testis. Blando, Sunilo, Sarrazino, Balteiro, Egica, Alvito, Framila, Genetivio, et alii plures, quos vidimus, et pro testes sumus. Sesnandus Presbiter notuit.

CCXXVII

Ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis decerpsimus.*

1016

Testamentum de hereditate que est in uilla recardanes que fuit de atanagildo

Domnis inuictissimis hac triumphatoribus gloriosis sanctis sancti saluatoris et sancti uincenti leuite et sancti iacobi apostoli sanctorum petri et pauli et apostolorum sancti martini episcopi sancti iuliani et baselisse quorum baselice cernitur in loco predicto uaccaricia subtus mons buzaco territorio colimbrie prope ciues arcos. Obidinde ego famulo dei recemundo maureliz cum peccatorum mole meorum depressus ut uos tam sanctis martiribus reconciliari merear a domino. Et ideo cum omnia et recta mentis atque operis nostra deuotione adimpleuimus. Ideo iam superius nominato recemondo placuit mihi sana mente integroque consilio ut facerem uobis emiliano abbati et collationi monasterii uacarize qui in uita sancta perseuerauerint cartulam testamenti de hereditate mea quam habeo in uilla recardanes que fuit de atanagillo et postea dedit michi sua filia adosinda medietate de illa

per mea carta et meo precio quot in karta resonat. Do uobis ego recemundus medietatem de illa et medietatem de alia quas comparaui de genilo per suos locos et terminos antiquos in montes in fontes exitus montium regressus ad domos. Habeatis firmiter et teneatis eas. et habet ipsa uilla iacentia ripas uauga subtus monte alcoba. Habeatis et possideatis firmiter et possideatis eas uos et omnis posteritas uestra que in uita sancta perseuerauerit iuri quieto domos cubas cubos et omnes intrinsecus earum que ad prestitum hominis medietatem de quanta in mea carta resonat et deuindigare potuerit. Et qui ergo quod superius resonat irrumpere temptauerit filius nepos fratribus nostris uel progenie nostre In primis sedeat excommunicatus et a corpore et sanguine domini nostri ihesu christi sit reus et cum iuda traditore habeat participium in eterne dampnationis pena. Et insuper pariat duo auri libras talenta quogatur exsoluere. Facta carta testamenti nodum die quod erit IIII° idus februarii. Era M^a^L^a^III.^a^ Recemundus in hac cartula testamenti manus meas roboro + pro remedio anime mee. Qui presentes fuerunt :

Atam ascarigiz conf. —Menendo odariz. ansoredo conf. —Aluarus abbas conf. —Ero gundisaluiz conf. —Suario gundisaluiz conf. —Didago donaniz conf. —Aluito brafeme conf.

Gundesindo aluariz confirmo —Kediselo kediseliz confirmo —Diago beneas confirmo —Castemirus abbas confirmo —Ederonio aluitiz confirmo —Ihoanes abensalamon confirmo.

CCXXVIII

Acta litis, interque litigantes conventum de quibusdam praediis in loco **Petrauzos** *dicto sitis.* ***Descripsimus*** *ex* **Livro Preto** *Conimbricensis Sedis.*

1016

Intentio

Dvbium quidem non est sed multis manet notissimum eo in ueritate quod habuit oseredo tructesindiz intentionem in sua uoce et de fratribus et de sorores qui cum eo habitabant in monasterio de leza et de uermudi dicente quod ad suos auolos roborauerat trastemirus per placitum de omni sua hereditate quantam habuit in ipsa uilla quam uocitant petrauzos dicente domno oseredo per sagionem garciam contra ranimiro qui uocem dicebat de flauiano qualiter teheberunt suos auolos de domno oseredo hereditates de trastemiro placitum quod inde trastemiro roborauit ad eos pro debito et post hec ego teobe illa suo pater et sua mater et ipse domnus oseredo pacata in suo iure per anos multos in faciem de patre de flauiano et de suos heredes. post hec de flauiano et ranimiro in uoce de flauiano quomodo comparara suus pater de flauiano ipsam terram quam flauianus ad dulcidium uendiderat ubi dulcidio illum pomare plantauerat et per manus ipsius sagioni garcias intrarunt in placito ad diem fatum que se iunctassent in ipsa uilla super ipso pumare et ipsas terras et dedit se domno oseredo suos sabitores et suum placitum sicut et dedi et ranimiro in sua uoce de flauiano suam cartam et suos sapitores et quando uenit ad diem fatum non habuerunt cartam de dare et iuntatos fuerunt in ipsa uilla ante iudices cresconio ataniz et ederonio cresconiz fredenando uizoiz hatan christofororiz uilifonso roderigiz adulfo siloniz Et filii benenatorum hominum. et quando audiuit flauianus et ranimirus illum placitum de domno oseredo qui erat priore et inuestido de illa hereditate et ueridico agnouerunt se in ueritate in ipso concilio ante ipsos iudices et rogauerunt cum hominibus bonis domno oseredo et sua mater domna unisco et signarunt ad eos ipso pumare et ipsas hereditates per manus ipsius sagionis quem teniant per occultora de placito de ipsos domnos. Flauianus et ramirus placitum facimus uobis domno oseredo et ego spasando una cum ipsos placitum facimus uobis pro ipso pumare et pro ipsas hereditates quas in uestro placito tenetis quod si nos causatus fuerimus aut per nos aut per potestates aut per scripturas aut per quocumque acio uos inquietarmus aut qui illas tenuerint quomodo pariemus illas duplatas et insuper D solidos et iudicatum ad iudicem. Nodum die tercio kalendas ianuarii. Era L^a^III^a^ post millesima. Flauianus et ranimirus et spasandus in hanc agnitionis et placitum manus nostras roboramus +. Qui ibi fuerunt. Domnus sesnandus test. —Truitesindus test. —Ihoannes test. —Romanus test. —Vimara test.

Argerigus test. + Sauarigus dauid test. + Gondesindo uiliulfo test. —Gundiuado test.

Alius tructesindus test. —Froila test. —Garcia quos fuit sagioni manu mea conf.

CCXXIX

Maurus Mohomat Ibn Abderahmen vendit abbati Laurbanensi Dulcidio fundum quem in pago de Villela *possidebat. Sumpsimus ex autographa charta, quae ex scrinio Laurbanensis Monasterii in Publicum Archivum delata est. Exemplar diminutum mendosumque in* Libro Testamentorum *exstat. Mensis Regeb Hegirae* 407 *quo datum, mensi decembri* 1016 *primisque diebus januarii* 1017 *respondet.*

1016

In dei nomine et eius misericordia. Hec est cartulam uenditionis quam feci ego mohomat filius de abderahmen neptus de harit ad abbatem dulcidium de cenouio *lau*rbano et ad omnem eius congrecationem de omnia mea ereditate que habui de parte de meo auio abderahmen filius de abdella iben harit in uilla uillella territorio colimbrie a parte aquilonis cum omne quod aprestitum est hominis ex quattuor partibus terras ruptas uel inruptas cum suos casales uel omnibus edificiis et ficariis et omnia mea ueritate de pauco et de multo et non remansi aput me de omne quo nominaui non paucum neque multum sed omne ad intecrum concessi supradicto abbati pro xxxx solidos de argento puro. abbas et omnem congregationem dedit et ego accepi et omnem quo uolui exinde feci et de pretium apud eos nichil remansit. et illa hereditate in iudicio de illo abbate et de suis fratribus sicut in iuri meo mansit. Et ille abbas qui conparauit et ego qui uendiui pariter ex utraque parte sanos animos atque mentes et absque ullam pressuram hominis fecimus. Siquis uero aliquis homo uenerit ad inrumpendum hunc meum factum uel quicquid mali eueneri in istam hereditatem et ego non potuero uindicare pariam uobis it hoc malum super caput meum et ex meo ganato pactem. Et ille abbas firmiter habeat supradicta hereditas. Facta cartulam uenditionis era cccc vii mense ragab.

Iahia iben farh iben abeth alhazani test. —Filius de iben naui zaad alamaui test. —Halaf iben aada alamaui test. —Mozoud iben maruan test. —Maruan iben farh allahami test. —Abdella iben naaui turfah alamaui test. —Zebit iben suheit alamaui test.

Abdella iben mozoud alkaizi test. —Zuleiman iben zaadon alamaui test. —Halaz iben zaada alamaui test. —Abdella iben abdil malic allahami test. —Halaf iben abdella allahami test. —Iahia iben zaat iben iahie test. —Mohomat iben halaf iben abderahmen alamaui test.

ahmat iben umar almuradi test. —Mohomat iben zaata test. —Iuzef iben farh azuhdi test.

CCXXX

Descripsimus ex Libro Testamentorum *Laurbanensi.*

1016

Hec est karta de uen*di*tionis de uilella

In dei nomine. Hec est karta uenditionis quam feci ego Zuleiman iben giarah aciki ad abbatem dulcidium et ad suos fratres de cenobio laurbano territorio conimbrie de omne quod habui in uilla uillella et stat a parte meridie montem qui uocant de iben zuleimen et a parte aquilonis uilla de uiaster et a parte orientis montem qui uocant oleaster et a parte occidentis ponte de iben zuleimen. uendiui eis terras ruptas et inruptas uineas et ortos et omnis generis pomorum casas coopertas et sine tegumine et ingressus et regressus montes et fontes auterios et ualles et pascuis paludibus et sesegas molinarum. hoc totum sano animo integroque consilio menteque perfecta pro xx[i] solidos de argento kazimi tantum mihi bene conplacuit et de precio apud uos nichil remansit et de hodie die uel tempore de iuri meo sit abrasa et in eorum iudicio tradita. Siquis uero in ista hereditate superuenerit aliqua contemptio reuertat in me uel in eis qui de me fuerint et abbas cum suis fratribus perpetualiter habeant quod eis uendidi. Facta kartulam uenditionis Era cccc[os] vii Mense ragiab. Qui preses fuerunt :

Acham iben hallaz azubeide test. —Abdella iben satis alamaui test. —Abdella iben zaada alkaizi test. —Galib iben cidello alamaui test. —Hacem iben umar alkazi test. —Humar iben muzoud test. —Mahomat iben abdelarahamen test.

Mahomat iben abez alaui test. —Halafac iben zaada alamaui test. —Zalama iben nidriz alamaui test.

CCXXXI

Pactum venditionis cujusdam agri in villa de **Louredo**. *Charta autographa, olim ad Monasterium* de **Pendorada** *pertinens, in Publico invenitur Archivo.*

1017

Christus. In dei nomine ego paladinu gogidiz et uxori mea maiorina placui mihi pro bona pacis uolumtas ut uinderemus tibi gartia et sesili agro que dicent de sanbati in u*il*la lauredo de ipso agro mediadade et de terras de fora mediadade integra et fui ipso agro et ipsas terras de germana mea gaudili et conparabi illo con suo marido nomine astrulfu intrego mediadate tibi inde concedo pro uno boue in xv modios et i° lenzo. et si alico omine uenerit ipsa karta inrumpere et eo obturgare no*n* uoluerit parie uobis ipsas terras in duplo. nodum die erit ianu*a*rius mediado. era LV^ta^ post milesima. paladinu et uxori sua maiorina in anc kartula manus nostras ++. adefonso test. iaudo test. albaru test. zeidon i test. losidio i test.

Gatom notuit.

CCXXXII

Servi quidam, assentiente eorum domina comitissa Munia, vendunt fundos, in villa Cumaria, sic dicta, Abunagae Trastemiriz, cui etiam Sonilia praedium tradit pro poena qua multari merebatur. Descripsimus ex codice qui titulum **Tombo de S. Simão da Junqueira, T. III,** *prae se fert; apographum mendis quamplurimis evidenter refertum, sed non nobis aliud manet exemplar.*

1017

In Dei nomine. Ego Matre Froilonia, et Ego Nebridio, et Sentarso, et Sisinando Odoria plaguit nobis adsto animo, et prona nobis accesi volumtas ut anc pariter cum nostros domnos facimus a vobis Abunagas Tastemiria, et ad cunjundia vestra Asadunen Asania sicut et facimus kartula venditionis, et firmitatis de ereditates nostras proprias que abemus de subseptionis parentorum nostrorum in Villa Cumaria subtus Castro Vermudi discurrente ribolum Ave terridorio Portugalensis : damus a*t*que concedimus a vobis ipsas ereditates pro que accepi Ego Sentaro de vos in meo pretio viginti et quatuor modios et Ego Nebridio accepimus de vos uno bove decem, et tres modios, et duos modios de milio. Et Ego Comitessa Domna Munia una pariter cum mancipia mea nomine Matre Froilonia accepimus de vos in nostro pretio uno tappede novo in septuaginta solidos, et una pelle agnninia in treginta solidos. Et Ego Sonilia concedo vobis illa mea ereditate pro illa mulier que tenuit in custodia pro decem boves, et fugivi mihi ipsa mulier nomine Reoerenda ut in Dei nomine livera aveati illa potestate juri quieto temporibus seculorum. Et siquis tamen quesieri minime non credimus aliquis omo veneri vel venerimus ad inrumpendum contra anc carta qui nos ad judicio devindigare non potuerimus aut noluerimus post vestra parte aut vos in voce nostra pariemus ad vos ipsas ereditates Nos supra nominati dublatas vel quantum ad vos fueri meliorata et vobis per —Facta kartula venditionis, et firmitatis die erit secundo idus Madii Era milesima quinquagesima quinta. Nos subra nominati Matre Froilonia, et Sentario, et Sisnando Odoria pro illa campia, et Sonili ad presolta qui totos nostros domnos sit de illa nostra Domna Comitessa Domna Munia in anc cartula venditionis, et firmitatis manus nostras ro—vora+++++++mus. Qui presentes fuimus Gonsalbo testes, Abredulfo testes, Romaritu testes, Ihoanne testes, Menendo notuit.

CCXXXIII

Zalama presbyter ecclesiam, quam fundaverat ornaveratque in villa de Recardães, *aliaque bona sua Monasterio Vaccariciensi legat. Ex* Livro Preto *Conimbricensis Sedis sumpsimus.*

1018

Testamentum de pumares et de sautos uineis

In nomine sancte et indiuidue trinitatis patris et filii et spiritus sancti regnantis in secula seculorum amen. Ob honorem uel amorem sancti saluatoris et sanctorum lucis euangeliste uerissime maxime iulie et sancti iohannis euangeliste sancti iacobi apostoli sancti michaelis archangeli et sancti uincenti leuite quorum baselica fundata esse dinoscitur in uilla uaccariza subtus monte buzaco discurrente riuulo mondeco territorio colimbrie. Ego cliens ac pusillus licet indignus zalama presbiter seruus seruorum dei a multis manet notissimum eo quod hereditaui et edificaui baselicam sancti michaelis in uilla recardanes in mea propria ratione de ipsa uilla et plantaui pumares ficarias sautos uineas et ceteras pomiferas et ganaui libros ecclesiasticos calices argenteos cruces uestimenta ecclesiastica sirica atque linea. Post hoc opus perfectum deo accessit michi uoluntas mente perfecta et spontanea uoluntate facere de ea testamentum ad supradictum locum cenobio sancti uincenti et tibi miliani abbati et ad fratres qui ibi semper in uita sancta perseuerauerint extiterint sic concedo ipsam supranominatam ecclesiam quam omnem facultatem meam quam habeo uel ganauero usque ad obitum meum pro remedio anime mee uel parentum meorum que post obitum iusserunt mihi adhuc supradictum cenobium relinquere ut semper ad ipsum locum deseruiat ut pauperes et peregrinos inde habeant alimentum. Et non damus licentiam ad ullum genus hominis in alio loco transmutare aut donare aut testare sed qui ipso iam dicto loco fuerint habeant et possideant cum omnes suos dextros quod sunt in omni giro LXXX^a^III^or^ sicut sententia canonica docet. Et si aliquis ex progenie nostra uel de extrancis hunc meum testamentum auferre aut commutare uoluerit in alia parte tam laica persona potentis quam presbiter aut episcopus aut diaconus quisquis ille fuerit excommunicatus permaneat et ab ecclesia catholica separatus et cum iuda traditore habeat participium in eterna dampnatione et a dampna secularia pariat hunc duplatum post parte monasterii et hunc meum testamentum in omni robore semper maneat firmum. Factum testamentum deuotionis pridie idus ianuarii. Era M^a^L^a^VI.^a^ Zalama presbiter hunc testamentum a me factum manu mea confirmo +.

Vitas test. —Crescentius test. —Offilo test. —Gunsaluo test. —Rebridio test.

Adefonsus presbiter conf. —Vermudus presbiter conf. —Tudenando presbiter conf. —Flores test. —Ciquelio test.

Crescente test. —Euenando test. —Cidi sisualdiz test. —Adefonsus episcopus conf. —Rodericus exarauit memorie.

CCXXXIV

Ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis sumpsimus. Accedunt lectiones variae ex alio exemplari in eodem codice descripto.*

1018

Testamentum de paradela et de abolini et de salas et de sancto martino

Ambiguum quippe non patet[1] sed plerisque[2] manet cognitum atque patefactum et[3] quod dedit froila gundesaluiz[4] uillas et hereditates ad monasterium uaccarize[5] quantas habuit de ezebrario usque in uauga et angre[6] comendabit[6] ea[6] ad cometissam[7] tuta[7] domna[7] ut per manum iussionis[8] sue[8] affirmasset ipsas uillas ad ipsum locum. Ita et factum est. Obinde ego tuta domna et deuote offero et concedo ad ipsum locum uel[9] abbati[9] do-

1 potest
2 multis
3 est eo
4 gundisaluiz
5 uaccariza
6 hanc rem comendauit eas
7 commitissam domnam tutam
8 et iussionem suam
9 sanctissimum et sanctornm altariorum ipsorum sancti saluatoris sancti uincenti leuite sanctorum iuliani et basilisse sanctorum petri et pauli apostolorum sancti tome apostoli sancti andree apostoli sancti martini episcopi sancta maria mater luminis sancta eolalia sancta marina sancta christina cuius baselica illorum fundata esse in ipsum locum iam superius nominati monasterium uaccariza subtus monte buzaco territorio colimbriense et ad ipsum abbatem domnum tudeildum et fratribus suis qui in uita sancta perseuerauerint et monasticam uitam deduxint uitam. Habeant et possideant ipsas uillas prenominatas

mno[9] teodegildo[9] et[9] fratribus[9] qui[9] ibidem[9] estis[9] quomanentes[9] ipsas[9] uillas[9] que fuerunt de ipso congermano nostro domni[10] frolani[10] propter remedium anime mee[11] sicut michi comendabat[12] unde mercedem copiosam ante dominum accipiat[13] omnes[13] uillas[13] nominatas[13]. Id[13] sunt[13] medietatem[13] de[13] paratella[13] ad[13] integrum[13] et[13] medietatem[13] de[13] abolini[13] medietatem[13] de[13] salas[13] uel[13] uilla[13] de[13] sancto[13] martino[13] quanto[13] ibidem[13] potuerint[13] inuenire[13] et[13] illud[13] monasterium[13] de[13] seueri[13] integro[13] cum[13] cumtis[13] aiunctionibus[13] et[13] prestationibus suis si etiam et alias suas hereditates ubicumque[14] illas potueritis inuenire in parte illa[15] sicut iam supra[16] taxatum[16] est ut ad integrum permaneant deseruiendi ad locum[17] ipsum[17] sancti[17] saluatoris[17] et[17] sancti[17] uincenti[17] sint[17] scriptura[17] firmitatis roborem ad aulam ipsius[18] monasterii[18]. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo tam propinquis quam extraneis hunc factum nostrum infringere temptauerit sit anathema[19] in conspectu dei omnipotentis atque sanctorum eius et pro dampna temporalia afflictus[20] quadruplum[20] pariet[20] quantum ausus fuerit infringere et post partem[21] regi uel qui terram imperauerit duo auri libras uel ternas. Facta scriptura[22] firmitatis[22] III kalendas februarii. Era L^a^ VI^a^ post peracta millesima. Tuta domna in hac[23] scriptura[23] firmitatis[23] a me facta[24] et manu[25] mea[25] signum inieci +.

Gundesaluus[26] menendiz conf. —Pelagius guntemiriz[27] conf. —Oduarius aloitiz[28] conf. —Mitus arias conf. —Gundisaluus galindiz[29] conf. —Guntinus[30] euenandi[30] conf.

Teton[31] galindiz[31] conf. —Menendus florenci[32] conf. —Suarius[33] galindiz[33] conf.[33] —Dulcidius abba conf. — Teodemirus[34] gundesindi[34] conf.

Garsia eneguiz[35] conf. —Suarius gundesindi[36] conf. —Fromarigus[37] louesindi[37] conf. —Oueco eneguiz conf.

10 domno froilani
11 sue
12 comendauit
13 ille accipiat tam uillas nominatas monasterium de seuer cum cunctis aiunctionibus et prestationibus suis quod ibidem deseruierunt in uita de godesteo presbitero et de sindino diacono et addicimus ibidem hereditatem que fuit de eita todereditz in uilla nesperaria quod pariauit ad ipsum comitem domnum froilanum pro illo libro qui fuit de ipso monasterio et in uilla de sancto martino quantas ibidem potueritis inuenire usque in riuulo uauga et de illa alia parte uauga III integra de uilla de spinitello cum cunctis
14 ubi
15 ipsa
16 superius determinatum
17 ipsum locum sanctissimum quod iam superius nominauimus hunc ipsum scripture nostre plenam habeat
18 ipsum monasterium.
19 anathema marenata
20 adflictus pariet quadruplum
21 parte pariet
22 scripture firmitas
23 hanc scripture firmitatem
24 factam
25 manus meas
26 Gundisaluus
27 gontemiriz
28 aluitiz
29 gaindiz
30 Gotino euenandiz
31 Tedon gaindiz
32 folienci
33 *deest*
34 Todemiro gundesindiz
35 eniguiz
36 gundesindiz
37 Fromarigo leuesindiz

CCXXXV

Pactum venditionis partis cujusdam fundi in pago dicto Gazin, propè flumen* Ave. *Ex quodam codice, qui titulum* Tombo de S. Simão da Junqueira T. IV *prae se fert, hausimus.

1018

In Dei nomine. Ego Rami, et uxorit mea Godo plaguit nobis bone pacis, et voluntas, nulius quoque gentis inperio, nec suadentis artigulo, nec pretimextis meduum, set probia mea voluntade, ut fazeremus vobis Dorosede Pelagiz, et conjungia vestra Domna Leodegundia, sigu et fazi kartula vendictionis, de ereditate nostra probia, que avemus in Villa quos vozidant Gazin teridorio Portugalensis inter Ave, et Alister, in logo predicto in quintana de Villa, et in ipsa Villa Gazin. Damus vobis ividen quarta de eredidade de parentibus meis Tructesindo, et Nunillo, tanto nos conpode inter meos fratres, vel eredes, et azepimus de vos prezio una vaka con suo filio in veginti modios, et unc meum in alio prezi, tanta nobis bene conplaguit; ida ut de odie die vel tenpore, sedea de juri nostro abrrasa, et in juri vestro tradida, et confirmata, et de omnis posteridas vestras aveadis vos ipso quod supra reson*at* ubi, et illa podueridis invenire in illas vilas con quanto in se obtine, que a prestidum omin*is* est per suis terminis : inda ut si aliquis omo veneri, vel venerimus contra anc kartula inrumpendo, que vos in judizio devindigare non podueridis in voze nostra aut nos post parte vestra, comodo pariemus vobis ipsa eredide dubla vel triplada et vobis perpedin avidara. Facta kartula vendizionis nodum die secundo Nonas Marcii era milesima quinquagesima sexta. Ramiro et Nunilo in anc kartula manus nostra++s. Qui viderunt Enego testes, Tedon testes, Pelagio testes, Suario testes, Elias testes, Cresonio testes, Vimariz Presbyter testes, Sonimiro Notarius confirmo.

CCXXXVI

Descripsimus ex codice saeculi XIII olim ad scrinium Monasterii Ecclesiolensis (de Grijó) *pertinente, nuper in Publicum Archivum delato. Codex titulum* Livro Baio Ferrado *prae se fert.*

1018

De tarauquela karta

Ego gunsaluus petriz cum uxore mea uniscu muniz uobis Gudinu diaz et pelagio gudiniz et gunsaluo gudiniz facimus cartam uenditionis et firmitudinis de hereditate nostra propria quam habemus in tarauquela de parte auorum et parentum nostrorum uidelicet gunsalui eriz et matrione ramiriz v^am^ minus quartam ab integro cum quantum in se obtinet et ad prestitum hominis est ubicumque illam potueritis inuenire suis terminatam terminis nouis et antiquis pro qua accepimus a uobis pretium x et septem modios in ganado tantum nobis placuit et aput nichil pro dare remansit. Habeatis uos illam et omnis posteritas uestra firmiter iure perpetuo seculis seculorum. ita ut ab hac die et ora sit de iure et dominio abrasa et in uestro dominio tradita et confirmata in loco prefato tarauquela subtus monte grande discurrente riuulo tarauquela prope littus maris territorio portugalensi in dominio sancte marie ciuitatis. Si uero quis uenerit de nostris propinquis siue de extraneis et hanc cartam contempnens infringere quesierit et nos in concilio defendere et uobis concedere noluerimus aut non potuerimus prout decet illam uobis componere cum suo melioratu festinemus et iudicatum. et carta retineat in suum robur. Facta carta XIII kalendas iunii. Era M L VI. Ego gunsaluus petriz cum germana mea uniscu illam propriis manibus roboramus. Qui presentes uiderunt. Pelagius test. Petrus test. Iohannes test. Menendus notuit.

CCXXXVII

Recensionis, sive inventarii bonorum immobilium, quae in pago de Recardães *Monasterium Vaccariciense possidebat, charta autographa, ex scrinio Conimbricensis Sedis in publicum Archivum delata, nobis textum praebuit. In perantiquo libro regestorum ejusdem Sedis,* Livro Preto *sic dicto, exemplar hujus inventarii manet, adeo vitiatum, ut diversum quidem documentum videatur. Hac de causa, apographum illud, minutioribus characteribus impressum, hic subjunximus.*

1018

Christus. In era millesima L^a^ VI^a^ superuenerunt fratres de uakariza in recardanes pro decernirent hereditatem que hic habebant de parte de ermesinda mulier de menendo odarizi et de gesmondo presbiter id sunt sub termino de eiras inuenimus quinion habet in amplo XXXXIIII^or^ passales et in longo de rio usque in monte habet iacentia inter quinion de guncido et quinion de uermudo. Et decernimus alio quinion recto fonte de moracio habet in amplo XVI passalles et in longo de rio usque in monte et ad iuso alio quinion sub illo uiminario habet in amplo XVIIII passalles et in longo de rio in monte et iacet inter quinion de offilo et de moheb et inuenimus iuxta illa lagona ad curro de mauros recto ipso cubito ubi se torcet usque in ..... rio in longo et in amplo XIIII passales et ipso quinion iacet inter larea de offilo et de uermudo. Et inuenimus recto fonte de laaina quinion habet in amplo XVII passales et in longo de rio in rego et iacet inter quinion de goncido et magister recemondo. Et alio quinion de forno in rio et in amplo XVI passales habet iacentia inter moheb et pelagio et ad iuso alio quinion recto penna de amarelle habet in amplo VIII passales et in longo de rio in comaro iacet inter uermudo et offilo. Et ad iuso quinion de retorta habet in amplo XVIII passales iacet inter moheb et tanoi. Et inuenimus inter ambas fontes pumare concluso cum XVIII mazanarias cum suo terreno et alio pumar leua se de uallo de tanoi usque pleca in casale de didaco in longo et in amplo cum suo terreno et alio pumar leua se de quintana et feret in termino de pelaaio.

Agnicionis carta

In era M^a^L^a^VI.^a^ Sic peruenerunt fratres de uaccariza in recardanes por decernerent hereditatem quam ibi habebant de parte de ermesinda mulier de menendo odoriz et de recemondo presbitero. Id sunt sub termino de eiras. Inuenimus quinionem habet in amplo XXXXIIII passales et in longo de rio ad montem habet iacentiam de una parte quinionem guncido et de alia parte quinion de uermudo et alio quinion ad fonte de habet in amplo XI passales. Et hic ad iusum alius quinion sub uemineiro habet in amplo VIII passales et in longo de rio ad montem et iacet inter offilo et moheb. Et hic iuso quinion

de furno habet in amplo VI passales et in longo de illo forno ad rio habet iacentiam inter moheb et pelagium et alio quinion a iuso de pomar de amarelle habet in amplo VI passales et in longo de rio in comaro et iacet inter uermudo et offilo. Et inuenimus in illa lagona ad curro de mauros iacia de tres passales et iacet inter offilo et uermudo et ad iuso a fonte de lagona quinion habet in amplo VI passales et iacet inter goncido et magister recemundo et ad iuso quinion de retorta habet in amplo VII passales et iacet inter moheb et tanoin. Et inuenimus ad ambas fontes pomar concluso cum XVIIII mazanarias et alio pomar leua se de ualle de tanoi usque plega in casal de donan et alio pomar leua se de quintana et ferit in termino de pelagio. Isto inuentario non saquetis illum sine me quia melior habemus alio et mandate michi illud testamentum de domna godo quia in placito sum pro illo.

CCXXXVIII

Ex Livro Preto *Sedis Conimbricensis deprompsimus.*

1018

Carta uenditionis de hereditate que est in uilla recardanes

In dei nomine. Ego fronili una cum filiis meis cidi cognomentum guterre et ermesenda placuit nobis bone pacis uoluntate et spontanea nostra uoluntate ut uenderemus uobis todeillo abbati una cum fratribus uestris monasterio uaccarize sicut et uendimus hereditatem nostram propriam quam habemus in uilla recardanes circa riuulo agata et habemus illam de patre nostro sagado diue memorie. Vendidimus atque concedimus uobis medietatem de ipsa hereditate ubicumque illam potueritis inuenire terras ruptas uel inruptas arbores fructuosas uel infructuosas montes fontes pascuis padulibus uel limitibus suis aquis aquarum uel sessicas molinarum per suos uicos et terminos antiquos per ubi diuidit cum cabaliares et eiras. Et alia parte spinelle habeatis et possideatis firmiter uos et omnis posteritas uestra iure quieto usque in perpetuum. Et accepimus de uobis proinde precium LXXX^a^ solidos argenti quod nobis bene complacuit et de precio apud uos nichil remansit in debitum. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc cartam uenditionis ad irrumpendum que nos in iuditio post nostra parte deuindigare noluerimus pariemus uobis illam duplatam uel quantum a uobis fuerit meliorata Et uobis perpetim habituri. Facta carta uenditionis quod est Era M^a^L^a^VI.^a^ Ego fronilli una cum filiis meis gutierre et ermesenda in hac carta uenditionis manus nostras roborauimus+++.

Louegildus presbiter test. —Roderigo presbiter test. —Offilo test. —Gundesindus oduariz test. —Elias test. —Miroa test. —Cidelo test. —Ninna test. —Sarrazinus test.

Nebridio test. —Vitar test. —Sauarigo test. —Dominicus test. —Tudenendo test. —Sandinus test. —Gundisaluus test. —Florer *(sic)* test.

CCXXXIX

Ex Livro Preto *Sedis Conimbricensis hausimus.*

1018

Carta uenditionis de hereditate que est in uilla recardanes

In dei nomine. Ego ermesinda una cum filiis meis godda et elldora placuit nobis bone pacis uoluntate et spontanea nostra uoluntate ut faceremus uobis emilan abbati et fratribus uestris cenobio uaccarize sicut et facimus de hereditate nostra propria quam habuimus de parte de meo patre sagado in agado in loco predicto uilla recardanes et habeo ipsam hereditatem per medium cum meo germano cidi. Habeatis eam firmiter et quiete terras ruptas et inruptas arbores fructuosas uel infructuosas montes fontes pascua padulibus uel limitibus suis aquis aquarum uel sessicas molinarum per suos uicos et terminos antiquos ubicumque illam potueritis inuenire et accepimus de uobis proinde L^a^ solidos argenti quos miserunt in nostra captiuitate ad illos iudeos. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit uel uenerimus contra hanc cartam uenditionis ad irrumpendum pariat uobis illam duplatam uel quantum a uobis fuerit meliorata et uobis perpetim habitura. Facta carta uenditionis quod est Era M^a^L^a^VI.^a^ Ermesenda una cum filiis meis in hanc cartam uenditionis manu mea roboro+++.

Offilio test. —Gutierre test. —Roderigus presbiter test. —Sudermano test. —Gundisaluus test. —Elias test. —Crescente hebreo test. —Nebridio test. —Vita test.

Tudenando test. —Sandino test. —Gundesaluo test. —Flores test. —Ninna test. —Cidelo test. —Sarrazino test. —Sentario test.

CCXL

Ex Libro Testamentorum *Laurbanensis Monasterii descripsimus.*

1018 *(?)*

Testamentum de boton de uenditionis

Hec est karta uenditionis de omni hereditate quam habebat oborroz in uilla boton quam hereditatem emit arias prior urbanensis cum suis fratribus de predicto mauro oborroz in tempore quo mauri conimbriam regebant in precio uidelicet una equa apoldrada. Et ecce terminationis ipsius predicte hereditatis. Ad oriente per illo liniolo quomodo conclude per uarzena. A parte aquilonis per illa lomba inter larzana per illo peso usque in illa arka quomodo sparte per ualle de kauallos usque in illo monte et diuidet cum marmeleira per illo kasal de olpinos et perge ad illa strada que discurre iuxta oleaster et perge per illa strada usque in illo ribulo et perge per illo ribulo usque retortas et conclude ab illo liniolo. Hanc hereditatem predictum maurum ad predictum emptorem uendidit sicut superius terminatur et integrum nominatum precium ab eo accepit. Vendidit uidelicet eam cum omnibus suis apprestationibus terras ruptas uel inruptas sesegas mollinarum ingressibus et egressibus. Et de hac uenditione cartam istam coram idoneis testibus smaelitis ut tunc mos erat et scribere iussit et manu propria r++oborauit. Anno secundo regnum arabum Era cccc° x° secundum uero Era romanorum millesimo quinquagesimo sexto *(sic)*.

Mohamed iben farfon test. —Halaf iben maruan test. —Abderahamen iben iahia test. —Hamed iben zaid test.

Gebir iben mahomad test. —Halaf iben houda test. —Mahomad iben maauuia test. —Ebrahimi iben hamed test.

CCXLI

Descripsimus ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis.*

1019

Testamentum de hereditate que est in seuer quam matilli testata est simile cum uilla castellanos

Dominis inuictissimis ac triumphatoribus gloriosisque martiribus sanctisque sancti saluatoris et sancti uincentii et sanctorum petri et pauli quorum baselice cernitur in loco predicto uaccariza subtus mons nuncupato buzacco secus riuulo discurrente mondeco suburbio colimbriense quos patrones habere uellimus et propagatorem uel intercessorem apud pium redemptorem desideremus cor pandimus famula uestra uel ancilla uestra uel ancillarum domini ancilla matilli cum peccaminum nostrorum mole depressos non usquequaque disperatione deicimur que etiam conscientie reatui nostro criminis sepe paueximus ut per uos tam domini sanctissimus martirum reconciliare mereamur ad dominum. Et quia scriptum est —Vouete et reddite domino deo uestro— Et ideo nos cum omni affectu mentis atque operis ipsam nostram deuotionem adimplendo procuramus quod plurimis annis cogitamus modo adimpleuimus. Ideo nos superius nominati matilli placuit mihi sana mente integroque consilio mente perfecta pacisque uoluntas ut adimplere lex quod gloriosi principes nostri constituerunt una cum ortodoxis uiris illustris presago spiritus plene cale rectis proculdubio declararunt de hereditate ad propinquis extraneis uel unusquislibet personis ut unusquisque de rebus suis cuiuslibet personis cum omni robore et perfecta firmitate habere tradere liceat. Et ideo pertimescentis diem iudicii magni rex *(sic)* repentine mors sub occasione in nobis deueniat placuit nobis ut faceremus ad ipsum locum et sanctorum altariorum iam superius nominati et ad ipsum abbatem todegildum et ad fratres qui sub eius regimine sunt in ipso loco cartulam testamenti series benefacti de hereditate nostra propria quam habemus de auis nostris uel parentibus diue memorieque quam nunc habemus in uilla quam uocitant seuer et in loco predicto quem uocitant uilla quintanella et est subtus monte zeureiro secus riuulo uauga territorio portugalensi. Damus ipsas hereditates ad ipsos martires iam supra nominatos et uobis abbati uel fratribus uestris pro remedio anime nostre siue de parentela nostra. et adicimus uobis ibidem uillam aliam quam uocitant *u*illam castellanos cum suos sautos et omnia que ad prestitum est hominis in calambria quam teneo compadrada de mea germana exemena et aliam rationem de filiis de gontina que transmutauimus in pessegario pro illa de seueri et post hec comparauimus illam de illos de seueri pro remedio anime nostre deseruiant

ipso monasterio deseruiat ingenuas sicut iam supra diximus iure monasterii huius pertranseat. Siquis tamen quod fieri minime credimus et indubitanter tenemus quod aliquis homo uenerit uel uenire conauerit contra hunc nostrum factum ad irrumpendum uel infringendum de propinquis uel de extraneis uel quilibet homo In primis que domini sunt sit excommunicatus ab omni cetu christianorum et cum iuda traditore habeat participium in eterna dampnatione et a corpore et sanguine domini nostri ihesu christi sit extraneus. Ita et corpus eius non suscipiat terra sed maledicant ei qui maledicunt diei. Ipsum quod ausum fuerit contaminare aut inuellere quadruplum uobis componat et pariet post parte iudicum auri talentum et hunc nostrum factum plenam habeat firmitatem. Nodum die quod erit IIe kalendas marcias. Era L^a VII^a post peracta millesima. Matilli in hanc cartam manus roborauimus.

Sindinus manualdiz test. —Goesteo leuuegildiz test. —Froila manualdiz conf. —Froiulfo conf. —Enego gunsaluiz conf.

Eita uermuiz conf. —Arias froiulfo conf. —Cidelo alazag conf. —Ranemiro test. —Froiulfo uimariz test. —Vermudus test.

CCXLII

Donatio Monasterii de Sever *abbati et monachis vaccariciensibus facta, quam praecedit notitia possessorum ipsius monasterii. Ex* Livro Preto *Sedis Conimbricensis sumpsimus.*

1019

Agnitio cuiusdam testamenti

Mvltis quidem est scitum et non paucis manet incognitum *(sic)* uel declaratum eo quod euenit monasterium de seueri hereditatem de suario gundesindiz et de coniuge sua domna goldrogodro. obtinuerunt ipsos domnos ipsum monasterium dum uita uixerunt et ad obitum suum fecerunt inde testamentum ad iacob abba et obtinuit eum ipse iacob in omni uite sue et ad omni obitum suum relinquit illam casam et illud testamentum in manus de sandinu suariz et de suo iermano gundesindo suariz quia ipse iacob non lauabit *(sic)* posteritate qui ipsum monasterium obtinuisset et per talem accionem tornabit illum in manus de ipsos domnos. Illi autem fecerunt inde testamentum ad gudesteum presbiterum et ad sandinum diaconum pro remedio animarum illorum simul et parentum eorum qui continuissent illam pro ipso testamendo in uita monastica et non habuissent licentiam uindendi nec donandi non ad principem neque ad pontificem nec ad ullum hominem super faciem terre nisi qui obtinuisset firmiter pro monasterio et omne debitum eius per manus de ipsis domnis et pro ipso testamento et dum uita uixerint ipsos domnos et filii sui nominati fernandus sandiz et suarius sandiz obtinuerunt ipsos monacos ipso monasterio sano pro ipso testamento. et post obitum de ipsis domnis migrauit gudesteus presbiter et remansit sandinus diaconus in illo monasterio. et tunc surrexerunt in ipsis temporibus filii perditionis gens ismaelitarum et prenderunt ipsam terram in qua erat illud monasterium ipsam et aliam de dorio usque in cordoba et cum eos andante froila gundesaluiz et in eius societate ipse sandinus diaconus. In his diebus erat prosapia de ipsos domnos forciaconatus de ipsa terra ante ipsa gens hismaelitarum. et tunc fecit sandinus diaconus negligentiam grauiter et inrumpit legaturam que erat conscripta in ipso testamento et uendiuit ipso monasterio ad froilam gundesaluiz et fecit ei de illo cartam et dedit ei illum testamentum. Modo uero habuit deus misericordiam et tornauit ipsam terram in manus de et sedente froila gundesalui in monte maiore non placuit deo ista sede sed superualiauit eum menendus lucidi et cedauit illum foras de illo monasterio et de ipsa ciuitate simul et de tota ipsa terra et presit omnem suum ganatum simul et omnes suas scripturas que erant de ipso monasterio. et ista placuit deo ut deuenissent in manus de prosapia de ipsos domnos qui illi ad opus deseruiendo tradiderunt sicut et deuenerunt in manus de nunno et suos iermanos qui sunt filii fernandi et nepotes sandini suariz. Ita uero accessit illis uoluntas ut dedissent ipso monasterio ad deseruiendum in monasterio de uaccariza et ad aulam sancti saluatoris et sancti uincenti leuite sanctorum petri et pauli apostolorum et sancti martini episcopi et ad tudeildum abbatem et fratribus suis et ut non habeant ibi licentiam nec ius aliquandiu progenies de sandino diacono qui illum uendiuit. obinde nos nunus fredenandiz et sandinus fredenandiz pro nobis et pro nostris iermanis

facimus textum scripture de ipso monasterio de seueri ad locum uaccarize ad aulam de ipsos sanctos uel ad tu-

deildum abbatem et fratribus tuis ut firmiter permaneat post parte tui monasterii cum cunctis aiunctionibus suis iure peremni. Siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo uenerit aut uenerimus an nos an filii an nepti nostri aut quilibet homo qui uos pro hoc munusculo inquietare uoluerint tunc pariet uobis qui talia comiserit omnia quod de sursum resonat duplatum uel quantum a uobis fuerit melioratum. et insuper dei maledictionem ipse sustineat et portas inferni possideat et cum iuda dei traditore partem habeat in eterna dampnatione et post parte iudicum pariat auri talentum unum. et hoc factum nostrum plenam habeat firmitatem. Facta scriptura firmitatis IIII° Nonas decembris. Era L^a^VII^a^ post peracta millesima. Nunus fredenandiz et sandinus fredenandiz in nostra uice et de nostras iermanas roborauimus++.

Nunus fernandiz a me facta manu mea conf. —Sandinus fernandiz a me facta manu mea conf.

Pelagius pelaiz conf. —Euenandus ebregulfiz conf. —Ascarigus diaconus conf. —Saluador presbiter conf. Dulcidus presbiter conf. —Florentius presbiter conf. —Iohannes iben salute conf. —Dauid presbiter conf. Guntemirus presbiter conf. —Arianus presbiter conf. —Sisnandus presbiter conf. —Iohannes presbiter conf. —Iohannes gunsaluiz conf. —Gundesindus sentariz conf.

Sandinus fredenandiz ad me facta manu mea confirmo.

CCXLIII

Pactum venditionis dimidii praedii cujusdam in villa de Ferreiros. *Charta autographa, olim ad Monasterium Petrosense pertinens, et nuper ex scrinio Academiae Conimbricensis in Publicum Archivum delata, textum nobis praebuit.*

1019

Christus. In dei nomine ego mestalio salutem in deo eterna amen. Ideo plaguit nobis acesit uolumtas ut uenderemus uel conzederemus uobis fromaricu iben egas et coniungea uestra adusenda sicut et conzedimus uobis casas uineis pomiferis terras ruptas uel baruaras montes fontes pascuis padulibus exitum uel rezesum aquas aquarum uel sesicas molinarum per suos uicus et terminus anticus de quantum aprestitum est. de parte de auo nostro marco in uilla ferrarius subtus castro alahoueines discurrente ribulo uauca medietate uobis conzedimus pro que defructason ea omnes cuius non pertinet ad ereditare per coricula annorum et deuenemus cum eos ad ueridate in presentia uestra et proinde conzedimus uobis illa medietate et desupra acebimus de uos ad carta confirmando I^a^ pelle conelia que nobis et uobis bene conplacuit crado animo et bona mente. Ida ut de odie die et tenpore de nostro iure abrase et in uestro dominio *sit* tradita uel confirmada aueatis firmiter uos et omnis posterediras uestra et si aliquis omo ad inrumpendum uenerit uel uenerimus et nos autorcare noluerimus pariemus uobis uobis *(sic)* illa duplata uel quantum ad uos fuerit meliorada. eo cod erit V° idus decembris era LVII^a^ super millesima. mestalio in anc kartula uenditionis manus mea ro++. side auo meo marco ..... de magister gudesteo manus mea ro+

donon presbiter test. —auriol presbiter —daniel test. —eita test.

arias salamoniz cos uidi

CCXLIV

Pactum venditionis villae cujusdam in valle Gaiati dicto, propè Parada, *sitae. Charta autographa, olim in scrinio Monasterii Morariensis servata, in Publico invenitur Archivo.*

1020

In dei nomine ego ero suariz et froila erotiz ideo placuit nobis bone pacis uoluntas nullo quoque gentis inperio nec metu pertimeiscentes nec artigulo suadentis set propria nobis accesit uoluntas ut uinderemus uobis suario gundipsaluiz et uxor uestra gunterode uilla nostra propria quos auemus in ualle quos uocitant gaiati subtus parada iuuaze discurrente rribulo ure terridorio portugalensis damus uobis ipsa uilla com domus ediuiciarum uel con quantum aprestido ominis in illa potueritis inuenire per suis loicis et terminis antiquis siue generis aruorum sicut illa obtinuerunt nostros successores ..... iure integra uobis illa concedimus per terminis antiquis pro que accebimus de uos precio CCLX^a^ solidos in que nobis aplacuit et de pretio aput uos nicil remansit in de-

uido ida ut de odie in die et tempore siat ipsa uilla de iure nostrum abrasa et in uestro iure et dominio siat tradida et confirmada. aueatis uos et omnis posteritas uestras iure quieto temporibus seculorum. siquis tamen quod fierit non credimus aliquis homo uenerit uel ueneritmus ad inrunpendo contra anc cartula uinditionis que uos ad iudicio deuindigare non potueritis et nos noluerimus obturigare uel deuindigare post uestra parte comodo pariemus uobis ipsa uilla dublada uel quanto ad uos fuerit meliorada et uobis perpetim auitura. facta cartula vindictionis sub die quod erit quod erit *(sic)* VII° kalendas nobenbrias era LVIII^a peracta millesima. ero suariz et froila erotiz manus nostra++s.

Gundesindo arualdiz conf. —fredenando gundipsalbiz conf. —vidisilo uidisiliz conf. —suario gundesindiz conf.

arualdo gundesindiz test. —vegila gundesindiz test. —kacem ermiariz test. —cidi fredenandiz test.
trasmiro test. —gundesindo test. —zomeile test. —egika test.
randulfo notuit.

CCXLV

Ex Livro Preto *Sedis Conimbricensis sumpsimus.*

1020

Testamentum de uilla liuira et de uilla que dicitur lazaro

In nomine domini nostri ihesu christi. Ego gaudio et helias pariter cum uxore mea gratiosa et ildura presbiter et murido et uxor mea sisili et uidal et uxor mea eio placuit nobis per bona pace et uoluntate ut faceremus uobis andrias abbati et fratribus uestris in monasterio quod uocitant uaccariza uocabulo sancti saluatoris et sancti uincenti leuite et sanctorum apostolorum petri et pauli et sancte marie uirginis et omnium sanctorum facimus uobis textum scripture firmitatis de uilla nostra que uocitant liuira in territorio colimbriensi et de alia uilla que dicent lazaro. et ipsas uillas damus atque testamus ad ipsum locum supranominatum sancti uincenti ad ipsum abbatem supranominatum pro remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum et auorum nostro*rum* cum quantum prestitum hominis est terras ruptas uel inruptas arbores fructuosas uel infructuosas pauscuis padulibus aquas aquarum uel sessigas molinarum. Et ipsa hereditas diuidit ab orientale parte cum uillarino et ad meridiem per ipsum montem usque uertit ad illum rogio quem uocitant samia. Ab aquilone parte ubi uertit se illa liuira in flumen certome. Ad occidentalem partem per ubi dicunt mamoa rasa ubi est illa heremita que uocitant sancti romani. et diuidit per ipsam serram ad portum aureo et uertit in flumine certome per ubi concludent nostras hereditates. et ipsas hereditates desuper taxatas firmiter habeatis et possideatis in perpetuum. Et siquis tamen quod fieri non credimus aliquis homo tam de propinquis quam de extraneis hoc nostrum factum infringere temptauerit anathema sit et in conspectu dei omnipotentis atque eius sanctorum et pro dampna temporalia adflictus pariet quadruplum quantum ausus fuerit infringere et post parte regi uel qui terram imperauerit duo auri libras uel ternas. Facta est scribtura testamenti kalendas decembris. Era Mª L^a VIII.^a Nos supranominati in hoc testamento manus nostras Roboramus+++++++++.

Qui presentes fuerunt Ninnas test. —Ermeiro test. —Louegido test.
Vestremiro test. —Helias test. —Zalama presbiter Notuit.

CCXLVI

Descripsimus ex Livro Preto *Conimbricensis Sedis.*

1021 *(?)*

Carta uenditionis de hereditate que est in uilla castrello

In dei nomine. Ego ueneiro una cum meis neptis nominibus fafila ueneiro connomento cidi froila gundemario guntildi crastina uobis domna unisco et filio uestro domno oseredo ideo placuit nobis per bone pacis uoluntatem nulloque gentis imperio nec suadentis articulo neque pertimescentis metu sed propria nobis accessit